

แนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่ในจังหวัดระนอง

นางสาวมาลีรัตน์ โสอัน

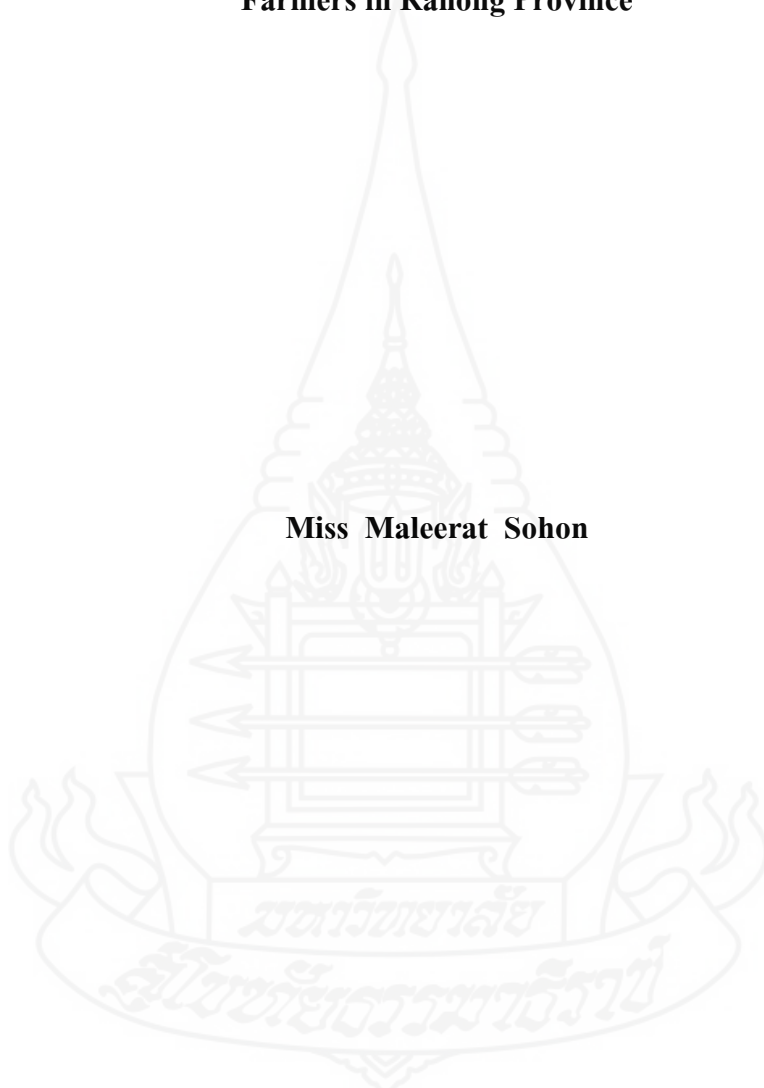

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2562

**Guidelines for Extension and Development of the Potential of Young Smart
Farmers in Ranong Province**

Miss Maleerat Sohon

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Agriculture in Agricultural Extension and Development

School of Agriculture and Cooperatives
Sukhothai Thammathirat Open University

2019

ชื่อวิทยานิพนธ์ แนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่ในจังหวัดระนอง
ผู้วิจัย นางสาวมาลีรัตน์ โส๊ะอัน รหัสนักศึกษา 2619002096 **ปริญญา** เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
 (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร) **อาจารย์ที่ปรึกษา** (1) รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน
 (2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลสรานู สราญรัมย์ **ปีการศึกษา** 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ความรู้ด้านการเกษตร แหล่งเรียนรู้ และการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ของเกษตรกรรุ่นใหม่ 2) ความคิดเห็นต่อการพัฒนา ความคิดเห็นต่อบัณฑิตเกี่ยวข้องและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ 3) ศักยภาพ ความต้องการพัฒนาศักยภาพและการเชื่อมโยงเครือข่ายเกษตรกรรุ่นใหม่ 4) ปัญหา ข้อเสนอแนะและแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ เกษตรกรรุ่นใหม่ จังหวัดระนอง ที่ได้รับการอบรมหลักสูตรเกษตรกรรุ่นใหม่ ในปี 2557-2563 จำนวนทั้งหมด 120 ราย และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบงานเกษตรกรรุ่นใหม่ จำนวน 6 ราย เก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมด โดยใช้แบบสอบถามแบบมีโครงสร้างและการสนทนากลุ่มผู้แทนเกษตรกรรุ่นใหม่และเจ้าหน้าที่ จำนวน 10 ราย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ค่าที (t-test)

ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 37.53 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์ด้านการเกษตรเฉลี่ย 8.75 ปี การถือครองที่ดินเฉลี่ย 17.75 ไร่ รายได้ภาคเกษตรเฉลี่ย 206,958.30 บาทต่อปี 1) เกษตรกรมีความคิดเห็นในภาพรวมต่อระดับความรู้ด้านการเกษตรของตนเองก่อนการอบรมอยู่ในระดับน้อย โดยเฉพาะด้านประมงและด้านตลาด ส่วนหลังการอบรมมีความรู้ในระดับมากเพิ่มขึ้นทุกประเด็น และเมื่อเปรียบเทียบความรู้ก่อนและหลังอบรมพบมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ด้านแหล่งความรู้เกษตรกรได้รับจากสื่อออนไลน์มากที่สุด รองลงมาคือสื่อบุคคล และมีการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะการนำเทคโนโลยีหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ 2) ความคิดเห็นต่อการพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะเรื่องการประชาสัมพันธ์ผลงาน และการมีบทบาททางสังคม ส่วนความคิดเห็นต่อบัณฑิตที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะ เจ้าหน้าที่และหน่วยงาน หลักสูตรกิจกรรมในการพัฒนาตัวเกษตรกรและเครือข่าย ด้านการเปลี่ยนแปลงของเกษตรกรก่อนและหลังการอบรมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยหลังอบรมมีการเปลี่ยนแปลงในระดับมากทุกประเด็น ทั้งต่อตนเอง ต่อเจ้าหน้าที่ และเครือข่าย 3) เกษตรกรมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลางและความต้องการพัฒนาศักยภาพอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านความภาคภูมิใจในความเป็นเกษตรกร 4) เกษตรกรมีปัญหาในภาพรวมระดับปานกลาง โดยเฉพาะต้นทุนการผลิตที่สูง สภาพแวดล้อมพื้นที่ทำการเกษตรไม่เอื้ออำนวย เกษตรกรมีข้อเสนอแนะ คือ หน่วยงานควรรับสมัครเกษตรกรเข้าร่วมโครงการด้วยความสมัครใจ หลักสูตรการอบรมควรมาจากความต้องการของเกษตรกรรุ่นใหม่ เน้นความรู้เทคโนโลยีนวัตกรรมใหม่ๆ การลงมือปฏิบัติจริง วิทยากรเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ ด้านแนวทางการส่งเสริม ได้แก่ การส่งเสริมการทำแผนผลิตรายบุคคล การปรับทัศนคติ และการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ การส่งเสริมการเชื่อมโยงเครือข่ายผ่านสื่อออนไลน์ รวมทั้งการผลักดันเกษตรกรรุ่นใหม่ให้มีบทบาท และเกิดความภาคภูมิใจในการเป็นเกษตรกร

คำสำคัญ เกษตรกรรุ่นใหม่ ศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่ แนวทางการส่งเสริมและพัฒนา

Thesis title: Guidelines for Extension and Development of the Potential of Young Smart Farmers in Ranong Province

Researcher: Miss Maleerat Sohon; **ID:** 2619002096;

Degree: Master of Agricultural (Agricultural Extension and Development);

Thesis advisors: (1) Bumpen Keowan, Associate Professor;

(2) Ponsaran Saranrom, Associate Professor, **Academic year:** 2019

Abstract

The objectives of this research were to study 1) agricultural knowledge, learning resources, and the application of knowledge to benefit young smart farmers 2) opinion towards the development, relating factors, and changes that occurred from the development of young smart farmers 3) potential, needs for potential development, and the network connection of young smart farmers 4) problems, suggestions, and guideline for extension and potential development of young smart farmers.

The population in this research was 120 young smart farmers in Ranong province who participated in the training on young smart farmer curriculum during 2014-2020 and 6 agricultural extension officers who were responsible for the work related to young smart farmers. Data was collected from the entire population by using structured interview and focus group of 10 young smart farmers and the officers. Statistics used in the analysis include frequency, percentage, minimum value, maximum value, standard deviation, and t-test analysis.

The results of the study stated that most of the young smart farmers were female with the average age of 37.53 years and graduated with bachelor degree. They had the average experience of working in agriculture for 8.75 years and own the average land of 17.75 Rai with the average income from agricultural sector of 206,958.30 Baht per year. 1) Farmers shared the overall opinions towards their level of knowledge in agriculture prior to the training as at the low level especially on the aspects of fishing and marketing. After the training, they believed that their knowledge were at the higher level in every aspect. When comparing the knowledge pre-training and post training, it revealed that there was a statistically significant difference. In regards to knowledge resources, farmers received online media at the highest level. Second to that was personal media. They adopted the knowledge for their own advantage at the moderate level especially regarding the adoption of technology or local wisdom. 2) Opinions towards the development were at the moderate level especially about performance promotion and social role aspects. For the opinion towards factors related to development, overall, were at the moderate level especially about officers and department, development activity curriculum, and farmers and network. Regarding the changes of farmers pre-training and post-training, it demonstrated that there was statistically significant difference as after the training, the changes were at the high level in every aspect in both to themselves, to the officers, and to the network. 3) Farmers had potential at the moderate level and wanted to have the potential development at the high level especially on the aspect of the pride in being a farmer. 4) Overall, farmers had problems at the moderate level especially regarding high cost of production inappropriate agricultural environment. Farmers suggested that the department should voluntarily open up the training project participation to farmers. The curriculum should also come from the needs of young smart farmers with the focus on knowledge, technology, new innovation, and real practice. They further recommended that the presenters should have expertise in extension guidelines such as the extension of individual farm production plan, attitude adjustment and knowledge adoption, the promotion of network connection via online media, as well as push young smart farmers to have more roles and to be proud of being a farmer.

Keywords: Young smart farmer, Young Smart Farmer potential, Extension and development guidelines

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์อย่างสูงยิ่งจากรองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลสรายุ สราญรมย์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้ให้คำแนะนำและชี้แนวทางที่เป็นประโยชน์ รวมทั้งให้คำปรึกษา แนะนำ และให้การสนับสนุน การดำเนินการจัดทำวิทยานิพนธ์จนเสร็จสมบูรณ์ และอาจารย์ ดร.ปริญญารัตน์ ภูศิริ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำแนะนำจนทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้มีเนื้อหาสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ให้ความรู้ทางด้านวิชาการ และเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชที่อำนวยความสะดวกทุกด้าน ซึ่งมีผลทำให้การศึกษาประสบผลสำเร็จพร้อมกันนี้ นอกจากนี้ยังได้รับการสนับสนุนข้อมูลการวิจัยครั้งนี้จากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ได้แก่ คุณปัญญา ประดิษฐ์สาร หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการผลิต สำนักงานเกษตรจังหวัดระนอง คุณมานอน เกื้อนุ่น เกษตรอำเภอกะเปอร์ จังหวัดระนอง และคุณศุภลักษณ์ เศรษฐสุกุลชัย กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร สำนักงานเกษตรจังหวัดระนอง ที่อนุเคราะห์ในการตรวจสอบเอกสาร ข้อมูลการทำวิจัยครั้งนี้ และคุณศิริวรรณ อนันตภักดิ์ ผู้รับผิดชอบงานเกษตรกรรุ่นใหม่ระดับจังหวัด ในการช่วยประสานงานจัดเก็บข้อมูล และสำคัญที่สุดคือเกษตรกรรุ่นใหม่จังหวัดระนอง ที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล ส่งผลให้วิทยานิพนธ์ครั้งนี้บรรลุผลสำเร็จ

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณ ครอบครัว เพื่อนปริญญาโท รุ่นที่ 20 ที่คอยห่วงใย ให้กำลังใจ สนับสนุนความสำเร็จทุกวิถีทางจนสามารถทำให้การวิจัยลุล่วงด้วยดี หวังเป็นอย่างยิ่งว่า วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์และสามารถใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานต่อไป

นางสาวมาลีรัตน์ โส๊ะอัน

กรกฎาคม 2563

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฉุ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
สมมติฐานการวิจัย	4
ขอบเขตการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
แนวคิดเกี่ยวกับการความรู้	7
แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น	11
แนวคิดและทฤษฎีความต้องการ	13
แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร	16
แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์	20
แนวคิดเกี่ยวกับการฝึกอบรม	24
นโยบายของกรมส่งเสริมการเกษตรและการส่งเสริมเกษตรกรรุ่นใหม่จังหวัดระนอง	26
บริบทพื้นที่จังหวัดระนองและการทำการเกษตรในพื้นที่จังหวัดระนอง	31
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	33
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	40
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	40
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	40

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การเก็บรวบรวมข้อมูล	46
การวิเคราะห์ข้อมูล	46
ทดสอบสมมติฐาน	48
บทที่ 4 ผลการศึกษา	49
ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร	49
ตอนที่ 2 ความรู้ แหล่งความรู้ และการนำความรู้ไปใช้ของเกษตรกรรุ่นใหม่	58
ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อกระบวนการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง และการเปลี่ยนแปลงก่อนและหลังการพัฒนา	75
ตอนที่ 4 ศักยภาพและความต้องการพัฒนาศักยภาพและการเชื่อมโยงเครือข่าย	84
ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะและแนวทางในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่	94
ตอนที่ 6 การทดสอบสมมติฐาน	101
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	103
สรุปการวิจัย	103
อภิปรายผล	110
ข้อเสนอแนะ	117
บรรณานุกรม	122
ภาคผนวก	126
แบบสอบถามสำหรับการวิจัย	128
ผลการวิจัยความรู้ด้านการเกษตร	143
ผลการวิจัยความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่	150
ผลการวิจัยศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่	153
ประวัติผู้วิจัย	157

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการเกษตรจังหวัดระนอง.....	32
ตารางที่ 2.2 ข้อมูลหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกร จำแนกช่วงอายุ.....	32
ตารางที่ 2.3 ข้อมูลพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดระนอง.....	32
ตารางที่ 4.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล	50
ตารางที่ 4.2 สภาพพื้นฐานทางสังคม	53
ตารางที่ 4.3 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ	54
ตารางที่ 4.4 ความคิดเห็นต่อระดับความรู้ด้านทรัพยากรการผลิตของเกษตรกรรุ่นใหม่.....	59
ตารางที่ 4.5 ความคิดเห็นต่อระดับความรู้ด้านการผลิตของเกษตรกรรุ่นใหม่.....	60
ตารางที่ 4.6 ความคิดเห็นต่อระดับความรู้ด้านมาตรฐาน การแปรรูป และการตลาด ของเกษตรกรรุ่นใหม่.....	62
ตารางที่ 4.7 สรุปความคิดเห็นต่อระดับความรู้ด้านการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่.....	67
ตารางที่ 4.8 แหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตร	69
ตารางที่ 4.9 สรุปแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่.....	72
ตารางที่ 4.10 การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ของเกษตรกรรุ่นใหม่.....	73
ตารางที่ 4.11 ระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่.....	75
ตารางที่ 4.12 ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่.....	77
ตารางที่ 4.13 สรุปความคิดเห็นต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่.....	79
ตารางที่ 4.14 ความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่.....	80
ตารางที่ 4.15 สรุปความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่.....	83
ตารางที่ 4.16 ศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่	85
ตารางที่ 4.17 สรุปความคิดเห็นต่อศักยภาพระดับความสามารถ และความต้องการใน การพัฒนาของเกษตรกรรุ่นใหม่.....	90
ตารางที่ 4.18 การเชื่อมโยงเครือข่าย.....	92
ตารางที่ 4.19 สรุปความคิดเห็นต่อระดับการปฏิบัติการเชื่อมโยงเครือข่ายของเกษตรกรรุ่นใหม่.....	93
ตารางที่ 4.20 ปัญหาในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่.....	94
ตารางที่ 4.21 แนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่ในจังหวัดระนอง... ..	98

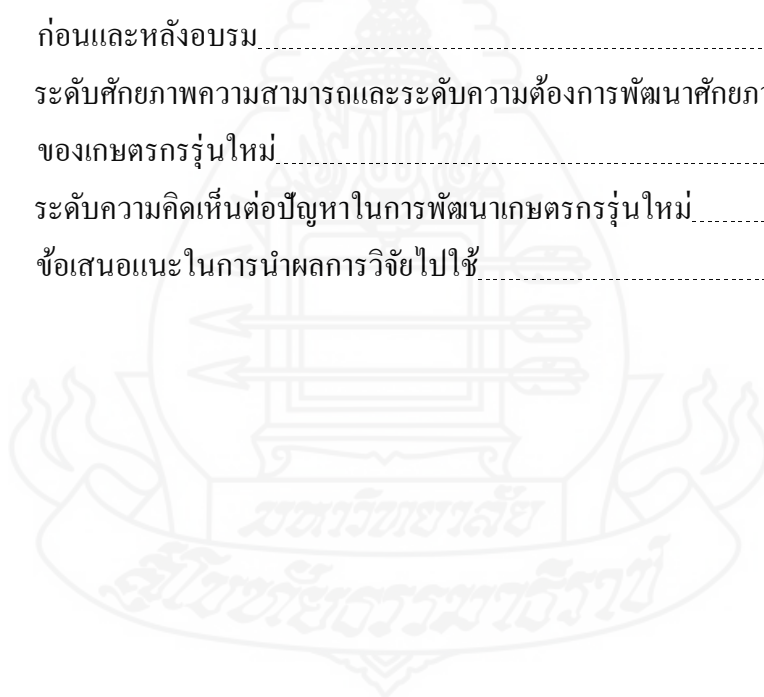
สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่ 4.22	การทดสอบสมมุติฐานใช้ค่า t-test เกี่ยวกับค่าเฉลี่ยของระดับความรู้ที่เกษตรกรได้รับในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เปรียบเทียบระหว่างก่อนการฝึกอบรมและหลังการฝึกอบรม.....	101
ตารางที่ 4.23	การทดสอบสมมุติฐานใช้ค่า t-test เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ เปรียบเทียบระหว่างก่อนการฝึกอบรมและหลังการฝึกอบรม.....	102

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ภาพที่ 4.1 ความคิดเห็นต่อระดับความรู้ด้านการเกษตรก่อนและหลังอบรมของเกษตรกรรุ่นใหม่ ...	68
ภาพที่ 4.2 สรุปความคิดเห็นต่อระดับความรู้ด้านการเกษตรก่อนและหลังอบรมของ เกษตรกรรุ่นใหม่	68
ภาพที่ 4.3 ระดับการได้รับความรู้จากแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่	72
ภาพที่ 4.4 ระดับการนำความรู้ที่นำไปใช้ของเกษตรกรรุ่นใหม่	74
ภาพที่ 4.5 ระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่	76
ภาพที่ 4.6 ระดับความคิดเห็นต่อบัณฑิตที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่	80
ภาพที่ 4.7 ระดับความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ ก่อนและหลังอบรม	84
ภาพที่ 4.8 ระดับศักยภาพความสามารถและระดับความต้องการพัฒนาศักยภาพ ของเกษตรกรรุ่นใหม่	91
ภาพที่ 4.9 ระดับความคิดเห็นต่อปัญหาในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่	96
ภาพที่ 5.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้	121

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การสนับสนุนจากภาครัฐด้านการเกษตร ทำให้เกษตรกรในยุคดิจิทัลเข้าถึงข้อมูลข่าวสารมากกว่าในอดีตที่ผ่านมา การพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ เป็นความหวังของประเทศชาติ ที่จะให้กลุ่มเป้าหมายนี้เป็นผู้ประกอบการเปลี่ยนแปลง โดยการปลูกฝังให้มีความรักอาชีพเกษตรกรรม ศึกษาเรียนรู้ให้ถึง พร้อมทั้งทฤษฎีและการปฏิบัตินอกจากการสร้างอาชีพและรายได้ที่มั่นคงของครอบครัวแล้ว สนับสนุนให้เป็นต้นแบบในการพัฒนาบุคลากรภาคการเกษตร เป็นตัวอย่างให้เยาวชนคนหนุ่มสาวที่จะเป็นผู้สืบทอดอาชีพการเกษตรปฏิบัติตาม ดังนั้นจึงต้องมีการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรไทยเพื่อให้เป็นเกษตรกรรุ่นใหม่ (Young Smart Farmer : YSF) ที่มีความพร้อม มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และให้ความสำคัญในการใช้องค์ความรู้และข้อมูลประกอบการตัดสินใจ การนำเทคโนโลยี ภูมิปัญญา และวิธีการปฏิบัติที่ดีมาใช้ ที่จะเป็นแหล่งเรียนรู้และช่วยพัฒนาเกษตรกรรายอื่นๆ ต่อไป

รัฐบาลมีนโยบายที่จะปรับระบบการผลิตสินค้าเกษตร โดยมีการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมมากขึ้น ซึ่งคนกลุ่มแรกที่เหมาะสมกับการพัฒนาคือเกษตรกรรุ่นใหม่ ที่มีศักยภาพในการพัฒนาตั้งแต่การผลิตให้มีมาตรฐานสากล ได้มาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ เกษตรกรรุ่นใหม่ก็เป็นกลุ่มที่มีความสามารถทำได้ทั้งการผลิตและการตลาด โดยในปัจจุบันมีการติดต่อสื่อสารในระบบสารสนเทศต่างๆ ซึ่งเหมาะที่จะนำสินค้าเกษตรให้เข้าสู่กระบวนการผู้บริโภคได้เร็วยิ่งขึ้น ทำให้การดำเนินงานทางด้านการเกษตรของไทยไปสู่การเกษตรแบบ 4.0 ตามนโยบายของรัฐบาล

กรมส่งเสริมการเกษตรได้ดำเนินงานพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ ซึ่งมีอายุ 17 – 45 ปี ให้เป็น Young Smart Farmer โดยเน้นกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการสร้างเครือข่ายโดยให้เกษตรกรเป็น “ศูนย์กลางการเรียนรู้ และออกแบบการเรียนรู้ ด้วยตนเอง” และมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเป็น

“ผู้จัดการเรียนรู้” มีเป้าหมายหลักในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ให้มีความสามารถด้านการเกษตร ทดแทนเกษตรกรผู้สูงอายุและสร้างแรงจูงใจให้คนรุ่นใหม่หันมาประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยนำ เทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการตลาด ดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการจัดทำโครงการเพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพ ของเกษตรกรรุ่นใหม่ให้ สามารถนำ เทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การบริหารจัดการ และการตลาดสินค้าเกษตรได้อย่างเกษตรกรรมมืออาชีพ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2561)

จังหวัดระนองได้ดำเนินการโครงการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ในพื้นที่ ซึ่งประกอบด้วย 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองระนอง อำเภอละอุ่น อำเภอกระบุรี อำเภอกะเปอร์ และอำเภอสุขสำราญ ตั้งแต่ปี 2557 จนถึงปี 2563 ใน 2-3 ปีที่ผ่านมาได้ให้ความสำคัญกับเกษตรกรรุ่นใหม่อย่างมาก โดยการ สร้างเครือข่าย ตั้งจุดบ่อเพาะเกษตรกรรุ่นใหม่ การประชาสัมพันธ์ตัวเกษตรกรรุ่นใหม่ผลผลิตและ ผลิตภัณฑ์ แต่เป็นเพียงส่วนน้อยที่ประสบความสำเร็จในระดับแนวหน้า

จากความเป็นมาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่จังหวัดระนอง ซึ่งได้เก็บข้อมูลตัวอย่าง ตั้งแต่ ปี 2557 ซึ่งเป็นปีแรกที่มีการริเริ่มโครงการ จนกระทั่งถึงปัจจุบันคือ ปี 2563 งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการเก็บข้อมูล 7 ปี ตั้งแต่ที่มีการดำเนิน โครงการ ดังกล่าว ซึ่งส่วนใหญ่งานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะเก็บข้อมูลเกษตรกรรุ่นใหม่ที่ผ่านการอบรมในปีเดียว เป็นหลัก ผลการวิจัยนี้จึงรับน่าจะเป็นประโยชน์ต่อการนำมาพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ให้ตรงตาม ความต้องการและเป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดแนวทางการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ของจังหวัด ระนองต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาความรู้ด้านการเกษตร แหล่งเรียนรู้ และการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ของ เกษตรกรรุ่นใหม่

2.2 เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อการพัฒนา ความคิดเห็นต่อปัจจัยเกี่ยวข้องและการ เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่

2.3 เพื่อศึกษาศักยภาพ ความต้องการพัฒนาศักยภาพและการเชื่อมโยงเครือข่าย เกษตรกรรุ่นใหม่

2.4 เพื่อศึกษาปัญหา ข้อเสนอแนะและแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพ เกษตรกรรุ่นใหม่

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย ได้ดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. สมมุติฐานงานวิจัย

4.1 ความคิดเห็นต่อระดับความรู้ที่เกษตรกรรุ่นใหม่ได้รับการอบรมหลักสูตร Young Smart Farmer ก่อนและหลังการฝึกอบรมมีความแตกต่างกัน

4.2 การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่ ก่อนและหลังการฝึกอบรมมีความแตกต่างกัน

5. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “แนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่ในจังหวัดระนอง” มีขอบเขตการวิจัยดังนี้

5.1 **ขอบเขตเชิงพื้นที่** การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาเกษตรกรรุ่นใหม่จังหวัดระนอง ที่ได้รับการอบรมหลักสูตรเกษตรกรรุ่นใหม่ ในปี 2557-2563 จำนวนทั้งหมด 120 ราย และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบเกษตรกรรุ่นใหม่ จำนวน 6 ราย

5.2 **ขอบเขตเชิงเนื้อหา** การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาเกษตรกรรุ่นใหม่ ในเรื่อง สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรรุ่นใหม่ การทำการเกษตร ความรู้และแหล่งความรู้ ความคิดเห็นและความต้องการ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องปัญหาและข้อเสนอแนะ ในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ในจังหวัดระนอง

5.3 **ขอบเขตเชิงเวลา** การวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเกษตรกรที่ได้รับการอบรมหลักสูตร การพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ (ปีงบประมาณ 2557 – 2563) ตั้งแต่เดือนมกราคม – มิถุนายน 2563

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 **เกษตรกรรุ่นใหม่** หมายถึง ผู้ที่มีความสนใจหรือประกอบอาชีพทางการเกษตร มีพื้นที่ทำการเกษตร ไม่จำกัดเพศ อายุระหว่าง 17 – 45 ปี เป็นเกษตรกรที่มีภูมิลำเนาและทำการเกษตรอยู่ในเขตจังหวัดระนอง

6.2 **Young Smart Farmer** หมายถึง ผู้ที่มีความสนใจหรือประกอบอาชีพทางการเกษตร ไม่จำกัดเพศ อายุระหว่าง 17-45 ปี จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ขึ้นไป ผลจากการคัดกรองสามารถผ่านคุณสมบัติด้านรายได้ที่ไม่ต่ำกว่า 180,000 บาท/ครัวเรือน/ปี

6.3 ศักยภาพของเกษตรกรรุ่นใหม่ หมายถึง ความสามารถของเกษตรกรรุ่นใหม่ในการประกอบอาชีพการเกษตร โดยมีคุณสมบัติพื้นฐาน ได้แก่ มีความรู้ในเรื่องที่ทำอยู่ มีข้อมูลประกอบการตัดสินใจ มีการบริหารจัดการผลผลิตและการตลาด มีความตระหนักถึงคุณภาพสินค้าและความปลอดภัยของผู้บริโภค มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม/สังคม และมีความภูมิใจในความเป็นเกษตรกร

6.4 ความรู้ด้านการเกษตร หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจ ในการทำการเกษตรในเรื่องที่ตนเองทำอยู่ รวมถึงความสามารถนำไปสู่การปฏิบัติของเกษตรกรมีต่อการทำการเกษตรของตนเองในด้านต่างๆ เช่น ทรัพยากรการเกษตร กระบวนการผลิต มาตรฐานแปรรูปและการตลาด

6.5 แหล่งความรู้ หมายถึง แหล่งที่เกษตรกรรับความรู้ จากแหล่งประเภทต่างๆ ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อกลุ่ม สื่อสารมวลชน และสื่อออนไลน์

6.6 การทำการเกษตร หมายถึง ลักษณะการทำการกรรมการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่ เช่น ทำไร่ ทำสวน ทำนา ปศุสัตว์ ประมง เป็นต้น โดยมีรูปแบบการทำการเกษตรต่างๆ กัน เช่น การทำเกษตรผสมผสาน การปลูกพืชเชิงเดี่ยว การทำเกษตรอินทรีย์ เป็นต้น

6.7 แหล่งความรู้ หมายถึง การได้รับข้อมูลข่าวสาร ความรู้ การศึกษาหาความรู้ และทักษะด้านการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่โดยวิธีการต่างๆ เช่น แหล่งสื่อบุคคล แหล่งสื่อกลุ่ม แหล่งสื่อมวลชน เป็นต้น

6.8 ความคิดเห็นในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ หมายถึง ความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ในด้านต่างๆ เช่น ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น จากการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ เป็นต้น

6.9 การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนา หมายถึง ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นของเกษตรกรรุ่นใหม่จังหวัดระนอง หลังจากผ่านการอบรมและผ่านกระบวนการพัฒนา ซึ่งความเปลี่ยนแปลงนั้นเปลี่ยนแปลงทั้งต่อตนเอง ต่อเครือข่าย และต่อการทำงานกับเจ้าหน้าที่

6.10 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่ หมายถึง ตัวแปรที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่ ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยภายใน เช่น ตัวเกษตรกรและครอบครัว ทรัพยากรพื้นฐานและปัจจัยภายนอกต่างๆ เช่น สภาพสิ่งแวดล้อม ทั้งทางกายภาพและชีวภาพ ตัวเจ้าหน้าที่และวิทยากรต้นแบบ หลักสูตร กิจกรรม รวมถึงแหล่งเรียนรู้และเครือข่าย

6.11 ปัญหาและข้อเสนอแนะ หมายถึง ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรด้านต่างๆ ได้แก่ ความรู้ การจัดทำแผนการผลิต และการผลิต เพื่อกำหนดแนวทางและหลักสูตรการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่ในจังหวัดระนอง

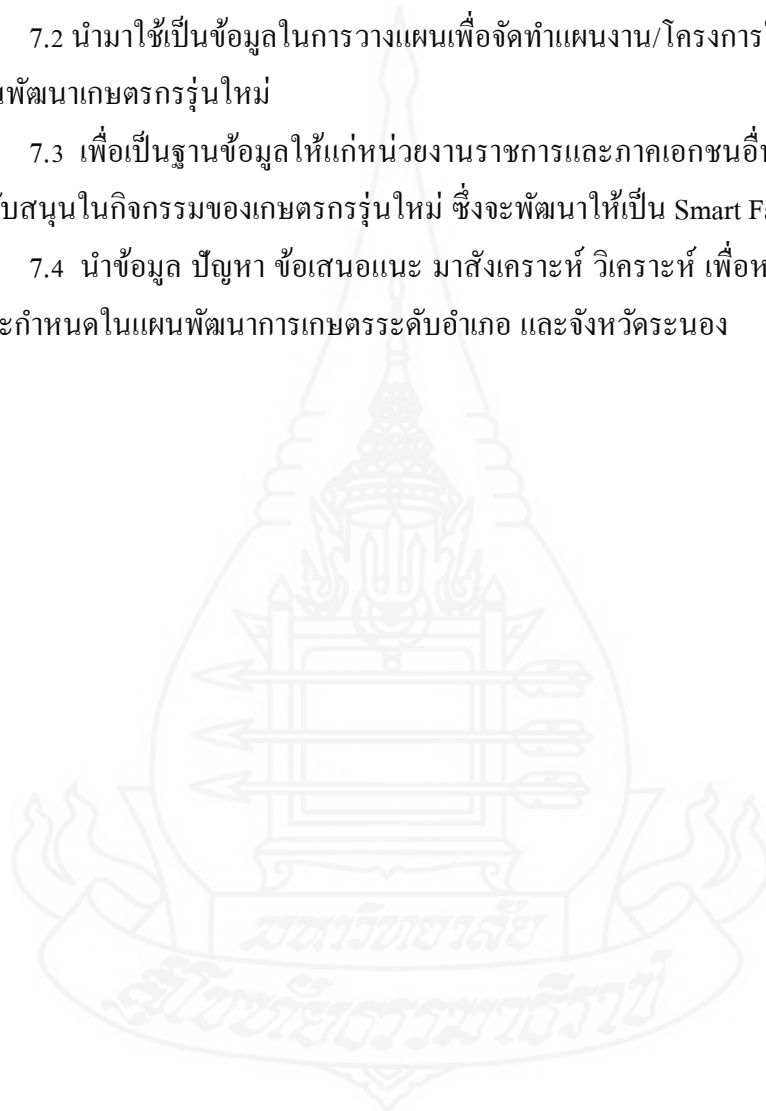
7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 นำข้อมูลที่ได้ แนวความคิดรูปแบบการทำเกษตร ความสามารถ และความต้องการพัฒนาศักยภาพ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผน แนวทางในการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรรุ่นใหม่

7.2 นำมาใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนเพื่อจัดทำแผนงาน/โครงการในการส่งเสริมการดำเนินงานพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่

7.3 เพื่อเป็นฐานข้อมูลให้แก่หน่วยงานราชการและภาคเอกชนอื่น ๆ ที่จะได้วางแผนให้การสนับสนุนในกิจกรรมของเกษตรกรรุ่นใหม่ ซึ่งจะพัฒนาให้เป็น Smart Farmer ต่อไป

7.4 นำข้อมูล ปัญหา ข้อเสนอแนะ มาสังเคราะห์ วิเคราะห์ เพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหา และกำหนดในแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ และจังหวัดระนอง

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง แนวทางในการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรรุ่นใหม่ในจังหวัดระนอง ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องงานวิจัย เอกสารทางวิชาการ บทความวารสาร อินเทอร์เน็ต และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีรายละเอียดตามหัวข้อต่างๆ โดยลำดับดังต่อไปนี้

ประเด็นการทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับความรู้
2. แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น
3. แนวคิดและทฤษฎีความต้องการ
4. แนวคิดด้านการส่งเสริมการเกษตร
5. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
6. แนวคิดและทฤษฎีการฝึกอบรม
7. นโยบายของกรมส่งเสริมการเกษตรและการส่งเสริมเกษตรกรรุ่นใหม่จังหวัดระนอง
8. บริบทพื้นที่จังหวัดระนองและการทำการเกษตรในพื้นที่จังหวัดระนอง
9. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการความรู้

แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ ประกอบด้วย ความหมายของความรู้ ประเภทของความรู้ และการวัดความรู้ โดยมีนักวิชาการกล่าวไว้ ดังนี้

1.1 ความหมายการความรู้

ภรณ์ี ต่างวิวัฒน์ (2554, น. 1-8) อธิบายความหมายของความรู้ว่า ความรู้ เป็นสารสนเทศที่ผ่านกระบวนการคิด จัดเกลา เปรียบเทียบ เชื่อมโยง และบูรณาการกับความรู้และประสบการณ์เดิม ผนวกกับความรู้อื่น เกิดการประสานระหว่างสถานการณ์ ค่านิยม ความรู้ใน

บริบท และความรู้แจ้ง จนเกิดเป็นความเข้าใจ เชื่อถือได้ และพัฒนาไปสู่ระดับที่สูงขึ้นหรือนำไปใช้ประโยชน์ในการสรุปและตัดสินใจในสถานการณ์ต่างๆ ได้

สร้อยตระกูล อรรถมานะ (2542, น.7) กล่าวว่า ความรู้หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์ทั้งที่มีลักษณะการแสดงออกและซ่อนเร้น ซึ่งเป็นผลมาจากการฝึกอบรมและประสบการณ์ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง จึงสรุปได้ว่า ความรู้เป็นข้อเท็จจริง ความจริง วิธีการแก้ปัญหาที่สะสมได้จากประสบการณ์ในอดีต

เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (2560, น. 32) อ้างถึงใน จินดา ขลิบทอง (2558) กล่าวว่า ความรู้เป็นสารสนเทศที่อยู่ในตัวคนทั้งที่รู้และไม่รู้ตัว เป็นสิ่งที่มีคุณค่าสูงมาก เพราะคนสามารถคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถตีความหมาย ความ และตัดสินใจโดยอาศัยความรู้ดังกล่าว ต้องมีกระบวนการอันเหมาะสมเพื่อนำความรู้นั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์

จากความหมายของความรู้ที่กล่าวมา สรุปได้ว่าความรู้ หมายถึง ข้อมูลในรายละเอียดด้านต่าง ๆ ที่เคยได้รับการศึกษาค้นคว้าจากตำรา จากสิ่งที่ได้รับการบอกกล่าว การสังเกต การฝึกอบรม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือจากประสบการณ์ที่บุคคลได้เก็บรวบรวมไว้ ทั้งนี้ความรู้ใหม่ๆ อาจเกิดจากความรู้เดิมที่มีอยู่ ผสมกับความรู้ที่ได้รับมาใหม่ รวมถึง ความรู้ด้านการเกษตร และความรู้ดังกล่าวก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

1.2 ประเภทของความรู้

เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (2560, น.32) ได้อธิบายไว้ว่า ความรู้จำแนกเป็น 2 ประเภท คือ

1) **ความรู้ที่ฝังในตัวคน (tacit Knowledge)** เป็นความรู้ที่อยู่ตัวแต่ละบุคคล ประสบการณ์ การเรียนรู้ พรสวรรค์ต่างๆ ภูมิปัญญา เคล็ดวิชา มาจากวิจรรณญาณ ใช้ปฏิภาณเป็นเทคนิคเฉพาะตัว แต่ความรู้ชนิดนี้พัฒนาและแบ่งบันกันได้

2) **ความรู้ชัดแจ้ง (explicit knowledge)** เป็นความรู้ที่เป็นเหตุเป็นผล เห็นได้ชัดเจน เป็นรูปธรรมสามารถรวบรวมและถ่ายทอดออกในรูปแบบต่างๆ ได้ เช่น ทฤษฎีต่างๆ ตำรา หนังสือคู่มือ เอกสาร และรายงานต่างๆอันได้มาจากการวิเคราะห์สังเคราะห์ ผ่านกระบวนการพิสูจน์กระบวนการวิจัยซึ่งทำให้คนสามารถเข้าถึงได้ง่าย

โดยเมื่อพิจารณาสัดส่วนความรู้ทั้ง 2 ประเภท พบว่าความรู้ในองค์กรส่วนใหญ่เป็นความรู้ประเภทความรู้ที่ฝังในตัวคนมากกว่าความรู้ประเภทชัดแจ้ง โดยเปรียบเทียบเป็นอัตราส่วนระหว่าง 80 : 20 หรือหากเปรียบเทียบกับภูเขาน้ำแข็ง ความรู้ชัดแจ้งเป็นส่วนของภูเขาน้ำแข็งที่โผล่พ้นน้ำขึ้นมา ซึ่งเป็นส่วนน้อยมาก (ประมาณร้อยละ 20) ซึ่งการนำความรู้ที่ฝังในตัวคน (ร้อยละ 80) ไปปรับเปลี่ยนเป็นความรู้ชัดแจ้ง จึงต้องอาศัยหลักการจัดการความรู้ (knowledge management) มาดำเนินการสร้าง รวบรวมแลกเปลี่ยน และใช้ความรู้ที่ได้นี้เพื่อพัฒนาการพัฒนาต่อไป

ประเภทของความรู้ในงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร

ความรู้ในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร หมายถึง สิ่งที่เกี่ยวข้องที่เกษตรกรควรรู้ ควรปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่

- 1) **ความรู้ในด้านการเกษตร** ได้แก่ ความรู้ด้านการผลิต การบำรุงดูแลรักษา การป้องกันโรค การป้องกันแมลง การเก็บเกี่ยว การแปรรูป ภาระการจำหน่ายผลผลิต เป็นต้น
- 2) **ความรู้ในสาขาอื่นๆ ที่ทำให้เกิดการพัฒนาด้านการเกษตร** ได้แก่ ความรู้ด้านการทำบัญชีฟาร์ม บัญชีครัวเรือน การรวมกลุ่ม สหกรณ์ วิชาทฤษฎีชุมชน การตลาด และการทำบรรจุภัณฑ์ เป็นต้น

โดยสรุป ประเภทความรู้ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ความรู้ที่ฝังในตัวคน และความรู้ชัดแจ้ง ทั้งนี้กระบวนการเรียนรู้และการกระบวนการพัฒนา สามารถดึงความรู้ที่ฝังในตัวคน เปลี่ยนเป็นความรู้ชัดแจ้งได้โดยการจัดการความรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับบุคคล และความรู้ในด้านการเกษตร สามารถแบ่งออกกว้างได้ เป็น ด้านทรัพยากรการผลิต ได้แก่ ดิน น้ำ พุน ด้านการผลิต ได้แก่ พืช สัตว์ ประมง และด้านประสิทธิภาพการผลิต ได้แก่ มาตรฐานการผลิต การแปรรูป การตลาด เป็นต้น

1.3 การวัดความรู้

เนื่องจากความรู้คือ ความสามารถทางพุทธิปัญญา แบ่งได้หลายระดับดังนั้น การวัดระดับความรู้จึงสามารถวัดความสามารถทุกระดับ เครื่องมือที่ใช้วัดความรู้จะต้องอาศัยแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ (achievement test) ซึ่งเป็นการวัดความสามารถทางปัญญาและทักษะตลอดจนสมรรถภาพด้านต่าง ๆ ที่ได้รับจากการเรียนรู้ในอดีต การวัดความรู้ใช้เครื่องมือแตกต่างตามความสามารถทางสติปัญญา

นีออน กลิ่นรัตน์ (2533, น.44) กล่าวว่า เครื่องมือที่ใช้วัดความรู้คือ แบบสอบถาม (Test) มี 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ แบบสอบอัตนัยที่ให้ผู้เขียนตอบแบบบรรยายการให้คะแนนของแบบสอบถามอัตนัยจะมีความสัมพันธ์กับเกณฑ์ส่วนตัวของผู้ตรวจ และแบบสอบถามปรนัยที่มีเกณฑ์ให้คะแนนชัดเจน ไม่ขึ้นกับผู้ตรวจ เป็นแบบสอบที่สามารถวัดสมรรถภาพสมองได้ถึง 6 ชั้น และเป็นแบบสอบถามที่นักวิจัยสามารถนำมาประยุกต์ในการวัดความรู้เพื่อตอบคำถามการวิจัยได้ สามารถแบ่งประเภทของแบบสอบถามปรนัย ได้ดังนี้

1. แบบหาคำตอบเอง ได้แก่ แบบตอบสั้น ๆ และแบบเติมข้อความ
2. แบบจัดคำตอบให้เลือก ได้แก่ แบบถูกผิด แบบจับคู่

บุญธรรม กิจปริดาปริสุทธิ (2543, น.15 -16) ได้กล่าวถึงวิธีการวัดผลด้านความรู้ อาจกระทำได้หลายวิธี เช่น การสังเกต การศึกษา การใช้จินตนาการ แต่ที่นิยมทั่ว ๆ ไป คือ วัดโดย

การใช้แบบทดสอบหรือข้อสอบ เพราะถือว่าเป็นสิ่งเร้า ให้ผู้ถูกสอบแสดงอาการตอบสนองออกมา ด้วยพฤติกรรมต่างๆ เช่น การพูด การเขียน ท่าทาง เป็นต้น เพื่อให้สังเกตเห็นหรือนับจำนวนปริมาณ ได้ เพื่อนำไปแทนอันดับ หรือคุณลักษณะของบุคคลนั้นรูปแบบของข้อสอบ มี 3 ลักษณะ

1. **ข้อสอบปากเปล่า** เป็นการสอบโดยใช้การโต้ตอบด้วยวาจาหรือคำพูดระหว่าง ผู้ทำการสอบกับผู้ถูกสอบโดยตรง หรือ บางครั้งเรียกว่าการสัมภาษณ์

2. **ข้อสอบข้อเขียน** หรือ แบบทดสอบ แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

2.1 **แบบทดสอบความเรียง** เป็นแบบที่กำหนดคำถามให้ และผู้ตอบจะต้องเรียง เรียงคำตอบเอง ลักษณะเด่นอยู่ที่ให้อิสระแก่ผู้ตอบ ผู้ตอบจะต้องเรียงเรียงความรู้ความเข้าใจ และ ความคิดเห็น ผู้ตอบต้องใช้เวลาส่วนมากไปในการคิดและเขียนตอบ ฉะนั้น ไม่นิยมใช้เว้นแต่ใช้เป็น แบบสัมภาษณ์ หรือ ใช้สำรวจเบื้องต้นเท่านั้น

2.2 **แบบทดสอบแบบตอบสั้น** เป็นแบบที่กำหนดคำถามให้และกำหนดให้ตอบ สั้น ๆ ซึ่งแบบทดสอบตอบสั้นโดยทั่วไปจะมี 3 ชนิด ได้แก่

2.2.1 **แบบข้อคำถามสมบูรณ์** รูปแบบการใช้ประโยชน์ที่มีเนื้อหาสมบูรณ์ แต่ให้ตอบสั้น ๆ เพียงคำเดียวหรือวลีเดียว

2.2.2 **แบบข้อความไม่สมบูรณ์** รูปการถามจะใช้ประโยคที่เป็นข้อความ สมบูรณ์ และเว้นช่องว่างให้เติมคำหรือวลีลงไป จะทำให้เป็นประโยคสมบูรณ์

2.2.3 **แบบเติมคำที่มีความสัมพันธ์** รูปแบบนี้จะตั้งคำถามด้วยประโยค หลัก ตามด้วยคำหรือข้อความย่อย ๆ เว้นให้หาคำตอบเติม คำตอบที่เติมจะต้องสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับ คำหรือข้อความย่อยที่กำหนดไว้ให้

2.3 **แบบทดสอบแบบเลือกตอบ** เป็นแบบที่กำหนดให้ทั้งคำถามและคำตอบ ผู้ตอบจะต้องเลือกตอบตามคำตอบที่กำหนดให้ ลักษณะเด่นของแบบทดสอบเลือกตอบอยู่ที่ผู้ตอบ จะต้องใช้เวลาส่วนมากไปในการอ่านและคิด ส่วนการตอบใช้เวลาน้อย การตรวจและการวิเคราะห์ ทำได้ง่ายและสะดวก จึงนิยมใช้ทั่วไปในการรวบรวมข้อมูล แบบทดสอบเลือกตอบมีหลายชนิดที่ นิยมนำมาใช้ในการรวบรวมข้อมูลได้แก่

2.3.1 **แบบสองตัวเลือก** มีลักษณะเป็นแบบถูกผิดเป็นหลัก ใช้ถาม ข้อเท็จจริงและวัดความรู้ในระดับความจำ เช่น คำนิยามศัพท์ วิธีการ

2.3.2 **แบบหลายตัวเลือก** แบบที่กำหนดคำตอบให้มากกว่า 2 คำตอบ ซึ่งมี ตั้งแต่ 3-5 คำตอบ โดยทั่วไปนิยม 4 คำตอบ จากคำตอบที่กำหนดให้ ผู้ตอบเลือกตอบเพียงคำตอบ เดียว ซึ่งอาจจะเป็นแบบให้เลือกคำตอบที่ถูกต้องเพียงคำเดียว หรือเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียง คำตอบเดียว หรือ จะเลือกคำตอบที่ผิดก็ได้

2.4 *ข้อสอบภาคปฏิบัติ* เป็นข้อสอบที่ไม่ต้องการให้ผู้ถูกสอบตอบสนองออกมาด้วยคำพูดหรือ เครื่องหมายใด ๆ แต่มุ่งให้แสดงพฤติกรรมด้วยการกระทำจริง ๆ มักเป็นข้อสอบในเนื้อหาวิชาที่ต้องการให้ปฏิบัติจริง (ไพศาล หวังพานิช, 2526)

สรุปได้ว่า เครื่องมือที่ใช้วัดความรู้ คือ แบบสอบถาม (Test) มี 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ แบบสอบอัตนัย และแบบสอบปรนัย ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบปรนัย แบบจัดคำตอบให้เลือกตอบตามความคิดเห็น แบ่งออกเป็น 5 ระดับ เนื่องจากมีความสะดวกและเหมาะสมกับผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ประชาชนทั่วไปที่มีความหลากหลายในด้านระดับความคิดเห็นต่อเรื่องนั้นๆ ได้แก่ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก มากที่สุด สามารถทำความเข้าใจกับวิธีการทำแบบทดสอบได้ ไม่ยากจนเกินไปและเกณฑ์ให้คะแนนชัดเจน ไม่ขึ้นกับผู้ตรวจ

2. แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น

แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น ประกอบด้วย ความหมายของความคิดเห็น ความคิดเห็น และการวัดความคิดเห็น โดยงานวิจัยมีแบบสอบถามความคิดเห็นของเกษตรกร และวัดระดับความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับ เพื่อทำการวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ มีนักวิชาการกล่าวไว้ ดังนี้

2.1 ความหมายของความคิดเห็น

พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2524, น.246) ได้ให้ความหมายของความคิดเห็นว่า เป็นข้อพิจารณาเห็นว่าเป็นจริงจากการใช้ปัญญาความคิดประกอบถึงแม้ว่าไม่ได้อาศัยหลักฐานพิสูจน์ยืนยันเสมอไป

สุโท เจริญสุข (2525 อ้างถึงใน สุทธิการต์ ชูทอง 2551, น.6) ความคิดเห็นเป็นสภาพความรู้สึกทางด้านจิตใจที่เกิดจากประสบการณ์และการเรียนรู้ของบุคคล อันเป็นผลให้บุคคลมีความคิดต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในลักษณะที่ชอบ ไม่ชอบ หรือเฉย ๆ

ธิดารัตน์ ปลื้มจิตร (2551, น. 6-10 อ้างอิงใน จำลอง เงินดี 2534, น.2) ให้ความหมายของความคิดเห็น (Opinion) ว่า เป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดในลักษณะที่ไม่ลึกซึ้งเหมือนทัศนคติความคิดเห็นนั้น อาจกล่าวได้ว่าเป็นการแสดงออกของทัศนคติก็ได้ สังเกตและวัดได้ แต่มีส่วนที่แตกต่างไปจากทัศนคตินั้น

ดังนั้นความหมายของ ความคิดเห็น จึงหมายถึง ความรู้สึกทางด้านจิตใจที่เกิดจากประสบการณ์และการเรียนรู้ของบุคคล นึกคิดและพิจารณาโดยใช้ปัญญาความรู้ ประสบการณ์

ความเชื่อที่มีมาแต่ทุนเดิม และสภาพแวดล้อมความเป็นจริงของแต่ละบุคคลในการแสดงออกมาในความรู้สึกล่อต้อนั้นๆ

2.2 ความสำคัญของความคิดเห็น

ธิดารัตน์ ปลื้มจิตร (2551, น.6-10) อ้างอิงจาก Best. (1977, น.17) กล่าวว่า ในการศึกษาถึงความคิดเห็นต่าง ๆ ส่วนมากจะใช้วิธีแบบวิจัยตลาด ได้แก่ การสอบถาม ซักถาม บันทึกลง และรวบรวมไว้เป็นข้อมูล ซึ่ง เบสท์ ได้เสนอแนะว่า “วิธีง่ายที่สุดในการที่จะบอกถึงความคิดเห็นจะออกมาในลักษณะเช่นไร และจะจะสามารถทำตามข้อคิดเห็นนั้นได้ หรือในการวางนโยบายใดๆ ก็ตาม ความคิดเห็นที่วัดออกมาได้จะทำให้ผู้บริหารเห็นควรหรือในอันที่จะดำเนินนโยบายหรือล้มเลิกไป” สรุปความสำคัญของความคิดเห็นได้ว่า ความคิดเห็นนั้นเป็นประโยชน์ในการกำหนดแบบแผนการวางนโยบายต่าง ๆ ให้เป็นไปตามนโยบาย หรือล้มเลิกนโยบาย เพื่อให้งานดำเนินไปอย่างเรียบร้อย ซึ่งได้มาจากการสำรวจความคิดเห็นและรวบรวมไว้เป็นข้อมูล

2.4 ประเภทของความคิดเห็น

กวิสรา สุวรรณบุตร (2551, น. 10) กล่าวว่า ความคิดเห็น มี 2 ประการด้วยกัน คือ

1.) **ความคิดเห็นเชิงบวกสุด – เชิงลบสุด (Extreme Opinion)** เป็นความคิดเห็นที่เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ ซึ่งสามารถทราบทิศทางได้ ทิศทางบวกสุด ได้แก่ ความรักจนหลงทิศทางลบสุด ได้แก่ ความรังเกียจ ความคิดเห็นนี้รุนแรงเปลี่ยนแปลงยาก

2.) **ความคิดเห็นจากความรู้ความเข้าใจ (Cognitive contents)** การมีความเห็นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้นอยู่กับความรู้ความเข้าใจที่มีต่อสิ่งนั้น เช่น ความรู้ความเข้าใจในทางที่ดี ชอบยอมรับเห็นด้วย ความรู้ความเข้าใจในทางที่ไม่ดี ได้แก่ ไม่ชอบ ไม่ยอมรับ ไม่เห็นด้วย

ธิดารัตน์ ปลื้มจิตร (2551, น.6-10) กล่าวว่า ความคิดเห็นมี 2 ประเภทด้วยกัน คือ ความคิดเห็นที่สามารถบอกทิศทางได้ว่าสิ่งไหนรักมากที่สุด สิ่งไหนเกลียดมากที่สุด กับความคิดเห็นที่ขึ้นอยู่กับความรู้ความเข้าใจ

สรุปได้ว่า ประเภทของความคิดเห็น แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ความคิดเห็นที่เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ และความคิดเห็นจากความรู้ความเข้าใจ

2.3 การวัดความคิดเห็น

ธิดารัตน์ ปลื้มจิตร (2551, น.6-10 อ้างถึงใน Best. 1977, น. 77) ได้กล่าวว่า วิธีที่ง่ายที่สุดที่จะบอกความคิดเห็น ก็คือการแสดงให้เห็นถึงร้อยละของคำตอบในแต่ละข้อคำถาม เพราะจะทำให้เห็นว่าความคิดเห็นจะออกมาในลักษณะใดจากแนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็นข้างต้น การวัด

ความคิดเห็น โดยทั่วไป จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบ 3 อย่าง คือ บุคคลที่จะถูกวัด สิ่งเร้าและมีการตอบสนองซึ่งออกมาในระดับสูงต่ำ มากน้อย วิธีวัดความคิดเห็นนั้น โดยมากจะให้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ การใช้แบบสอบถามสำหรับวัดระดับความคิดเห็นนั้น ใช้การวัดแบบลิเคิร์ต จะระบุให้ผู้ตอบ ตอบว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย กับข้อความที่กำหนดให้ แต่ละข้อความมีความเห็นเลือกตอบออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

กล่าวโดยสรุป ความคิดเห็น คือ ความรู้สึกนึกคิดและพิจารณาโดยใช้ปัญญาความรู้ ประสบการณ์ความเชื่อที่มีมาแต่ทุนเดิม และสภาพแวดล้อมความเป็นจริงของแต่ละบุคคลในการแสดงออกมาในความรู้สึกต่อสิ่งนั้นๆ โดยผู้วิจัยวัดระดับความคิดเห็น ออกเป็น 5 ระดับ คือ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก มากที่สุด

3. แนวคิดและทฤษฎีความต้องการ

แนวคิดและทฤษฎีความต้องการ ประกอบด้วย ความหมายของความต้องการ ทฤษฎีความต้องการ การวัดระดับความต้องการ โดยมีนักวิชาการกล่าวไว้ ดังนี้

3.1 ความหมายของความต้องการ

ความต้องการของมนุษย์เป็นเครื่องกระตุ้นและแรงผลักดันให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งออกมาในอันที่จะปฏิบัติงานให้สำเร็จบนพื้นฐานความเชื่อหรือสมมุติฐานว่า มนุษย์มีความต้องการ และพฤติกรรมของมนุษย์จากความต้องการทางจิตวิทยาที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์ที่เป็นที่ยอมรับ โดยทั่วไปก็คือ

สริธญา แพทย์พิทักษ์ (2553, น. 21) กล่าวว่า มนุษย์มีความต้องการและมีความหวังในการใช้เหตุผลของตนเองและใช้ความพยายามปฏิบัติงานในองค์การให้ดีที่สุด จึงต้องมีโน้ตชนที่กว้างไกลในการวางแผนพัฒนาคือ มนุษย์สามารถพัฒนาได้ในด้านส่วนตัวและสมรรถภาพในการปฏิบัติงาน ผู้นำการเปลี่ยนแปลงจึงมีบทบาทในการที่จะ ทำให้คนทำงานร่วมกัน (Collaboration) ตั้งเป้าหมาย (Goal setting) วินิจฉัยและแก้ปัญหา (Diagnosing and solving problems) และนำแผนไปปฏิบัติ (Implementing plan)

บำเพ็ญ เขียวหวาน (2561, น. 10) ได้ให้ความหมายของความต้องการของเกษตรกรว่า เนื่องจากงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร เป็นงานที่ให้บริการความรู้ ข้อมูล ข่าวสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเกษตรแก่เกษตรกร โดยมีนักส่งเสริมการเกษตรเป็นผู้ให้บริการ จัด

กระบวนการเรียนรู้ และถ่ายทอด ต้องสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร ซึ่งมุ่งที่จะช่วยให้เกษตรกรสามารถนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง ครอบครัว มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และสามารถพึ่งตนเองได้ในที่สุด ดังนั้น นักส่งเสริมการเกษตรซึ่งมีบทบาทเป็นผู้ให้บริการ จึงต้องศึกษาความต้องการของเกษตรกร ซึ่งมีบทบาทเป็นผู้รับบริการ

สรุปได้ว่าความต้องการ หมายถึง การที่มนุษย์มีความปรารถนาอยากได้อะไรบางอย่าง เป็นในบางสิ่งบางอย่าง ซึ่งบุคคลจะมีความต้องการในระดับที่แตกต่างกัน แม้จะมีสถานะหรือปัจจัยส่วนบุคคลที่เหมือนกันก็ตาม การให้หรือการสนองความต้องการจึงควรให้ในสิ่งที่ผู้รับต้องการจริงๆ ซึ่งถ้าได้รับการตอบสนองแล้วก็จะเกิดความสุขความพึงพอใจ รวมถึงงานที่ให้บริการความรู้ ข้อมูล ข่าวสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเกษตรแก่เกษตรกร นักส่งเสริมการเกษตร จึงต้องศึกษาความต้องการของเกษตรกร

3.2 ทฤษฎีความต้องการ

ทฤษฎีลำดับขั้นของความต้องการ (Hierarchy of needs theory) ของ Abraham Maslow มาสโลว์ (Maslow, 1954 อ้างถึงใน พิทยา บวรวัฒนา 2550, น.30) หลักของทฤษฎีนี้มีว่า ความต้องการของมนุษย์สามารถจัดเป็นลำดับขั้นได้ 5 ขั้น ตามลำดับความสำคัญมาก่อนมา หลังได้ดังนี้

1. ความต้องการทางกายภาพ (Physiological needs) ได้แก่ อาหาร น้ำดื่ม ความต้องการที่อยู่อาศัย ความต้องการทางเพศ และความต้องการอื่น ๆ ของร่างกาย
2. ความต้องการความปลอดภัย (Safety needs) ได้แก่ ความต้องการความมั่นคง และการป้องกันภัยอันตรายจากสิ่งรอบตัวและจากการทำร้ายจิตใจ
3. ความต้องการที่จะผูกพันในสังคม (Social needs) ได้แก่ ความรัก ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม การได้รับการยอมรับและมิตรภาพ
4. ความต้องการที่จะมีฐานะเด่นและได้รับการยกย่องจากสังคม (Esteem needs) ได้แก่ การเคารพนับถือตัวเอง การเป็นตัวของตัวเองและการประสบความสำเร็จ การมีฐานะในวงสังคม การได้รับการยอมรับจากคนอื่นและการได้รับความสนใจจากคนอื่น
5. ความต้องการที่จะประจักษ์ตน (Self-actualization needs) ได้แก่ แรงผลักดันที่ทำให้คนสามารถเป็นในสิ่งที่ตนเป็นได้ดีที่สุด ซึ่งรวมถึงการเจริญเติบโต การได้ใช้ศักยภาพของตนอย่างเต็มที่และความสมปรารถนา

Maslow อธิบายไว้ว่า ในขณะที่ความต้องการขั้นหนึ่งได้รับการตอบสนอง พอสมควรแล้วความต้องการที่สูงขึ้นถัดไปจะทำหน้าที่เป็นแรงผลักดันที่จูงใจให้มนุษย์ทำงานต่อไป

3.3 การวัดระดับความต้องการ

ขั้นที่ 1 ความต้องการทางร่างกาย (physiological needs) เป็นความต้องการลำดับต่ำสุดและเป็นพื้นฐานของชีวิต เป็นแรงผลักดันทางชีวภาพ เช่น ความต้องการอาหาร น้ำ อากาศ ที่อยู่อาศัย ตลอดทั้งมีสภาพแวดล้อมการทำงานที่เหมาะสม เช่น ความสะอาด ความสว่าง การระบายอากาศที่ดี การบริการสุขภาพ เป็นต้น

ขั้นที่ 2 ความต้องการความปลอดภัย (need for safety) เป็นความต้องการที่จะเกิดขึ้นหลังจากที่ความต้องการทางร่างกายได้รับการตอบสนองอย่างไม่ขาดแคลนแล้ว หมายถึง ความต้องการสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยจากอันตรายทั้งทางกายและจิตใจ ความมั่นคงในงาน ในชีวิต และสุขภาพ การสนองในลักษณะนี้ทำได้หลายอย่าง เช่น การประกันชีวิตและสุขภาพ การให้มีสภาพแรงงาน ความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน ฯลฯ

ขั้นที่ 3 ความต้องการความรักและการยอมรับ (need for love and acceptance) เมื่อมีความปลอดภัยในชีวิตและมั่นคงในการทำงานแล้ว คนเราจะต้องความรัก มิตรภาพ ความใกล้ชิดผูกพัน ความต้องการเพื่อน การมีโอกาสเข้าสมาคมสังสรรค์กับผู้อื่น ได้รับการยอมรับเป็นสมาชิกในกลุ่ม

ขั้นที่ 4 ความต้องการนับถือตนเองและได้รับการเคารพจากผู้อื่น (need for self-esteem) เมื่อความต้องการความรักและการยอมรับได้รับการตอบสนองแล้ว คนเราจะต้องการสร้างสถานภาพของตัวเองให้สูงเด่น มีความภูมิใจและสร้างความนับถือตนเอง ขึ้นชมในความสำเร็จของงานที่ทำ ความรู้สึกมั่นใจในตนเองและมีเกียรติ ความต้องการเหล่านี้เช่น ยศ ตำแหน่ง ระดับเงินเดือนที่สูง งานที่ทำหาย ได้รับการยกย่องจากผู้อื่น โอกาสแห่งความก้าวหน้าในงานอาชีพ ฯลฯ

ขั้นที่ 5 ความต้องการรู้และเข้าใจตนเอง (knowledge and understanding needs) ในด้านความสามารถ ความสนใจ สิ่งที่ชอบ สิ่งที่ทำแล้วเกิดประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคมอย่างแท้จริง โดยไม่ยึดติดกับตำแหน่งหน้าที่ในการทำงาน แต่ทำทุกอย่างที่เป็นความสบายใจของตนเอง และเกิดประโยชน์ทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น

ขั้นที่ 6 ความต้องการเข้าถึงสุนทรียะ ความดีงามของชีวิต (need for aesthetics/beauty) มีความสามารถในการมองเห็นสิ่งสวยงามที่อยู่รอบตัวที่คนอื่นมองไม่เห็น เข้าใจอย่างแจ่มแจ้งว่าตนเองและสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่แยกกันไม่ออก ทุกสิ่งในโลกนี้ล้วนสวยงามและมีคุณค่าในตนเอง

ขั้นที่ 7 ความต้องการเข้าถึงศักยภาพแห่งตน (*self-actualization needs*) คือต้องการจะเติมเต็มศักยภาพของตนเอง ต้องการความสำเร็จในสิ่งที่ปรารถนาของตนเอง ความเจริญก้าวหน้าในการพัฒนาทักษะความสามารถให้ถึงขีดสุดยอด มีความเป็นอิสระในการตัดสินใจและคิดสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ การก้าวสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้นในอาชีพและการทำงาน

ขั้นที่ 8 ความต้องการเป็นบุคคลที่ยอดเยี่ยมในการอุทิศตนเพื่อมวลมนุษยชาติ (*transcendence*) เป็นอัจฉริยะบุคคลที่สามารถสร้างประโยชน์ให้กับมนุษยชาติอย่างถึงที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้ มีชีวิตอยู่เพื่อผู้อื่น

กล่าวโดยสรุป ความต้องการจะเป็นสิ่งกระตุ้นให้บุคคลมีพฤติกรรมที่แสวงหาสิ่งต่างๆ เพื่อสนองความต้องการของตนที่เกิดขึ้นอย่างมีขั้นตอนและมีความต่อเนื่อง เมื่อความต้องการได้รับการตอบสนองความต้องการนั้นขั้นต้นแล้ว ความต้องการขั้นถัดไปก็เกิดตามมาไม่มีวันสิ้นสุดเพื่อให้ตนเองสมปรารถนาตามที่ตนต้องการ และการวัดความต้องการในงานวิจัย ได้แบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ ความต้องการน้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก มากที่สุด ตามลำดับ

4. แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร

แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร เป็นงานที่ให้ความรู้และสนับสนุนเกษตรกรในการผลิตและการดำเนินธุรกิจที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองในการประกอบอาชีพการเกษตรได้อย่างมั่นคง ประกอบด้วย ความหมาย หลักการส่งเสริมการเกษตร วิธีการส่งเสริมการเกษตร ซึ่งมีนักวิชาการกล่าวไว้ดังนี้

4.1 ความหมาย

การถ่ายทอดความรู้เผยแพร่ทางด้านการเกษตรไปสู่เกษตรกร เพื่อให้บรรลุถึงปรัชญาของการส่งเสริมการเกษตรที่ต้องการให้เกษตรกรมีการเปลี่ยนแปลงพัฒนาได้ดีขึ้นทั้งตัวเกษตรกรและครอบครัวเกษตรกรเองด้วย

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2561, น. 4-16) กล่าวว่า การส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร หมายถึง กระบวนการพัฒนาความรู้ของเกษตรกรจากการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อมุ่งพัฒนาผลผลิตที่เหมาะสมกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ก่อให้เกิดการพัฒนารายได้ ทำให้ชีวิตครอบครัวเกษตรกร อยู่พอดี กินพอดี และมีความสุขอันเป็นผลต่อการพัฒนาชุมชนชนบท การส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเป็นกระบวนการที่เกี่ยวกัน 3 ฝ่ายหลัก

คือ ด้านวิชาการ การวิจัยค้นคว้าเทคโนโลยีการผลิต การส่งเสริมพัฒนาความรู้ และเกษตรกรผู้ปฏิบัติให้เกิดผลต่อการพัฒนา

กรมส่งเสริมการเกษตร (2556, น. 17) อ้างใน ดิเรก ฤกษ์หรัย (2527) กล่าวไว้ว่า การส่งเสริมการเกษตรคือ กระบวนการทำให้การศึกษานอกระบบ รวมทั้งการบริการแก่บุคคล เป้าหมายที่เป็นเกษตรกรและครอบครัว โดยให้บุคคลเป้าหมายเหล่านี้เรียนรู้โดยการกระทำด้วยตนเองและช่วยตนเอง เพื่อให้บรรลุถึงการกินดีอยู่ดีของคนในชุมชนโดยส่วนรวม ทั้งนี้โดยมีพื้นฐานที่ตั้งอยู่บนการพัฒนาประชาชนในชุมชน

จากความหมายการส่งเสริมการเกษตร สรุปได้ว่า คือกระบวนการส่งเสริมการเกษตร เป็นกระบวนการทางการศึกษา ให้ความรู้ แนวทางในการพัฒนา ถ่ายทอดความรู้เทคโนโลยีที่เหมาะสม เพื่อให้เกษตรกรเพิ่มทางเลือกในการพัฒนาผลผลิต กิจกรรมทางการเกษตร โดยผสมผสานกับความรู้หรือภูมิปัญญาเดิม เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนา

4.2 หลักการส่งเสริมการเกษตร

จากแนวคิด ความหมายสู่ลักษณะสำคัญและหลักการส่งเสริมการเกษตรซึ่งเป็นแนวทางและสาระสำคัญในการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตร

กรมส่งเสริมการเกษตร (2556, น.18) กล่าวว่า การปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรมีหลักการสำคัญๆ ดังต่อไปนี้

1. การส่งเสริมการเกษตรควรมีลักษณะของระบบงานส่งเสริมการเกษตรที่เน้นกระบวนการให้การศึกษา การบริการความรู้การเกษตรเพื่อการเปลี่ยนแปลงความรู้ ทักษะคิด และทักษะหรือพฤติกรรมเป้าหมายไปในทางที่ดีขึ้น โดยเน้นการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ

2. ยึดหลักการผสมผสานในทุกเรื่องทั้งด้านเทคโนโลยีผสมผสานกับภูมิปัญญาชาวบ้านทั้งเรื่องการบริหารจัดการความร่วมมือกับทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ หน่วยงานต่างๆ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานเอกชน และภาคเกษตร

3. บุคคลเป้าหมายควรเน้นเกษตรกรรายย่อยในพื้นที่เป้าหมายที่ด้อยโอกาสเป็นอันดับแรก

4. บุคคลเป้าหมายควรเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความสมัครใจ ภายใต้ศรัทธา ความเชื่อ และประเพณีของกลุ่มเป้าหมาย

5. เน้นการทำงานในรูปกลุ่มหรือสถาบันของกลุ่มเป้าหมายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์และความคิดเห็น การสร้างพลังเครือข่ายความร่วมมือ

6. เน้นการสร้างและพัฒนาผู้นำชุมชนด้านการเกษตร เพื่อเป็นแกนนำในการ
ทำงานส่งเสริมการเกษตรให้กระจายสู่บุคคลเป้าหมายได้มากที่สุด

7. สิ่งที่น่าไปส่งเสริมต้องเริ่มที่ความจำเป็นพื้นฐานและเร่งด่วนในก
แก้ปัญหาและความต้องการที่แท้จริง ของเกษตรกรกลุ่มเป้าหมาย

เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (2556, น.7-12 และ 7-14) ได้สรุปลักษณะสำคัญของการส่งเสริม
การเกษตรแบบบริการเบ็ดเสร็จ รายละเอียดดังนี้

1. **การมีจุดบริการที่สะดวก** ควรเป็นสถานที่ในชุมชน และเป็นที่ตั้งที่เป็น
ศูนย์กลางของชุมชนที่เกษตรกรสามารถเข้ารับบริการได้อย่างสะดวก
2. **การมีเกษตรกรต้นแบบ** ในจุดเรียนรู้จะเป็นปราชญ์ชาวบ้าน เกษตรกรที่
ประสบความสำเร็จ เป็นที่ยอมรับ เป็นแบบอย่างแก่เกษตรกรรายอื่น
3. **การมีหลักสูตรการเรียนรู้ที่ชัดเจน** ทั้งเนื้อหา วิธีการ และแผนการเรียนรู้ที่
สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนที่เข้ามาใช้บริการ
4. **การเน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง** โดยเกษตรกรที่เข้ารับบริการจะต้อง
ปฏิบัติจริงร่วมกันในแปลงเรียนรู้ต่างๆ
5. **การบริหารงานร่วมกัน** ระหว่างรัฐและประชาชน
6. **แผนการพัฒนาที่เกิดจากชุมชน** โดยภาครัฐและเอกชนจะต้องร่วมกัน

วิเคราะห์ปัญหาให้ครอบคลุม ทั้งด้านกายภาพ ด้านชีวภาพ ด้านเศรษฐกิจและสังคม มาวิเคราะห์
ศักยภาพของชุมชน เพื่อกำหนดแผนการพัฒนาที่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของชุมชน

สรุปได้ว่า หลักการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตร เน้นการให้บริการเกษตรกร โดย
การผสมผสานความรู้ด้านเทคโนโลยีผสมผสานกับภูมิปัญญาชาวบ้าน เน้นการเรียนรู้ที่ลงมือปฏิบัติ
จริง และจากความต้องการที่แท้จริง โดยมีกรมส่งเสริมการเกษตรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ ทั้งนี้การ
ส่งเสริมต้องอาศัยความร่วมมือจากภาครัฐและประชาชน พร้อมทั้งการบูรณาการจากทุกภาคส่วน

4.4 วิธีการส่งเสริมการเกษตร

กรมส่งเสริมการเกษตร (2556,น.21) กล่าวว่า วิธีการส่งเสริมการเกษตรเป็น
กระบวนการถ่ายทอดความรู้เทคโนโลยี ไปสู่เกษตรกร ในลักษณะของการสื่อสารที่ประกอบด้วย ผู้
ส่งสาร เช่น นักส่งเสริมการเกษตร นักวิชาการเกษตร ฯลฯ ผู้รับ เช่น เกษตรกร กลุ่ม สถาบัน ฯลฯ
สาร เช่น ความรู้ เทคโนโลยี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และช่องทาง เช่น สื่อที่ใช้ ทั้งสื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์

สื่อสารมวลชน สื่อสารสนเทศ ในส่วนวิธีการส่งเสริมตามลักษณะการสื่อสาร และลักษณะกลุ่มเป้าหมาย ดังต่อไปนี้

1. วิธีการส่งเสริมการเกษตรตามกลุ่มเป้าหมาย แบ่งเป็น

1.1 รายบุคคล เป็นการพบปะพูดคุย ให้คำแนะนำเกษตรกรเป็นรายบุคคล
ครัวเรือน

1.2 แบบกลุ่ม เป็นการประชุมชี้แจง หรือการจัดเวทีให้ความรู้แก่เกษตรกร
เป็นรายกลุ่ม หรือการประชุมตัวแทนกลุ่มต่างๆ ในพื้นที่รับผิดชอบ

1.3 แบบมวลชน เป็นการชี้แจง ให้ความรู้เกษตรกรจำนวนมากในลักษณะที่
เป็นมวลชน

2. วิธีการส่งเสริมการเกษตรตามสื่อที่ใช้

2.1 สื่อคำพูด (สื่อบุคคล) เช่น การบรรยาย ประชุม ชี้แจง อภิปราย สาธิต

2.2 สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น จดหมายข่าว หนังสือพิมพ์ เอกสาร คำแนะนำ

2.3 สื่อภาพ เสียง และ ICT เช่น โทรทัศน์ วิทยุ Internet

2.4 สื่อกิจกรรม เช่น งาน Field Day (ฟิลด์เดย์) วันถ่ายทอดเทคโนโลยี เพื่อการ
เริ่มต้นฤดูกาลผลิตใหม่ โรงเรียนเกษตรกร วันสาธิต จัดหน่วยเคลื่อนที่

3. วิธีการส่งเสริมการเกษตร โดยอิงชุมชน

3.1 ชุมชนชนบท เป็นการส่งเสริมในพื้นที่การเกษตรที่อยู่ในชนบท เช่น นา
ข้าว ไร่นาสวนผสม สวนยางพารา

3.2 ชุมชนเมือง เป็นการส่งเสริมการเกษตรที่ดำเนินการในชุมชนเมือง เช่น
สวนผักในเมือง โรงเรียนกล้วยไม้

สรุปได้ว่า วิธีการส่งเสริมการเกษตรเป็นกระบวนการถ่ายทอดความรู้เทคโนโลยี ไปสู่
เกษตรกร ในส่วนของเกษตรกรรุ่นใหม่ วิธีการส่งเสริมและพัฒนา ยึดหลักการพัฒนาศักยภาพของ
เกษตรกรรุ่นใหม่ด้วยตัวเกษตรกรเอง ให้ความสำคัญกับการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยเกษตรกรรุ่น
ใหม่เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และการออกแบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีทีมพี่เลี้ยงเกษตรกรรุ่นใหม่ที่
ผ่านการอบรมในปีก่อนหน้า และเจ้าหน้าที่ในการปรับแนวคิด พัฒนาทักษะ

5. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

การพัฒนาเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงตามแผนด้วยการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าหรือกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่มีการกำหนดทิศทาง ซึ่งเป็นความพยายามที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น โดยเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาอยู่ที่คนกลุ่มเป้าหมายและคุณภาพชีวิตของเกษตรกรและกิจกรรมการเกษตร ซึ่งลักษณะโดยรวมของการพัฒนา คือเป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน ประกอบด้วย ความหมาย ระบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนามนุษย์ ซึ่งมีนักวิชาการกล่าวไว้ ดังนี้

5.1 ความหมายของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

ศิริพร เชาวลิต (2559, น.85) กล่าวว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เน้นที่การเรียนรู้ กล่าวคือ หากทำการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สำเร็จ ก็จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ในตัวบุคคล ซึ่งสิ่งที่เรียนรู้้นั้นจำเป็นจะต้องมีทิศทางและเป้าหมายเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงงาน การพัฒนา (Development) กับการฝึกอบรม(Training) การพัฒนากับการฝึกอบรมจะมีความคล้ายคลึงกัน นั่นคือ ทั้งการพัฒนา และการฝึกอบรม มีเป้าหมาย เพื่อมุ่งเน้นส่งเสริมให้บุคลากรต่าง ๆ ขององค์กร มีความรู้ ความสามารถ และมีประสิทธิภาพในการทำงานเพิ่มมากขึ้น

พรชัย เจดามาน (2560) กล่าวว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development) หรือ การพัฒนากำลังคน (Manpower Development) หรือ การพัฒนาและฝึกอบรมทรัพยากรมนุษย์ (Training & Development) คือ กระบวนการในการพัฒนาและส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้ความสามารถ ความเข้าใจ มีทักษะในการปฏิบัติงาน ตลอดจนมีทัศนคติและพฤติกรรมที่ดี เพื่อให้มีประสิทธิภาพในการทำงานที่ดีขึ้น ทั้งในปัจจุบันและอนาคต การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ได้เน้นที่การพัฒนาทรัพยากรทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development : HRD) เพราะเป็นกระบวนการที่จะเสริมสร้างและเปลี่ยนแปลงบุคลากรในด้านต่างๆ เช่น ทางด้านความสามารถ ทักษะ ทัศนคติ รวมทั้งวิธีการทำงาน อันจะนำไปสู่ประสิทธิภาพของความเข้มแข็งในการทำงาน

การพัฒนา เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้ผู้รับการพัฒนามีการเรียนรู้ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการทำงาน ในอนาคต โดยมุ่งเป้าระยะยาว และมักจะเน้นกับบุคลากรระดับหัวหน้างานขึ้นไป

การฝึกอบรม เป็นกิจกรรมที่มักจะมุ่งเน้นให้ผู้ได้รับการอบรม ได้รับความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับงานในปัจจุบัน โดยมักเน้นเป้าหมายระยะสั้น ๆ และมักเน้นกับพนักงานระดับปฏิบัติการ จะเห็นว่า การฝึกอบรม เป็นวิธีการหนึ่งที่ใช้ในการพัฒนาบุคลากร

พจน์ พจนพานิชย์กุล. (2556) กล่าวว่า การพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงานของบุคคลนั้น สามารถกระทำได้หลายรูปแบบ เทคนิคที่ใช้ในการพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงานของบุคคล ซึ่งทุกคนสามารถนำไปปฏิบัติเพื่อการพัฒนาตนเองได้ดังนี้

1. วิเคราะห์ตนเอง ก่อนที่เราจะเปลี่ยนแปลงหรือปรับเปลี่ยนตัวเอง สิ่งแรกที่เราควรทำคือ การวิเคราะห์ตนเอง คนเรานั้นถ้ารู้ว่าตนเองมีความสามารถ ความชำนาญหรือมีศักยภาพพิเศษในด้านใด ก็ควรที่จะต้องเสริมศักยภาพของตนในด้านนั้น และสำหรับความสามารถในด้านที่ยังขาดทักษะและความชำนาญก็ควรที่จะหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อเป็นการพัฒนาตนเองให้มีศักยภาพเพิ่มมากขึ้น ในอนาคต

2. มุ่งมั่นที่จะเปลี่ยนแปลง การที่จะพัฒนาตนเองได้ ต้องมีความกล้าที่จะเปลี่ยนแปลงและต้องมีความมุ่งมั่นมากกว่าแค่ความตั้งใจ ต้องมีความเชื่อว่า ศักยภาพของตนเองนั้นสามารถพัฒนาขึ้นได้

3. มองโลกในแง่ดี (คิดบวก) การพัฒนาทางความคิดและทัศนคติในการทำงานก็จะ เป็นปัจจัยเสริมต่อการพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงานให้เพิ่มขึ้น ดังนั้นการมองโลกในแง่ดี หรือการคิดบวกนั้น เป็นพฤติกรรมของบุคคลที่ควรปฏิบัติ และสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้เกิดเป็นนิสัย

4. ใฝ่หาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ เราสามารถหาความรู้ในด้านอื่น ๆ ที่เรายังไม่รู้เพื่อเรียนรู้

เพิ่มเติม อาทิเช่น ความรู้ทางการตลาด เศรษฐกิจ กฎหมาย โดยความรู้เหล่านี้เราสามารถหาได้จากการสัมมนา ฝึกอบรม อ่านหนังสือ หรือสอบถาม พูดคุย ปรึกษากับผู้ที่มีความเชี่ยวชาญก็ได้เช่นกัน

5. ตั้งเป้าหมายในการทำงาน การกำหนดเป้าหมายในการทำงานนั้น ถือเป็นหัวใจสำคัญของการทำงาน เพราะในการบริหารงานใด ๆ ก็ตาม มักจะเน้นที่ความสำเร็จตามที่ได้ตั้งใจไว้หรือกำหนดไว้ไม่ว่าจะกำหนดเอาไว้ในรูปแบบใดก็ตาม

จากทั้งหมดที่กล่าวมาสรุปได้ว่า “การพัฒนา” คือกระบวนการเปลี่ยนแปลงตามแผนด้วยการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าหรือกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่มีการกำหนดทิศทาง นั่นคือการพัฒนาเป็นความพยายามของมนุษย์ที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น มีการกำหนดทิศทาง โดยเป้าหมายสุดขั้วของการพัฒนาอยู่ที่คนและคุณภาพชีวิตของคน การพัฒนาคนจึงรวมถึงการพัฒนา ด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมวัฒนธรรมและเทคโนโลยี นอกจากนี้ยังเป็นการเปลี่ยนแปลงของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ทั้งในด้านคุณภาพ (ดีขึ้น) ปริมาณ (มากขึ้น) และสิ่งแวดล้อม (มีความเหมาะสม)

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นการพัฒนาให้บุคคลมีคุณภาพสูงขึ้น สามารถกระทำได้หลายวิธี เช่น การสอนงาน การประชุม การให้การศึกษา การฝึกอบรม การสัมมนา การศึกษาดูงาน การศึกษาต่อ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รวมถึงการลงมือทำ เป็นต้น

5.2 ระบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

พรชัย เจดามาน (2560) กล่าวว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นระบบ ที่เรียกว่า (HRD as a System) ซึ่งประกอบด้วยส่วนประกอบที่สำคัญ 3 ส่วน คือ

1. *ปัจจัยนำเข้า (Input)* ได้แก่ ความรู้ ทักษะ บุคลิกภาพ แนวคิด พฤติกรรม เป็นต้น
2. *กระบวนการแปรสภาพ (Process)* ได้แก่ การศึกษา การฝึกอบรม และการพัฒนา เป็นต้น
3. *ปัจจัยนำออก (Output)* ได้แก่ การพัฒนาทางด้านความรู้ ทักษะ บุคลิกภาพ ความคิด และพฤติกรรม

แนวคิดนี้ต้องการเน้นถึงประเด็นสำคัญที่ว่า ถ้าต้องการผลลัพธ์ที่มีคุณภาพ ก็จะต้องใส่ Input ที่สมบูรณ์และมีคุณภาพเข้าไปในระบบ โดยจะต้องดูแลให้กระบวนการที่ใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มีประสิทธิภาพด้วย ไม่ว่าจะเป็นวิธีการที่ใช้ในการพัฒนาและฝึกอบรม สภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่มีคุณภาพตามที่ต้องการ

5.3 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

พรชัย เจดามาน (2560) กล่าวว่า แนวคิดในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ประกอบด้วย

1. เป็นกิจกรรมที่มีคุณค่าต่อบุคลากร

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นกิจกรรมที่ทำให้บุคลากรเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น เพื่อการปฏิบัติงานทั้งในปัจจุบันและในอนาคต ทั้งนี้ เพราะเมื่อมีการให้การพัฒนาและฝึกอบรมกับบุคลากรแล้ว จะทำให้บุคลากรเป็นบุคลากรที่มีบุคลิกภาพ มีสมรรถนะในการปฏิบัติงานเพิ่มมากขึ้น ซึ่งทำให้เกิดคุณค่าต่อบุคลากรเองและต่อองค์กรด้วย

2. เป็นกิจกรรมที่ต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นกิจกรรมที่ต้องมีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาและฝึกอบรมให้กับบุคลากรอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เพื่อย้ำให้เกิดความเข้าใจ จดจำได้ และสร้างความชำนาญในการปฏิบัติงานให้ถูกต้องมากยิ่งขึ้น

3. เป็นกิจกรรมที่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องยอมรับ

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นกิจกรรมที่บุคลากรทุกฝ่ายในองค์กรจะต้องให้ความร่วมมือ สนับสนุน ยอมรับและคำนึงถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับองค์กรเป็นหลัก โดยเฉพาะผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง

4. เป็นกิจกรรมที่จะต้องกระทำอย่างเหมาะสม ทั้งระยะเวลา ช่วงเวลาและค่าใช้จ่าย

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นกิจกรรมที่ต้องคำนึงถึงเรื่องของงบประมาณหรือค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นว่าคุ้มค่าหรือไม่ รวมทั้งจะต้องพิจารณาถึงระยะเวลาและช่วงเวลาที่ใช้ในการพัฒนาและฝึกอบรม มีความเหมาะสมหรือไม่

5. เป็นกิจกรรมที่จะต้องประเมินผลบ่อย ๆ

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นกิจกรรมที่จะต้องมีการประเมินผลและติดตามผล เพื่อที่จะได้รับทราบว่าการพัฒนาและฝึกอบรมบุคลากรที่องค์กรได้จัดขึ้นนั้น ประสบความสำเร็จหรือไม่ มีสิ่งใดควรพัฒนา ปรับปรุงและแก้ไข จะต้องมีการติดตามและประเมินผลบ่อย ๆ เพื่อที่จะได้รับทราบผลของกิจกรรม แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขการจัดทำกิจกรรมในครั้งต่อไปให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

6. เป็นกิจกรรมที่มีการเรียนรู้และการมีส่วนร่วม

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นกิจกรรมที่ผู้เข้ารับการพัฒนาและฝึกอบรมจะต้องมีการเรียนรู้เกิดขึ้น นอกจากนี้ กิจกรรมในการพัฒนาและฝึกอบรมบุคลากรควรเปิดโอกาสให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นๆ ด้วย ตามหลักของการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม (Management by Participation : MBP)

ศิริพร เชาวลิต (2559, น.85) กล่าวว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development) ประกอบด้วยแนวทางสำคัญ 4 แนวทาง ได้แก่

1. การฝึกอบรม (Training) หมายถึงความพยายามที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใน 4 ด้านด้วยกันคือ การเปลี่ยนแปลงความรู้ การเปลี่ยนแปลงทักษะ การเปลี่ยนทัศนคติ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

2. การศึกษา (Education) การศึกษาเป็นกิจกรรมสำหรับการเรียนรู้หรือระบบการประมวลข้อมูลข่าวสารใหม่ ๆ เพื่อสร้างความมั่นใจในการดำเนินการของบุคลากรในองค์กรทางด้านเทคโนโลยี เครื่องมือ และวัสดุต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้

3. การการพัฒนา (Development) เป็นการกระทำที่เป็นเหตุให้บางสิ่งบางอย่างเจริญเติบโตหรือขยายออกให้ดีขึ้นกว่าเดิม ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นการเปลี่ยนแปลงให้พฤติกรรมดีขึ้นในด้านความสามารถ ความมีอิสระและความมีเมตตา

4. การเรียนรู้ (Learning) คือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างถาวร ซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์

กล่าวโดยสรุป การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและการอยู่รอดขององค์กร การพัฒนา (ที่ยั่งยืน) จึงต้องเริ่มต้นจากการพัฒนามนุษย์ (Human Development) ก่อน

6. แนวคิดเกี่ยวกับการฝึกอบรม

แนวคิดเกี่ยวกับการฝึกอบรม ประกอบด้วย ความหมายของการฝึกอบรม และกระบวนการฝึกอบรม ซึ่งการฝึกอบรม มีแนวทางหนึ่งในกระบวนการส่งเสริมการเกษตร วัตถุประสงค์เพื่อนำความรู้ หลักวิชาการ กระบวนการเพิ่มประสิทธิภาพ ด้านต่างๆ ให้แก่เกษตรกรและผู้ฝึกอบรม ซึ่งมีนักวิชาการกล่าวไว้ ดังนี้

6.1 ความหมายของการฝึกอบรม

นาฏสุดา เชนนะสิริ (2548, น. 3) ได้กล่าวว่า การฝึกอบรม หมายถึง กระบวนการที่เป็นระบบในการให้ความรู้ทักษะและสร้างเจตคติแก่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลในหน่วยงานหรือองค์กรนั้นๆ โดยการฝึกอบรมจะมีโครงสร้างอยู่ 4 ส่วน คือ วัตถุประสงค์เป้าหมายของการฝึกอบรม ผู้ให้การฝึกอบรมหรือวิทยากร กระบวนการถ่ายทอดอบรม และผู้เข้ารับการฝึกอบรม ซึ่งทั้ง 4 ส่วนนี้จะมีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ

นิรันดร์ จุลทรัพย์ (2554, น. 3) ได้กล่าวว่า การฝึกอบรม หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อปรับปรุงและเพิ่มพูนความรู้ (knowledge) ทักษะหรือความชำนาญ (skills) และทัศนคติ (attitude) ที่เหมาะสมให้เกิดแก่บุคลากร อันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในลักษณะที่สอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กร (Organization Goal) และสภาพแวดล้อมโดยทั่วไป

(Environment) เพื่อยกระดับมาตรฐานการทำงานให้สูงขึ้น และทำให้บุคลากรมีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานมากยิ่งขึ้น

โดยสรุป จากการศึกษาความหมายของการฝึกอบรมสรุปได้ว่า การฝึกอบรมเป็นกระบวนการจัดกิจกรรมอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนต่อเนื่อง เกิดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาทักษะและเจตคติของผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น ได้นำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์สูงสุด โดยตรงกับความต้องการของผู้เข้าอบรม การอบรมมีการจูงใจเหมาะสมกับสภาพของผู้เข้าอบรม จะช่วยให้การฝึกอบรมบรรลุเป้าหมายได้

6.2 กระบวนการในการฝึกอบรม มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1: วิเคราะห์ความต้องการในการฝึกอบรม

การวิเคราะห์ความต้องการในการฝึกอบรม (Needs assessment) เป็นขั้นตอนแรกของการจัดการฝึกอบรมอย่างเป็นระบบ การวิเคราะห์ดังกล่าวจะช่วยให้ทราบข้อมูลที่จำเป็นสำหรับการออกแบบและพัฒนาโครงการฝึกอบรม เพื่อให้การฝึกอบรมสอดคล้องกับความต้องการขององค์กร และเกิดประโยชน์สูงสุด

ขั้นตอนที่ 2: กำหนดวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม

ข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากการวิเคราะห์ความต้องการในขั้นตอนแรก จะเป็นสิ่งที่จะนำมาใช้ในการกำหนดวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม และเป็นสิ่งที่กำหนดแนวทางการประเมินผลโครงการฝึกอบรมอีกด้วย วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมที่ดีนั้น ควรจะเป็นแบบที่เรียกว่า วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม (Behavioral objectives)

ขั้นตอนที่ 3: คัดเลือกและออกแบบการฝึกอบรม

เมื่อทราบแล้วว่าวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมคืออะไร ขั้นตอนี่สามนี้ก็จะเป็นการคัดเลือกและออกแบบโครงการฝึกอบรม ซึ่งจะนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ การฝึกอบรมแบบใดที่จะช่วยให้ผู้รับการฝึกอบรมมีความรู้ และพัฒนาตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ การออกแบบและพัฒนาโครงการฝึกอบรมจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ มากมาย ไม่ว่าจะเป็นหัวข้อวิชา เนื้อหา รูปแบบและวิธีการอบรม สื่อการสอน วิทยากร และเวลาสำหรับการฝึกอบรม เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 4: สร้างเกณฑ์สำหรับการประเมินผล

การสร้างเกณฑ์สำหรับการประเมินผล ควรที่จะได้กระทำควบคู่ไปกับการคัดเลือกและออกแบบ โครงการฝึกอบรม โดยเกณฑ์ที่สร้างขึ้นจะต้องอิงหรือสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมที่ได้กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 5: จัดการฝึกอบรม

การดำเนินการฝึกอบรมตามแผนที่ได้กำหนดไว้ นักจัดการการฝึกอบรมจะต้องดำเนินการเกี่ยวกับสถานที่ของการฝึกอบรมฝึกอบรมให้เรียบร้อย นอกจากนี้ยังต้องคอยดูแลและประสานงานกับวิทยากรของการฝึกอบรมด้วย ในระหว่างการฝึก ควรที่จะได้มีการเตรียมการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าไว้ด้วยเช่นกัน

ขั้นตอนที่ 6: ประเมินผลการฝึกอบรม

กระบวนการของการประเมินผลการฝึกอบรม ประกอบด้วยกระบวนการสองชนิดด้วยกันคือ การสร้างเกณฑ์สำหรับการประเมินผล (ขั้นตอนที่ 4) และการวัดผลโดยใช้วิธีการทดลอง (experimental) หรือวิธีการที่ไม่ใช่การทดลอง (non-experimental) เพื่อตรวจสอบว่ามีความเปลี่ยนแปลงใด ๆ เกิดขึ้นหรือไม่ ภายหลังการฝึกอบรมการประเมินจะบ่งชี้ว่าผลที่ได้รับจากการฝึกอบรมนั้นมีความตรง (Validity) มากน้อยเพียงไร กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ผลที่ได้รับนั้นตรงกับความต้องการและวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมหรือไม่ การฝึกอบรมที่จัดว่าประสบความสำเร็จนั้น จะต้องให้ประโยชน์และคุณค่าตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

กล่าวโดยสรุป การฝึกอบรม มุ่งเน้นให้ เกษตรกรได้เรียนรู้ ฝึกวิธีคิดการพัฒนาตนเอง และพัฒนากิจกรรมทางการเกษตร และสามารถปรับตัวอยู่ร่วมบริบทสังคม เศรษฐกิจ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงในอนาคตได้อย่างยั่งยืน อีกทั้งเป็นการวางรากฐานการพัฒนาการเกษตรในระยะยาว

7. นโยบายของกรมส่งเสริมการเกษตรและการส่งเสริมเกษตรกรรุ่นใหม่จังหวัดระนอง

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนงานตามนโยบายของรัฐบาล ในการช่วยเหลือดูแลและสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรและกรมส่งเสริมการเกษตรคือหนึ่งในหน่วยงานภายใต้สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่ถือว่าเป็นกลไกที่สำคัญยิ่งในการขับเคลื่อนให้เป็นไปตามเป้าหมาย

การเชื่อมโยงยุทธศาสตร์ชาติ การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน ยุทธศาสตร์ที่ 3 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ข้อ 3 แนวทางการพัฒนาที่มีความสำคัญสูงและสามารถผลักดันสู่การปฏิบัติ ข้อ 3.3 การเสริมสร้างและพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคการผลิตและบริการ 3.3.2 (16) การพัฒนาภาคการเกษตร พัฒนาปัจจัยสนับสนุนในการบริหารจัดการภาคเกษตรและสนับสนุนเกษตรกรรุ่นใหม่ สร้างบุคลากรด้านการเกษตร โดยการผลิตเกษตรกรรุ่นใหม่

7.1 นโยบายของกรมส่งเสริมการเกษตร

ในปีงบประมาณ 2563 กรมส่งเสริมการเกษตรได้ให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนงานตามนโยบายของรัฐบาลและของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในการช่วยเหลือดูแล และสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกร ซึ่งต้องบูรณาการการทำงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้มแข็งของภาคการเกษตรในระดับฐานราก ด้วยการส่งเสริมการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ โดยส่งเสริมพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ให้เป็นผู้ประกอบการ สร้าง Young Smart Farmer ให้มีบทบาทสำคัญและเป็นผู้นำพัฒนาการเกษตรของชุมชน

7.1.1 คุณสมบัติของ Smart Farmer/ Young Smart Farmer

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้กำหนดนโยบายในการดำเนินโครงการพัฒนาเกษตรกรสู่การเป็น Smart Farmer นั่นคือ การพัฒนา “เกษตรกรไทยที่มีความรู้ในเรื่องที่ทำอยู่ มีข้อมูลประกอบการตัดสินใจ มีความตระหนักถึงคุณภาพสินค้าและความปลอดภัยของผู้บริโภค มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม มีความภูมิใจในความเป็นเกษตรกร โดยทำการสำรวจคัดกรองเกษตรกร แบ่งออกเป็นสาขาหลัก 10 สาขา ได้แก่ ข้าว ปาล์มน้ำมัน ยางพารา ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง อ้อยโรงงาน ประมง ปศุสัตว์ เกษตรผสมผสาน และ Young Smart Farmer (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2556)

1) การกำหนดคุณสมบัติของ Smart Farmer

(1) การกำหนดคุณสมบัติทั่วไป

คณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบาย Smart Farmer และ Smart Officer ได้กำหนดคุณสมบัติทั่วไปของ Smart Farmer เป็นกรอบหลักเกณฑ์เบื้องต้นในการคัดกรองคุณสมบัติของเกษตรกรที่เป็นตัวแทนครัวเรือนเพื่อจัดชั้นเกษตรกร โดยมี 2 คุณสมบัติหลัก ดังนี้

ด้านที่ 1 คุณสมบัติด้านรายได้ มีรายได้รวมทางการเกษตรไม่ต่ำกว่า 180,000 บาท/ครัวเรือน/ปี โดยรายได้ดังกล่าวนี้วัดจาก รายได้ที่เป็นเงินสดจากการจำหน่ายผลผลิต ผลพลอยได้ และสิ่งอื่นใดที่ได้จากกระบวนการผลิตทางการเกษตร นอกจากนี้ให้รวมถึงค่าจำกัดความ

ของรายได้ทางการเกษตรตามนิยามของการสำรวจข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ของกรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ข้อมูลรายได้ของเกษตรกรจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และข้อมูลบัญชีครัวเรือนเกษตรกรและกลุ่มอาชีพของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ด้วย

ด้านที่ 2 คุณสมบัติพื้นฐาน 6 ข้อ เกษตรกรที่เป็น Smart Farmer ต้องมีคุณสมบัติพื้นฐาน 6 ข้อ โดยต้องผ่านการพิจารณาตามตัวบ่งชี้อย่างน้อยหนึ่งตัวบ่งชี้ในแต่ละคุณสมบัติ ดังนี้

ประการที่ 1 เป็นผู้มีความรู้ในเรื่องที่ทำอยู่ หมายถึง สามารถเป็นวิทยากรถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตร หรือให้คำแนะนำปรึกษาให้กับผู้อื่นที่สนใจในเรื่องที่ทำอยู่ได้

ประการที่ 2 มีข้อมูลประกอบการตัดสินใจ หมายถึง สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลทั้งจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ และผ่านทางระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอื่นๆ เช่น Internet Mobile Smart Phone เป็นต้น มีการบันทึกข้อมูลและใช้ข้อมูลมาประกอบการวิเคราะห์วางแผนก่อนเริ่มดำเนินการและบริหารจัดการผลผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด มีการนำข้อมูลมาใช้ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาอาชีพของตนเองได้

ประการที่ 3 มีการบริหารจัดการผลผลิตและการตลาด มีความสามารถในการบริหารจัดการปัจจัยการผลิต แรงงาน และทุน ฯลฯ สามารถเชื่อมโยงการผลิตและการตลาดเพื่อให้ขายผลผลิตได้ ตลอดจนสามารถจัดการของเหลือจากการผลิตที่มีประสิทธิภาพ (Zero waste management)

ประการที่ 4 เป็นผู้มีความตระหนักถึงคุณภาพสินค้าและความปลอดภัยของผู้บริโภค มีความรู้หรือได้รับการอบรมเกี่ยวกับมาตรฐาน GAP/GMP เกษตรอินทรีย์ หรือมาตรฐานอื่นๆ มีกระบวนการผลิตที่สอดคล้องมาตรฐาน GAP/GMP เกษตรอินทรีย์ หรือมาตรฐานอื่นๆ

ประการที่ 5 มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม/สังคม มีกระบวนการผลิตที่ไม่ก่อให้เกิดมลภาวะและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม (Green Economy) มีกิจกรรมช่วยเหลือชุมชนและสังคมอย่างต่อเนื่อง

ประการที่ 6 มีความภูมิใจในความเป็นเกษตรกร มีความมุ่งมั่นในการประกอบอาชีพการเกษตร รักและหวงแหนพื้นที่และอาชีพเกษตรกรไว้ให้คนรุ่นต่อไป มีความสุขและพึงพอใจในการประกอบอาชีพการเกษตร

เมื่อเกษตรกรได้รับการประเมินตามเกณฑ์ 6 ประการนี้ และมีคุณสมบัติด้านรายได้ตามที่ทางราชการกำหนด คือ มีรายได้ไม่ต่ำกว่า 180,000 บาท/ครัวเรือน/ปี จากเกษตรกร Smart

Farmer จะถูกจัดให้อยู่กลุ่ม Existing Smart Farmer แต่ถ้าไม่ผ่านคุณสมบัติด้านรายได้หรือคุณสมบัติพื้นฐาน 6 ประการ หรือทั้งสองคุณสมบัติ เกษตรกรรายนั้นจะถูกจัดอยู่ในกลุ่ม Developing Smart Farmer ซึ่งหากเกษตรกรยังมีความสนใจและต้องการที่จะเข้าร่วมในโครงการยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการเป็น Smart Farmer หน่วยงานราชการจะเข้ามาส่งเสริมตามกระบวนการ ขั้นตอนต่างๆ เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต

เกษตรกรที่ผ่านคุณสมบัติของ Smart Farmer เกษตรกรคุณภาพ มีความโดดเด่น สามารถเป็นต้นแบบ และสามารถมอบบทเรียนให้กับเกษตรกรรายอื่นๆ ได้ ในการทำการเกษตรในสาขาต่างๆ 10 สาขา ได้แก่ ข้าว ปาล์มน้ำมัน ยางพารา ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง อ้อยโรงงาน ประมง ปศุสัตว์ หม่อนไหม เกษตรผสมผสาน อันจะก่อให้เกิดการพัฒนาในสาขาอาชีพต่างๆ อย่างยั่งยืน และมีความเป็นมาตรฐาน มีผลผลิตเป็นที่ต้องการของตลาด ผู้บริโภค และไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมสืบไป

2) คุณสมบัติของเกษตรกรที่จะเข้าร่วมโครงการ ดังนี้

- (1) มีอายุ 17 - 45 ปี
- (2) มีที่ดินทำการเกษตร
- (3) มีความมุ่งมั่น ตั้งใจ ต้องการทำการเกษตรและพัฒนาคุณภาพชีวิตตนเอง
- (4) สนใจเข้าร่วมโครงการและต้องเข้าร่วมกิจกรรมตลอดระยะเวลาโครงการ

ใช้หลักของการเรียนรู้ตลอดชีวิตในการจัดกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพ โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามความต้องการของเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรทราบความต้องการของตนเอง พัฒนาการเรียนรู้จากสิ่งที่ตนเองทำอยู่ เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง สร้างเครือข่าย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน สร้างความเข้มแข็ง เตรียมความพร้อมสู่ Smart Farmer ต้นแบบ

สรุปได้ว่า การพัฒนาภาคการเกษตร จึงถือเป็นภารกิจสำคัญของกรมส่งเสริมการเกษตร กรมฯ จึงได้ริเริ่ม โครงการ Young Smart Farmer (YSF) โดยมีเป้าหมายที่จะพัฒนาคนรุ่นใหม่ที่มีใจรักการเกษตรให้รู้จักบริหารจัดการการเกษตรด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถต่อยอดไปสู่การเป็นผู้ประกอบการ พึ่งพาตนเอง และเป็นผู้นำทางการเกษตรในท้องถิ่นได้ รวมถึงการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อต่อยอดเกษตรกรไทยให้ก้าวสู่การเป็นผู้ประกอบการ Startup และเป็นกลุ่มนักธุรกิจมืออาชีพในภาคการเกษตรและอาหารในอนาคต

7.2 การส่งเสริมเกษตรกรรุ่นใหม่จังหวัดระนอง

7.2.1 การพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่

1) สำนักงานเกษตรจังหวัด รับสมัครและคัดเลือกเกษตรกรรุ่นใหม่ จังหวัดละ ไม่น้อยกว่า 25 ราย และไม่เกิน 40 ราย (รายละเอียดตามบัญชีจัดสรรเป้าหมายรายจังหวัด) ตาม คุณสมบัติ ดังนี้

(1) มีอายุระหว่าง 17 – 45 ปี และเริ่มต้นทำการเกษตร

(2) มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการทำการเกษตร ต้องการพัฒนาศักยภาพและคุณภาพชีวิตตนเอง สมัครใจเข้าร่วมโครงการและต้องเข้าร่วมกิจกรรมตลอดระยะเวลาโครงการ

(3) ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับกรมส่งเสริมการเกษตรแล้ว

2) สำนักงานเกษตรจังหวัด จัดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จำนวน 3 ครั้งๆ ละ 2 วัน เน้นให้ความสำคัญกับเกษตรกรรุ่นใหม่ในการเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และออกแบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมี Young Smart Farmer ปี 2557-2562 (ไม่ควรเกิน 5 ราย) เป็นพี่เลี้ยงให้กับเกษตรกรรุ่นใหม่ในปี 2563 และบูรณาการการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับศูนย์บ่มเพาะเกษตรกรรุ่นใหม่ ดังนี้

เวทีที่ 1 จัดเวทีวิเคราะห์ตนเอง ปรับแนวคิด สร้างแรงจูงใจ จัดทำแผนที่กิจกรรม (แผนการผลิต/การตลาด) แผนการผลิตรายบุคคล (IFPP) และหรือแผนพัฒนากิจกรรมเกษตรในเชิงธุรกิจเกษตร เพื่อค้นหาความต้องการด้านวิชาการและเทคโนโลยีของเกษตรกรรุ่นใหม่ โดยให้เกษตรกรประเมินตนเองด้วยแบบฟอร์มการประเมินคุณสมบัติของ Young Smart Farmer แล้วนำมาใช้ประกอบการจัดทำแผนพัฒนาตนเอง พร้อมทั้งเชื่อมโยงเครือข่ายเกษตรกรรุ่นใหม่และจัดทำช่องทางการเรียนรู้และการติดต่อสื่อสาร ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่บันทึกผลการประเมินตนเองก่อนการเรียนรู้ของเกษตรกร ลงระบบฐานข้อมูล www.thaismartfarmer.net ด้วย

เวทีที่ 2 จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้กับเกษตรกรรุ่นใหม่ และหรือการสัญจรศึกษาดูงาน เพื่อรายงานการเรียนรู้ และประสานงานเชื่อมโยงแหล่งความรู้ที่เหมาะสมเพิ่มเติม

เวทีที่ 3 จัดเวทีนำเสนอผลงานจากการเรียนรู้ของเกษตรกรรุ่นใหม่ เน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เชื่อมโยงเครือข่ายระดับจังหวัด และให้เกษตรกรรุ่นใหม่วางแผนอนาคตสรุปและประเมินผลการเรียนรู้ พร้อมทั้งประเมินคุณสมบัติของ Young Smart Farmer ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่บันทึกผลการประเมินตนเองหลังการเรียนรู้ของเกษตรกรและการประเมินโดยเจ้าหน้าที่ ลงระบบฐานข้อมูล www.thaismartfarmer.net ด้วย

3) สำนักงานเกษตรจังหวัด สรุปลงและรายงานผลการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ให้เป็น Young Smart Farmer ทำเนียบเกษตรกรรุ่นใหม่ที่เข้าร่วมโครงการ ปี 2563 ทำเนียบวิทยากร และผลการติดตามการนำความรู้ไปปฏิบัติให้กรมส่งเสริมการเกษตรทราบ

8. บริบทพื้นที่จังหวัดระนอง และการทำการเกษตรในพื้นที่จังหวัดระนอง

สำนักงานเกษตรจังหวัดระนอง. (2562) ได้ระบุไว้ สรุปลงได้ดังนี้

8.1 ข้อมูลสภาพทั่วไปของจังหวัดระนอง

ที่ตั้ง จังหวัดระนอง ตั้งอยู่ริมฝั่งทะเลอันดามัน มีพื้นที่ประมาณ 3,298.045 ตารางกิโลเมตร หรือ 2,061,274 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.63 ของเนื้อที่ทั้งประเทศ

การปกครอง จังหวัดระนอง แบ่งการปกครองเป็น 5 อำเภอ 30 ตำบล 178 หมู่บ้าน ประกอบด้วย อำเภอเมือง อำเภอกระบุรี อำเภอละอุ่น อำเภอกะเปอร์ และอำเภอสุขสำราญ

ประชากร จังหวัดระนอง มีประชากร จำนวน 188,311 คน แยกเป็นชาย 95,171 คน หญิง 93,140 คน

8.2 ข้อมูลสภาพทั่วไปด้านการเกษตร

พื้นที่ จังหวัดระนอง มีพื้นที่ทั้งหมด 2,061,274 ไร่ พื้นที่ถือครองการเกษตร จำนวน 669,299.75 ไร่ พื้นที่ทำการเกษตร 640,204 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 31.66 ของพื้นที่ทั้งหมด ในส่วนนี้มีพื้นที่ปลูกไม้ยืนต้น 511,095 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 79.83 ของพื้นที่เพาะปลูก พื้นที่ปลูกไม้ผล 35,825 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 5.60 ของพื้นที่ทำการเกษตร พื้นที่อื่นๆทางการเกษตร 86,903.5 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 13.6 ของพื้นที่ทำการเกษตร พื้นที่ปลูกพืชผัก 4,287.52 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.67 ของพื้นที่ทำการเกษตร และพื้นที่ทำนา 665.05 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.1 ของพื้นที่เพาะปลูก

คร่าวเรือนเกษตรกร จังหวัดระนอง มีคร่าวเรือนทั้งหมด 86,109 คร่าวเรือน เป็นคร่าวเรือนเกษตรกร 24,200 คร่าวเรือน คิดเป็นร้อยละ 28.10 ของคร่าวเรือนทั้งหมด ซึ่งเกษตรกรมีรายได้เฉลี่ยคร่าวเรือนละ 150,050 บาท/ปี

ตารางที่ 2.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการเกษตรจังหวัดระนอง

อำเภอ	ครัวเรือนทั้งหมด (ครัวเรือน)	ครัวเรือนเกษตรกร (ครัวเรือน)	รายได้เฉลี่ย/คน/ปี (บาท)
เมือง	45,426	6,308	81,972
กระบุรี	22,343	8,942	80,356
กะเปอร์	8,036	3,440	57,507
ตะกั่วป่า	6,222	3,623	94,560
สุขสำราญ	4,082	1,887	58,579
รวม	86,109	24,200	77,913

ที่มา : ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร ข้อมูลปี 2562 (ตัดยอด ณ 30 เมษายน 2563)

ตารางที่ 2.2 ข้อมูลหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกร จำแนกช่วงอายุ

ช่วงอายุ (ปี)	ครัวเรือน	ร้อยละ
65 ปีขึ้นไป	5,419.00	20.64
56 - 65 ปี	6,333.00	24.12
46 - 55 ปี	7,841.00	29.86
36 - 45 ปี	4,906.00	18.69
26 - 35 ปี	1,587.00	6.04
18 - 25 ปี	169.00	0.64
รวม	26,255.00	100.00

ที่มา : ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร ข้อมูลปี 2562 (ตัดยอด ณ 30 เมษายน 2563)

ตารางที่ 2.3 ข้อมูลพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดระนอง

ชนิดพืช	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บ เกี่ยว (ไร่)	ผลผลิตรวมตัน (ตัน)	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)	ราคา เฉลี่ย (บาท/ กก.)	มูลค่า (ล้านบาท)
ยางพารา	338,564	272,422	48,359.24	178	50	2,418.46
ปาล์มน้ำมัน	100,823	75,105	229,573.79	3,057	5.29	1,215.27
กาแฟ	56,813	55,936	6,832.88	122	68	464.57
มะม่วงหิมพานต์	7,539	7,162	1,147.57	160	35	39.79
มังคุด	15,366	13,945	5,279	379	28	148.7
ทุเรียน	14,052	8,941	6,659	745	65	432.84

ที่มา : แผนพัฒนาการเกษตร พ.ศ.2562 – 2565 สำนักงานเกษตรจังหวัดระนอง

9. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่มีผู้ศึกษาค้นคว้าก่อนข้างน้อย ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาประกอบการทำวิจัยในครั้งนี้ ดังนี้

9.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกรรุ่นใหม่

9.1.1 เพศ

กิริติยา สวัสดิภาพ (2554 : น.217) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความคาดหวังในการพัฒนาการเกษตรเพื่อพึ่งตนเองของเกษตรกรรุ่นใหม่ พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 62.50 สอดคล้องกับเพชรพลัย เอี่ยมอาภรณ์ (2557 : น.45) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 6 จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ร้อยละ 68.0 เกษตรกรรุ่นใหม่ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย สอดคล้องกับนันทยา ศรีทัตจันทา (2558, น.5) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ ในจังหวัดเลย พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย และสอดคล้องกับนลทวรรณ มากหลาย (2557, น.77) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ใน จังหวัดระยอง พบว่า สมาชิกเกษตรกรรุ่นใหม่จังหวัดระยอง สองในสาม เป็นเพศชาย

9.1.2 อายุ

กิริติยา สวัสดิภาพ (2554 : น.217) พบว่า เกษตรกรมีอายุระหว่าง 37 – 53 ปี สอดคล้องกับเพชรพลัย เอี่ยมอาภรณ์ (2557 : น.45) มีอายุระหว่าง 31-35 ปี อายุเฉลี่ย 43.03 ปี นันทยา ศรีทัตจันทา (2558, น.5) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 30-39 ปี เฉลี่ย 33.94 ปี

9.1.3 สถานภาพสมรส

กิริติยา สวัสดิภาพ (2554 : น.218) พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 46.87 สอดคล้องกับนันทยา ศรีทัตจันทา (2558, น.5) พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่สมรสแล้ว

9.1.4 ระดับการศึกษา

นลทวรรณ มากหลาย (2557, น.78) พบว่า สมาชิกเกษตรกรรุ่นใหม่ครึ่งหนึ่ง จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ไม่สอดคล้องกับเพชรพลัย เอี่ยมอาภรณ์ (2557 : น.47) เกษตรกรมีระดับการศึกษาสูงสุดมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.) ร้อยละ 92.5 และนันทยา ศรีทัตจันทา (2558, น.6) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ ในจังหวัดเลย พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า

9.1.5 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

พชรวลัย เอี่ยมอาภรณ์ (2557 : น.47) พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่มีจำนวน จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.80 คน

9.1.6 ประสบการณ์ในการทำการเกษตร

นันทิยา ศรีทัตจันทา (2558, น.8) พบว่ามีประสบการณ์การทำการเกษตร เฉลี่ย 2-5 ปี แตกต่างกับ พชรวลัย เอี่ยมอาภรณ์ (2557 : น.45) พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ประสบการณ์ ในการทำการเกษตร เฉลี่ย 8.50 ปี

9.2 สภาพพื้นฐานทางสังคม

9.2.1 ตำแหน่งทางสังคม

กิริติยา สวัสดิภาพ (2554 : หน้า 217) พบว่า ร้อยละ 75.00 เกษตรกรรุ่นใหม่ ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่ม และเป็นสมาชิกกลุ่มอย่างน้อยหนึ่งกลุ่ม ส่วนพชรวลัย เอี่ยมอาภรณ์ (2557 : น.47) พบว่า ร้อยละ 69.5 เกษตรกรรุ่นใหม่ ไม่มีตำแหน่งใดๆ ในสังคม มีเพียงร้อยละ 30.5 ที่มีตำแหน่งในสังคม โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 15.5 เป็นอาสาสมัครเกษตร นันทิยา ศรีทัตจันทา (2558, น.5) พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ส่วนใหญ่เป็นอาสาสมัครและผู้นำชุมชน ได้แก่ เป็นผู้นำชุมชน

9.2.1 การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร

นันทิยา ศรีทัตจันทา (2558, น.5) พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ เป็นสมาชิกกลุ่ม/ องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มลูกค้า ช.ก.ศ. และ กลุ่มเกษตรกร

9.3 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

9.3.1 จำนวนพื้นที่ถือครองทางการเกษตร

พชรวลัย เอี่ยมอาภรณ์ (2557 : น.47) พบว่า เกษตรกรมีส่วนใหญ่การถือ ครองที่ดินน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 55 โดยการถือครองที่ดินเฉลี่ย 15.66 ไร่ เกษตรกรส่วนใหญ่ถือครองพื้นที่ในรูปแบบ โฉนดที่ดิน ร้อยละ 96.5 เป็นพื้นที่ของตนเอง มีเพียง ร้อยละ 14.5 เป็นที่เช่าทำการเกษตร แตกต่างจากนันทิยา ศรีทัตจันทา (2558, น.8) พบว่า เกษตรกร ส่วนใหญ่ ถือครองที่ดินของตนเองเฉลี่ย 36.32 ไร่

9.3.2 รายได้จากภาคการเกษตร

พชรวลัย เอี่ยมอาภรณ์ (2557 : น.47) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีรายได้ ภาคเกษตรน้อยกว่าหรือเท่ากับ 180,000 บาทต่อปี คิดเป็น ร้อยละ 57.0 รายได้ภาคการเกษตรเฉลี่ย 185,543 บาทต่อปี ส่วนกิริติยา สวัสดิภาพ (2554 : หน้า 108-110) พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่มีรายได้ ภาคเกษตรนอกพื้นที่ ส.ป.ก. ในปี 2553 ที่ผ่านมา (บาท/ปี) มีรายได้มากที่สุด 85,000 บาทต่อปี

9.3.3 รายจ่ายภาคการเกษตร

พชรวัลย์ เอี่ยมอาภรณ์ (2557 : น.47) พบว่า เกษตรกรมีรายจ่ายภาคการเกษตรเฉลี่ย 70,433.75 บาทต่อปี สอดคล้องกิริติยา สวัสดิภาพ (2554 : หน้า 108-110) พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่มีรายจ่ายในภาคการเกษตร มากที่สุด 56,000 บาทต่อปี

9.3.4 สถานะหนี้สิน

นันทิยา ศรีศักดิ์จันทา (2558, น.8) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีหนี้สิน โดยมีหนี้สินเฉลี่ย 615,000 บาท

9.3.4 แหล่งเงินทุนที่นำมาใช้เพื่อการทำเกษตรกรรม

พชรวัลย์ เอี่ยมอาภรณ์ (2557 : น.47) พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่มีแหล่งเงินทุนที่นำมาใช้เพื่อการทำเกษตรกรรมส่วนใหญ่ร้อยละ 56.5 ใช้เงินทุนของตนเองและกู้ยืมเงิน รองลงมา ร้อยละ 43.0 ใช้เงินทุนของตนเองทั้งหมด และมีเพียงร้อยละ 0.5 ที่ใช้เงินกู้ยืมทั้งหมด นันทิยา ศรีศักดิ์จันทา (2558, น.8) พบว่า เกษตรกรสองในสามใช้เงินของตัวเอง

9.4 ระดับความรู้ที่ได้รับจากการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่

พชรวัลย์ เอี่ยมอาภรณ์ (2557, น.100) พบว่า ระดับความรู้ที่เกษตรกรรุ่นใหม่ได้รับจากการเข้าร่วมอบรมหลักสูตร Young Smart Farmer พบว่า ก่อนการอบรม เกษตรกรรุ่นใหม่มีระดับความรู้อยู่ในระดับน้อย ใน 8 ประเด็น ได้แก่ การจัดการดิน การเลี้ยงสัตว์ การเลี้ยงปลา การเพาะเห็ด การจัดการฟาร์ม การผลิตขยายและการใช้สารชีวภัณฑ์ การตลาด และการวิเคราะห์ SWOT แต่ หลังการอบรม พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรรุ่นใหม่มีระดับความรู้อยู่ในระดับมาก โดยมีระดับความรู้อยู่ในระดับมากทุกประเด็น

9.5 การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่

กิริติยา สวัสดิภาพ (2554, น. 117) พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ส่วนใหญ่เปิดรับข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรทั้งหมด สื่อบุคคลที่ดี เป็นประโยชน์และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงในพื้นที่มากที่สุด คือ วิทยากรจากการอบรม สัมมนา คู่มือ ร้อยละ 27.30 นอกจากนี้ยังได้เลือกสื่อบุคคลอื่นๆ เรียงตามลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ บุคคลในครอบครัว ปราชญ์เกษตร เพื่อนบ้าน เกษตรตำบล เกษตรอำเภอ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ญาติ และสื่ออื่นๆ คือ สื่อโทรทัศน์ ร้อยละ 32.80 คู่มือหนังสือ ร้อยละ 18.80 และอินเทอร์เน็ต ร้อยละ 13.30 ตามลำดับ นอกจากนี้ เกษตรกรรุ่นใหม่ได้เลือกสื่อต่างๆ เรียงตามลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ วิทยุ สิ่งพิมพ์ แผ่นพับต่างๆ หนังสือพิมพ์ วิทยุชุมชน นิทรรศการ วารสาร วีดิทัศน์ และหอกระจายข่าว และเกษตรกรมีการเปิดรับข้อมูลข่าวสารอยู่ในระดับมาก มีความคิดเห็นในรายชื่อมากที่สุดเท่ากัน คือ เมื่อมีเวลาว่างเกษตรกรรุ่นใหม่หาความรู้ทางการเกษตรเพิ่มเติมด้วยตนเองจากสื่อต่างๆ (สื่อบุคคล และสื่ออื่นๆ) และการเปิดรับ

ข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรจากสื่อต่างๆ ทำให้เกษตรกรรุ่นใหม่มีความรู้ และสามารถนำความรู้มาพัฒนาการเกษตรในพื้นที่ที่ได้รับจาก ส.ป.ก. เพื่อให้พึ่งพาตนเองได้ในระดับมาก

นันทิยา ศรีทัดจันทา (2558, น.5) การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร ส่วนใหญ่ ผู้ให้สัมภาษณ์ ได้รับข้อมูลข่าวสารในระดับมากด้านการเกษตรและจากเจ้าหน้าที่รัฐ ในด้านแหล่งสื่อกลุ่ม ได้รับข้อมูลข่าวสารในระดับมาก จากโทรทัศน์ ในด้านแหล่งสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรในระดับ มาก จาก เฟสบุ๊ก

9.6 ศักยภาพของเกษตรกรรุ่นใหม่

นันทิยา ศรีทัดจันทา (2558, น.6) พบว่า ศักยภาพของเกษตรกรรุ่นใหม่จังหวัดเลย ตามคุณสมบัติของ Smart Farmer มีระดับความสามารถมากที่สุด ในด้านมีความรู้ในเรื่องที่ทำอยู่ในเรื่องกิจกรรม ช่วยเหลือชุมชนและสังคมอย่างต่อเนื่อง ,ด้านความภูมิใจในความเป็นเกษตรกร ในเรื่อง มีความสุขและพึงพอใจ ในการประกอบอาชีพการเกษตร พบว่ามีระดับความสามารถมาก ในด้านมีความรู้ในเรื่องที่ทำอยู่ เรื่องการเป็นวิทยากร ถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือให้คำแนะนำปรึกษาให้กับผู้อื่น ด้านมีข้อมูลประกอบการตัดสินใจ เรื่อง สามารถเข้าถึง แหล่งข้อมูลจาก เจ้าหน้าที่ และ Internet มีการบันทึกข้อมูลและด้านการนำข้อมูลมาใช้แก้ไขปัญหาและพัฒนาอาชีพของตนเองได้ ด้านความตระหนักถึงคุณภาพสินค้าและความปลอดภัยของผู้บริโภค เรื่องมีความรู้และการได้รับการอบรมเกี่ยวกับมาตรฐาน ,ด้านความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม เรื่องกิจกรรมช่วยเหลือชุมชน และสังคมอย่างต่อเนื่อง พบว่ามีระดับความสามารถปานกลาง ในด้านการใช้ข้อมูลประกอบการบริหารจัดการปัจจัย การผลิต และด้านการบริหารจัดการผลผลิตและการตลาด เรื่อง มีความสามารถในการบริหารจัดการปัจจัยการผลิต แรงงาน และทุน

9.7 การเชื่อมโยงเครือข่าย

นันทิยา ศรีทัดจันทา (2558, น.6) พบว่า ความคิดเห็นต่อปัจจัยเงื่อนไขที่มีผลต่อการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ ให้ประสบความสำเร็จ มีความคิดเห็นด้วยมากที่สุด ในเรื่อง วิทยากร รองลงมา เห็นด้วยมากในเรื่องผู้รู้/ต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ เจ้าหน้าที่ และ การเต็มใจเข้าร่วมกิจกรรม ตามลำดับ

เพชรวัลย์ เอี่ยมอาภรณ์ (2557, น.102) พบว่า ช่องทางการเชื่อมโยงเครือข่ายอยู่ในระดับมาก จำนวน 5 ประเด็น ได้แก่ ทาง Line ทางโทรศัพท์มือถือ/โทรศัพท์บ้าน ทางเฟสบุ๊ก facebook การประชุม การเยี่ยมเพื่อน ส่วนกิจกรรมของเครือข่าย หลังการอบรม ในส่วนการทำกิจกรรมร่วมกันของเครือข่ายเกษตรกรรุ่นใหม่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ การแลกเปลี่ยน/ซื้อ ขาย ปัจจัยการผลิต การนัดพบปะเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การจัดตลาดนัดขายสินค้าร่วมกัน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เนื่องจากในเกษตรกรรุ่นใหม่ได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน มีการจัดทำ

ทำเนียบรุ่น เพื่อใช้ในการติดต่อ มีการสร้างเครือข่าย และคณะกรรมการเครือข่ายเกษตรกรรุ่นใหม่ ทำให้หลังการฝึกอบรมเกษตรกรมีการติดต่อ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันมากขึ้น โดยใช้ช่องทางเครือข่ายต่างๆ ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

9.8 การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่

นันทิยา ศรีทัดจันทา (2558, น.12) พบว่า ศักยภาพของ Young Smart Farmer จังหวัดเลย ก่อน-หลังการอบรม ตามคุณสมบัติของ Smart Farmer ที่มีระดับความสามารถ มากที่สุด ได้แก่ มีความสุขและพึงพอใจในการประกอบอาชีพการเกษตร ระดับความสามารถหลังการอบรมเพิ่มขึ้น จากระดับ ปานกลาง เป็น ระดับมากในเรื่องการ เป็นวิทยากรถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือให้คำแนะนำปรึกษาให้กับผู้อื่นในด้านความสามารถในการเป็นเกษตรกร ต้นแบบหรือจุดเรียนรู้ให้กับผู้อื่น ด้านมีกระบวนการผลิตที่สอดคล้อง จะเห็นได้ว่ากิจกรรมของเกษตรกรรุ่นใหม่ ที่เน้นกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำให้ผู้เข้าร่วมโครงการสามารถถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ไปสู่เพื่อนๆ ได้ จึงเป็นบทบาทสำคัญในการที่จะเป็น จุดเรียนรู้ให้กับชุมชนได้ต่อไป

เพชรพลัย เอี่ยมอาภรณ์ (2557, น.102) พบว่า ก่อนการอบรม และ หลังการอบรม มีความแตกต่างกัน คือ ก่อนการอบรม เกษตรกรรุ่นใหม่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งต่อตนเอง ต่อกลุ่มเครือข่าย และต่อเจ้าหน้าที่ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่ หลังจากการอบรม พบว่า เกษตรกรมีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการพัฒนาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

9.9 ปัจจัยเงื่อนไขที่มีผลต่อการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่

นันทิยา ศรีทัดจันทา (2558, น.77) พบว่า ปัจจัยเงื่อนไขที่มีผลต่อการพัฒนา Young Smart Farmer คือ วิทยากร รองลงมา Young ผู้รู้/ต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ แหล่งเรียนรู้ เจ้าหน้าที่และการเต็มใจเข้าร่วมกิจกรรม และกิจกรรมในการเรียนรู้แต่ละครั้ง

9.10 แนวทางการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่

นันทิยา ศรีทัดจันทา (2558, น.12) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เห็นด้วยในระดับมากกับการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ ในประเด็นการสนับสนุนการสร้างเครือข่าย โดยเน้นให้คณะกรรมการ เกษตรกรรุ่นใหม่ได้ทำหน้าที่ รองลงมา ได้แก่ ผลักดันให้เกษตรกรรุ่นใหม่มีบทบาททางสังคม และ ฝึกความ เป็นผู้นำ ประธานการอบรม ฐานที่น่าสนใจ จัดทำแผนงาน โครงการเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของ เกษตรกรรุ่นใหม่ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารอย่างสม่ำเสมอ และ ประชาสัมพันธ์ผลงานของเกษตรกรรุ่นใหม่ ต้นแบบ

9.11 ปัญหาและข้อเสนอแนะจากการวิจัยเกษตรกรรุ่นใหม่

นันทิยา ศรีทัตจันทา (2558, น.13) พบว่า ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานภาครัฐ ควรส่งเสริมพัฒนาในด้านความสามารถในการเป็นเกษตรกรต้นแบบหรือจุดเรียนรู้ของเกษตรกรรุ่นใหม่ให้กับผู้อื่นด้านการจัดการผลผลิตและการตลาด ควรมีการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายให้กับเกษตรกรรุ่นใหม่ทั้งในระดับจังหวัด ระดับเขตและระดับประเทศ เพื่อให้มีความสามารถในการเชื่อมโยงการผลิตและการตลาดเพื่อขายผลผลิตได้ และควรส่งเสริมด้านการจัดการของเหลือจากการผลิตที่มีประสิทธิภาพให้มากขึ้น ข้อเสนอแนะต่อนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร การจัดหาวิทยากร ผู้รู้/ต้นแบบที่ประสบความสำเร็จซึ่งมีความสำคัญมากในการมาเข้าร่วม กิจกรรมการฝึกอบรมของเกษตรกรรุ่นใหม่ วิทยากรที่มาถ่ายทอดความรู้จะต้องเป็นผู้รอบรู้ มีเทคนิคการบรรยาย และฝึกปฏิบัติได้อย่างน่าสนใจ เน้นตอบสนองความต้องการของผู้เข้าร่วม โครงการเป็นสำคัญ โดยการรับสมัครบุคคล ตามคุณสมบัติที่กำหนด และให้เกษตรกรรุ่นใหม่มีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตรการฝึกอบรมตามความสนใจ และความต้องการของเขาร่วมกับภาครัฐ ผลักดันให้เกษตรกรรุ่นใหม่มีบทบาททางสังคม และ ฝึกความเป็นผู้นำ ประสานการอบรม คุณานที่น่าสนใจ ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกรรุ่นใหม่ ควรมีการรวมกลุ่มระหว่างสมาชิกเกษตรกรรุ่นใหม่ สนับสนุนการสร้างเครือข่ายด้านการผลิต การตลาด เน้นให้คณะกรรมการเกษตรกรรุ่นใหม่ ได้ทำหน้าที่บริหารงานด้วยตนเองในรูป คณะกรรมการเครือข่ายระดับจังหวัด ระดับเขตและระดับประเทศ

กิริติยา สวัสดิ์ทิภาพ (2554, น. 208-210) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความคาดหวังในการพัฒนาการเกษตรเพื่อพึ่งตนเองของเกษตรกรรุ่นใหม่ พบว่า จากการวิจัยเกษตรกรรุ่นใหม่เกษตรกรรุ่นใหม่มีปัญหา คือ

1. การเป็นสมาชิกกลุ่ม การรวมกลุ่มอาจยังไม่ีพลังมากนัก เนื่องจากการมีทัศนคติที่แตกต่างกัน ไม่มีการปรับตัวในการทำงานและการอยู่ร่วมกันในพื้นที่เกิดการไม่ยอมรับในผู้นำกลุ่มตลอดจนการไม่เห็นด้วยกับข้อตกลงภายในกลุ่ม และไม่ใช้แนวทางประชาธิปไตย และส่วนใหญ่เกษตรกรรุ่นใหม่ไม่ได้เข้าไปอาศัยในพื้นที่ ทำให้การรวมกลุ่มเป็นไปได้ยาก

2. การเปิดรับข้อมูลข่าวสาร เนื่องจากพื้นที่ที่ได้รับส่วนใหญ่มีความห่างไกลจากชุมชน บางพื้นที่ยังไม่มีไฟฟ้าใช้ และการเข้าถึงบริการอินเทอร์เน็ตมีจำกัด เกษตรกรรุ่นใหม่ส่วนใหญ่มีเวลาว่างน้อย และมีช่วงเวลาว่างไม่สัมพันธ์กับรายการโทรทัศน์ทางการเกษตร

3. พื้นที่ที่ได้รับจาก ส.ป.ก. ในเรื่องของความไม่พร้อมของโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น เช่น ขาดแคลนแหล่งน้ำ ไม่มีฝายเก็บน้ำ ทำให้มีน้ำไม่เพียงพอกับการทำการเกษตร บางพื้นที่

เพชรวลัย เอี่ยมอาภรณ์ (2557, น.47) พบว่า ในการจัดเวทีควรจัดให้ตรงกับฤดูเพาะปลูกเพื่อจะได้ความรู้ทั้งในทางทฤษฎี และปฏิบัติ ควรมีการสนับสนุนให้ไปศึกษาดูงานจาก

แหล่งเรียนรู้ทั้งในจังหวัด และต่างจังหวัด ควรเน้นการฝึกปฏิบัติให้มาก และให้มีการเชื่อมโยง
เครือข่ายด้านการตลาดให้มากขึ้น เช่น การจัดตลาดนัดจำหน่ายผลผลิตเกษตรกรร่วมกัน และ
เสนอแนะให้เจ้าหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน และช่วยหาตลาดรองรับผลผลิตเกษตรกรของเกษตรกรรุ่น
ใหม่ และให้มีการสนับสนุนงบประมาณ อุปกรณ์ ปัจจัยด้านการเกษตร ให้แก่เกษตรกรรุ่นใหม่ด้วย

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นทั้งแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
จะเห็นได้ว่า สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกร สังคมและเศรษฐกิจ ความรู้ แหล่งความด้าน
การเกษตร การนำความรู้ไปใช้ กิจกรรมและปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อกระบวนการพัฒนา การเชื่อมโยง
เครือข่าย ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของเกษตรกรรุ่นใหม่ทั้งก่อนและหลังอบรม และส่งผลต่อ
ศักยภาพเกษตรกรเกษตรกรรุ่นใหม่ ซึ่งผลการวิจัยเหล่านี้ทำให้สามารถเป็นแนวทางในการส่งเสริม
และพัฒนาศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่ในจังหวัดระนอง เพื่อทราบปัจจัยพื้นฐาน ความต้องการ
ปัญหา ข้อเสนอแนะ เพื่อใช้ปรับปรุงพัฒนากระบวนการอบรม แผนงาน หลักสูตร ในการพัฒนา
เกษตรกรรุ่นใหม่ ให้เป็นกำลังสำคัญในภาคการเกษตรต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่ในจังหวัดระนอง เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนของระเบียบวิธีการวิจัย ได้แก่ ประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล รายละเอียดมีดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากร มี 2 กลุ่ม ได้แก่

1.1 เกษตรกรที่ได้รับการอบรมหลักสูตร Young Smart Farmer ในจังหวัดระนอง (ปีงบประมาณ 2557 – 2563) จำนวน 120 ราย เก็บข้อมูลทั้งหมดโดยไม่มีการสุ่มตัวอย่าง

1.2 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่เกี่ยวข้องงาน YSF ในจังหวัดระนอง จำนวน 10 ราย เก็บข้อมูลทั้งหมดโดยไม่มีการสุ่มตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

มี 2 ประเภท ได้แก่

2.1 แบบสอบถามเกษตรกรรุ่นใหม่

2.1.1 วิธีการสร้างเครื่องมือ

- 1) ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำการศึกษาเพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สำหรับใช้เป็นกรอบแนวคิดและเป็นข้อมูลในการอภิปรายผล
- 2) กำหนดกรอบของเนื้อหาและข้อคำถามในเครื่องมือ ให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์การวิจัย
- 3) นำเครื่องมือที่จัดทำเสร็จเรียบร้อยเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบให้ความคิดเห็น และนำมาปรับปรุงแก้ไขตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ให้ความเห็นและข้อเสนอแนะไว้ ก่อนนำเครื่องมือไปตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยด้านความตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability)

2.1.2 รายละเอียดของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกษตรกรที่ได้รับการอบรมหลักสูตรเกษตรกรรุ่นใหม่ในจังหวัดระนอง (ปีงบประมาณ 2557 – 2563) มีโครงสร้างประกอบด้วยคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended question) และคำถามปลายปิด (Closed-ended question) ประกอบด้วย 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจ

1. ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา สาขาที่จบ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ประสบการณ์ในการทำการเกษตร
2. ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ ตำแหน่งทางสังคม การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร
3. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่ จำนวนแรงงานภาคการเกษตร จำนวนพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด รายได้ รายจ่ายภาคเกษตร สภาวะหนี้สิน แหล่งเงินทุน การทำการเกษตร แหล่งน้ำทางการเกษตร

ตอนที่ 2 ความรู้ด้านการเกษตร แหล่งเรียนรู้ และการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ของเกษตรกรรุ่นใหม่

1. ความรู้ก่อนและหลังการอบรมเกษตรกรรุ่นใหม่ โดยแบ่งออกเป็น ด้านทรัพยากรการผลิต ด้านการผลิต ด้านมาตรฐานการแปรรูปและการตลาด
2. แหล่งความรู้ด้านการเกษตร การสอบถามระดับการได้รับข้อมูลด้านการเกษตร แหล่งความรู้ด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านสื่อบุคคล สื่อมวลชน สิ่งตีพิมพ์ สื่อกิจกรรม และสื่อออนไลน์
3. การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ของเกษตรกรรุ่นใหม่ การสอบถามระดับความรู้ที่นำไปใช้เป็นคำถามแบบให้เลือกตอบ

โดยแบ่งระดับความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับการได้รับความรู้มากที่สุด	มีค่าเท่ากับ	5 คะแนน
ระดับการได้รับความรู้มาก	มีค่าเท่ากับ	4 คะแนน
ระดับการได้รับความรู้ปานกลาง	มีค่าเท่ากับ	3 คะแนน
ระดับการได้รับความรู้น้อย	มีค่าเท่ากับ	2 คะแนน
ระดับการได้รับความรู้น้อยที่สุด	มีค่าเท่ากับ	1 คะแนน

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อการพัฒนา ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาเกษตรกรรมใหม่

1. ความเหมาะสมของกิจกรรมในกระบวนการพัฒนา ซึ่งเป็นคำถามให้เลือกตอบเกี่ยวกับความคิดเห็นของเกษตรกรรุ่นใหม่ แบ่งออกเป็น 5 คะแนน

2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเกษตรกรรมใหม่ ได้แก่ ปัจจัยภายนอก ปัจจัยภายใน คือตัวเกษตรกรและเครือข่าย ซึ่งเป็นคำถามให้เลือกตอบเกี่ยวกับความคิดเห็นของเกษตรกรรุ่นใหม่ แบ่งออกเป็น 5 คะแนน

3. การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาเกษตรกรรมใหม่ ทั้งต่อตนเอง ต่อกลุ่มเครือข่าย ต่อเจ้าหน้าที่ ทั้งก่อนและหลังอบรม ซึ่งเป็นคำถามให้เลือกตอบเกี่ยวกับความคิดเห็นของเกษตรกร แบ่งออกเป็น 5 คะแนน

โดยแบ่งระดับความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับความคิดเห็นมากที่สุด	มีค่าเท่ากับ	5 คะแนน
ระดับความคิดเห็นมาก	มีค่าเท่ากับ	4 คะแนน
ระดับความคิดเห็นปานกลาง	มีค่าเท่ากับ	3 คะแนน
ระดับความคิดเห็นน้อย	มีค่าเท่ากับ	2 คะแนน
ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด	มีค่าเท่ากับ	1 คะแนน

ตอนที่ 4 ศักยภาพ ความต้องการพัฒนาศักยภาพและการเชื่อมโยงเครือข่ายเกษตรกรรุ่นใหม่

1. ศักยภาพความสามารถและความต้องการในการพัฒนาของเกษตรกรรุ่นใหม่ ได้แก่ มีความรู้ในเรื่องที่ทำอยู่ มีข้อมูลประกอบการตัดสินใจ มีการบริหารจัดการผลผลิตและการตลาด มีความตระหนักถึงคุณภาพสินค้าและความปลอดภัยของผู้บริโภค มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม/สังคม และมีความภูมิใจในความเป็นเกษตรกร ซึ่งเป็นคำถามให้เลือกตอบเกี่ยวกับความคิดเห็นของเกษตรกร แบ่งออกเป็น 5 คะแนน

2. การเชื่อมโยงเครือข่ายของเกษตรกรรุ่นใหม่ ได้แก่ ช่องทางในการเชื่อมโยง และกิจกรรมของเครือข่าย ซึ่งเป็นคำถามให้เลือกตอบเกี่ยวกับความคิดเห็นของเกษตรกร แบ่งออกเป็น 5 คะแนน

โดยแบ่งระดับความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับความคิดเห็นมากที่สุด	มีค่าเท่ากับ	5 คะแนน
ระดับความคิดเห็นมาก	มีค่าเท่ากับ	4 คะแนน

ระดับความคิดเห็นปานกลาง	มีค่าเท่ากับ	3 คะแนน
ระดับความคิดเห็นน้อย	มีค่าเท่ากับ	2 คะแนน
ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด	มีค่าเท่ากับ	1 คะแนน

ตอนที่ 5 ปัญหา ข้อเสนอแนะ และแนวทางในการพัฒนาเกษตรกรรมรุ่นใหม่

1. ปัญหาในการพัฒนาของเกษตรกรรมรุ่นใหม่ ได้แก่ ไม่มีความมั่นใจในตนเอง ไม่มีเวลา ไม่มีทุน ขาดความรู้ ภาวะครอบครัว สภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวย เป็นต้น แบ่งออกเป็น 5 คะแนน

โดยแบ่งระดับความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับความคิดเห็นมากที่สุด	มีค่าเท่ากับ	5 คะแนน
ระดับความคิดเห็นมาก	มีค่าเท่ากับ	4 คะแนน
ระดับความคิดเห็นปานกลาง	มีค่าเท่ากับ	3 คะแนน
ระดับความคิดเห็นน้อย	มีค่าเท่ากับ	2 คะแนน
ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด	มีค่าเท่ากับ	1 คะแนน

2. ข้อเสนอแนะในการพัฒนาเกษตรกรรมรุ่นใหม่ ประกอบด้วยคำถามด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านรูปแบบกระบวนการในการอบรม/พัฒนาเกษตรกรรมรุ่นใหม่ ด้านปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อกระบวนการอบรม/พัฒนาเกษตรกรรมรุ่นใหม่ ด้านองค์ความรู้และความต้องการในการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรรมรุ่นใหม่ ด้านการเชื่อมโยงเครือข่าย ด้านความต้องการรับการส่งเสริม สนับสนุนจากภาครัฐ เอกชน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ลักษณะเป็นคำถามแบบปลายเปิด

2.2 ประเด็นการจัดเวทีสัมมนา โดยตัวแทนเกษตรกรรมรุ่นใหม่และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรรมรุ่นใหม่ของจังหวัดระนอง

2.3 การตรวจสอบแก้ไขและปรับปรุงเครื่องมือ

2.3.1 **สร้างแบบสอบถาม** ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามโดยการศึกษาค้นคว้าเอกสารวิชาการ แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.3.2 **การตรวจสอบตรง (Validity) ของแบบสอบถาม** เพื่อให้การวิจัยมีความถูกต้องสมบูรณ์และครอบคลุมขอบเขตของเนื้อหา โดยนำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องในเนื้อหา จากนั้นนำแบบสอบถามมาแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ให้ครบถ้วนสมบูรณ์ตามกรอบแนวคิด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย และมีความถูกต้องของเครื่องมือ การหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม (IOC) โดยมีผู้ให้ความหมาย ดังนี้

ปราณี หล้าเบญจสะ (2559,น.2) การหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาที่ให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณา โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (IOC) ด้วยวิธีของ Rovinelli และ Hamblton โดยใช้สูตร ดังนี้

ให้คะแนน +1	หมายถึง	แน่ใจว่าข้อสอบวัดจุดประสงค์/เนื้อหานั้น
ให้คะแนน 0	หมายถึง	ไม่แน่ใจว่าข้อสอบวัดจุดประสงค์/เนื้อหานั้น
ให้คะแนน -1	หมายถึง	แน่ใจว่าข้อสอบไม่วัดจุดประสงค์/เนื้อหานั้น

แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป หาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหา (Index of Item-Objective Congruence หรือ IOC) จากสูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	คือ	ดัชนีความสอดคล้องมีค่าระหว่าง -1 ถึง +1
	$\frac{\sum R}{N}$	แทน	ผลรวมของคะแนนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

เกณฑ์การตัดสินค่า IOC ถ้ามีค่า 0.50 ขึ้นไป แสดงว่า ข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงจุดประสงค์ หรือตรงตาม เนื้อหานั้น แสดงว่า ข้อคำถามข้อนั้นนำไปใช้ได้ แต่ถ้าค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 ต้องปรับปรุงใหม่

โดยผลการหาค่าความสอดคล้องของแบบสอบถาม (IOC) ตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตัดสินค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์มีค่าเท่ากับ 0.969 แสดงว่า ข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงวัตถุประสงค์ หรือตรงตามเนื้อหา และข้อคำถามข้อนั้นสามารถนำไปใช้ได้

2.3.3 ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญไปทดลองสอบถามประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน เป็นเกษตรกรรุ่นใหม่จังหวัดพังงา เพื่อมาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อหาค่าความเชื่อมั่น ตามวิธีการของ Cronbach's alpha โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปได้ค่าความเชื่อมั่น ดังนี้

- 1) ความรู้ด้านการเกษตรก่อนอบรม มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา เท่ากับ 0.974
 - 2) ความรู้ด้านการเกษตรหลังอบรม มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา เท่ากับ 0.892
 - 3) แหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตร มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา เท่ากับ 0.884
 - 4) การนำความรู้ไปใช้ของเกษตรกรรุ่นใหม่ มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา เท่ากับ 0.825
 - 5) ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของกิจกรรมในกระบวนการพัฒนา มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา เท่ากับ 0.876
 - 6) ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา เท่ากับ 0.877
 - 7) ความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ก่อนอบรม มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา เท่ากับ 0.899
 - 8) ความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่หลังอบรม มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา เท่ากับ 0.906
 - 9) ศักยภาพความสามารถที่มีอยู่ของเกษตรกรรุ่นใหม่ มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา เท่ากับ 0.906
 - 10) ความต้องการในการพัฒนาของเกษตรกรรุ่นใหม่ มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา เท่ากับ 0.934
 - 11) การเชื่อมโยงเครือข่าย มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา เท่ากับ 0.781
 - 12) ปัญหาในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา เท่ากับ 0.852
- ซึ่ง ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2539) อธิบายว่า การหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (coefficient of alpha หรือ Cronbach) สำหรับเกณฑ์ความเที่ยงตรงของเครื่องมือวิจัย ควรมีค่าสูงกว่า 0.70 จึงจะถือว่าเครื่องมือนั้นมีผลการวัดมีความเชื่อมั่นและเชื่อถือได้
- สรุปผลการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (coefficient of alpha หรือ Cronbach) มีค่าสูงกว่า 0.70 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามฉบับร่างจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ ซึ่งประกอบด้วยคำชี้แจง เนื้อหาคำถาม เพื่อจะนำไปใช้เก็บข้อมูลจริง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยนี้ด้วยตนเอง โดยใช้แบบสอบถามจากเกษตรกรที่ผ่านการอบรมเกษตรกรรุ่นใหม่ ปี 2557- 2563 จังหวัดระนอง จำนวน 120 ราย โดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

- 3.1 ขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบระดับจังหวัด เพื่อขอรายชื่อ ติดต่อเก็บข้อมูลเกษตรกรรุ่นใหม่ด้วยตนเอง หรือผ่านผู้แทนเกษตรกรรุ่นใหม่ในพื้นที่นั้นๆ
- 3.2 จัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการสอบถาม
- 3.3 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแบบสอบถาม โดยดำเนินการเก็บข้อมูลในเดือนมกราคม – มิถุนายน 2563

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 **วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล** ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม ตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามว่าถูกต้อง ครบถ้วน แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

4.2 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นใช้ค่าสถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: S.D.) การจัดอันดับ การแปลความหมายระดับของความคิดเห็น ตามเกณฑ์การประเมิน ซึ่งได้จากการแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\
 &= \frac{5 - 1}{5} \\
 &= \frac{4}{5} = 0.80
 \end{aligned}$$

ดังนั้นนำคะแนนรวมของแต่ละคนมาจัดระดับความรู้ตามเกณฑ์ในการประเมิน ดังนี้

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง ระดับความคิดเห็นต่อความรู้ด้านการเกษตร แหล่งเรียนรู้ และความรู้ที่นำไปใช้ประโยชน์ การพัฒนา ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาเกษตรกรรมใหม่ ระดับศักยภาพความสามารถที่มีอยู่และความต้องการในการพัฒนา การเชื่อมโยงเครือข่าย และปัญหาในการพัฒนาเกษตรกรรมใหม่ ในระดับน้อยที่สุด

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง ระดับความคิดเห็นต่อความรู้ด้านการเกษตร แหล่งเรียนรู้ และความรู้ที่นำไปใช้ประโยชน์ การพัฒนา ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาเกษตรกรรมใหม่ ระดับศักยภาพความสามารถที่มีอยู่และความต้องการในการพัฒนา การเชื่อมโยงเครือข่าย และปัญหาในการพัฒนาเกษตรกรรมใหม่ ในระดับน้อย

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง ระดับความคิดเห็นต่อความรู้ด้านการเกษตร แหล่งเรียนรู้ และความรู้ที่นำไปใช้ประโยชน์ การพัฒนา ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาเกษตรกรรมใหม่ ระดับศักยภาพความสามารถที่มีอยู่และความต้องการในการพัฒนา การเชื่อมโยงเครือข่าย และปัญหาในการพัฒนาเกษตรกรรมใหม่ ในระดับปานกลาง

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง ระดับความคิดเห็นต่อความรู้ด้านการเกษตร แหล่งเรียนรู้ และความรู้ที่นำไปใช้ประโยชน์ การพัฒนา ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาเกษตรกรรมใหม่ ระดับศักยภาพความสามารถที่มีอยู่และความต้องการในการพัฒนา การเชื่อมโยงเครือข่าย และปัญหาในการพัฒนาเกษตรกรรมใหม่ ในระดับมาก

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง ระดับความคิดเห็นต่อความรู้ด้านการเกษตร แหล่งเรียนรู้ และความรู้ที่นำไปใช้ประโยชน์ การพัฒนา ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาเกษตรกรรมใหม่ ระดับศักยภาพความสามารถที่มีอยู่และความต้องการในการพัฒนา การเชื่อมโยงเครือข่าย และปัญหาในการพัฒนาเกษตรกรรมใหม่ ในระดับมากที่สุด

พร้อมกับหาค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ

5. ทดสอบสมมติฐาน

5.1 ความคิดเห็นต่อระดับความรู้ที่เกษตรกรรุ่นใหม่ได้รับการอบรมหลักสูตร Young Smart Farmer ก่อนและหลังการฝึกอบรมมีความแตกต่างกัน

5.2 การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่ ก่อนและหลังการฝึกอบรมมีความแตกต่างกัน

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาวិจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่ในจังหวัดระนอง ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการศึกษาเป็น 5 ตอนตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล ทางสังคมและด้านเศรษฐกิจของเกษตรกรรุ่นใหม่

ตอนที่ 2 ความรู้ด้านการเกษตร แหล่งเรียนรู้ และการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ของเกษตรกรรุ่นใหม่

ตอนที่ 3 ความความคิดเห็นต่อการพัฒนา ความคิดเห็นต่อบัณฑิตที่เกี่ยวข้องและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่

ตอนที่ 4 ศักยภาพความต้องการพัฒนาศักยภาพและการเชื่อมโยงเครือข่ายเกษตรกรรุ่นใหม่

ตอนที่ 5 ปัญหา ข้อเสนอแนะ และแนวทางในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่

ตอนที่ 6 การทดสอบสมมุติฐานการวิจัย

โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

ผลการศึกษาสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรปรากฏตามตารางที่ 4.1 ถึงตารางที่ 4.3 ดังนี้

1.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกร

จากการศึกษาสภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกรได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา จบการศึกษาสาขาที่เกี่ยวข้องกับด้านเกษตร จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และความรู้และการเข้ารับการอบรมทางการเกษตรในปีที่ผ่านมา ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 4.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล

N = 120

สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	43	35.8
หญิง	77	64.2
2. อายุ (ปี)		
น้อยกว่า 31	14	11.7
31-40	64	53.3
41-50	40	33.3
51-60	2	1.7
ต่ำสุด = 18 ปี	สูงสุด = 52 ปี	
ค่าเฉลี่ย = 37.53 ปี	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 6.497	
3. สถานภาพ		
โสด	33	27.5
สมรส	72	60.0
แยกกันอยู่	1	0.8
หย่า	9	7.5
หม้าย	5	4.2
4. ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	12	10.0
มัธยมศึกษาตอนต้น	22	18.5
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.)	25	20.8
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า (ปวส.)	23	19.2
ปริญญาตรี	30	25.0
สูงกว่าปริญญาตรี	8	6.7
5 จบการศึกษาสาขาที่เกี่ยวข้องกับด้านเกษตร		
เกี่ยวข้องกับสาขาเกษตร	20	16.7
ไม่เกี่ยวข้องกับสาขาเกษตร	100	83.3

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

N = 120

สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
6 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 2	15	12.5
3	33	27.5
4	36	30.0
5	21	17.5
มากกว่า 5	15	12.5
ค่าต่ำสุด = 1 คน ค่าสูงสุด = 9 คน		
ค่าเฉลี่ย = 3.94 คน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.440		
7 ความรู้และการเข้ารับการอบรมทางการเกษตรในปีที่ผ่านมา(ครั้ง)		
ไม่ได้รับการเข้าอบรม	3	2.5
เข้ารับการอบรม	117	97.5
1	19	15.8
2	40	33.3
3	26	21.7
มากกว่า 4	32	26.6
ค่าต่ำสุด = 1 ครั้ง ค่าสูงสุด = 12 ครั้ง		
ค่าเฉลี่ย = 3.35 ครั้ง ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 2.731		
8 ประสบการณ์ในการทำการเกษตร(ปี)		
น้อยกว่า 3	21	17.5
3-8	48	40.0
9-14	33	27.5
มากกว่า 14	18	15.0
ค่าต่ำสุด = 1 ปี ค่าสูงสุด = 9 ปี		
ค่าเฉลี่ย = 8.75 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 7.003		

จากตารางที่ 4.1 ผลการศึกษาแสดงสภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกรรุ่นใหม่
ปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

เพศ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 35.8 เป็นเพศชาย ร้อยละ 64.2 เป็นเพศหญิง

อายุ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 53.3 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี รองลงมาร้อยละ 33.3 มีอายุมี
อายุระหว่าง 31-40 ปี ร้อยละ 11.7 มีอายุน้อยกว่า 31 ปี และร้อยละ 1.7 มีอายุระหว่าง 51-60 ปี
ตามลำดับ โดยมีอายุเฉลี่ย 37.53 ปี

สถานภาพสมรส พบว่า เกษตรกรร้อยละ 60.0 มีสถานภาพสมรส รองลงมาร้อยละ
27.5 มีสถานภาพ โสด ร้อยละ 7.5 มีสถานภาพหย่าร้าง ร้อยละ 4.1 มีสถานภาพหม้าย และร้อยละ 0.8
มีสถานภาพแยกกันอยู่

ระดับการศึกษา พบว่า เกษตรกรร้อยละ 29.2 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี รองลงมา
ร้อยละ 20.8 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.) ร้อยละ 19.2 จบ
การศึกษานุปริญญาหรือเทียบเท่า (ปวส.) ร้อยละ 10.0 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา และร้อย
ละ 6.7 จบการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี

จบการศึกษาสาขาที่เกี่ยวข้องกับด้านเกษตร พบว่า เกษตรกรร้อยละ 83.3 ไม่ได้จบ
สาขาที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร และเกษตรกรร้อยละ 16.7 จบสาขาที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 30.0 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน
จำนวน 4 คน รองลงมาร้อยละ 27.5 มีจำนวนสมาชิกครัวเรือนในภาคการเกษตร 3 คน และร้อยละ
12.5 มีจำนวนสมาชิกครัวเรือนในภาคการเกษตร น้อยกว่าหรือเท่ากับ 2 คน โดยมีสมาชิกของ
ครัวเรือนเฉลี่ย 3.94 คน

ความรู้และการเข้ารับการอบรมทางการเกษตรในรอบปีที่ผ่านมา พบว่า เกษตรกรร้อย
ละ 33.3 ฝึกอบรมจำนวน 2 ครั้ง รองลงมาร้อยละ 26.6 มากกว่า 4 ครั้ง และร้อยละ 15.8 จำนวน 1
ครั้ง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.35 ครั้ง

ประสบการณ์ในการทำการเกษตร พบว่า เกษตรกรร้อยละ 40.0 มีประสบการณ์ในการ
ทำการเกษตร 3-8 ปี รองลงมาร้อยละ 27.5 มีประสบการณ์ในการทำการเกษตร 9-14 ปี ร้อยละ 17.5
มีประสบการณ์ในการทำการเกษตรน้อยกว่า 3 ปี และร้อยละ 15.0 มีประสบการณ์ในการทำเกษตร
มากกว่า 14 ปี โดยเกษตรกรมีประสบการณ์ในการทำการเกษตร เฉลี่ย 8.75 ปี

1.2 สภาพพื้นฐานทางสังคม

จากการศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมของเกษตรกร ได้แก่ ตำแหน่งทางสังคม และ
การเป็นสมาชิกกลุ่มสถาบันเกษตรกร ของเกษตรกรรุ่นใหม่ ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 4.2 ตำแหน่งทางสังคม และการเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร ปรากฏผลดังนี้

N = 120

สภาพพื้นฐานทางสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ตำแหน่งทางสังคม		
ไม่มี	74	61.7
มี ตำแหน่ง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	46	38.3
ผู้นำชุมชน	13	10.8
อาสาสมัคร	29	24.2
ผู้นำกลุ่มอาชีพต่างๆ	11	9.2
อื่นๆ (ชรบ., กรรมการต่างๆ, จิตอาสา, ปราชญ์เกษตร)	11	9.2
2. การเป็นสมาชิกกลุ่มสถาบันเกษตรกร		
ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม	33	27.5
เป็นสมาชิกกลุ่มตอบ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	87	72.5
กลุ่มเกษตรกร	61	50.8
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	18	15.0
กลุ่มยุวเกษตรกร	2	1.7
อาสาสมัครเกษตร	14	11.7
กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	28	23.3
อื่นๆ (สภาเกษตรกร, สมาชิกสหกรณ์, เครือข่ายกลไกกรมธรรมชาติ)	3	2.5

จากตารางที่ 4.2 สภาพทางสังคม ได้แก่ สถานะทางสังคม (การเป็นกรรมการหรือผู้นำกลุ่ม/องค์กร) การเป็นสมาชิกกลุ่มสถาบันเกษตรกร ของเกษตรกรรุ่นใหม่ (Young Smart Farmer) จังหวัดระนอง ปรากฏผลการศึกษา เป็นดังนี้

ตำแหน่งทางสังคม พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ร้อยละ 74 ไม่มีตำแหน่งใดๆ ในสังคม มีเพียงร้อยละ 38.3 ที่มีตำแหน่งในสังคม โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 24.2 เป็นอาสาสมัคร ร้อยละ 10.8 เป็นผู้นำชุมชน

การเป็นสมาชิกกลุ่มสถาบันเกษตรกร เกษตรกรรุ่นใหม่ ร้อยละ 87 เป็นสมาชิกกลุ่มสถาบันเกษตรกร มีเพียงร้อยละ 33 เท่านั้นที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มสถาบันเกษตรกร โดยร้อยละ 50.8 เป็นกลุ่มเกษตรกร รองลงมาร้อยละ 23.3 เป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และเป็นกลุ่มยุวเกษตรกรน้อยที่สุดเพียงร้อยละ 1.7 เท่านั้น

1.3 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

จากการศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วย จำนวนแรงงาน จำนวนและลักษณะการถือครองที่ดิน รายได้ รายจ่าย แหล่งเงินทุน สภาพหนี้สิน และรูปแบบการทำการเกษตรปรากฏผลดังนี้ ตารางที่ 4.3 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

N=120		
ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. จำนวนแรงงานในภาคเกษตร		
1.1 จำนวนแรงงานภายในครัวเรือน (คน)		
1	26	21.7
2	61	50.8
3	25	20.8
มากกว่า 3	8	6.7
ค่าต่ำสุด = 1 คน	ค่าสูงสุด = 6 คน	
ค่าเฉลี่ย = 2.16 คน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.961	
1.2 แรงงานจ้าง (คน)		
ไม่มี	102	85.0
มี	18	15.0
1	4	3.3
2	10	8.4
มากกว่า 2	4	3.3
ค่าต่ำสุด = 1 คน	ค่าสูงสุด = 5 คน	
ค่าเฉลี่ย = 2.11 คน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.840	
2. จำนวนและลักษณะการถือครองที่ดิน		
2.1 จำนวนการถือครองที่ดินทั้งหมด (ไร่)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10	43	35.8
11 - 20	18	15.0
21 - 30	33	27.5
มากกว่า 30	26	21.7
ค่าต่ำสุด = 1 ไร่	ค่าสูงสุด = 70 ไร่	
ค่าเฉลี่ย = 17.75 ไร่	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 13.806 ไร่	

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

N = 120		
สภาพทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
2.2 ลักษณะการถือครอง		
พื้นที่ตนเอง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	116	96.7
โฉนด	45	37.5
นส. 3ก	11	9.2
สปก. 4 – 01	14	11.7
ไม่มีเอกสารสิทธิ์	69	57.5
พื้นที่เช่า	1	0.8
พื้นที่สาธารณะ	1	0.8
พื้นที่อื่น (พ่อ/แม่, ญาติ)	2	1.7
3. รายได้จากภาคการเกษตร (บาท/ครัวเรือน/ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 100,000	41	34.2
100,001 – 250,000	58	48.3
250,001 – 500,000	12	10.0
มากกว่า 500,000	9	7.5
ค่าต่ำสุด = 15,000 บาท ค่าสูงสุด = 800,000 บาท		
ค่าเฉลี่ย = 206,958.30 บาท ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 185,412.625		
4. รายจ่ายภาคเกษตร (บาท/ครัวเรือน/ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000	7	5.8
10,001 – 50,000	59	49.2
50,001 – 100,000	35	29.2
มากกว่า 100,000	19	15.8
ค่าต่ำสุด = 4,000 บาท ค่าสูงสุด = 500,000 บาท		
ค่าเฉลี่ย = 69,508.33 บาท ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 78,752.937		

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

N = 120		
สภาพทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
5. แหล่งเงินทุนที่นำมาใช้เพื่อการเกษตร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ตนเอง	84	70.0
กองทุนหมู่บ้าน/กลุ่มออมทรัพย์	44	36.7
ธนาคาร/แหล่งเงินกู้ของรัฐ	59	49.2
นายทุน/ห้างร้าน	3	2.5
ญาติ/เพื่อน	5	4.2
6. ฐานะหนี้สิน		
ไม่มี	35	29.2
มี	85	70.8
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 150,000	35	29.2
150,001 – 300,000	22	18.3
300,001 – 450,000	21	17.5
มากกว่า 450,000	7	5.8
ค่าต่ำสุด = 10,000 บาท ค่าสูงสุด = 1,000,000 บาท		
ค่าเฉลี่ย = 189,125.00 บาท ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 175,562.634		
7. การทำการเกษตรของเกษตรกร		
7.1 กิจกรรมด้านการเกษตร (ตอบได้มากกว่า 1 -ข้อ)		
ไม่ผล	79	65.8
ทำไร่	6	5.0
ทำสวน	79	65.8
ทำนา	4	3.3
พืชผัก	32	26.7
ปศุสัตว์	27	22.5
ประมง	16	13.3
อื่นๆ (ไม้ดอก, ไม้ประดับ)	9	7.5

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

N=120		
สภาพทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
7.2 รูปแบบการทำการเกษตร (ตอบได้มากกว่า 1 -ข้อ)		
พืชเชิงเดี่ยว	37	30.8
เกษตรผสมผสาน	93	77.5
เกษตรอินทรีย์	28	23.3
เกษตรธรรมชาติ	24	11.7
เกษตรทฤษฎีใหม่	18	15.0
วนเกษตร	3	2.5
อื่นๆ (เกษตรปลอดสารพิษ)	1	0.8
8. แหล่งน้ำทางการเกษตร (ตอบได้มากกว่า 1 -ข้อ)		
น้ำฝน	79	65.8
แหล่งน้ำตามธรรมชาติ	67	55.8
แหล่งน้ำในฟาร์ม/แปลง	48	40.0

จากตารางที่ 4.3 ผลการศึกษาแสดงสภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกรรุ่นใหม่ จังหวัดระนอง ดังนี้

จำนวนแรงงานของครัวเรือนในภาคการเกษตร พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ ร้อยละ 50.8 มีจำนวนแรงงานของครัวเรือนในภาคการเกษตรมีจำนวน 2 คน รองลงมา ร้อยละ 20.8 มีจำนวนแรงงานของครัวเรือนในภาคการเกษตรจำนวน 3 คน และร้อยละ 6.7 มีจำนวนแรงงานของครัวเรือนในภาคการเกษตรมากกว่า 3 คน โดยมีแรงงานของครัวเรือนเฉลี่ย 2.11 คน

จำนวนแรงงานของจ้างในภาคการเกษตร พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ ร้อยละ 85.0 ไม่มีแรงงานจ้างในภาคการเกษตร มีเพียงร้อยละ 15.0 มีแรงงานจ้าง โดย ร้อยละ 8.4 จำนวนแรงงานจ้างในภาคการเกษตรจำนวน 2 คน และร้อยละ 3.3 มีจำนวนแรงงานของครัวเรือนในภาคการเกษตรจำนวน 1 คนและมากกว่า 2 คน โดยมีแรงงานของครัวเรือนเฉลี่ย 2.11 คน

จำนวนพื้นที่ถือครองทางการเกษตร พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ ร้อยละ 35.8 มีจำนวนพื้นที่ถือครอง น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 27.5 จำนวนพื้นที่ถือครอง 21 – 30 ไร่ โดยมี จำนวนพื้นที่ถือครองทางการเกษตรเฉลี่ย 17.75 ไร่

ลักษณะการถือครองพื้นที่ พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ส่วนใหญ่ร้อยละ 96.7 มีพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเอง โดยร้อยละ 57.5 ถือครองที่ดินในรูปแบบไม่มีเอกสาร ร้อยละ 37.5 ถือครองในรูปแบบโฉนด

รายได้ภาคเกษตร พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ส่วนใหญ่ร้อยละ 48.3 มีรายได้ภาคเกษตรระหว่าง 100,001 – 250,000 บาทต่อปี ร้อยละ 34.2 มีรายได้ภาคเกษตรน้อยกว่า 100,000 บาทต่อปี และมีเพียงร้อยละ 7.5 ที่มีรายได้ของครัวเรือนมากกว่า 500,000 บาท และมีรายได้ภาคเกษตรเฉลี่ย 206,958.30 บาทต่อปี

รายจ่ายภาคเกษตร เกษตรกรรุ่นใหม่ส่วนใหญ่ร้อยละ 49.2 มีรายจ่ายภาคเกษตรระหว่าง 10,001 – 50,000 บาท รองลงมาร้อยละ 29.2 มีรายจ่ายภาคเกษตรระหว่าง 50,001 – 100,000 บาท และมีเพียงร้อยละ 5.8 มีรายได้ของครัวเรือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท และมีรายจ่ายภาคเกษตรเฉลี่ย 69,508.33 บาทต่อปี

สถานะหนี้สิน พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ ร้อยละ 70.8 มีสถานะหนี้สิน โดย ร้อยละ 29.2 มีหนี้สินน้อยกว่าหรือเท่ากับ 150,000 บาท รองลงมาร้อยละ 18.3 มีหนี้สิน ระหว่าง 150,001 – 300,000 บาท และมีเพียงร้อยละ 5.8 มีหนี้สินมากกว่า 450,000 บาท และมีหนี้สินเฉลี่ย 205,791.67 บาท

แหล่งเงินทุนที่นำมาใช้เพื่อการเกษตร พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ ร้อยละ 69.2 มีแหล่งเงินทุนที่นำมาใช้เพื่อการเกษตรกรรมใช้เงินทุนของตนเอง รองลงมาร้อยละ 49.2 ใช้ธนาคาร/แหล่งเงินกู้ของรัฐ และมีเพียงร้อยละ 2.5 มีแหล่งเงินทุนที่นำมาใช้เพื่อการเกษตรกรรมจากนายทุน/ห้างร้าน

กิจกรรมด้านการเกษตร พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ส่วนใหญ่ร้อยละ 65.8 ทำสวนและไม่ผล รองลงมาร้อยละ 26.7 ปลูกพืชผัก ร้อยละ 22.5 ปลูกทำปศุสัตว์ มีเพียงส่วนน้อยร้อยละ 3.3 ทำนา

รูปแบบการทำการเกษตร เกษตรกรรุ่นใหม่ร้อยละ 77.5 ทำการเกษตรแบบผสมผสาน รองลงมาร้อยละ 30.8 ทำเกษตรปลูกพืชเชิงเดี่ยว และร้อยละ 23.3 ทำการเกษตรแบบเกษตรอินทรีย์ มีเพียงส่วนน้อย ร้อยละ 2.0 ทำการเกษตรแบบวนเกษตร

แหล่งน้ำทางการเกษตร เกษตรกรรุ่นใหม่ร้อยละ 65.8 อาศัยน้ำฝนทำการเกษตร รองลงมาร้อยละ 55.8 ทำการเกษตรโดยแหล่งน้ำตามธรรมชาติ และร้อยละ 40.0 ทำการเกษตรโดยแหล่งน้ำในฟาร์ม/แปลง

ตอนที่ 2 ความรู้ด้านการเกษตร แหล่งเรียนรู้ และการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ของเกษตรกรรุ่นใหม่

ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นต่อความรู้ด้านการเกษตร แหล่งเรียนรู้ และการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ของเกษตรกรรุ่นใหม่ ปรากฏผลตามตารางที่ 4.4 ถึงตารางที่ 4.8 ดังนี้

2.1 ความรู้ด้านการเกษตร

จากการศึกษาความคิดเห็นต่อระดับความรู้ด้านการเกษตรก่อนและหลังอบรมของเกษตรกรรุ่นใหม่ที่ผ่านการอบรม YSF ในปี 2557-2563 ได้แก่ ด้านทรัพยากรการผลิต ด้านการผลิต ด้านมาตรฐาน การแปรรูป และการตลาด ดังนี้

2.2.1 ด้านทรัพยากรการผลิต

จากการศึกษาความคิดเห็นต่อระดับความรู้ด้านทรัพยากรการผลิตของเกษตรกรรุ่นใหม่ ประกอบด้วย เรื่องดิน น้ำ และทุน ปรากฏผลดังนี้ ตารางที่ 4.4 ความคิดเห็นต่อระดับความรู้ด้านทรัพยากรการผลิตของเกษตรกรรุ่นใหม่

N = 120

ประเด็น	ความคิดเห็นก่อนอบรม			ความคิดเห็นหลังอบรม		
	ค่าเฉลี่ย	ระดับความรู้	ลำดับ	ค่าเฉลี่ย	ระดับความรู้	ลำดับ
1. ดิน	2.40	น้อย	3	3.89	มาก	2
	(0.975)			(0.781)		
1.1 การเก็บตัวอย่างดิน	2.08	น้อย	5	3.60	มาก	5
	(0.949)			(0.760)		
1.2 ค่า PH ของดินและ การปรับค่า	2.15	น้อย	4	3.74	มาก	4
	0.913			(0.845)		
1.3 การปรับปรุงบำรุงดิน	2.48	น้อย	2	3.98	มาก	2
	0.979			(0.761)		
1.4 การทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยน้ำหมัก	2.83	ปานกลาง	1	4.14	มาก	1
	1.048			(0.690)		
1.5 การอนุรักษ์ดิน	2.47	น้อย	3	3.97	มาก	3
	0.987			(0.849)		
2. น้ำ	2.61	ปานกลาง	1	3.95	มาก	1
	(1.054)			(0.731)		
2.1 การวางแผนการใช้น้ำ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด	2.60	ปานกลาง	2	4.00	มาก	1
	1.016			(0.736)		
2.2 การวางระบบน้ำ ในแปลง	2.62	ปานกลาง	1	3.90	มาก	2
	1.093			(0.726)		

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

N = 120

ประเด็น	ความคิดเห็นก่อนอบรม			ความคิดเห็นหลังอบรม		
	ค่าเฉลี่ย	ระดับความรู้	ลำดับ	ค่าเฉลี่ย	ระดับความรู้	ลำดับ
3. ทูน	2.03	น้อย	9	3.24	ปานกลาง	9
	(0.983)			(0.790)		
3.1 การบริหารจัดการเงินทุน และทรัพย์สิน	2.39 (0.946)	น้อย	1	3.84 (0.661)	มาก	1
3.2 การจัดทำบัญชีครัวเรือน บัญชีต้นทุนประกอบอาชีพ	2.35 (0.950)	น้อย	2	3.82 (0.809)	มาก	2
3.3 หน่วยนับทางการเกษตร	2.24 (1.053)	น้อย	3	3.62 (0.899)	มาก	3
รวมเฉลี่ย	2.44	น้อย	1	3.87	มาก	1
	(1.004)			(0.767)		

2.2.1 ด้านการผลิต

จากการศึกษาความคิดเห็นต่อระดับความรู้ด้านการผลิตของเกษตรกรรุ่นใหม่ ประกอบด้วย ด้านพืช การเลี้ยงสัตว์ และประมง ปรากฏผลดังนี้
ตารางที่ 4.5 ความคิดเห็นต่อระดับความรู้ด้านการผลิตของเกษตรกรรุ่นใหม่

N = 120

ประเด็น	ความคิดเห็นก่อนอบรม			ความคิดเห็นหลังอบรม		
	ค่าเฉลี่ย	ระดับความรู้	ลำดับ	ค่าเฉลี่ย	ระดับความรู้	ลำดับ
1. ด้านพืช	2.51	น้อย	2	3.84	มาก	3
	(0.978)			(0.74)		
1.1 พันธุ์พืช ลักษณะของ พันธุ์พืช	2.52 (0.987)	น้อย	2	3.79 (0.829)	มาก	5
1.2 การดูแลในระยะเวลาต่างๆ	2.43 (0.950)	น้อย	6	3.78 (0.835)	มาก	6
1.3 การให้ปุ๋ยและการให้น้ำ	2.51 (0.917)	น้อย	5	3.90 (0.803)	มาก	2

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

N = 120

ประเด็น	ความคิดเห็นก่อนอบรม			ความคิดเห็นหลังอบรม		
	ค่าเฉลี่ย	ระดับความรู้	ลำดับ	ค่าเฉลี่ย	ระดับความรู้	ลำดับ
1.4 การกำจัดโรคและแมลง ศัตรูพืช	2.52 (0.898)	น้อย	2	3.87 (0.745)	มาก	3
1.5 การใช้สารเคมีอย่างถูกต้อง	2.58 (1.001)	น้อย	1	3.98 (0.745)	มาก	1
1.6 การจดบันทึกข้อมูล	2.52 (1.115)	น้อย	2	3.82 (0.806)	มาก	4
2. ด้านการเลี้ยงสัตว์	2.30 (0.897)	น้อย	2	3.58 (0.833)	มาก	4
2.1 พันธุ์สัตว์ และลักษณะ พันธุ์สัตว์	2.18 (0.879)	น้อย	6	3.58 (0.806)	มาก	4
2.2 อาหารสัตว์ และพืช อาหารสัตว์	2.39 (0.929)	น้อย	1	3.49 (0.767)	มาก	6
2.3 โรคและยารักษาโรค	2.22 (0.884)	น้อย	5	3.66 (0.828)	มาก	1
2.4 ระยะของสัตว์ และ การให้ผลผลิต	2.37 (0.849)	น้อย	2	3.61 (0.792)	มาก	3
2.5 การบริหารจัดการ	2.32 (0.890)	น้อย	3	3.62 (0.870)	มาก	2
2.6 การจดบันทึกข้อมูล	2.32 (0.954)	น้อย	3	3.55 (0.934)	มาก	5
3. ด้านประมง	2.03 (0.919)	น้อย	3	3.24 (1.031)	มาก	3
3.1 พันธุ์สัตว์น้ำ และ ลักษณะของพันธุ์สัตว์น้ำ	2.18 (0.879)	น้อย	6	3.58 (0.806)	มาก	4
3.2 อาหารสัตว์น้ำ	2.39 (0.929)	น้อย	1	3.49 (0.767)	มาก	6

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

N = 120

ประเด็น	ความคิดเห็นก่อนอบรม			ความคิดเห็นหลังอบรม		
	ค่าเฉลี่ย	ระดับความรู้	ลำดับ	ค่าเฉลี่ย	ระดับความรู้	ลำดับ
3.3 โรคและยารักษาโรค	2.22 (0.884)	น้อย	5	3.66 (0.828)	มาก	1
3.4 ระยะของสัตว์น้ำ	2.37 (0.849)	น้อย	2	3.61 (0.792)	มาก	3
3.5 การบริหารจัดการ	2.32 (0.890)	น้อย	3	3.62 (0.870)	มาก	2
เฉลี่ยรวม	2.28 (0.931)	น้อย	2	3.55	มาก	2

2.2.1 ด้านมาตรฐาน การแปรรูป และการตลาด

จากการศึกษาความคิดเห็นต่อระดับความรู้ด้านมาตรฐาน การแปรรูปและการตลาด ของเกษตรกรรุ่นใหม่ ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 4.6 ความคิดเห็นต่อระดับความรู้ด้านมาตรฐาน การแปรรูป และการตลาด ของเกษตรกรรุ่นใหม่

N = 120

ประเด็น	ความคิดเห็นก่อนอบรม			ความคิดเห็นหลังอบรม		
	ค่าเฉลี่ย	ระดับความรู้	ลำดับ	ค่าเฉลี่ย	ระดับความรู้	ลำดับ
1. มาตรฐานการผลิต	2.36 (0.899)	น้อย	3	3.62 (0.889)	มาก	3
1.1 GAP ,มาตรฐานการผลิต	1 (0.8)	2.16 (0.870)	น้อย	3.62 (0.889)	มาก	3
1.2 สามารถผลิตผลผลิต ทางการเกษตรที่มีคุณภาพ	0 (0.0)	2.32 (0.860)	น้อย	3.77 (0.827)	มาก	2
1.3 การนำวัสดุเหลือใช้ทาง เกษตรมาใช้ประโยชน์	2 (1.7)	2.59 (0.966)	น้อย	3.83 (0.863)	มาก	1

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

N = 120

ประเด็น	ความคิดเห็นก่อนอบรม			ความคิดเห็นหลังอบรม		
	ค่าเฉลี่ย	ระดับความรู้	ลำดับ	ค่าเฉลี่ย	ระดับความรู้	ลำดับ
2. การแปรรูป	2.29	น้อย		3.70	มาก	2
	(0.885)			(0.892)		
2.1 การนำผลผลิตทางการเกษตรมาแปรรูป	2.28	น้อย	2	3.73	มาก	1
	(0.830)			(0.867)		
2.2 เทคนิคขั้นตอนการแปรรูป	2.30	น้อย	1	3.67	มาก	2
	0.885			(0.892)		
3. การตลาด	2.20	น้อย	3	3.52	มาก	3
	(0.956)			(0.912)		
3.1 การนำผลผลิตมาจำหน่ายเอง	2.60	น้อย	1	3.85	มาก	1
	(1.088)			(0.866)		
3.2 การเพิ่มช่องทางการจำหน่ายโดยระบบออนไลน์	2.32	น้อย	2	3.63	มาก	2
	(1.029)			(1.004)		
3.3 การออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้มี吸引力	2.04	น้อย	4	3.34	ปาน	4
	(0.864)			(0.874)	กลาง	
3.4 การนำสินค้าเข้าห้างโมเดิร์นร้านอาหาร	1.90	น้อย	5	3.21	ปาน	5
	(0.893)			(0.969)	กลาง	
3.5 ใช้การตลาดนำการผลิต	2.13	น้อย	3	3.58	มาก	3
	(0.907)			(0.805)		
รวมเฉลี่ย	2.28	น้อย	2	3.65	มาก	3
	(0.913)			(0.897)		

จากตารางที่ 4.4 - 4.6 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นระดับความรู้ด้านการเกษตรก่อนและหลังอบรมของเกษตรกรรุ่นใหม่ที่ผ่านการอบรมเกษตรกรรุ่นใหม่ ในปี 2557-2563 ได้แก่ ด้านทรัพยากรการผลิต ด้านการผลิต ด้านประสิทธิภาพการผลิต ปรากฏผลดังนี้

1. **ก่อนการอบรม** ระดับความรู้ความรู้ด้านการเกษตร พบว่าก่อนการอบรมเกษตรกรรุ่นใหม่มีระดับความรู้อยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.33) เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า

1.1 **ด้านทรัพยากรการผลิต** ระดับความรู้ก่อนการอบรม พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรกร มีความรู้ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.44) โดยอยู่ในระดับปานกลาง 1 ประเด็น ทั้งได้แก่ น้ำ (ค่าเฉลี่ย 2.61) และอยู่ในระดับน้อย 2 ประเด็น ได้แก่ ดิน (ค่าเฉลี่ย 2.40) และทุน (ค่าเฉลี่ย 2.32) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นประเด็นดังนี้

1.1.1 **ดิน** ระดับความรู้ ก่อนการอบรม พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรกร มีความรู้ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.40) โดยอยู่ในระดับปานกลาง 1 ประเด็น ได้แก่ การทำปุ๋ยหมักปุ๋ยน้ำหมัก (ค่าเฉลี่ย 2.83) ในระดับน้อย 4 ประเด็น ได้แก่ การปรับปรุงบำรุงดิน (ค่าเฉลี่ย 2.48) การอนุรักษ์ดิน (ค่าเฉลี่ย 2.47) ค่า pH ของดินและการปรับค่า (ค่าเฉลี่ย 2.15) และการเก็บตัวอย่างดิน (ค่าเฉลี่ย 2.08) ตามลำดับ

1.1.2 **น้ำ** ระดับความรู้ ก่อนการอบรม พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรกร มีความรู้ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.95) โดยอยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด ได้แก่ การวางระบบน้ำในแปลง (ค่าเฉลี่ย 2.62) และการวางแผนการใช้น้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุด (ค่าเฉลี่ย 2.60) ตามลำดับ

1.1.3 **ทุน** ระดับความรู้ ก่อนการอบรม พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรกร มีความรู้ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.32) โดยอยู่ในระดับน้อยทั้งหมด ได้แก่ การบริการจัดการเงินทุนและทรัพย์สิน (ค่าเฉลี่ย 2.39) การจัดทำบัญชีครัวเรือน/บัญชีต้นทุนประกอบอาชีพ (ค่าเฉลี่ย 2.35) และหน่วยนับทางการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 2.24) ตามลำดับ

1.2 **ด้านการผลิต** ระดับความรู้ก่อนการอบรม พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรกร มีความรู้ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.28) โดยอยู่ในระดับน้อยทั้งหมด ได้แก่ ด้านพืช (ค่าเฉลี่ย 2.51) ด้านสัตว์ (ค่าเฉลี่ย 2.30) ด้านประมง (ค่าเฉลี่ย 2.03) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นประเด็นดังนี้

1.2.1 **ด้านพืช** ระดับความรู้ก่อนการอบรม พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรกร มีความรู้ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.51) โดยอยู่ในระดับน้อยทั้งหมด ได้แก่ การใช้สารเคมีอย่างถูกต้อง (ค่าเฉลี่ย 2.58) พันธุ์พืชและลักษณะของพันธุ์พืช (ค่าเฉลี่ย 2.52) การกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 2.52) การจดบันทึกข้อมูล (ค่าเฉลี่ย 2.52) และการให้ปุ๋ยและการให้น้ำ (ค่าเฉลี่ย 2.51) ตามลำดับ

1.2.2 **ด้านสัตว์** ระดับความรู้ก่อนการอบรม พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรกร มีความรู้ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.30) โดยอยู่ในระดับน้อยทั้งหมด ได้แก่ อาหารสัตว์และพืชอาหารสัตว์ (ค่าเฉลี่ย 2.39) ระยะเวลาของสัตว์และการให้ผลผลิต (ค่าเฉลี่ย 2.37) การบริหารจัดการ (ค่าเฉลี่ย 2.32) การจด

บันทึกข้อมูล (ค่าเฉลี่ย 2.32) โรคและยารักษาโรค (ค่าเฉลี่ย 2.22) และพันธุ์สัตว์และลักษณะพันธุ์สัตว์ (ค่าเฉลี่ย 2.18) ตามลำดับ

1.2.3 **ด้านประมง** ระดับความรู้ก่อนการอบรม พบว่า ในภาพรวมเกษตรกร มีความรู้ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.30) โดยอยู่ในระดับน้อยทั้งหมด ได้แก่ พันธุ์สัตว์น้ำและลักษณะพันธุ์สัตว์น้ำ (ค่าเฉลี่ย 2.10) การบริหารจัดการ (ค่าเฉลี่ย 2.09) การจดบันทึกข้อมูล (ค่าเฉลี่ย 2.07) โรคและยารักษาโรค (ค่าเฉลี่ย 2.01) ระยะของสัตว์และการให้ผลผลิต (ค่าเฉลี่ย 1.99) และอาหารสัตว์น้ำ (ค่าเฉลี่ย 1.95) ตามลำดับ

1.3 **ด้านมาตรฐาน การแปรรูป และการตลาด** ระดับความรู้เกษตรกรรุ่นใหม่ก่อนการอบรม พบว่า ในภาพรวมเกษตรกร มีความรู้ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.28) โดยอยู่ในระดับน้อยทั้งหมด ได้แก่ มาตรฐานการผลิต (ค่าเฉลี่ย 2.36) การแปรรูป (ค่าเฉลี่ย 2.29) การตลาด (ค่าเฉลี่ย 2.20) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นประเด็นดังนี้

1.3.1 **มาตรฐานการผลิต** ระดับความรู้เกษตรกรรุ่นใหม่ก่อนการอบรม พบว่า ในภาพรวมเกษตรกร มีความรู้ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.36) โดยอยู่ในระดับน้อยทั้งหมด ได้แก่ การนำวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรมาใช้ประโยชน์เพิ่มมูลค่า (ค่าเฉลี่ย 2.59) สามารถผลิตผลผลิตทางการเกษตรที่มีคุณภาพ (ค่าเฉลี่ย 2.32) และ GAP มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (ค่าเฉลี่ย 2.16) ตามลำดับ

1.3.2 **การแปรรูป** ระดับความรู้เกษตรกรรุ่นใหม่ก่อนการอบรม พบว่า ในภาพรวมเกษตรกร มีความรู้ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.29) โดยอยู่ในระดับน้อยทั้งหมด ได้แก่ เทคนิคขั้นตอนการแปรรูป (ค่าเฉลี่ย 2.30) และการนำผลผลิตทางการเกษตรมาแปรรูป (ค่าเฉลี่ย 2.30) ตามลำดับ

1.3.3 **ด้านตลาด** ระดับความรู้เกษตรกรรุ่นใหม่ก่อนการอบรม พบว่า ในภาพรวมเกษตรกร มีความรู้ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.20) โดยอยู่ในระดับน้อยทั้งหมด ได้แก่ การนำผลผลิตมาจำหน่ายเอง (ค่าเฉลี่ย 2.60) การเพิ่มช่องทางจำหน่ายโดยระบบออนไลน์ (ค่าเฉลี่ย 2.32) ใช้การตลาดนำการผลิต (ค่าเฉลี่ย 2.13) การออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้ดึงดูด (ค่าเฉลี่ย 2.04) (ค่าเฉลี่ย 1.99) การนำสินค้าเข้าห้างโมเดิร์นเทรดร้านอาหาร (ค่าเฉลี่ย 1.90) ตามลำดับ

2. **หลังการอบรม** ระดับความรู้ที่ได้รับในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ พบว่าหลังการอบรมเกษตรกรรุ่นใหม่มีระดับความรู้ด้านการเกษตรอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.69) เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า

2.1 **ด้านทรัพยากรการผลิต** ระดับความรู้เกษตรกรรุ่นใหม่หลังการอบรม พบว่า ในภาพรวมเกษตรกร มีความรู้ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.87) โดยอยู่ในระดับมากทั้งหมด ได้แก่ น้ำ (ค่าเฉลี่ย 3.95) ดิน (ค่าเฉลี่ย 3.89) และทุน (ค่าเฉลี่ย 3.76) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นประเด็นดังนี้

1.1.1 **ดิน** ระดับความรู้เกษตรกรรุ่นใหม่ หลังการอบรม พบว่า ในภาพรวมเกษตรกร มีความรู้ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.89) โดยอยู่ในระดับมากทั้งหมด ได้แก่ การทำปุ๋ยหมักปุ๋ยน้ำ

หมัก (ค่าเฉลี่ย 4.14) การปรับปรุงบำรุงดิน (ค่าเฉลี่ย 3.98) การอนุรักษ์ดิน (ค่าเฉลี่ย 3.97) ค่า pH ของดิน และการปรับค่า (ค่าเฉลี่ย 3.74) และการเก็บตัวอย่างดิน (ค่าเฉลี่ย 3.60) ตามลำดับ

2.1.2 **น้ำ** ระดับความรู้ หลังการอบรม พบว่า ในภาพรวมเกษตรกร มีความรู้ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.95) โดยอยู่ในระดับมากทั้งหมด ได้แก่ การวางแผนการใช้น้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุด (ค่าเฉลี่ย 4.00) และการวางระบบน้ำในแปลง (ค่าเฉลี่ย 3.90) ตามลำดับ

2.1.3 **ทุน** ระดับความรู้ หลังการอบรม พบว่า ในภาพรวมเกษตรกร มีความรู้ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.76) โดยอยู่ในระดับมากทั้งหมด ได้แก่ การบริการจัดการเงินทุนและทรัพย์สิน (ค่าเฉลี่ย 3.84) การจัดทำบัญชีครัวเรือน/บัญชีต้นทุนประกอบอาชีพ (ค่าเฉลี่ย 3.82) และหน่วยนับทางการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.62) ตามลำดับ

2.2 **ด้านการผลิต** ระดับความรู้ของเกษตรกรรุ่นใหม่ หลังการอบรม พบว่า ในภาพรวมเกษตรกร มีความรู้ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.55) โดยอยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ ด้านพืช (ค่าเฉลี่ย 3.84) ด้านสัตว์ (ค่าเฉลี่ย 3.58) และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ ด้านประมง (ค่าเฉลี่ย 3.24) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นประเด็นดังนี้

2.2.1 **ด้านพืช** ระดับความรู้ หลังการอบรม พบว่า ในภาพรวมเกษตรกร มีความรู้ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.84) โดยอยู่ในระดับมากทั้งหมด ได้แก่ การใช้สารเคมีอย่างถูกต้อง (ค่าเฉลี่ย 3.98) การให้น้ำ และการให้น้ำ (ค่าเฉลี่ย 3.90) การกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 3.87) การจดบันทึกข้อมูล (ค่าเฉลี่ย 3.82) พันธุ์พืชและลักษณะของพันธุ์พืช (ค่าเฉลี่ย 3.79) และการดูแลในระยะต่างๆ (ค่าเฉลี่ย 3.78) ตามลำดับ

2.2.2 **ด้านสัตว์** ระดับความรู้ หลังการอบรม พบว่า ในภาพรวมเกษตรกร มีความรู้ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.58) โดยอยู่ในระดับมากทั้งหมด ได้แก่ โรคและยารักษาโรค (ค่าเฉลี่ย 3.66) การบริหารจัดการ (ค่าเฉลี่ย 3.62) ระยะของสัตว์และการให้ผลผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.61) พันธุ์สัตว์และลักษณะพันธุ์สัตว์ (ค่าเฉลี่ย 3.58) การจดบันทึกข้อมูล (ค่าเฉลี่ย 3.55) อาหารสัตว์และพืชอาหารสัตว์ (ค่าเฉลี่ย 3.49) ตามลำดับ

2.2.3 **ด้านประมง** ระดับความรู้ หลัง การอบรม พบว่า ในภาพรวมเกษตรกร มีความรู้ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.24) โดยอยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด ได้แก่ การจดบันทึกข้อมูล (ค่าเฉลี่ย 3.29) พันธุ์สัตว์น้ำและลักษณะพันธุ์สัตว์น้ำ (ค่าเฉลี่ย 3.27) โรคและยารักษาโรค (ค่าเฉลี่ย 3.25) การบริหารจัดการ จัดทำตารางดูแล (ค่าเฉลี่ย 3.25) อาหารสัตว์น้ำ (ค่าเฉลี่ย 3.20) ระยะของสัตว์และการให้ผลผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.17) ตามลำดับ

2.3 **ด้านมาตรฐาน การแปรรูป และการตลาด** ระดับความรู้ของเกษตรกรรุ่นใหม่ หลังการอบรม พบว่า ในภาพรวมเกษตรกร มีความรู้ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.55) โดยอยู่ในระดับ

มากทั้งหมด ได้แก่ การตลาด (ค่าเฉลี่ย 3.83) การแปรรูป (ค่าเฉลี่ย 3.77) มาตรฐานการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.62) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นประเด็นดังนี้

2.3.1 มาตรฐานการผลิต ระดับความรู้หลังการอบรม พบว่า ในภาพรวมเกษตรกร มีความรู้ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.74) โดยอยู่ในระดับมากทั้งหมด ได้แก่ การนำวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรมาใช้ประโยชน์เพิ่มมูลค่า (ค่าเฉลี่ย 3.83) สามารถผลิตผลผลิตทางการเกษตรที่มีคุณภาพ (ค่าเฉลี่ย 3.77) และ GAP มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (ค่าเฉลี่ย 3.62) ตามลำดับ

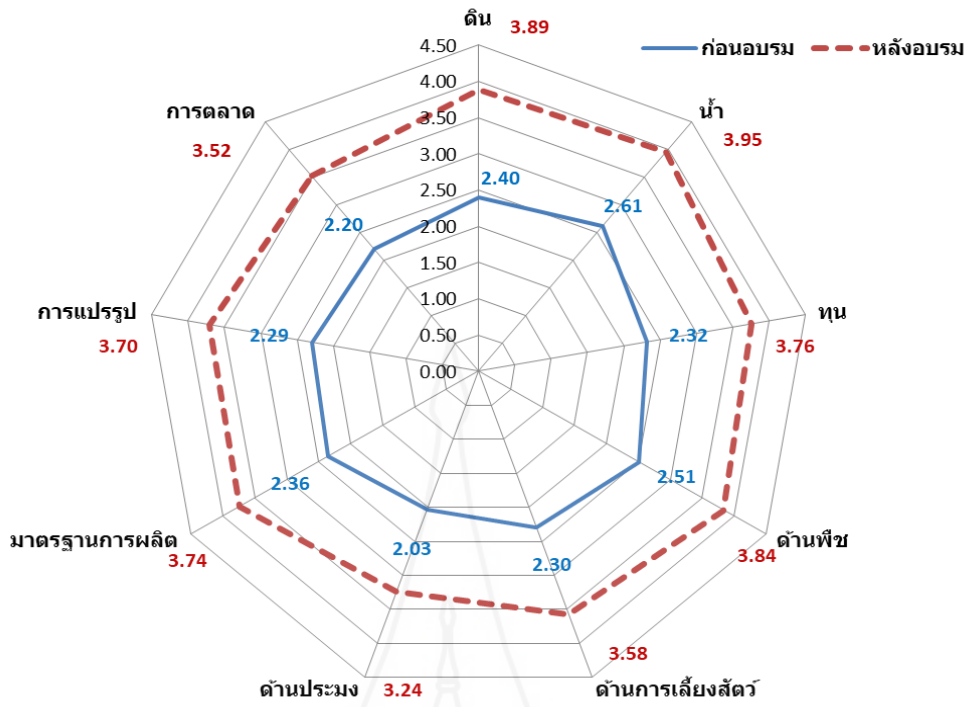
2.3.2 การแปรรูป ระดับความรู้หลังการอบรม พบว่า ในภาพรวมเกษตรกร มีความรู้ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.70) โดยอยู่ในระดับมากทั้งหมด ได้แก่ การนำผลผลิตทางการเกษตรมาแปรรูป (ค่าเฉลี่ย 3.73) และเทคนิค ขั้นตอนการแปรรูป (ค่าเฉลี่ย 3.67) ตามลำดับ

2.3.3 ด้านตลาด ระดับความรู้หลังการอบรม พบว่า ในภาพรวมเกษตรกร มีความรู้ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.52) โดยอยู่ในระดับมาก จำนวน 4 ประเด็น ได้แก่ การนำผลผลิตมาจำหน่ายเอง (ค่าเฉลี่ย 3.85) การเพิ่มช่องทางจำหน่ายโดยระบบออนไลน์ (ค่าเฉลี่ย 3.63) ใช้การตลาดนำการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.58) การออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้ดึงดูด (ค่าเฉลี่ย 3.34) อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ การนำสินค้าเข้าห้างโมเดิร์นเทรด ร้านอาหาร (ค่าเฉลี่ย 3.21) ตามลำดับ

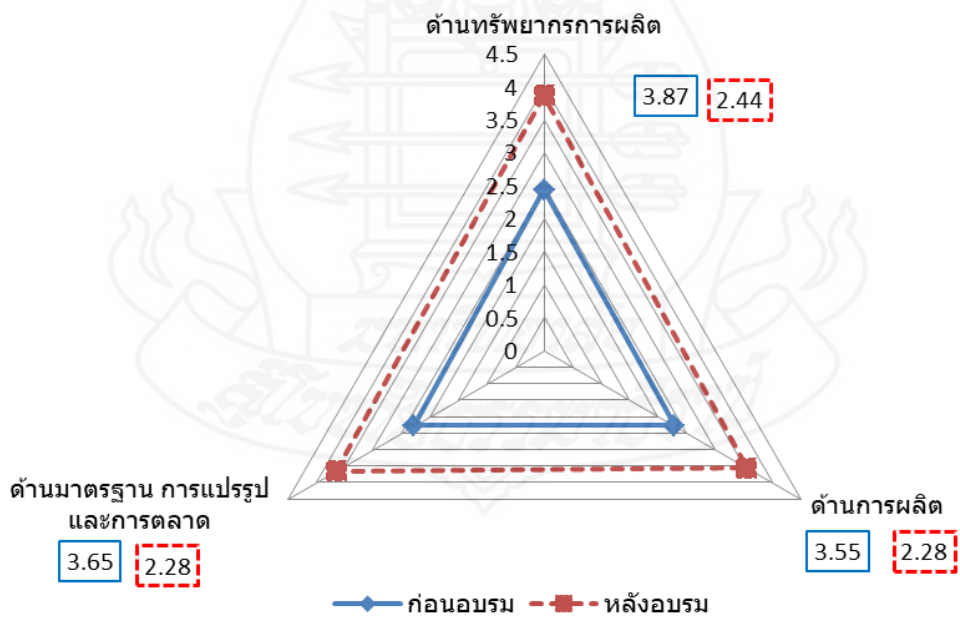
ตารางที่ 4.7 สรุปความคิดเห็นต่อระดับความรู้ด้านการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่

N = 120

ประเด็น	ความคิดเห็นต่อระดับความรู้ ก่อนอบรม			ความคิดเห็นต่อระดับความรู้ หลังอบรม		
	ค่าเฉลี่ย	ระดับความรู้	ลำดับ	ค่าเฉลี่ย	ระดับความรู้	ลำดับ
ด้านทรัพยากรการผลิต	2.44	น้อย	1	3.87	มาก	1
1. ดิน	2.40	น้อย	3	3.89	มาก	2
2. น้ำ	2.61	ปานกลาง	1	3.95	มาก	1
3. ทุน	2.32	น้อย	5	3.76	มาก	4
ด้านการผลิต	2.28	น้อย	2	3.55	มาก	2
1. ด้านพืช	2.51	น้อย	2	3.84	มาก	3
2. ด้านการเลี้ยงสัตว์	2.30	น้อย	6	3.58	มาก	7
3. ด้านประมง	2.03	น้อย	9	3.24	ปานกลาง	9
ด้านประสิทธิภาพการผลิต	2.28	น้อย	2	3.65	มาก	3
1. มาตรฐานการผลิต	2.36	น้อย	4	3.74	มาก	5
2. การแปรรูป	2.29	น้อย	7	3.70	มาก	6
3. การตลาด	2.20	น้อย	8	3.52	มาก	8
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	2.33	น้อย		3.69	มาก	

ภาพที่ 4.1 ความคิดเห็นต่อระดับความรู้ด้านการเกษตรในแต่ละประเด็นก่อนและหลังอบรมของเกษตรกรรุ่นใหม่

ภาพที่ 4.2 สรุปความคิดเห็นต่อระดับความรู้ด้านการเกษตรในแต่ละด้านก่อนและหลังอบรมของเกษตรกรรุ่นใหม่

2.2 แหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตร

จากการศึกษาแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่ที่ผ่านมาการอบรม ได้แก่ แหล่งสื่อบุคคล สื่อกลุ่ม สื่อมวลชน และสื่อออนไลน์ ปรากฏผลดังนี้ ตารางที่ 4.8 แหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตร

N = 120

แหล่งเรียนรู้ ด้านการเกษตร	ระดับการได้รับข้อมูลด้านการเกษตร (จำนวน/ร้อยละ)					μ σ	ความ หมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
	แหล่งสื่อบุคคล						3.04 (0.973)	ปานกลาง
1. ผู้นำชุมชน	19 (15.8)	27 (22.5)	52 (43.3)	17 (14.2)	5 (4.2)	2.68 (1.037)	ปานกลาง	4
2. เพื่อนบ้าน	7 (5.8)	24 (20.0)	57 (47.5)	22 (18.3)	10 (8.3)	2.97 (0.978)	ปานกลาง	3
3. เจ้าหน้าที่รัฐ	3 (2.5)	9 (7.5)	34 (28.3)	65 (54.2)	9 (7.5)	3.57 (0.837)	มาก	1
4. เจ้าหน้าที่เอกชน	23 (19.2)	38 (31.7)	44 (36.7)	10 (8.3)	5 (4.2)	2.47 (1.028)	น้อย	5
5. ประชาชนเกษตร เกษตรกรต้นแบบ	4 (3.3)	12 (10.0)	41 (34.2)	44 (36.7)	19 (15.8)	3.52 (0.987)	มาก	2
แหล่งสื่อกลุ่ม						3.11 (0.995)	ปานกลาง	2
1. การประชุม	12 (10.0)	16 (13.3)	54 (45.0)	35 (29.2)	3 (2.5)	3.01 (0.966)	ปานกลาง	5
2. การอบรม/สาริต	8 (6.7)	11 (9.2)	57 (47.5)	39 (32.5)	5 (4.2)	3.18 (0.907)	ปานกลาง	3
3. การทัศนศึกษา/ดูงาน	12 (10.0)	19 (15.8)	50 (41.7)	29 (24.2)	10 (8.3)	3.05 (1.068)	ปานกลาง	4
4. การฝึกปฏิบัติ	7 (5.8)	23 (19.2)	48 (40.0)	32 (20.8)	10 (8.3)	3.12 (1.009)	ปานกลาง	3
5. ศูนย์เรียนรู้ต่างๆ	7 (5.8)	17 (14.2)	56 (46.7)	25 (20.8)	15 (12.5)	3.20 (1.026)	ปานกลาง	1

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

N = 120

แหล่งเรียนรู้ ด้านการเกษตร	ระดับการได้รับความรู้ด้านการเกษตร (จำนวน/ร้อยละ)					μ σ	ความ หมาย	อั บ ตັ บ
	1	2	3	4	5			
	แหล่งสื่อมวลชน							
					1.040			
1. โทรทัศน์	7 (5.8)	19 (15.8)	39 (32.5)	47 (39.2)	8 (6.7)	3.25 (0.998)	ปานกลาง	1
2. วิทยุ	32 (26.7)	33 (27.5)	38 (31.7)	14 (11.7)	3 (2.5)	2.36 (1.075)	น้อย	3
3. หนังสือพิมพ์	25 (20.8)	38 (31.7)	33 (27.5)	24 (20.0)	0 (0.0)	2.47 (1.037)	น้อย	2
4. หอกระจายข่าว	33 (27.5)	39 (32.5)	33 (27.5)	12 (10.0)	3 (2.5)	2.28 (1.053)	น้อย	4
แหล่งสื่อออนไลน์					3.33	ปานกลาง	1	
					1.140			
1. เฟสบุ๊ก	7 (5.8)	17 (14.2)	30 (25.0)	25 (20.8)	41 (34.2)	3.63 (1.250)	มาก	2
2. ไลน์	7 (5.8)	14 (11.7)	41 (34.2)	39 (32.5)	19 (15.8)	3.41 (1.073)	มาก	3
3. เว็บไซต์	10 (8.3)	16 (13.3)	48 (40.0)	23 (19.2)	23 (19.2)	3.28 (1.166)	ปานกลาง	4
4. ยูทูป	5 (4.2)	9 (7.5)	37 (30.8)	31 (25.8)	38 (31.7)	3.73 (1.113)	มาก	1
5. โปรแกรม/ แอปพลิเคชัน	25 (20.8)	23 (19.2)	49 (40.8)	18 (15.0)	5 (4.2)	2.62 (1.101)	ปานกลาง	5
เฉลี่ยรวม					3.02	ปานกลาง		
					(1.029)			

จากตารางที่ 4.8 ผลการศึกษาแสดงแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.02) เมื่อพิจารณาแยกออกเป็นแหล่งความรู้ที่ได้จากแต่ละสื่อ พบว่า

1. สื่อบุคคล

สื่อบุคคลของเกษตรกรรุ่นใหม่ ที่ได้รับความรู้จากแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตร อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.04) และเมื่อพิจารณาเป็นประเด็น พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ ที่ได้รับความรู้จากแหล่งข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรระดับมาก จำนวน 2 แหล่ง ได้แก่ เจ้าหน้าที่รัฐ (ค่าเฉลี่ย 3.57) ประชาชนเกษตรกร (ค่าเฉลี่ย 3.52) เพื่อนบ้าน (ค่าเฉลี่ย 2.97) อยู่ระดับปานกลาง จำนวน 2 แหล่ง ได้แก่ เพื่อนบ้านในชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.77) ผู้นำชุมชน (ค่าเฉลี่ย 2.68) และอยู่ระดับน้อย ได้แก่ เจ้าหน้าที่เอกชน (ค่าเฉลี่ย 2.47)

2. สื่อกลุ่ม

สื่อกลุ่มของเกษตรกรรุ่นใหม่ ที่ได้รับความรู้จากแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตร อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.11) และเมื่อพิจารณาเป็นประเด็น พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ ที่ได้รับความรู้จากแหล่งข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรระดับปานกลางทั้งหมด จำนวน 5 แหล่ง ได้แก่ ศูนย์เรียนรู้ต่างๆ (ค่าเฉลี่ย 3.20) การอบรม/สาธิต (ค่าเฉลี่ย 3.52) การฝึกปฏิบัติ (ค่าเฉลี่ย 3.12) การทัศนศึกษา/ดูงาน (ค่าเฉลี่ย 3.05) และการประชุม (ค่าเฉลี่ย 3.01)

3. สื่อมวลชน

สื่อมวลชนของเกษตรกรรุ่นใหม่ ที่ได้รับความรู้จากแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตร อยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.59) และเมื่อพิจารณาเป็นประเด็น พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ ที่ได้รับความรู้จากแหล่งข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรระดับปานกลาง จำนวน 1 แหล่ง ได้แก่ โทรทัศน์ (ค่าเฉลี่ย 3.25) อยู่ระดับน้อย จำนวน 3 แหล่ง ได้แก่ หนังสือพิมพ์ (ค่าเฉลี่ย 2.47) วิทยู (ค่าเฉลี่ย 2.36) หอกระจายข่าว (ค่าเฉลี่ย 2.28)

4. สื่อออนไลน์

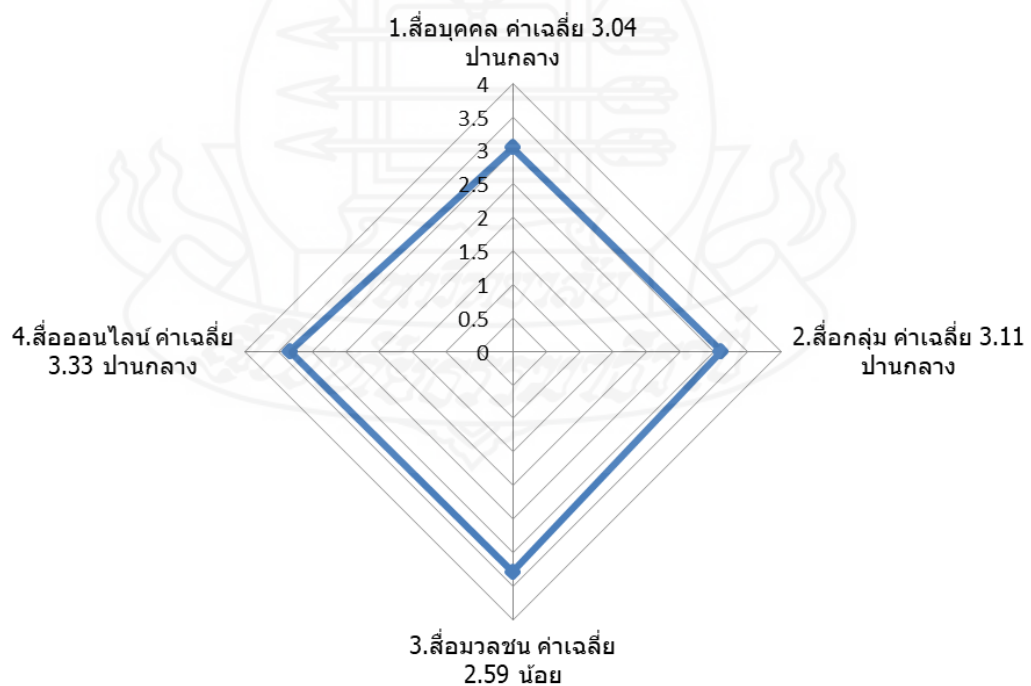
สื่อออนไลน์ของเกษตรกรรุ่นใหม่ ที่ได้รับความรู้จากแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตร อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.33) และเมื่อพิจารณาเป็นประเด็น พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ ที่ได้รับความรู้จากแหล่งข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรระดับมาก จำนวน 3 แหล่ง ได้แก่ ยูทูป (ค่าเฉลี่ย 3.73) เฟสบุ๊ก (ค่าเฉลี่ย 3.63) ไลน์ (ค่าเฉลี่ย 3.41) อยู่ระดับปานกลาง จำนวน 2 แหล่ง ได้แก่ เว็บไซต์ (ค่าเฉลี่ย 3.28) โปรแกรมหรือแอปพลิเคชัน (ค่าเฉลี่ย 2.62)

ตารางที่ 4.9 สรุปแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่

N = 120

แหล่งความรู้	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
1. สื่อบุคคล	3.04	0.973	ปานกลาง	3
2. สื่อกลุ่ม	3.11	0.995	ปานกลาง	2
3. สื่อมวลชน	2.59	1.040	น้อย	4
4. สื่อออนไลน์	3.33	1.140	ปานกลาง	1
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	3.02	1.029	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.9 สรุปได้ว่า แหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่ของจังหวัดระนอง มีความคิดเห็นในการได้รับความรู้ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.02) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็นตามสื่อที่ได้รับข้อมูลความรู้ พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ สื่อออนไลน์ (ค่าเฉลี่ย 3.33) สื่อกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.11) สื่อบุคคล (ค่าเฉลี่ย 3.04) และอยู่ในระดับน้อย จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ สื่อมวลชน (ค่าเฉลี่ย 2.59) ตามลำดับ

ภาพที่ 4.3 ระดับการได้รับความรู้จากแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่

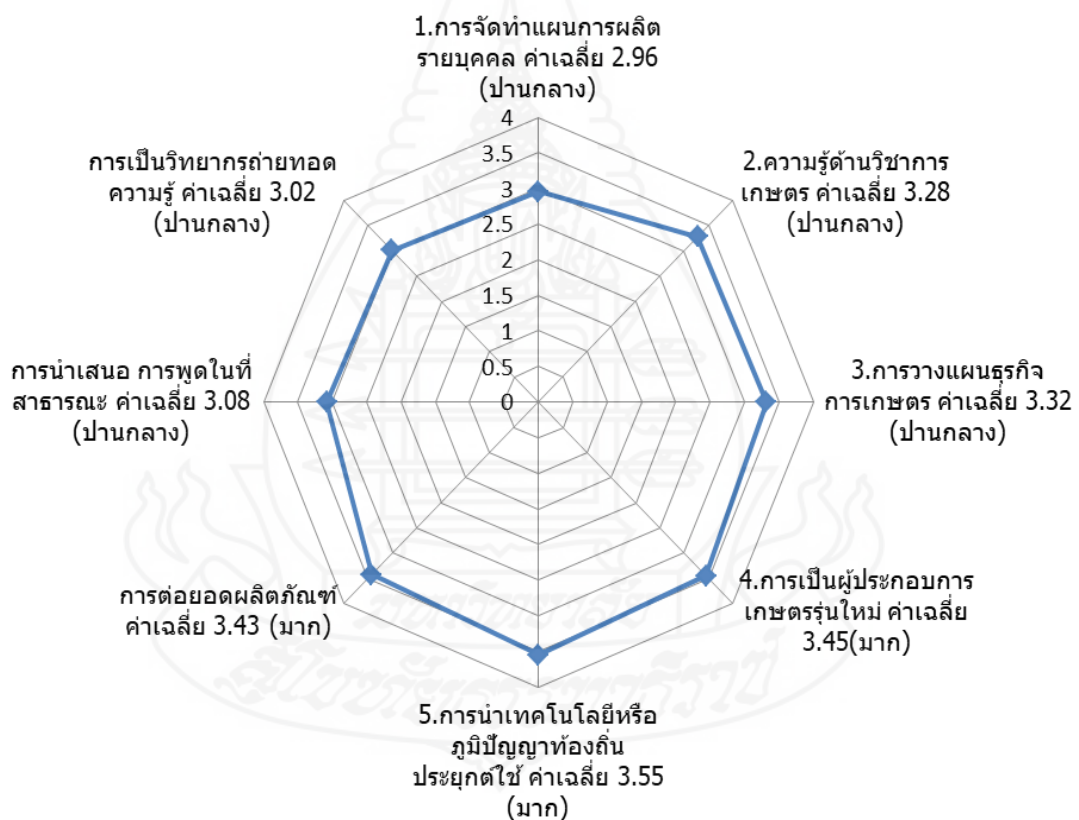
2.3 การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ของเกษตรกรรุ่นใหม่

จากการศึกษาการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ของเกษตรกรรุ่นใหม่ ที่ผ่านการอบรม
ในปี 2557-2563 ปรากฏผลดังนี้
ตารางที่ 4.10 การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ของเกษตรกรรุ่นใหม่

N = 120

ประเด็น	ระดับความรู้ที่นำไปใช้ (จำนวน/ร้อยละ)					μ σ	ความ หมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
1. การจัดทำแผนการผลิต รายบุคคล	5 (4.2)	22 (18.3)	68 (56.7)	23 (19.2)	2 (1.7)	2.96 (0.782)	ปาน กลาง	8
2. ความรู้ด้านวิชาการเกษตร	0 (0.0)	12 (10.0)	69 (57.5)	32 (26.7)	7 (5.8)	3.28 (0.724)	ปาน กลาง	5
3. การวางแผนธุรกิจ การเกษตร	1 (0.8)	18 (15.0)	49 (40.8)	46 (38.8)	6 (5.0)	3.32 (0.820)	ปาน กลาง	4
4. การเป็นผู้ประกอบการ เกษตรกรรุ่นใหม่	1 (0.8)	12 (10.0)	50 (41.7)	46 (38.3)	11 (9.2)	3.45 (0.829)	มาก	2
5. การนำเทคโนโลยีหรือภูมิ ปัญญาท้องถิ่นประยุกต์ใช้	1 (0.8)	8 (6.7)	50 (41.7)	46 (38.3)	15 (12.5)	3.55 (0.829)	มาก	1
6. การต่อ ยอดผลิตภัณฑ์	0 (0.0)	14 (11.7)	52 (43.3)	42 (35.0)	12 (10.0)	3.43 (0.827)	มาก	3
7. การนำเสนอ การพูดในที่ สาธารณะ	5 (4.2)	16 (13.3)	68 (56.7)	27 (22.5)	4 (3.3)	3.08 (0.811)	ปาน กลาง	6
8. การเป็นวิทยากรถ่ายทอด ความรู้	6 (5.0)	19 (15.8)	67 (55.8)	23 (19.2)	5 (4.2)	3.02 (0.850)	ปาน กลาง	7
รวมเฉลี่ย						3.26 (0.809)	ปาน กลาง	

จากตาราง 4.10 ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นต่อการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ของเกษตรกรรุ่นใหม่ พบว่า ในภาพรวม เกษตรกรรุ่นใหม่มีความคิดเห็น อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.26) โดยแยกเป็นประเด็นต่างๆ ได้ดังนี้ ในระดับมาก จำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ การนำเทคโนโลยีหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นประยุกต์ใช้ (ค่าเฉลี่ย 3.55) การเป็นผู้ประกอบการเกษตรกรรุ่นใหม่ (ค่าเฉลี่ย 3.45) การต่อยอดผลิตภัณฑ์ (ค่าเฉลี่ย 3.43) อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 5 ประเด็น ได้แก่ การวางแผนธุรกิจการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.32) ความรู้ด้านการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.28) การนำเสนอ การพูดในที่สาธารณะ (ค่าเฉลี่ย 3.08) การเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ (ค่าเฉลี่ย 3.02) การจัดทำแผนการผลิตรายบุคคล ตามลำดับ

ภาพที่ 4.4 ระดับการนำความรู้ที่นำไปใช้ประโยชน์ของเกษตรกรรุ่นใหม่

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อการพัฒนา ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาเกษตรกรรมใหม่

ผลการวิเคราะห์ ปรากฏผลตาม ตารางที่ 4.9 ถึงตารางที่ 4.13 ดังนี้

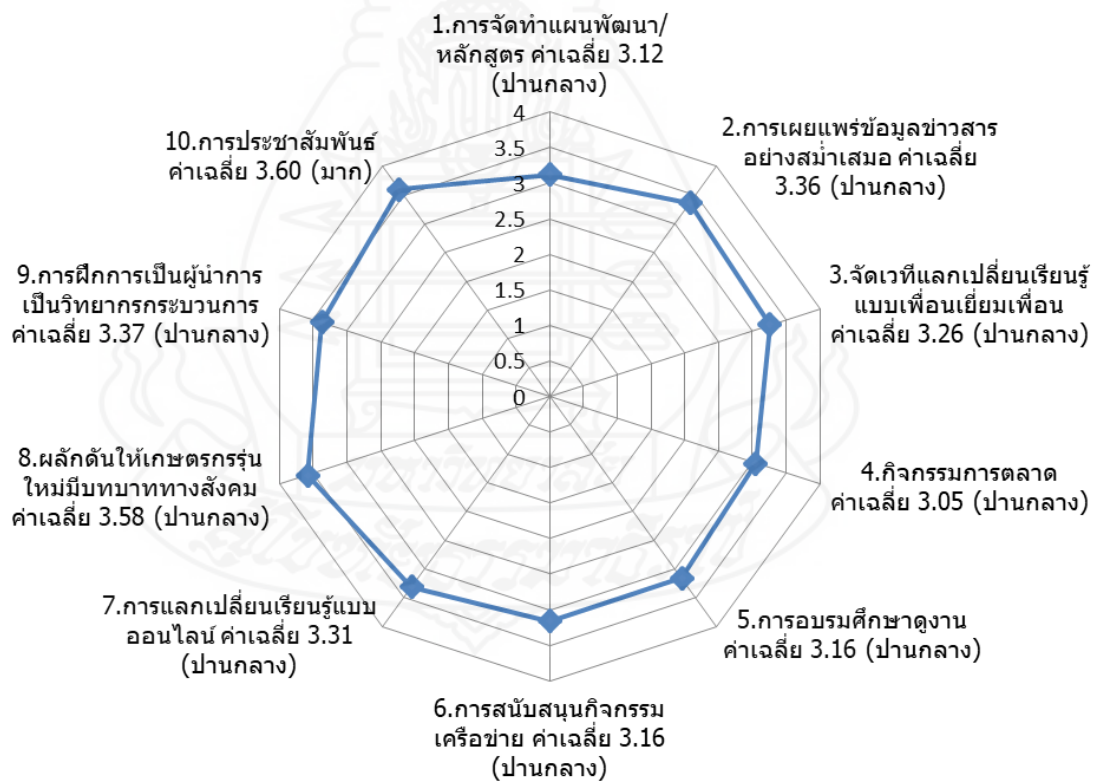
3.1 ความคิดเห็นต่อการพัฒนาเกษตรกรรมใหม่

ตารางที่ 4.11 ระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาเกษตรกรรมใหม่

N=120

ประเด็น	ระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนา					μ	ความหมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5	σ		
1. การจัดทำแผนพัฒนา/หลักสูตร	3 (2.5)	21 (17.5)	56 (46.7)	39 (32.5)	1 (0.8)	3.12 (0.791)	ปานกลาง	9
2. การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารอย่างสม่ำเสมอ	0 (0.0)	11 (9.2)	60 (50.0)	44 (36.7)	5 (4.2)	3.36 (0.708)	ปานกลาง	4
3. จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบเพื่อนเยี่ยมเพื่อน	2 (1.7)	13 (10.8)	64 (53.3)	34 (28.3)	7 (5.8)	3.26 (0.794)	ปานกลาง	6
4. กิจกรรมการตลาด	3 (2.5)	26 (21.7)	61 (50.8)	22 (18.3)	8 (6.7)	3.05 (0.878)	ปานกลาง	10
5. การอบรมการศึกษาดูงาน	2 (1.7)	24 (20.0)	55 (45.8)	31 (25.8)	8 (6.7)	3.16 (0.879)	ปานกลาง	7
6. การสนับสนุนกิจกรรมเครือข่าย	3 (2.5)	27 (22.5)	33 (27.5)	50 (41.7)	7 (5.8)	3.16 (0.879)	ปานกลาง	7
7. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบออนไลน์	3 (2.5)	23 (19.2)	36 (30.0)	50 (41.7)	8 (6.7)	3.31 (0.942)	ปานกลาง	5
8. ผลักดันให้เกษตรกรรุ่นใหม่มีบทบาททางสังคม	1 (0.8)	19 (15.8)	35 (29.2)	40 (33.3)	25 (20.8)	3.58 (1.018)	มาก	2
9. การฝึกการเป็นผู้นำ การเป็นวิทยากรกระบวนการ	3 (2.5)	22 (18.3)	43 (35.8)	32 (26.7)	20 (16.7)	3.37 (1.045)	ปานกลาง	3
10. การประชาสัมพันธ์ผลงานเกษตรกรรมใหม่	0 (0.0)	15 (12.5)	43 (35.8)	37 (30.8)	25 (20.8)	3.60 (0.956)	มาก	1
เฉลี่ยรวม						3.30 (0.801)	ปานกลาง	

จากตาราง 4.11 ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาเกษตรกรรมใหม่ พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรรมใหม่มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาเกษตรกรรมใหม่ อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.30) โดยแยกเป็นประเด็นต่างๆ ได้ดังนี้ อยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ผลงาน (ค่าเฉลี่ย 3.60) การผลักดันให้เกษตรกรรมใหม่มีบทบาททางสังคม (ค่าเฉลี่ย 3.58) อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 8 ประเด็น ได้แก่ การฝึกการเป็นผู้นำ การเป็นวิทยากร กระบวนการ (ค่าเฉลี่ย 3.37) การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารอย่างสม่ำเสมอ (ค่าเฉลี่ย 3.36) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบออนไลน์ (ค่าเฉลี่ย 3.31) การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบเพื่อนเยี่ยมเพื่อน (ค่าเฉลี่ย 3.36) การอบรมการศึกษาดูงาน (ค่าเฉลี่ย 3.16) การสนับสนุนกิจกรรมเครือข่าย (ค่าเฉลี่ย 3.16) การจัดทำแผนหรือหลักสูตรพัฒนาเกษตรกรรมใหม่ (ค่าเฉลี่ย 3.12) กิจกรรมการตลาด (ค่าเฉลี่ย 3.05) ตามลำดับ

ภาพที่ 4.5 ระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาเกษตรกรรมใหม่

3.2 ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาของเกษตรกรรุ่นใหม่

การศึกษาความคิดเห็นต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาของเกษตรกรรุ่นใหม่ โดยสอบถามความคิดเห็นของเกษตรกรรุ่นใหม่ แบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ ตัวเกษตรกรและเครือข่าย เจ้าหน้าที่และหน่วยงาน หลักสูตรกิจกรรม ปรากฏผลตามตารางที่ 4.12 ดังนี้

ตารางที่ 4.12 ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					μ σ	ความ หมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
ตัวเกษตรกร และเครือข่าย						3.29	ปานกลาง	3
						(0.908)		
1. อายุของ YSF	4 (3.3)	25 (20.8)	62 (51.7)	24 (20.0)	5 (4.2)	3.01 (0.845)	ปานกลาง	6
2. กิจกรรมการเกษตร	1 (0.8)	13 (10.8)	60 (50.0)	39 (32.5)	7 (5.8)	3.32 (0.778)	ปานกลาง	4
3. ความพร้อมและความสนใจ	1 (0.8)	5 (4.2)	49 (40.8)	51 (42.5)	14 (11.7)	3.60 (0.782)	มาก	1
4. ทุนของ YSF	6 (5.0)	39 (32.5)	48 (40.0)	11 (9.2)	16 (13.3)	2.93 (1.075)	ปานกลาง	7
5. เครือข่าย YSF	3 (2.5)	22 (18.3)	55 (45.8)	20 (16.7)	20 (16.7)	3.27 (1.027)	ปานกลาง	5
6. ครอบครัว	1 (0.8)	16 (13.3)	56 (46.7)	29 (24.2)	18 (15.0)	3.39 (0.929)	ปานกลาง	3
7. สภาพแวดล้อม พื้นที่ ทำการเกษตร	2 (1.7)	10 (8.3)	51 (42.5)	38 (31.7)	19 (15.8)	3.52 (0.917)	มาก	2
เจ้าหน้าที่และหน่วยงาน						3.54	มาก	1
						(0.859)		
1. เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตร อำเภอ	1 (0.8)	8 (0.67)	53 (44.2)	42 (35.0)	16 (13.3)	3.53 (0.840)	มาก	2
2. เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตร จังหวัด	1 (0.8)	11 (9.2)	45 (37.5)	48 (40.0)	15 (12.5)	3.54 (0.859)	มาก	1

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

N=120

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					μ σ	ความ หมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
หลักสูตรกิจกรรมในการพัฒนา เกษตรกรรุ่นใหม่						3.38 (0.722)	ปานกลาง	2
1. กิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละครั้ง	0 (0.0)	8 (6.7)	70 (58.3)	34 (28.3)	8 (6.7)	3.35 (0.706)	ปานกลาง	3
2. ผู้รู้/ต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ	0 (0.0)	7 (5.8)	68 (56.7)	35 (29.2)	10 (8.3)	3.40 (0.726)	ปานกลาง	1
3. ระยะเวลาการเรียนรู้ในแต่ละครั้ง	0 (0.0)	9 (7.5)	66 (55.0)	36 (30.0)	9 (7.5)	3.38 (0.734)	ปานกลาง	2
รวมเฉลี่ย						3.40 (0.830)	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.12 ผลการศึกษาแสดงความเห็นต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.40) เมื่อพิจารณาแยกออกเป็นความคิดเห็นต่อปัจจัยต่างๆ พบว่า

1. ตัวเกษตรกร และเครือข่าย

ตัวเกษตรกร และเครือข่าย ในความคิดเห็นของเกษตรกรรุ่นใหม่เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.29) และเมื่อพิจารณาเป็นประเด็น พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ที่มีความเห็นต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ระดับมาก จำนวน 2 ปัจจัย ได้แก่ ความพร้อมและความสนใจ (ค่าเฉลี่ย 3.60) สภาพแวดล้อมพื้นที่ทำการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.52) อยู่ระดับปานกลาง จำนวน 5 ปัจจัย ได้แก่ ครอบครัว (ค่าเฉลี่ย 3.39) กิจกรรมการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.32) เครือข่าย YSF (ค่าเฉลี่ย 3.32) อายุ YSF (ค่าเฉลี่ย 3.01)

2. เจ้าหน้าที่และหน่วยงาน

เจ้าหน้าที่และหน่วยงาน ในความคิดเห็นของเกษตรกรรุ่นใหม่เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.54) และเมื่อพิจารณาเป็นประเด็น พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ที่มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ระดับมาก จำนวน 2 ปัจจัย ได้แก่ เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรจังหวัด (ค่าเฉลี่ย 3.54) เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอ (ค่าเฉลี่ย 3.53) ตามลำดับ

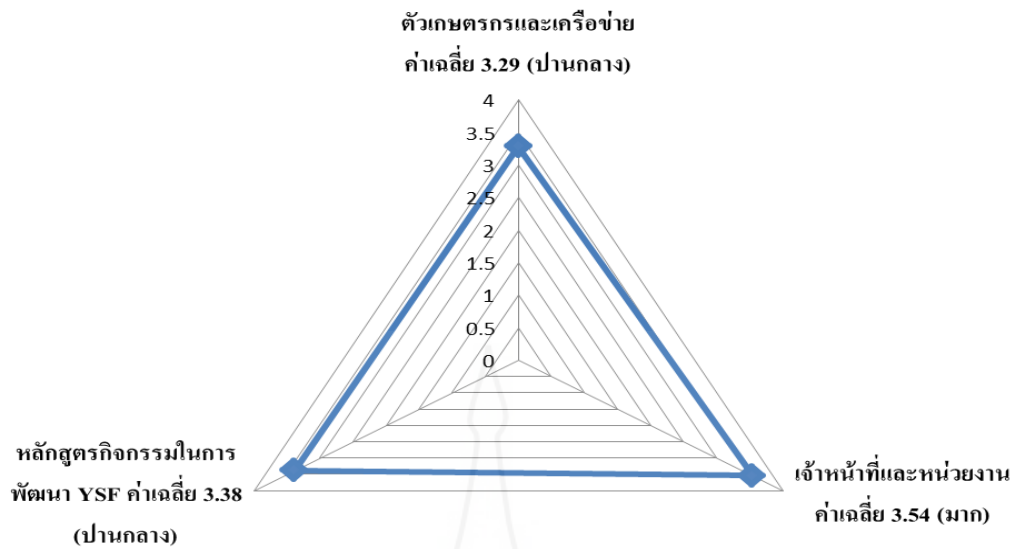
3. หลักสูตรกิจกรรมในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่

หลักสูตรกิจกรรมในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ ในความคิดเห็นของเกษตรกรรุ่นใหม่เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.38) และเมื่อพิจารณาเป็นประเด็น พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ที่มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ระดับปานกลางทุกประเด็น ได้แก่ ผู้รู้หรือต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ (ค่าเฉลี่ย 3.40) กิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละครั้ง (ค่าเฉลี่ย 3.35) และระยะเวลาการเรียนรู้ในแต่ละครั้ง (ค่าเฉลี่ย 3.38) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.13 สรุปความคิดเห็นต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่

N = 120				
ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
1. ตัวเกษตรกร และเครือข่าย	3.29	0.908	ปานกลาง	3
2. เจ้าหน้าที่และหน่วยงาน	3.54	0.859	มาก	1
3. หลักสูตรกิจกรรมในการพัฒนา YSF	3.38	0.722	ปานกลาง	2
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	3.40	0.830	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.13 สรุปได้ว่า ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ เจ้าหน้าที่และหน่วยงานมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.54) รองลงมาคือหลักสูตรและกิจกรรม (ค่าเฉลี่ย 3.38) และตัวเกษตรกรและเครือข่าย (ค่าเฉลี่ย 3.29) ตามลำดับ

ภาพที่ 4.6 ระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่

3.3 ความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่

การศึกษาความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ โดยสอบถามความคิดเห็น แบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ ต่อตนเอง ต่อกลุ่มเครือข่าย และต่อเจ้าหน้าที่ ปรากฏผลตามตารางที่ 4.14 ดังนี้

ตารางที่ 4.14 ความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่

N = 120

ประเด็น	ความคิดเห็นก่อนอบรม			ความคิดเห็นหลังอบรม		
	ค่าเฉลี่ย	ระดับ	ลำดับ	ค่าเฉลี่ย	ระดับ	ลำดับ
ต่อตนเอง	3.05 (0.896)	ปานกลาง	2	4.19 (0.656)	มาก	2
1. ความภาคภูมิใจในการประกอบอาชีพ	3.28 (1.030)	ปานกลาง	1	4.32 (0.686)	มาก	1
2. ความกระตือรือร้นในการดำเนินกิจกรรม	3.04 (0.833)	ปานกลาง	3	4.22 (0.641)	มาก	2
3. แนวคิดใหม่ๆ ที่สามารถต่อ ยอดกิจกรรมที่ทำอยู่	3.07 (0.905)	ปานกลาง	2	4.21 (0.647)	มาก	3
4. ทักษะ ความรู้ ความเชี่ยวชาญ ในการดำเนินกิจกรรม	2.93 (0.877)	ปานกลาง	5	4.08 (0.624)	มาก	5
5. การดำเนินกิจกรรมการเกษตร ผลผลิตมีคุณภาพ ประสิทธิภาพ	2.96 (0.883)	ปานกลาง	4	4.10 (0.679)	มาก	4

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

N = 120

ประเด็น	ความคิดเห็นก่อนอบรม			ความคิดเห็นหลังอบรม		
	ค่าเฉลี่ย	ระดับ	ลำดับ	ค่าเฉลี่ย	ระดับ	ลำดับ
ต่อกลุ่มเครือข่าย	3.05	ปานกลาง	2	4.19	มาก	2
	(0.896)			(0.656)		
1. เพื่อนร่วมอุดมการณ์ในอาชีพ	3.28 (1.030)	ปานกลาง	1	4.32 (0.686)	มาก	1
2. ช่องทางการตลาด	3.04 (0.833)	ปานกลาง	3	4.22 (0.641)	มาก	2
3. การแลกเปลี่ยนความรู้ คิดความเห็นระหว่างสมาชิก	3.07 (0.905)	ปานกลาง	2	4.21 (0.647)	มาก	3
4. การแลกเปลี่ยนปัจจัยการ การผลิตระหว่างสมาชิก	2.93 (0.877)	ปานกลาง	5	4.08 (0.624)	มาก	4
ต่อเจ้าหน้าที่	3.05	ปานกลาง	1	4.06	มาก	1
	(0.820)			(0.726)		
1. เจตคติที่ดีต่อเจ้าหน้าที่	3.02 (0.804)	ปานกลาง	3	3.98 (0.698)	มาก	3
2. ความเข้าใจกันและสนิท สนมกันดูที่น้อง	3.07 (0.847)	ปานกลาง	1	4.06 (0.690)	มาก	2
3. การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ต่างๆอย่างรวดเร็ว	3.05 (0.808)	ปานกลาง	2	4.14 (0.792)	มาก	1
เฉลี่ยรวม	2.95	ปานกลาง		4.04	มาก	
	(0.864)			(0.702)		

จากตารางที่ 4.14 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นก่อนและหลังการอบรมของเกษตรกรรุ่นใหม่ผ่านการอบรมเกษตรกรรุ่นใหม่ ในปี 2557-2563 ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดต่อตนเอง ต่อกลุ่มเครือข่าย ต่อเจ้าหน้าที่ ปรากฏผลดังนี้

1. **ก่อนการอบรม** ระดับระดับความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาเกษตรกรรมใหม่ พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่มีระดับความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงก่อนการอบรมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.95) เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า

1.1 **ต่อตนเอง** ระดับความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาเกษตรกรรมใหม่ต่อตนเอง ก่อนการอบรม พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีความคิดเห็น ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.95) โดยอยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด ได้แก่ ความภาคภูมิใจในการประกอบอาชีพ (ค่าเฉลี่ย 3.28) แนวคิดใหม่ๆที่สามารถต่อยอดกิจกรรมเดิมที่ตนเองกำลังทำอยู่ (ค่าเฉลี่ย 3.07) ความกระตือรือร้นในการดำเนินกิจกรรมด้านการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.04) การดำเนินกิจกรรมการเกษตร/ผลผลิตการเกษตรมีคุณภาพและประสิทธิภาพมาก (ค่าเฉลี่ย 2.96) และทักษะ ความรู้ ความเชี่ยวชาญในการดำเนินกิจกรรมการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 2.93) ตามลำดับ

1.2 **ต่อกลุ่มเครือข่าย** ระดับความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาเกษตรกรรมใหม่ต่อกลุ่มเครือข่าย ก่อนการอบรม พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีความคิดเห็นในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.76) โดยอยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด ได้แก่ การแลกเปลี่ยนปัจจัยการผลิตซึ่งกันและกัน ระหว่างสมาชิกในกลุ่มเครือข่าย (ค่าเฉลี่ย 3.02) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และความคิดเห็นร่วมกันระหว่างสมาชิกในกลุ่มเครือข่าย (ค่าเฉลี่ย 2.74) เพื่อนร่วมอุดมการณ์ (ค่าเฉลี่ย 2.68) และช่องทางการตลาด (ค่าเฉลี่ย 2.62) ตามลำดับ

1.3 **ต่อเจ้าหน้าที่** ระดับความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาเกษตรกรรมใหม่ต่อเจ้าหน้าที่ ก่อนการอบรม พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีความคิดเห็น ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.05) โดยอยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด ได้แก่ ความเข้าใจกันและสนิมสนมกัน คู่พี่น้อง (ค่าเฉลี่ย 3.07) การเข้าถึงข้อมูลต่างๆอย่างรวดเร็ว (ค่าเฉลี่ย 3.05) และเจตคติต่อเจ้าหน้าที่ (ค่าเฉลี่ย 3.02) ตามลำดับ

2. **หลังการอบรม** ระดับระดับความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาเกษตรกรรมใหม่ พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่มีระดับความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงหลังการอบรมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.04) เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า

2.1 **ต่อตนเอง** ระดับความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาเกษตรกรรมใหม่ต่อตนเอง ก่อนการอบรม พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีความคิดเห็น ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.19) โดยอยู่ในระดับมากทั้งหมด ได้แก่ ความภาคภูมิใจในการประกอบอาชีพ (ค่าเฉลี่ย 4.32) ความกระตือรือร้นในการดำเนินกิจกรรมด้านการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 4.22) แนวคิดใหม่ๆที่สามารถต่อยอดกิจกรรมเดิมที่ตนเองกำลังทำอยู่ (ค่าเฉลี่ย 4.21) การดำเนินกิจกรรมการเกษตร/

ผลผลิตการเกษตรมีคุณภาพและประสิทธิภาพมาก (ค่าเฉลี่ย 4.10) และทักษะ ความรู้ ความเชี่ยวชาญในการดำเนินกิจกรรมการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 4.08) ตามลำดับ

2.2 **ต่อกลุ่มเครือข่าย** ระดับความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ต่อกลุ่มเครือข่ายหลังการอบรม พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีความคิดเห็นในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.87) โดยอยู่ในระดับมากทั้งหมด ได้แก่ ช่องทางการตลาด (ค่าเฉลี่ย 3.92) เพื่อนร่วมอุดมการณ์ (ค่าเฉลี่ย 3.89) การแลกเปลี่ยนปัจจัยการผลิตซึ่งกันและกัน ระหว่างสมาชิกในกลุ่มเครือข่าย (ค่าเฉลี่ย 3.86) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และความคิดเห็นร่วมกันระหว่างสมาชิกในกลุ่มเครือข่าย (ค่าเฉลี่ย 3.81) และ ตามลำดับ

2.3 **ต่อเจ้าหน้าที่** ระดับความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ต่อเจ้าหน้าที่ หลังการอบรม พบว่า ในภาพรวมเกษตรกร มีความคิดเห็น ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.06) โดยอยู่ในระดับมากทั้งหมด ได้แก่ การเข้าถึงข้อมูลต่างๆอย่างรวดเร็ว (ค่าเฉลี่ย 4.14) ความเข้าใจกันและสนิมสนมกันดูพี่น้อง (ค่าเฉลี่ย 4.06) และเจตคติต่อเจ้าหน้าที่ (ค่าเฉลี่ย 3.92) ตามลำดับ

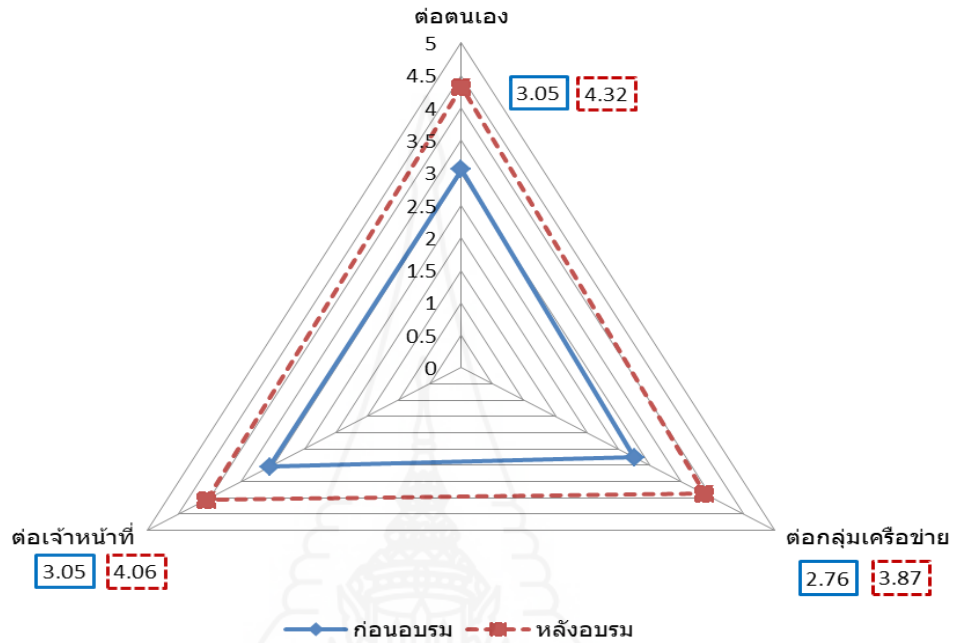
ตารางที่ 4.15 สรุปความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่

N=120

ประเด็น	ความคิดเห็นก่อนอบรม			ความคิดเห็นหลังอบรม		
	ค่าเฉลี่ย	ระดับความคิดเห็น	ลำดับ	ค่าเฉลี่ย	ระดับความคิดเห็น	ลำดับ
ต่อตนเอง	3.05	ปานกลาง	1	4.32	มาก	1
ต่อกลุ่มเครือข่าย	2.76	ปานกลาง	3	3.87	มาก	3
ต่อเจ้าหน้าที่	3.05	ปานกลาง	1	4.06	มาก	2
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	2.95	ปานกลาง		4.04	มาก	

จากตารางที่ 4.15 สรุปได้ว่า ความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่จังหวัดระนอง มีความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงก่อนเข้ารับการอบรม ภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.95) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด ได้แก่ ต่อตนเอง (ค่าเฉลี่ย 3.05) ต่อเจ้าหน้าที่ (ค่าเฉลี่ย 3.05) ต่อกลุ่มเครือข่าย (ค่าเฉลี่ย 3.76) และเกษตรกรมีความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงหลังเข้ารับการอบรม ภาพรวมทั้งหมดอยู่ใน

ระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.04) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดให้แก่ ต่อตนเอง (ค่าเฉลี่ย 4.19) ต่อเจ้าหน้าที่ (ค่าเฉลี่ย 4.06) ต่อกลุ่มเครือข่าย (ค่าเฉลี่ย 3.87) ตามลำดับ

ภาพที่ 4.7 ระดับความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาเกษตรกรรมใหม่ก่อนและหลังอบรม

ตอนที่ 4 ศักยภาพ ความต้องการพัฒนาศักยภาพและการเชื่อมโยงเครือข่ายเกษตรกรรมใหม่
 ผลการศึกษาศักยภาพและความต้องการพัฒนาศักยภาพและการเชื่อมโยงเครือข่ายของ
 เกษตรกรรมใหม่ ปรากฏตามตารางที่ 4.16 ถึงตารางที่ 4.19 ดังนี้

4.1 ศักยภาพเกษตรกรรมใหม่

จากการศึกษาศักยภาพเกษตรกรรมใหม่ จากระดับความสามารถที่มีอยู่ และระดับความต้องการพัฒนาของเกษตรกรรมใหม่ที่ผ่านการอบรม เกษตรกรรมใหม่ ในปี 2557-2563 ประกอบด้วย 6 ประเด็น ได้แก่ มีความรู้ในเรื่องที่ทำอยู่ มีข้อมูลประกอบการตัดสินใจ มีการบริหารจัดการผลผลิตและการตลาด มีความตระหนักถึงคุณภาพสินค้าและความปลอดภัยของผู้บริโภค มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม/สังคม มีความภูมิใจในความเป็นเกษตรกร ปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางที่ 4.16 ดังนี้

ตารางที่ 4.16 ศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่

N = 120

ประเด็น	ความคิดเห็นก่อนอบรม			ความคิดเห็นหลังอบรม		
	ค่าเฉลี่ย	ระดับ	ลำดับ	ค่าเฉลี่ย	ระดับ	ลำดับ
การมีความรู้ในเรื่องที่ทำอยู่	2.62	ปานกลาง	6	3.73	มาก	6
	(0.935)			(0.782)		
1. สามารถเป็นวิทยากรถ่ายทอดเทคโนโลยี หรือให้คำแนะนำให้ผู้อื่นได้	2.60	น้อย	2	3.71	มาก	2
	(0.965)			(0.782)		
2. สามารถเป็นเกษตรกรต้นแบบ หรือจุดเรียนรู้ให้กับผู้อื่น	2.65	ปานกลาง	1	3.75	มาก	1
	(0.904)			(0.781)		
มีข้อมูลประกอบการตัดสินใจ	2.90		3	3.91		4
	(0.805)			(0.684)		
1. สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลทั้งจากเจ้าหน้าที่ และผ่านทางระบบสารสนเทศ	2.96	ปานกลาง	1	3.92	มาก	1
	(0.824)			(0.650)		
2. สามารถบันทึกข้อมูลและใช้ข้อมูลมาประกอบการวิเคราะห์วางแผนและบริหารจัดการ	2.87	ปานกลาง	2	3.91	มาก	2
	(0.798)			(0.722)		
3. สามารถนำข้อมูลมาใช้แก้ปัญหาและพัฒนาอาชีพตนเองได้	2.86	ปานกลาง	3	3.90	มาก	3
	(0.792)			(0.679)		
การบริหารจัดการผลผลิตและการตลาด	2.71	ปานกลาง		3.86	มาก	5
	(0.847)			(0.778)		
1. สามารถบริหารจัดการปัจจัยการผลิต แรงงาน ทุน	2.72	ปานกลาง	1	3.87	มาก	2
	(0.852)			(0.777)		
2. สามารถเชื่อมโยงการผลิตและการตลาด	2.69	ปานกลาง	3	3.83	มาก	3
	(0.887)			(0.781)		
3. จัดการของเหลือจากการผลิตที่มีประสิทธิภาพ	2.72	ปานกลาง	1	3.89	มาก	1
	(0.801)			(0.776)		

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

N = 120

ประเด็น	ความคิดเห็นก่อนอบรม			ความคิดเห็นหลังอบรม		
	ค่าเฉลี่ย	ระดับ	ลำดับ	ค่าเฉลี่ย	ระดับ	ลำดับ
ความตระหนักถึงคุณภาพสินค้าและความปลอดภัยของผู้บริโภค	2.76	ปาน	4	3.93	มาก	3
	(0.893)	กลาง		(0.890)		
1. มีความรู้หรือได้รับการอบรมเกี่ยวกับมาตรฐาน GAP/GMP	2.76	ปาน	1	3.94	มาก	1
	(0.860)	กลาง		(0.863)		
2. มีกระบวนการผลิตที่สอดคล้องมาตรฐาน GAP/GMP	2.76	ปาน	1	3.92	มาก	2
	(0.926)	กลาง		(0.918)		
ความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมสังคม	3.05	ปาน	2	4.07	มาก	2
	(0.908)	กลาง		(0.938)		
1. มีกระบวนการผลิตที่ไม่ก่อให้เกิดมลภาวะและทำลายสิ่งแวดล้อม	3.08	ปาน	1	4.11	มาก	1
	(0.894)	กลาง		(0.906)		
2. มีกิจกรรมช่วยเหลือชุมชนและสังคมอย่างต่อเนื่อง	3.02	ปาน	2	4.02	มาก	2
	(0.921)	กลาง		(0.970)		
มีความภูมิใจในเป็นเกษตรกร	3.61	มาก	1	4.50	มาก	1
	(1.014)			(0.743)		
1. มีความมุ่งมั่นในการประกอบอาชีพ	3.47	มาก	3	4.45	มาก	2
	(0.961)			(0.754)		
2. มีความรักและหวงแหนพื้นที่และอาชีพทางการเกษตร	3.64	มาก	2	4.51	มาก	3
	(1.067)			(0.756)		
3. มีความสุขและความพึงพอใจในการประกอบอาชีพการเกษตร	3.72	มาก	1	4.54	มาก	1
	(1.014)			(0.721)		
รวมเฉลี่ย	2.94	ปาน		4.00	มาก	
	(0.900)	กลาง		(0.803)		

จากตารางที่ 4.16 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นระดับความคิดเห็นต่อศักยภาพ ความสามารถของเกษตรกรรุ่นใหม่ที่มีอยู่ และความต้องการในการพัฒนาศักยภาพทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ มีความรู้ในเรื่องที่ทำอยู่ มีข้อมูลประกอบการตัดสินใจ มีการบริหารจัดการผลผลิตและการตลาด มีความตระหนักถึงคุณภาพสินค้าและความปลอดภัยของผู้บริโภค มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม/สังคม มีความภูมิใจในความเป็นเกษตรกร ปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. **ความคิดเห็นต่อศักยภาพระดับความสามารถที่มีอยู่ของเกษตรกรรุ่นใหม่** ระดับความสามารถที่มีอยู่ของเกษตรกรรุ่นใหม่ พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีความสามารถในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.94) โดยอยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด ได้แก่ มีความภูมิใจในความเป็นเกษตรกร (ค่าเฉลี่ย 3.61) มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม/สังคม (ค่าเฉลี่ย 3.05) มีข้อมูลประกอบการตัดสินใจ (ค่าเฉลี่ย 2.90) มีความตระหนักถึงคุณภาพสินค้าและความปลอดภัยของผู้บริโภค (ค่าเฉลี่ย 2.76) มีการบริหารจัดการผลผลิตและการตลาด (ค่าเฉลี่ย 2.71) และมีความรู้ในเรื่องที่ทำอยู่ (ค่าเฉลี่ย 2.62) ตามลำดับ

1.1 **มีความรู้ในเรื่องที่ทำอยู่** ระดับความสามารถที่มีอยู่ของเกษตรกรรุ่นใหม่ พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีความสามารถในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.62) โดยอยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด ได้แก่ สามารถเป็นเกษตรกรต้นแบบหรือจุดเรียนรู้ให้กับผู้อื่น (ค่าเฉลี่ย 2.65) และสามารถเป็นวิทยากรถ่ายทอดเทคโนโลยี หรือให้คำแนะนำกับผู้อื่นได้ (ค่าเฉลี่ย 2.60) ตามลำดับ

1.2 **มีข้อมูลประกอบการตัดสินใจ** ระดับความสามารถที่มีอยู่ของเกษตรกรรุ่นใหม่ พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีความสามารถในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.90) โดยอยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด ได้แก่ สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูล ทั้งจากเจ้าหน้าที่ และผ่านทางระบบสารสนเทศ และการสื่อสารอื่นๆ เช่น Internet Mobile Phone Smart Phone เป็นต้น (ค่าเฉลี่ย 2.96) สามารถบันทึกข้อมูลและใช้ข้อมูลมาประกอบการวิเคราะห์วางแผนก่อนเริ่มดำเนินการและบริหารจัดการผลผลิตตามความต้องการของตลาด (ค่าเฉลี่ย 2.87) และสามารถนำข้อมูลมาใช้ในการแก้ไขปัญหา และพัฒนาอาชีพของตนเองได้ (ค่าเฉลี่ย 2.86) ตามลำดับ

1.3 **มีการบริหารจัดการผลผลิตและการตลาด** ระดับความสามารถที่มีอยู่ของเกษตรกรรุ่นใหม่ พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีความสามารถในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.71) โดยอยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด ได้แก่ สามารถบริหารจัดการปัจจัยการผลิต แรงงาน และทุน (ค่าเฉลี่ย 2.72) การจัดการของเหลือจากการผลิตที่มีประสิทธิภาพ (ค่าเฉลี่ย 2.72) และสามารถเชื่อมโยงการผลิตและการตลาดเพื่อให้ขายผลผลิตได้ (ค่าเฉลี่ย 2.69) ตามลำดับ

1.4 มีความตระหนักถึงคุณภาพสินค้าและความปลอดภัยของผู้บริโภค ระดับความสามารถที่มีอยู่ของเกษตรกรรุ่นใหม่ พบว่า ในภาพรวมเกษตรกร มีความสามารถในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.76) โดยอยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด ได้แก่ มีความรู้หรือได้รับการอบรมเกี่ยวกับมาตรฐาน GAP GMP เกษตรอินทรีย์ หรือมาตรฐานอื่นๆ (ค่าเฉลี่ย 2.76) มีกระบวนการผลิตที่สอดคล้องกับมาตรฐาน GAP GMP เกษตรอินทรีย์ หรือมาตรฐานอื่นๆ (ค่าเฉลี่ย 2.76) ตามลำดับ

1.5 มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม/สังคม ระดับความสามารถที่มีอยู่ของเกษตรกรรุ่นใหม่ พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีความสามารถในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.05) โดยอยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด ได้แก่ มีกระบวนการผลิตที่ไม่ก่อให้เกิดมลภาวะและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม (ค่าเฉลี่ย 3.08) มีกิจกรรมช่วยเหลือชุมชนและสังคมอย่างต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 3.02) ตามลำดับ

1.6 มีความภาคภูมิใจในความเป็นเกษตรกร ระดับความสามารถที่มีอยู่ของเกษตรกรรุ่นใหม่ พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีความสามารถในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.05) โดยอยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด ได้แก่ มีความสุขและพึงพอใจในการประกอบอาชีพ (ค่าเฉลี่ย 3.47) มีความรักและความห่วงใยพื้นที่และอาชีพทางการเกษตรไว้ให้รุ่นต่อไป (ค่าเฉลี่ย 3.64) และมีความมุ่งมั่นในการประกอบอาชีพการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.47) ตามลำดับ

2. ความคิดเห็นต่อระดับความต้องการพัฒนาของเกษตรกรรุ่นใหม่ ระดับของความต้องการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.00) โดยอยู่ในระดับมากทั้งหมด ได้แก่ มีความภูมิใจในความเป็นเกษตรกร (ค่าเฉลี่ย 4.50) มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม/สังคม (ค่าเฉลี่ย 4.07) มีความตระหนักถึงคุณภาพสินค้าและความปลอดภัยของผู้บริโภค (ค่าเฉลี่ย 3.93) มีข้อมูลประกอบการตัดสินใจ (ค่าเฉลี่ย 3.91) มีการบริหารจัดการผลผลิตและการตลาด (ค่าเฉลี่ย 3.86) และมีความรู้ในเรื่องที่ทำอยู่ (ค่าเฉลี่ย 3.73) ตามลำดับ

2.1 มีความรู้ในเรื่องที่ทำอยู่ ระดับของความต้องการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ พบว่า ในภาพรวมเกษตรกร มีความต้องการในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.73) โดยอยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด ได้แก่ สามารถเป็นเกษตรกรต้นแบบหรือจุดเรียนรู้ให้กับผู้อื่น (ค่าเฉลี่ย 3.75) และสามารถเป็นวิทยากรถ่ายทอดเทคโนโลยี หรือให้คำแนะนำกับผู้อื่นได้ (ค่าเฉลี่ย 3.71) ตามลำดับ

2.2 มีข้อมูลประกอบการตัดสินใจ ระดับของความต้องการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ พบว่า ในภาพรวมเกษตรกร มีความต้องการในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.91) โดยอยู่ในระดับมากทั้งหมด ได้แก่ สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูล ทั้งจากเจ้าหน้าที่ และผ่านทางระบบสารสนเทศและการสื่อสารอื่นๆ เช่น Internet Mobile Phone Smart Phone เป็นต้น (ค่าเฉลี่ย 3.92) สามารถบันทึกข้อมูลและใช้ข้อมูลมาประกอบการวิเคราะห์วางแผนก่อนเริ่มดำเนินการและบริหารจัดการผลผลิตตาม

ความต้องการของตลาด (ค่าเฉลี่ย 3.91) และสามารถนำข้อมูลมาใช้ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาอาชีพของตนเองได้ (ค่าเฉลี่ย 3.90) ตามลำดับ

2.3 มีการบริหารจัดการผลผลิตและการตลาด ระดับของความต้องการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.86) โดยอยู่ในระดับมากทั้งหมด ได้แก่ สามารถบริหารจัดการปัจจัยการผลิต แรงงาน และทุน (ค่าเฉลี่ย 3.89) การจัดการของเหลือจากการผลิตที่มีประสิทธิภาพ (ค่าเฉลี่ย 3.87) และสามารถเชื่อมโยงการผลิตและการตลาดเพื่อให้ขายผลผลิตได้ (ค่าเฉลี่ย 3.83) ตามลำดับ

2.4 มีความตระหนักถึงคุณภาพสินค้าและความปลอดภัยของผู้บริโภค ระดับของความต้องการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.93) โดยอยู่ในระดับมากทั้งหมด ได้แก่ มีความรู้หรือได้รับการอบรมเกี่ยวกับมาตรฐาน GAP GMP เกษตรอินทรีย์ หรือมาตรฐานอื่นๆ (ค่าเฉลี่ย 3.94) มีกระบวนการผลิตที่สอดคล้องกับมาตรฐาน GAP GMP เกษตรอินทรีย์ หรือมาตรฐานอื่นๆ (ค่าเฉลี่ย 3.92) ตามลำดับ

2.5 มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม/สังคม ระดับของความต้องการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.07) โดยอยู่ในระดับมากทั้งหมด ได้แก่ มีกระบวนการผลิตที่ไม่ก่อให้เกิดมลภาวะและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม (ค่าเฉลี่ย 4.11) มีกิจกรรมช่วยเหลือชุมชนและสังคมอย่างต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 4.02) ตามลำดับ

2.6 มีความภาคภูมิใจในความเป็นเกษตรกร ระดับของความต้องการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.50) โดยอยู่ในระดับมากทั้งหมด ได้แก่ มีความสุขและพึงพอใจในการประกอบอาชีพ (ค่าเฉลี่ย 4.54) มีความรักและความหวงแหนพื้นที่และอาชีพทางการเกษตรไว้ให้รุ่นต่อไป (ค่าเฉลี่ย 4.51) และมีความมุ่งมั่นในการประกอบอาชีพการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 4.45) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.17 สรุปความคิดเห็นต่อศักยภาพระดับความสามารถ และความต้องการในการพัฒนาของเกษตรกรรุ่นใหม่

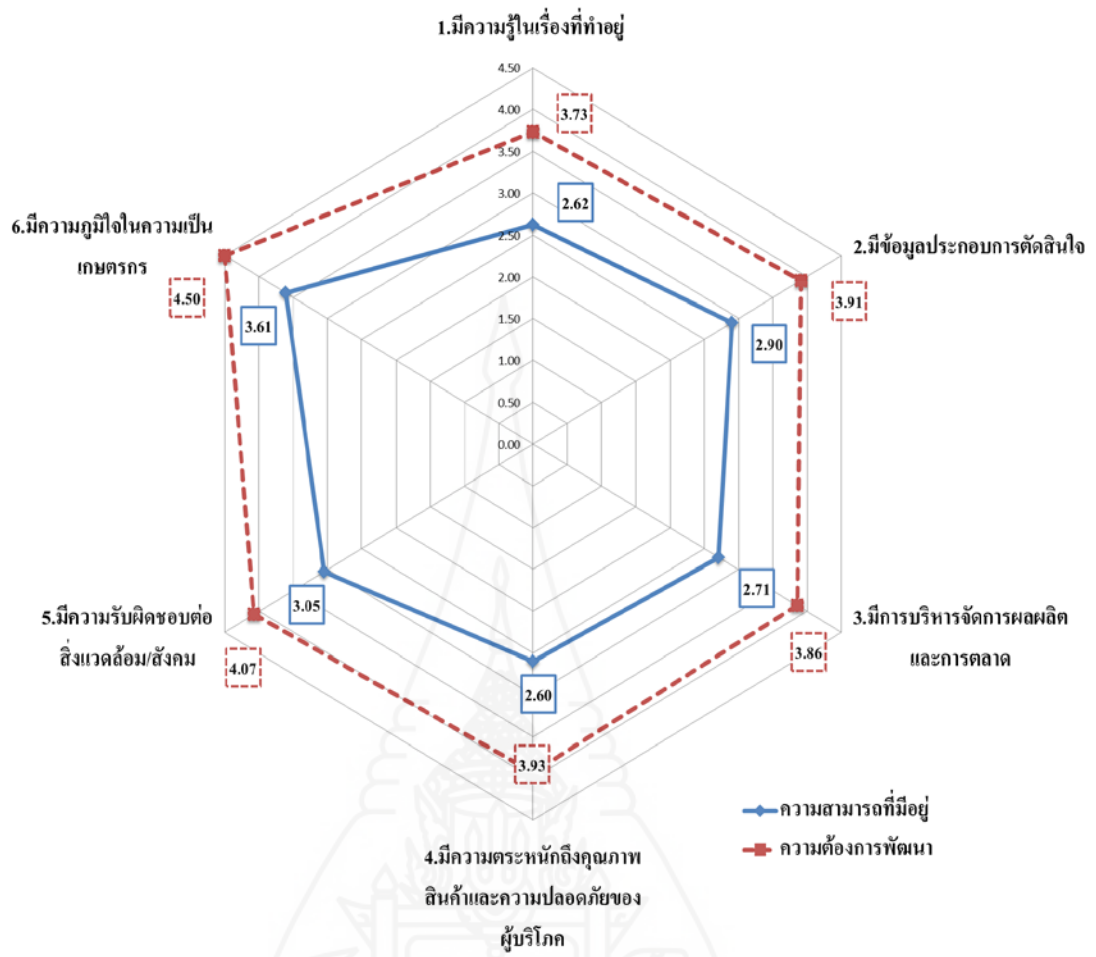
N=120

ประเด็น	ความคิดเห็นต่อ			ความคิดเห็น		
	ระดับความสามารถที่มีอยู่			ระดับความต้องการพัฒนา		
	ค่าเฉลี่ย	ระดับ	ลำดับ	ค่าเฉลี่ย	ระดับ	ลำดับ
1.มีความรู้ในเรื่องที่ทำอยู่	2.62	ปานกลาง	6	3.73	มาก	6
2.มีข้อมูลประกอบการตัดสินใจ	2.90	ปานกลาง	3	3.91	มาก	4
3.มีการบริหารจัดการผลผลิตและการตลาด	2.71	ปานกลาง	5	3.86	มาก	5
4.มีความตระหนักถึงคุณภาพสินค้าและความปลอดภัยของผู้บริโภค	2.76	ปานกลาง	4	3.93	มาก	3
5.มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม/สังคม	3.05	ปานกลาง	2	4.07	มาก	2
6.มีความภูมิใจในความเป็นเกษตรกร	3.61	ปานกลาง	1	4.50	มาก	1
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	2.95	ปานกลาง		4.04	มาก	

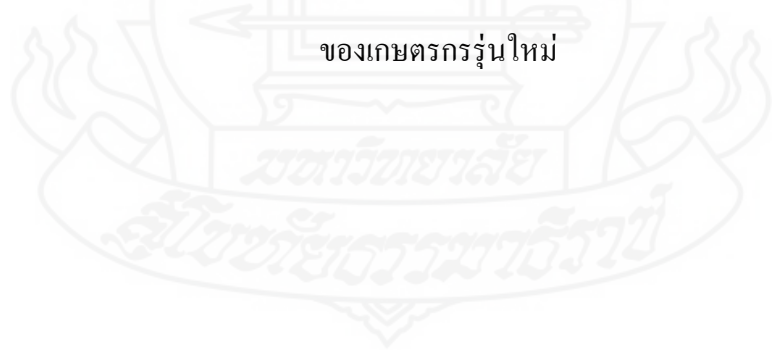
จากตารางที่ 4.17 สรุปได้ว่า ความคิดเห็นต่อศักยภาพระดับความสามารถ และความต้องการในการพัฒนาของเกษตรกรรุ่นใหม่ ปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ความคิดเห็นต่อระดับความสามารถศักยภาพที่มีอยู่ ภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.95) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทั้งหมดได้แก่ มีความภูมิใจในความเป็นเกษตรกร (ค่าเฉลี่ย 3.61) มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม/สังคม (ค่าเฉลี่ย 3.05) มีข้อมูลประกอบการตัดสินใจ (ค่าเฉลี่ย 2.90) มีความตระหนักถึงคุณภาพสินค้าและความปลอดภัยของผู้บริโภค (ค่าเฉลี่ย 2.76) มีการบริหารจัดการผลผลิตและการตลาด (ค่าเฉลี่ย 2.71) และความรู้ในเรื่องที่ทำอยู่ (ค่าเฉลี่ย 2.62) ตามลำดับ

ความคิดเห็นต่อระดับความต้องการในการพัฒนา ภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.04) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมากทั้งหมดได้แก่ มีความภูมิใจในความเป็นเกษตรกร (ค่าเฉลี่ย 4.50) ความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม/สังคม (ค่าเฉลี่ย 4.07) มีความตระหนักถึงคุณภาพสินค้าและความปลอดภัยของผู้บริโภค (ค่าเฉลี่ย 3.93) มีข้อมูลประกอบการตัดสินใจ (ค่าเฉลี่ย 3.91) มีความรู้ในเรื่องที่ทำอยู่ (ค่าเฉลี่ย 3.73) มีการบริหารจัดการผลผลิตและการตลาด (ค่าเฉลี่ย 3.86) มี ตามลำดับ

ภาพที่ 4.8 ระดับศักยภาพความสามารถและระดับความต้องการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรรุ่นใหม่

4.2 การเชื่อมโยงเครือข่าย

ผลการศึกษาค้นคว้าความคิดเห็นต่อระดับการปฏิบัติการ การเชื่อมโยงเครือข่าย เกษตรกรรุ่นใหม่ แบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ ช่องทางการเชื่อมโยงเครือข่าย และหน่วยงาน กิจกรรมของเครือข่าย ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังตารางที่ 4.18 ดังนี้

ตารางที่ 4.18 การเชื่อมโยงเครือข่าย

ประเด็น	ระดับการปฏิบัติการ (จำนวน/ร้อยละ)					μ σ	ความ หมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
ช่องทางการเชื่อมโยงเครือข่าย						3.54	มาก	1
						(0.879)		
1. ทางโทรศัพท์	3 (2.5)	23 (19.2)	40 (33.3)	39 (32.5)	15 (12.5)	3.33 (1.007)	ปาน กลาง	5
2. ทางเฟสบุ๊ก (Face book)	2 (1.7)	11 (9.2)	32 (26.7)	54 (45.0)	21 (17.5)	3.68 (0.927)	มาก	2
3. ทาง Line	2 (1.7)	9 (7.5)	31 (25.8)	55 (45.8)	23 (19.2)	3.73 (0.914)	มาก	1
4. ประชุม/อบรม	0 (0.0)	4 (3.3)	55 (45.8)	50 (41.7)	11 (9.2)	3.57 (0.707)	มาก	3
5. การเยี่ยมเพื่อน	0 (0.0)	14 (11.7)	60 (50.0)	32 (26.7)	14 (11.7)	3.38 (0.842)	ปาน กลาง	4
กิจกรรมของเครือข่าย						3.22	ปาน	2
						(0.758)	กลาง	
1. การจัดตลาดขายสินค้า ร่วมกัน	2 (1.7)	17 (14.2)	61 (50.8)	34 (28.3)	6 (5.0)	3.21 (0.809)	ปาน กลาง	3
2. การนัดพบปะเพื่อแลกเปลี่ยน เรียนรู้	1 (1.7)	14 (11.7)	63 (52.5)	40 (33.3)	2 (1.7)	3.23 (0.707)	ปาน กลาง	1
3. การแลกเปลี่ยน/ซื้อขาย ปัจจัยการผลิต	1 (0.8)	16 (13.3)	60 (50.0)	40 (33.3)	3 (2.5)	3.22 (0.758)	ปาน กลาง	2
รวมเฉลี่ย						3.38	ปาน	
						(0.818)	กลาง	

จากตารางที่ 4.18 ผลการศึกษาแสดงความคิดเห็นต่อระดับการปฏิบัติการเชื่อมโยงเครือข่าย ของเกษตรกรรุ่นใหม่ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.38) เมื่อพิจารณาแยกออกเป็นประเด็นต่างๆ พบว่า

1. ช่องทางการเชื่อมโยงเครือข่าย

ช่องทางการเชื่อมโยงเครือข่าย ในความคิดเห็นต่อระดับการปฏิบัติการเชื่อมโยงเครือข่ายของเกษตรกรรุ่นใหม่ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.54) และเมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ที่มีความคิดเห็นต่อช่องทางการเชื่อมโยงเครือข่าย ต่อระดับการปฏิบัติการเชื่อมโยงเครือข่าย ของเกษตรกรรุ่นใหม่ระดับมาก จำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ ทางไลน์ (ค่าเฉลี่ย 3.73) ทางเฟซบุ๊ก (ค่าเฉลี่ย 3.52) ประชุมหรืออบรม (ค่าเฉลี่ย 3.73) อยู่ระดับปานกลาง จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ การเยี่ยมเพื่อน (ค่าเฉลี่ย 3.38) ทางโทรศัพท์ (ค่าเฉลี่ย 3.32)

2. กิจกรรมของเครือข่าย

กิจกรรมของเครือข่าย ในความคิดเห็นต่อระดับการปฏิบัติการเชื่อมโยงเครือข่ายของเกษตรกรรุ่นใหม่ อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.22) และเมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ที่มีความคิดเห็นต่อกิจกรรมของเครือข่ายต่อระดับการปฏิบัติการเชื่อมโยงเครือข่าย ของเกษตรกรรุ่นใหม่ระดับปานกลางทุกประเด็น ได้แก่ การนัดพบปะเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย 3.23) การแลกเปลี่ยนซื้อขายปัจจัยการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.22) และการจัดตลาดขายสินค้าร่วมกัน (ค่าเฉลี่ย 3.21)

ตารางที่ 4.19 สรุปความคิดเห็นต่อระดับการปฏิบัติการเชื่อมโยงเครือข่ายของเกษตรกรรุ่นใหม่

N = 120				
แหล่งความรู้	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
1. ช่องทางการเชื่อมโยงเครือข่าย	3.54	0.879	มาก	1
2. กิจกรรมของเครือข่าย	3.22	0.758	ปานกลาง	2
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	3.38	0.818	ปานกลาง	

ตอนที่ 5 ศึกษาปัญหา ข้อเสนอแนะ และแนวทางในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่

ผลการศึกษาปัญหาตามระดับความคิดเห็น ข้อเสนอแนะและแนวทางในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังตารางที่ 4.20 ดังนี้

5.1 ปัญหาในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่

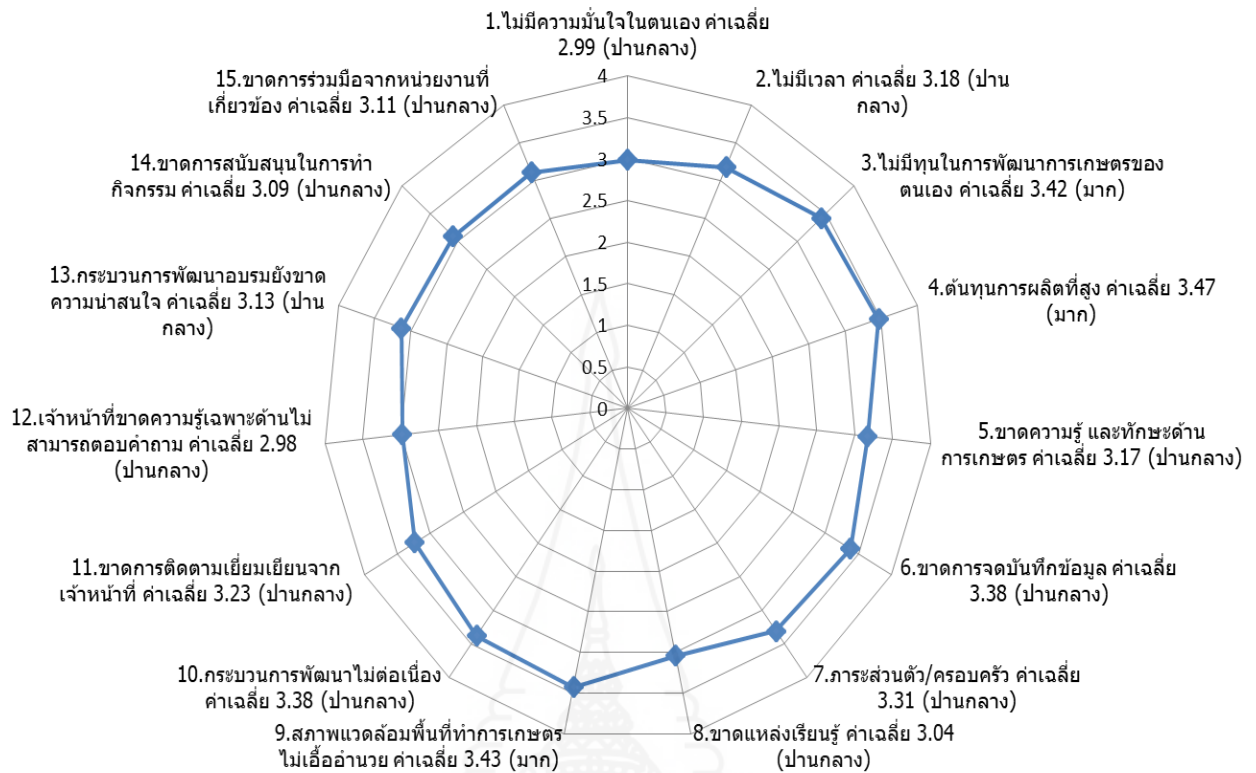
ตารางที่ 4.20 ปัญหาในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					μ σ	ความ หมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
1. ไม่มีความมั่นใจในตนเอง	7 (5.8)	22 (18.3)	57 (47.5)	33 (27.5)	1 (0.8)	2.99 (0.855)	ปาน กลาง	14
2. ไม่มีเวลา	1 (0.8)	19 (15.8)	61 (50.8)	36 (30.0)	3 (2.5)	3.18 (0.752)	ปาน กลาง	8
3. ไม่มีทุนในการพัฒนาการ เกษตรของตนเอง	0 (0.0)	15 (12.5)	52 (43.3)	40 (33.3)	13 (10.8)	3.42 (0.847)	มาก	3
4. ต้นทุนการผลิตที่สูง	2 (1.7)	11 (9.2)	51 (42.5)	41 (34.2)	15 (12.5)	3.47 (0.888)	มาก	1
5. ขาดความรู้ และทักษะ ด้านการเกษตร	1 (1.7)	20 (16.7)	63 (52.5)	30 (25.0)	6 (5.0)	3.17 (0.792)	ปาน กลาง	9
6. ขาดการจดบันทึกข้อมูล	3 (2.5)	15 (12.5)	55 (45.8)	27 (22.5)	20 (16.7)	3.38 (0.989)	ปาน กลาง	4
7. ภาระส่วนตัว/ครอบครัว	1 (0.8)	20 (16.7)	55 (45.8)	29 (24.2)	15 (12.5)	3.31 (0.924)	ปาน กลาง	6
8. ขาดแหล่งเรียนรู้	3 (2.5)	19 (15.8)	74 (61.7)	18 (15.0)	6 (5.0)	3.04 (0.782)	ปาน- กลาง	13
9. สภาพแวดล้อมพื้นที่ทำ การเกษตรไม่เอื้ออำนวย	7 (5.8)	8 (6.7)	52 (43.3)	32 (26.7)	21 (17.5)	3.43 (1.043)	มาก	2
10. กระบวนการพัฒนาไม่ ต่อเนื่อง	2 (1.7)	15 (12.5)	57 (47.5)	27 (22.5)	19 (15.8)	3.38 (0.954)	ปาน- กลาง	4
11. ขาดการติดตามเยี่ยมชม จากเจ้าหน้าที่	1 (0.8)	17 (14.2)	63 (52.5)	31 (25.8)	8 (6.7)	3.23 (0.807)	ปาน- กลาง	7

ตารางที่ 4.20 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					μ σ	ความ หมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
12. เจ้าหน้าที่ขาดความรู้เฉพาะ ด้านไม่สามารถตอบคำถาม	10 (8.3)	20 (16.7)	55 (45.8)	32 (26.7)	3 (4.2)	2.98 (0.935)	ปาน- กลาง	15
13. กระบวนการพัฒนา อบรม ยังขาดความน่าสนใจ	3 (4.2)	23 (19.2)	54 (45.0)	35 (29.2)	5 (4.2)	3.13 (0.859)	ปาน- กลาง	10
14. ขาดการสนับสนุนในการ ทำกิจกรรม	8 (6.7)	16 (13.3)	57 (47.5)	35 (29.2)	4 (3.3)	3.09 (0.907)	ปาน- กลาง	12
15. ขาดการร่วมมือจากหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง	6 (5.0)	14 (11.7)	64 (53.3)	33 (27.5)	3 (2.5)	3.11 (0.828)	ปาน- กลาง	11
รวมเฉลี่ย						3.22 (0.877)	ปาน- กลาง	

จากตาราง 4.20 ระดับความคิดเห็นต่อปัญหาในการพัฒนาเกษตรกรรมใหม่ พบว่า ในภาพรวม เกษตรกรรุ่นใหม่มีความคิดเห็นต่อปัญหาในการพัฒนาเกษตรกรรมใหม่ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.90) โดยแยกเป็นประเด็นต่างๆ ได้ดังนี้ ในระดับมาก จำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ ต้นทุนการผลิตที่สูง (ค่าเฉลี่ย 3.47) สภาพแวดล้อมพื้นที่ทำการเกษตรไม่เอื้ออำนวย (ค่าเฉลี่ย 3.43) ไม่มีทุนในการพัฒนาการเกษตรของตนเอง (ค่าเฉลี่ย 3.42) อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 12 ประเด็น ได้แก่ ขาดการจดบันทึกข้อมูล (ค่าเฉลี่ย 3.38) กระบวนการพัฒนาไม่ต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 3.38) ภาระส่วนตัว/ครอบครัว (ค่าเฉลี่ย 3.31) ไม่มีเวลา (ค่าเฉลี่ย 3.18) ขาดการติดตามเยี่ยมชมจากเจ้าหน้าที่ (ค่าเฉลี่ย 3.23) ขาดความรู้และทักษะด้านการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.17) กระบวนการพัฒนาอบรมยังขาดความน่าสนใจ (ค่าเฉลี่ย 3.13) ขาดการร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (ค่าเฉลี่ย 3.11) ขาดการสนับสนุนในการทำกิจกรรม (ค่าเฉลี่ย 3.09) ขาดแหล่งเรียนรู้ (3.04) ไม่มีความมั่นใจในตนเอง (2.99) เจ้าหน้าที่ขาดความรู้เฉพาะด้านไม่สามารถตอบคำถามได้ตรงจุด (ค่าเฉลี่ย 2.98) ตามลำดับ

ภาพที่ 4.9 ระดับความคิดเห็นต่อปัญหาในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่

5.2 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่

จากการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะของเกษตรกรรุ่นใหม่ โดยใช้แบบสอบถามปลายเปิดสรุปเป็นประเด็นได้ดังนี้

5.2.1 ด้านรูปแบบกระบวนการในการอบรม/พัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่

1) หลักสูตรการอบรมนอกจากความรู้ทางวิชาการ ควรเพิ่มกิจกรรมสั้นทางการลงมือปฏิบัติจริง และการทัศนศึกษา ควรจัดอบรมในสถานที่ด้านการเกษตรที่สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ได้จริง

2) เพิ่มงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ในการอบรมเพื่อให้การอบรมมีประสิทธิภาพ

3) หลักสูตรการอบรมควรมาจากความต้องการของเกษตรกรรุ่นใหม่ หรือมาการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ผ่านวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการในการเรียนรู้ จัดให้มีการจัดอบรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ โดยหลักสูตรการอบรมควรครอบคลุมตั้งแต่กระบวนการผลิตจนการแปรรูป

5.2.2 ด้านปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อกระบวนการอบรม/พัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่

- 1) ความพร้อมของเกษตรกร เวลาที่มีอย่างจำกัดและภาระส่วนตัว
- 2) วิทยากร หรือเกษตรกรผู้นำที่ถ่ายทอดความรู้ ต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และประสบความสำเร็จในด้านการเกษตร
- 3) ควรคำนึงถึงระยะเวลาจัดอบรมระยะทางในการเดินทาง มีผลเกษตรกรที่อยู่อำเภอห่างไกล

5.2.3 ด้านองค์ความรู้ และความต้องการในการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่

- 1) ต้องการองค์ความรู้ใหม่ๆ เช่น ธุรกิจการเกษตร เกษตรอินทรีย์ การขยายพันธุ์พืช เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัยเพื่อลดต้นทุนการผลิต
- 2) การอบรมควรความแยกครอบคลุมทั้ง ด้านพืช สัตว์ ประมง และการศึกษาดูงานที่มีความหลากหลาย

5.2.4 ด้านการเชื่อมโยงเครือข่าย

- 1) การจัดทำเอกสารทำเนียบเป็นรูปเล่มของเกษตรกรรุ่นใหม่จังหวัดระนอง ที่มีประวัติ รูปภาพ กิจกรรมด้านการเกษตร เบอร์โทรที่สามารถติดต่อได้ เป็นรายบุคคล
- 2) เกษตรกรรุ่นใหม่ยังเน้นการเกษตรแบบส่วนตัว ยังขาดการช่วยเหลือในระดับเครือข่าย และการเชื่อมโยงเครือข่ายไม่ครอบคลุมเกษตรกรรุ่นใหม่ทั้งจังหวัด
- 3) เพิ่มจำนวนครั้งการจัดกิจกรรมอบรมสัมมนาในแต่ละให้มากขึ้น เพื่อรับฟังปัญหา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเกษตรกร วิทยากรเกษตรกรต้นแบบ และเจ้าหน้าที่
- 4) เพิ่มการเชื่อมโยงเครือข่ายผ่านทางโซเชียล จัดเวทีสัญจร และการจัดสัมมนาในเวทีต่างๆ และเน้นกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อนเยี่ยมเพื่อน

5.2.5 ด้านความต้องการรับการส่งเสริม สนับสนุน จากรัฐ เอกชน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- 1) การบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อผลักดันให้เกษตรกรรุ่นใหม่เป็นเกษตรกรต้นแบบ ผู้นำทางด้านการเกษตร
- 2) ยังขาดปัจจัยการผลิตต่างๆ เช่น เครื่องมือด้านการเกษตร เทคโนโลยีที่ทันสมัย บรรจุภัณฑ์ แหล่งน้ำภาคเกษตร และที่สำคัญคือแหล่งเงินทุน
- 3) การส่งเสริมการขาย ช่องทางการตลาด และการทำตลาดออนไลน์ การแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างกลุ่ม
- 4) การสนับสนุนโดยการกระจายให้แก่เกษตรกรที่มีความตั้งใจ และลงมือปฏิบัติจริง เพื่อต่อยอดในสิ่งที่ทำอยู่
- 5) การสนับสนุนด้านต่างๆอย่างน้อยอยู่ สาเหตุหนึ่งเนื่องจากที่ดินที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ และรูปแบบการเกษตรส่วนใหญ่ยังเป็นแบบไม่ยืนต้น พืชเชิงเดี่ยว เช่น ยางพารา ปาล์มน้ำมัน

5.3 แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่ในจังหวัดระนอง

แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ ศึกษาจากเวทีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เป็นการระดมความคิดร่วมกันจากนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรที่รับผิดชอบงานเกษตรกรรุ่นใหม่ YSF ระดับอำเภอและระดับจังหวัด จำนวน 6 ท่าน และคณะกรรมการเกษตรกรรุ่นใหม่ จำนวน 4 ท่าน ได้ระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่ในจังหวัดระนอง โดยหัวข้อเป้าหมายการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่ ได้นำประเด็นปัญหาและข้อเสนอแนะจากแบบสอบถาม เป็นประเด็นในเวทีสนทนากลุ่ม มีทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านรูปแบบกระบวนการในการอบรม/พัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ 2) ด้านปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อกระบวนการอบรม/พัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ 3) ด้านองค์ความรู้และความต้องการในการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่ 4) ด้านการเชื่อมโยงเครือข่าย 5) ด้านความต้องการรับการส่งเสริม สนับสนุน จากรัฐ เอกชน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประเด็นการสนทนากลุ่มในเรื่องแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่ในจังหวัดระนอง มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 4.21 แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่ในจังหวัดระนอง

แนวทาง	เป้าหมาย	วิธีการ	ผู้ที่เกี่ยวข้อง
1. ด้านรูปแบบกระบวนการในการอบรม/พัฒนา	1. หลักสูตร/กระบวนการพัฒนามาจากความต้องการของเกษตรกร สามารถนำไปปรับใช้ได้จริง และเป็นหลักสูตรที่ครอบคลุมกระบวนการผลิตตลอดจนแปรรูป	1. การจัดทำแบบความสำรวจต้องการหรือจัดทำเวทีวิเคราะห์ความต้องการของเกษตรกรรุ่นใหม่ ที่ผ่านการวิเคราะห์หลักสูตรการเรียนรู้แล้ว และจัดให้มีการจัดอบรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้	1. นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรระดับอำเภอ/จังหวัด
	2. กระบวนการพัฒนามีความต่อเนื่อง เพิ่มความน่าสนใจ เน้นการลงมือปฏิบัติและเรียนรู้ในสถานที่จริง	2. การติดตามเชื่อมโยงให้คำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ หรือเพื่อนเชื่อมเชื่อมในพื้นที่อำเภอเดียวกัน และจังหวัดเดียวกัน โดยเน้นการใช้สื่อออนไลน์ เช่น line Youtube	2. เกษตรกรรุ่นใหม่ 3. หน่วยงานภาครัฐและเอกชนในพื้นที่

ตารางที่ 4.21 (ต่อ)

ด้าน	เป้าหมาย	วิธีการ	ผู้ที่เกี่ยวข้อง
2. ด้านปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อกระบวนการอบรม/พัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่	1. เกษตรกรรุ่นใหม่มีความพร้อม และศักยภาพในการพัฒนา 2. วิทยากรหรือเกษตรกรต้นแบบเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถเป็นที่ยอมรับ	1. การรับสมัครเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการด้วยความสมัครใจและมีความพร้อมในการพัฒนาศักยภาพ 2. การจัดหาวิทยากรหรือเกษตรกรต้นแบบที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้าน และการสับเปลี่ยนหมุนเวียนอบรมตามพื้นที่ในแต่ละอำเภอ เพื่อศึกษาข้อมูลของแต่ละพื้นที่	1. นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรระดับอำเภอ/จังหวัด 2. เกษตรกรรุ่นใหม่ 3. หน่วยงานภาครัฐและเอกชนในพื้นที่
3. ด้านองค์ความรู้และความต้องการในการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่	1. ผู้อบรมได้รับองค์ความรู้ด้านเกษตรแบบครบคลุม มีความหลากหลายน่าสนใจ 2. การนำองค์ความรู้ใหม่ๆ มาถ่ายทอด เช่น เทคโนโลยี นวัตกรรม เกษตรอินทรีย์ การลดต้นทุนการผลิต และความรู้ที่เกษตรกรรุ่นใหม่ยังมีความคิดเห็นต่อความรู้ในระดับน้อย เช่น ด้านประมง และตลาด	1. การจัดหาองค์ความรู้และนวัตกรรมใหม่ๆ ที่สามารถเติมเต็มและมีความหลากหลายในการอบรมแต่ละครั้ง 2. การเน้นวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องที่ทำอยู่ มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ เน้นการลงพื้นที่จริง ปฏิบัติจริง	1. นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรระดับอำเภอ/จังหวัด 2. เกษตรกรรุ่นใหม่
4 ด้านการเชื่อมโยงเครือข่าย	1. การทำเอกสารทำเนียบรุ่นกิจกรรมการเกษตร เพื่อสร้างเครือข่าย และประชาสัมพันธ์ผลงานของเกษตรกรรุ่นใหม่ 2. การเชื่อมโยงเครือข่าย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน กิจกรรมที่ช่วยเหลือกัน โดยเฉพาะช่องทางตลาด	1. จัดเก็บข้อมูลเกษตรกรรุ่นใหม่ ที่ผ่านการอบรม จัดทำข้อมูลเป็นรูปเล่ม เพื่อแนะนำเกษตรกรรุ่นใหม่ และการสร้างเครือข่าย 3. การสร้างเครือข่ายระดับอำเภอ ศูนย์บ่มเพาะเกษตรกรรุ่นใหม่ทั้งในระดับอำเภอและจังหวัด เพื่อเป็นศูนย์กลางในการติดต่อประสานงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำกิจกรรมร่วมกัน	1. นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรระดับอำเภอ/จังหวัด 2. เกษตรกรรุ่นใหม่ 3. หน่วยงานภาครัฐและเอกชนในพื้นที่

ตารางที่ 4.21 (ต่อ)

ด้าน	เป้าหมาย	วิธีการ	ผู้ที่เกี่ยวข้อง
5. ด้านความต้องการ การรับการส่งเสริม สนับสนุน จากรัฐ เอกชน หรือ หน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง	1.การบูรณาการร่วมกันของ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 2.การส่งเสริมการขาย ช่องทางการตลาด และการทำ ตลาดออนไลน์ การ แลกเปลี่ยนสินค้าระหว่าง กลุ่ม 3.การสนับสนุนปัจจัยการผลิต เทคโนโลยีนวัตกรรม ใหม่ๆ 4. เกษตรกรรุ่นใหม่มีความ ภาคภูมิใจในการเป็น เกษตรกร 5.เกษตรกรรุ่นใหม่มีความ รับผิดชอบต่อสังคม	1. นำเสนอในวาระการประชุม CoO หรือการประชุมระดับ จังหวัด และเชิญหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง ร่วมมีบทบาทการอบรม ประชุมของเกษตรกรรุ่นใหม่ 2. นำแผนความต้องการพัฒนา เกษตรกรรุ่นใหม่เข้าแผนพัฒนา การเกษตรระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด 3. การบูรณาการระหว่างหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องในการจัดทำโครงการ สนับสนุนเกษตรกรรุ่นใหม่ 4. การให้ความรู้เรื่องการตลาด การขายออนไลน์ และหาช่องทาง ตลาดอื่นๆร่วมด้วย 5. สนับสนุนการแลกเปลี่ยนหรือ จัดหาปัจจัยการผลิต ผลผลิต ระหว่างเกษตรกรรุ่นใหม่ หรือ ระหว่างกลุ่มเกษตรกร 6. ประชาสัมพันธ์ผลงานเด่นๆ ของเกษตรกรรุ่นใหม่ 7.การผลักดันเกษตรกรรุ่นใหม่ที่มี ศักยภาพ เป็นวิทยากรถ่ายทอด ความรู้แก่เกษตรกรทั่วไป ชาวชน ยุวเกษตรกร และจัดตั้งให้เป็นจุด เรียนรู้ หรือศูนย์บ่มเพาะเกษตรกร รุ่นใหม่ระดับอำเภอ	1. นักวิชาการส่งเสริม การเกษตรระดับอำเภอ/ จังหวัด 2. เกษตรกรรุ่นใหม่ 3. หน่วยงานภาครัฐและ เอกชนในพื้นที่

ตอนที่ 6 การทดสอบสมมุติฐาน

ผลการทดสอบสมมุติฐานการวิจัย ของเกษตรกรที่เข้าร่วมอบรมหลักสูตร Young Smart Farmer จังหวัดระนอง ปี 2557 - 2563 เกี่ยวกับระดับความรู้ที่เกษตรกรได้รับในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ ปรากฏผลดังแสดงไว้ในตารางที่ 4.20-4.21 ดังนี้

ตารางที่ 4.22 การทดสอบสมมุติฐานใช้ค่า t-test เกี่ยวกับค่าเฉลี่ยของระดับความรู้ที่เกษตรกรได้รับในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เปรียบเทียบระหว่างก่อนการฝึกอบรมและหลังการฝึกอบรม

N = 120

ประเด็น	ก่อนการอบรม		หลังการอบรม		t-test	
	μ	σ	μ	σ	t-value	Sig.
ความรู้ที่เกษตรกรได้รับในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่	2.32	0.635	3.67	0.568	-24.482**	0.000
1. ด้านทรัพยากรการผลิต	2.42	0.749	3.86	0.568	-22.271**	0.000
2 ด้านการผลิต	2.28	0.658	3.56	0.689	-22.360**	0.000
3. ด้านประสิทธิภาพการผลิต	2.26	0.718	3.62	0.683	-21.046**	0.000

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ** มีนัยสำคัญยิ่งที่ระดับ 0.01

6.1 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับความรู้ที่เกษตรกรได้รับในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ พบว่า ระดับความรู้ของเกษตรกรรุ่นใหม่หลังการฝึกอบรมแตกต่างจากก่อนฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญยิ่งที่ระดับ 0.01 (t-value = -24.482, sig. = 0.000) และเมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดของเกษตรกรรุ่นใหม่ ก่อนและหลังการฝึกอบรม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกประเด็น ได้แก่ ด้านทรัพยากรการผลิต (t-value = -22.271, sig. = 0.000) ด้านการผลิต (t-value = -22.360, sig. = 0.000) และด้านประสิทธิภาพการผลิต (t-value = -21.046, sig. = 0.000)

การทดสอบสมมุติฐานการวิจัย ระดับความรู้ที่เกษตรกรรุ่นใหม่ได้รับจากการอบรมหลักสูตรเกษตรกรรุ่นใหม่ (Young Smart Farmer : YSF) จังหวัดระนอง ก่อนและหลังการฝึกอบรม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 4.23 การทดสอบสมมติฐานใช้ค่า t-test เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ เปรียบเทียบระหว่างก่อนการฝึกอบรม และหลังการฝึกอบรม

N = 120

ประเด็นการเปลี่ยนแปลง จากการพัฒนา	ก่อนการอบรม		หลังการอบรม		t-test	
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	t-value	Sig.
1. ต่อตนเอง	3.06	0.805	4.18	0.535	-17.400**	0.000
2. ต่อกลุ่มเครือข่าย	2.70	0.784	3.87	0.609	-15.787**	0.000
3. ต่อการทำงานกับเจ้าหน้าที่	3.05	0.780	4.06	0.656	-14.270**	0.000
รวม	2.93	0.702	4.05	0.490	-18.015*	0.012

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 , ** มีนัยสำคัญยิ่งที่ระดับ 0.01

6.2 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ พบว่า ในภาพรวมการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ ก่อนและหลังการฝึกอบรมหลักสูตร Young Smart Farmer มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (t-value = -18.105, sig. = 0.012) และเมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า การเปลี่ยนแปลงที่เกิดของเกษตรกรรุ่นใหม่ ก่อนและหลังการฝึกอบรม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกประเด็น ได้แก่ ต่อตนเอง (t-value = -17.400, sig. = 0.000) ต่อกลุ่มเครือข่าย (t-value = -15.787, sig. = 0.000) และต่อการทำงานกับเจ้าหน้าที่ (t-value = -14.270, sig. = 0.000)

สรุปสมมติฐานการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ ก่อนและหลังหลักสูตรเกษตรกรรุ่นใหม่ (Young Smart Farmer : YSF) จังหวัดระนอง สรุปได้ว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ที่เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยรวมทั้ง 3 ประเด็น ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงต่อตนเอง ต่อกลุ่มเครือข่าย และต่อการทำงานกับเจ้าหน้าที่ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อแยกพิจารณาประเด็นพบว่า การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ก่อนและหลังการฝึกอบรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกประเด็น ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดต่อตนเอง ต่อกลุ่มเครือข่าย และต่อการทำงานกับเจ้าหน้าที่

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่ในจังหวัดระนอง ผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นสำคัญ จำแนกออกเป็น 3 ส่วน คือ สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ความรู้และแหล่งเรียนรู้ของเกษตรกรรุ่นใหม่ (2) ความคิดเห็นต่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่ (3) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่ (4) การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพและความต้องการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่ (5) ปัญหา ข้อเสนอแนะและแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ เกษตรกรที่ได้รับการอบรมหลักสูตร Young Smart Farmer จังหวัดระนอง ในปี 2557-2563 เกษตรกรรุ่นใหม่จากพื้นที่ทั้ง 5 อำเภอ (อำเภอเมืองระนอง อำเภอละอุ่น อำเภอกะเปอร์ อำเภอกะบุรี อำเภอสุขสำราญ) จำนวนทั้งหมด 120 ราย และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบเกษตรกรรุ่นใหม่จังหวัดระนอง จำนวน 6 ราย เก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมด

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามแบบมีโครงสร้างประกอบด้วยคำถามแบบปลายปิดและปลายเปิด แบ่งเนื้อหาออกเป็น 5 ตอน คือ ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล ทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรรุ่นใหม่ ตอนที่ 2 ความรู้ด้านการเกษตร แหล่งเรียนรู้ และการนำความรู้ไปใช้ของเกษตรกรรุ่นใหม่ ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อกระบวนการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่และปัจจัยที่เกี่ยวข้องและการเปลี่ยนแปลงก่อนและหลังพัฒนา ตอนที่ 4 ความต้องการพัฒนาศักยภาพและการเชื่อมโยงเครือข่าย ตอนที่ 5 ปัญหา ข้อเสนอแนะ และแนวทางในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา เพื่อพิจารณาตรวจสอบความตรง และให้คำแนะนำแก้ไข จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน หลังจากนั้นนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence, IOC) ซึ่งได้ค่า IOC = 0.98 และทำการทดสอบแบบสอบถาม โดยการนำแบบ ไปทำการ ทดสอบ (pretest) กับเกษตรกรที่ไม่ใช่กับกลุ่มตัวอย่าง (เกษตรกรรุ่นใหม่จังหวัดพังงา) ในการวิจัย จำนวน 30 ราย นำผลการสอบถามไปทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นได้ (reliability consistency) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (coefficient of alpha หรือ cronbach's alpha) โดยค่า Cronbach's alpha ในแต่ละตอนได้ค่าสัมประสิทธิ์ระหว่าง 0.781 - 0.974 ซึ่งแสดงว่ามีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูงจึง สามารถนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลได้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และการจัดอันดับ

การทดสอบสมมติฐานการวิจัย ของเกษตรกรรุ่นใหม่ที่เข้าร่วมอบรมหลักสูตร Young Smart Farmer ปี 2557- 2563 เกี่ยวกับระดับความรู้ที่เกษตรกรได้รับในการพัฒนาเกษตรกร รุ่นใหม่ และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ ก่อนและหลังการฝึกอบรมมี ความแตกต่างกันด้วยค่าที (t-test)

1.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรทั้งหมด โดย นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขหลังจากการทดสอบเรียบร้อยแล้วไปสอบถามเกษตรกรรุ่นใหม่ จำนวน 120 ราย

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรม คอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดอันดับ การแปลความหมายตามเกณฑ์ที่กำหนด และการวิเคราะห์ความ แตกต่างกันด้วยค่าที (t-test)

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกร

1) สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ร้อยละ 64.2 เป็นเพศ หญิง อายุเฉลี่ย 37.53 ปี ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส เกษตรกรรุ่นใหม่จบการศึกษาระดับปริญญา ตรี ส่วนใหญ่มากกว่าครึ่งไม่ได้จบการศึกษาในสาขาที่เกี่ยวข้องกับด้านเกษตร มีจำนวนสมาชิกใน ครัวเรือนค่าเฉลี่ย จำนวน 3.94 คนต่อครัวเรือน เกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับความรู้และการเข้ารับการ อบรมทางการเกษตร เฉลี่ย 3.35 ครั้งในรอบปีที่ผ่านมา และเกษตรกรรุ่นใหม่มากกว่าครึ่งมี ประสบการณ์ในการทำการเกษตรทั้งหมด เฉลี่ย 8.75 ปี

2) สภาพพื้นฐานทางสังคม พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งทางสังคม สถานะทางสังคมส่วนใหญ่เป็นอาสาสมัคร รองลงมาเป็นผู้นำชุมชน สำหรับการเป็นสมาชิกกลุ่มสถาบันเกษตรกร มากกว่าครึ่งเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร รองลงมาเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

3) สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่มีจำนวนแรงงานภายในครอบครัวเฉลี่ย จำนวน 2.16 คน ต่อครัวเรือน มีแรงงานจ้างในภาคการเกษตร เฉลี่ย 2.11 คน การถือครองที่ดิน พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่มากกว่าครึ่งมีการถือครองที่ดินเฉลี่ย 17.75 ไร่ ส่วนใหญ่มีพื้นที่เป็นของตนเอง โดยมากกว่าครึ่งเป็นที่ดินไม่มีเอกสารสิทธิ์ รองลงมาเป็นโฉนด และมีเพียงส่วนน้อยที่ใช้พื้นที่เช่า พื้นที่สาธารณะ และพื้นที่อื่นๆ ในการทำการเกษตร เกษตรกรรุ่นใหม่มีรายได้ภาคเกษตรเฉลี่ย 206,958.30 บาทต่อปี และมีรายจ่ายภาคเกษตรเฉลี่ย 69,508.33 บาทต่อปี เกษตรกรรุ่นใหม่มากกว่าครึ่งใช้เงินทุนของตนเองในการทำการเกษตร สำหรับการกู้ยืมเงินส่วนใหญ่ของเกษตรกรรุ่นใหม่มีการกู้ยืมเงินจากธนาคาร/แหล่งเงินกู้ของรัฐ เกษตรกรรุ่นใหม่มากกว่าครึ่งมีสถานะหนี้สิน โดยมากกว่าครึ่งมีหนี้สินน้อยเฉลี่ย 189,125.00 บาทต่อปี เกษตรกรรุ่นใหม่มากกว่าครึ่งมีกิจกรรมทางการเกษตรคือการทำสวนและการปลูกไม้ผล โดยรูปแบบการทำเกษตรมากกว่าครึ่งทำการเกษตรแบบผสมผสาน รองลงมาทำเกษตรแบบพืชเชิงเดี่ยว เกษตรกรรุ่นใหม่มากกว่าครึ่งใช้น้ำฝนเป็นแหล่งน้ำทางการเกษตร รองลงมาแหล่งน้ำตามธรรมชาติ และแหล่งน้ำในฟาร์ม/แปลงตามลำดับ

1.3.2 ความรู้ด้านการเกษตร แหล่งเรียนรู้ และการนำความรู้ไปใช้ของเกษตรกรรุ่นใหม่

1) ความรู้ด้านการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่ที่เข้าร่วมอบรมหลักสูตรส่งเสริมและพัฒนา Young Smart Farmer ก่อนและหลังอบรม มีความแตกต่างกัน คือ

ก่อนการอบรม พบว่า ความคิดเห็นของเกษตรกรรุ่นใหม่เกี่ยวกับความรู้ด้านการเกษตร ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ทั้ง 3 ประเด็น ได้แก่ (1) ด้านทรัพยากรการผลิต พบว่าเกษตรกรมีระดับความรู้อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ น้ำ อยู่ในระดับน้อย จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ ดิน รองลงมาทุน (2) ด้านการผลิต พบว่า มีระดับความรู้อยู่ในระดับน้อยทุกประเด็น ได้แก่ ด้านพืช ด้านการเลี้ยงสัตว์ และด้านประมง ตามลำดับ (3) ด้านมาตรฐาน การแปรรูป และการตลาด พบว่า มีระดับความรู้อยู่ในระดับน้อยทุกประเด็น ได้แก่ มาตรฐานการผลิต แปรรูป และการตลาด

หลังการอบรม พบว่า ความคิดเห็นของเกษตรกรรุ่นใหม่เกี่ยวกับความรู้ด้านการเกษตร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้ง 3 ประเด็น ได้แก่ (1) **ด้านทรัพยากรการผลิต** พบว่า มีระดับความรู้อยู่ในระดับมากทุกประเด็น ได้แก่ น้ำ ดิน และทุน ตามลำดับ (2) **ด้านประสิทธิภาพการผลิต** พบว่า มีระดับความรู้อยู่ในระดับมากทุกประเด็น ได้แก่ มาตรฐานการผลิต การแปรรูป การตลาด ตามลำดับ (3) **ด้านการผลิต** พบว่า มีระดับความรู้อยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ พืช การเลี้ยงสัตว์ และมีระดับความรู้อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ประเด็น คือ การประมง

2) **แหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตร** เกษตรกรรุ่นใหม่มีแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตร ทั้งที่เป็นสื่อบุคคล สื่อกลุ่ม สื่อมวลชน และสื่อออนไลน์ พบว่า ในภาพรวมระดับการได้รับข้อมูลด้านการเกษตรจากแหล่งเรียนรู้ในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ อยู่ระดับปานกลาง จำนวน 3 ประเด็น เมื่อพิจารณาเป็นประเด็นดังนี้ (1) **สื่อออนไลน์** พบว่า มีระดับความรู้อยู่ในระดับมาก 3 ประเด็น ได้แก่ ยูทูป(Youtube) เฟสบุ๊ก (Facebook) และไลน์ (Line) ตามลำดับ (2) **สื่อกลุ่ม** พบว่า มีระดับความรู้อยู่ในระดับปานกลางทุกประเด็น ได้แก่ ศูนย์เรียนรู้ต่างๆ การฝึกปฏิบัติ รองลงมาการอบรม/สาธิต การฝึกปฏิบัติ (3) **สื่อบุคคล** พบว่า มีระดับความรู้อยู่ในระดับมาก 2 ประเด็น ได้แก่ เจ้าหน้าที่รัฐ รองลงมาเป็นปราชญ์เกษตรหรือเกษตรกรต้นแบบ

3) **การนำความรู้ไปใช้ของเกษตรกรรุ่นใหม่** เกษตรกรรุ่นใหม่สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีการนำระดับความรู้ไปใช้ในระดับมาก จำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ การนำเทคโนโลยีหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ รองลงมาการเป็นผู้ประกอบการเกษตรกรรุ่นใหม่ และการต่อยอดผลิตภัณฑ์ ตามลำดับ

1.3.3 ความคิดเห็นต่อการพัฒนา ความคิดเห็นต่อบัณฑิตที่เกี่ยวข้องและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นต่อการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่

1) **ความคิดเห็นต่อการพัฒนาของเกษตรกรรุ่นใหม่** ในภาพรวมเกษตรกรมีระดับความความคิดเห็นต่อความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ผลงานเกษตรกรรุ่นใหม่ รองลงมาการผลักดันให้เกษตรกรรุ่นใหม่มีบทบาททางสังคม ตามลำดับ

2) *ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาของเกษตรกรรุ่นใหม่* ในภาพรวมเกษตรกรรุ่นใหม่ มีระดับความความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียดปรากฏดังนี้

(1) *ตัวเกษตรกรและเครือข่าย* พบว่า ภาพรวมเกษตรกรรุ่นใหม่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ ความพร้อมและความสนใจ รองลงมาเป็นสภาพแวดล้อมพื้นที่ทำการเกษตร

(2) *เจ้าหน้าที่และหน่วยงาน* พบว่า ภาพรวมเกษตรกรรุ่นใหม่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอ รองลงมา เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรจังหวัด

(3) *หลักสูตรกิจกรรมในการพัฒนา* พบว่า ภาพรวมเกษตรกรรุ่นใหม่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด ได้แก่ ผู้รู้หรือต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ รองลงมาระยะเวลาการเรียนรู้ในแต่ละครั้ง

3) *ความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งก่อนอบรมและหลังอบรม* จากการพัฒนาของเกษตรกรรุ่นใหม่ พบว่า *ก่อนการอบรม* มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับปานกลางทุกประเด็น *หลังการอบรม* พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมาก โดยมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมากในทุกประเด็น โดยพิจารณาเป็นประเด็นดังนี้

ก่อนการอบรม พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรรุ่นใหม่มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ดังนี้ (1) *ต่อตนเอง* พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่มีความคิดเห็นก่อนการอบรมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ความภาคภูมิใจในการประกอบอาชีพเกษตรกร รองลงมา แนวคิดใหม่ๆ ที่สามารถต่อยอดกิจกรรมที่ทำอยู่ และความกระตือรือร้นในการดำเนินกิจกรรม ตามลำดับ (2) *ต่อกลุ่มเครือข่าย* พบว่า ภาพรวมเกษตรกรรุ่นใหม่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การแลกเปลี่ยนปัจจัยการผลิต การแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างสมาชิก เพื่อนร่วมอุดมการณ์ในอาชีพ ช่องทางการตลาด ตามลำดับ (3) *ต่อกลุ่มเจ้าหน้าที่* พบว่า ภาพรวมเกษตรกรรุ่นใหม่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ความเข้าใจกันและสนิทสนมกันคุ้นเคยพี่น้อง รองลงมา การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่างๆอย่างรวดเร็ว และเจตคติที่ดีต่อเจ้าหน้าที่

หลังการอบรม พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรรุ่นใหม่มีระดับคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ดังนี้ (1) **ต่อตนเอง** พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่มีความคิดเห็นหลังการอบรมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ความภาคภูมิใจในการประกอบอาชีพเกษตรกร รองลงมา ความกระตือรือร้นในการดำเนินกิจกรรม และแนวคิดใหม่ๆ ที่สามารถต่อยอดกิจกรรมที่ทำอยู่ ตามลำดับ (2) **ต่อกลุ่มเครือข่าย** พบว่า ภาพรวมเกษตรกรรุ่นใหม่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ช่องทางการตลาด รองลงมา เพื่อนร่วมอุดมการณ์ในอาชีพ การแลกเปลี่ยนปัจจัยการผลิต การแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างสมาชิก ตามลำดับ (3) **ต่อกลุ่มเจ้าหน้าที่** พบว่า ภาพรวมเกษตรกรรุ่นใหม่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่างๆ อย่างรวดเร็ว รองลงมาความเข้าใจกันและสนิทสนมกันดูใจพี่น้อง และเจตคติที่ดีต่อเจ้าหน้าที่ ตามลำดับ

1.3.4 ศักยภาพความต้องการพัฒนาศักยภาพและการเชื่อมโยงเครือข่ายของเกษตรกรเกษตรกรรุ่นใหม่

1) **ศักยภาพความต้องการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรรุ่นใหม่** ความคิดเห็นต่อระดับความสามารถที่มีอยู่และระดับความต้องการพัฒนาของเกษตรกรรุ่นใหม่ ที่ผ่านกรอบรมหลักสูตรส่งเสริมและพัฒนา Young Smart Farmer ปี 2557-2563 พบว่า ระดับศักยภาพความสามารถที่มีอยู่ของเกษตรกรรุ่นใหม่ อยู่ในระดับปานกลาง แต่ระดับความต้องการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรรุ่นใหม่ อยู่ในระดับมาก โดยพิจารณาเป็นประเด็นดังนี้

ระดับศักยภาพความสามารถที่มีอยู่ของเกษตรกรรุ่นใหม่ พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกประเด็น ได้แก่ มีความภาคภูมิใจในความเป็นเกษตรกร มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม มีข้อมูลประกอบการตัดสินใจ ตามลำดับ

ระดับความต้องการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรรุ่นใหม่ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกประเด็น ได้แก่ มีความภาคภูมิใจในความเป็นเกษตรกร มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม มีความตระหนักถึงคุณภาพสินค้าและความปลอดภัยของผู้บริโภค ตามลำดับ

2) **การเชื่อมโยงเครือข่าย** พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่มีการเชื่อมโยงเครือข่ายในภาพรวมมีการปฏิบัติการในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นประเด็นดังนี้ (1) **ช่องทางการเชื่อมโยงเครือข่าย** พบว่า ภาพรวมมีระดับการปฏิบัติการ อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ยูทูป เฟสบุ๊ก และไลน์ ตามลำดับ (2) **กิจกรรมของเครือข่าย** พบว่า มีระดับปฏิบัติการอยู่ในระดับปานกลางทุกประเด็น ได้แก่ การนัดพบปะเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การแลกเปลี่ยน/ซื้อขายปัจจัยการผลิต และการจัดตลาดขายสินค้าร่วมกัน

1.3.5 ปัญหาข้อเสนอแนะและแนวทางในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ (Young Smart Farmer)

1) ความคิดเห็นต่อปัญหาในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ ในกระบวนการพัฒนาของเกษตรกรรุ่นใหม่ที่ผ่านการอบรมหลักสูตรส่งเสริมและพัฒนา Young Smart Farmer ปี 2557-2563 พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรรุ่นใหม่มีระดับความความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก จำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ ต้นทุนการผลิตที่สูง สภาพแวดล้อมพื้นที่ทำการเกษตรไม่เอื้ออำนวย ไม่มีทุนในการพัฒนาการเกษตรของตนเอง ตามลำดับ

2) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ (Young Smart Farmer) จากการแบบสอบถามเกษตรกรแบบปลายเปิด และประเด็นสนทนากลุ่ม แยกเป็น 5 ประเด็น ดังนี้ ในภาพรวม พบว่า (1) ด้านรูปแบบกระบวนการในการอบรม/พัฒนา พบว่า ควรจัดหลักสูตรการอบรมมาจากความต้องการของเกษตรกร หลักมีความหลากหลาย กระบวนการอบรม/พัฒนามีความต่อเนื่อง น่าสนใจ เน้นการลงมือปฏิบัติ และการจัดสรรงบประมาณในการอบรม (2) ด้านปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อกระบวนการอบรม/พัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ พบว่า ความพร้อมของเกษตรกร ควรจัดหาวิทยากรหรือเกษตรกรผู้นำที่ถ่ายทอดความรู้ ต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และประสบความสำเร็จในด้านการเกษตร (3) ด้านองค์ความรู้ และความต้องการในการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่ พบว่า เกษตรกรต้องการองค์ความรู้ใหม่ๆ และมีความหลากหลายครอบคลุมด้านการเกษตร (4) ด้านการเชื่อมโยงเครือข่าย พบว่า ควรจัดทำเอกสารทำเนียบเกษตรกรรุ่นใหม่ และเน้นการช่วยเหลือกันการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเกษตรกรรุ่นใหม่ในเครือข่าย (5) ด้านความต้องการรับการส่งเสริม สนับสนุนจากรัฐ เอกชน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการบูรณาการร่วมกันในการส่งเสริมและผลักดันเกษตรกรรุ่นใหม่ให้มีบทบาทและการแสดงศักยภาพ รวมทั้ง การสนับสนุนปัจจัยการผลิต ช่องทางการตลาด

1.3.6 การทดสอบสมมติฐาน

ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย ของเกษตรกรที่เข้าร่วมอบรมหลักสูตร Young Smart Farmer เกี่ยวกับระดับความรู้ที่เกษตรกรได้รับในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ การและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ สรุปได้ดังนี้

1) การทดสอบสมมติฐานการวิจัย ความคิดเห็นต่อระดับความรู้ที่เกษตรกรรุ่นใหม่ได้รับจากการอบรมหลักสูตร Young Smart Farmer ก่อนและหลังการฝึกอบรมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งที่ระดับ 0.01

2) การทดสอบสมมติฐานการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ ก่อนและหลังการอบรมหลักสูตร Young Smart Farmer สรุปได้ว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ที่ได้รับการอบรมหลักสูตร Young Smart Farmer ก่อนและหลังการฝึกอบรมเกิดการเปลี่ยนแปลง

โดยรวมทั้ง 3 ประเด็น ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงต่อตนเอง ต่อกลุ่มเครือข่าย และต่อการทำงานกับเจ้าหน้าที่ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย เรื่องแนวทางการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ จังหวัดระนองที่ผ่านการอบรมหลักสูตร Young Smart Farmer ปี 2557 - 2563 สรุปประเด็นสำคัญได้ ดังนี้

2.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร

2.1.1 *สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล* พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่มากกว่าครึ่งหนึ่งเป็นเพศหญิง ไม่สอดคล้องกับ พชรวลัย เอี่ยมอาภรณ์ (2557 : น.45) ศึกษาแนวทางการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 6 จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าร้อยละ 68.0 เกษตรกรรุ่นใหม่ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ทั้งนี้อาจเนื่องจากในปัจจุบัน เกษตรกรเพศหญิงมีความสนใจในการทำกิจกรรมและมีความกล้าแสดงออกมากขึ้น เกษตรกรรุ่นใหม่อายุเฉลี่ย 37.53 ปี ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สอดคล้องกับ นลทวรรณ มากหลาย (2557, น.77) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ใน จังหวัดระยอง พบว่า เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 36.93 ปี เกษตรกรรุ่นใหม่ครึ่งหนึ่งจบการศึกษาระดับปริญญาตรี และมีสถานภาพสมรส เกษตรกรรุ่นใหม่ส่วนใหญ่ไม่ได้จบการศึกษาในสาขาที่เกี่ยวข้องกับด้านเกษตร มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนค่าเฉลี่ย จำนวน 3.94 คน เกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับความรู้และการเข้ารับการอบรมทางการเกษตรเฉลี่ย 3.35 ครั้งในรอบปีที่ผ่านมา และเกษตรกรรุ่นใหม่มีประสบการณ์ในการทำเกษตรทั้งหมดเฉลี่ย 8.75 ปี สอดคล้องกับ พชรวลัย เอี่ยมอาภรณ์ (2557 : น.45) พบว่า ร้อยละ 35.5 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.80 คน ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปเป็นอาชีพเสริม ประสบการณ์ในการทำเกษตร เฉลี่ย 8.50 ปี ซึ่งจากผลการศึกษาดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเกษตรกรรุ่นใหม่มีความแตกต่างทางด้านอายุเมื่อเปรียบเทียบกับเกษตรกรทั่วไป เพราะว่าการรับสมัครเกษตรกรรุ่นใหม่ มีเกณฑ์อายุระหว่าง 17-45 ปี ถึงแม้ว่าจะยังมีประสบการณ์ทำงานด้านการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่ไม่มากนัก แต่พบว่าเป็นเกษตรกรที่ได้รับการศึกษาภาคพื้นฐาน โดยเกษตรกรรุ่นใหม่ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี รองลงมามัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.) ประกอบกับอายุน้อย ทำให้สามารถเรียนรู้สิ่งใหม่ได้ตลอดเวลา

2.1.2 *สภาพพื้นฐานทางสังคม* พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งทางสังคม ตำแหน่งทางสังคมส่วนใหญ่เป็นอาสาสมัคร รองลงมาเป็นผู้นำชุมชน สำหรับการเป็นสมาชิกกลุ่มสถาบันเกษตรกร มากกว่าครึ่งเป็นกลุ่มเกษตรกร รองลงมาเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

สอดคล้องกับ พชรวลัย เอี่ยมอาภรณ์ (2557 : น.47) พบว่า ร้อยละ 69.5 เกษตรกรรุ่นใหม่ ไม่มีตำแหน่งใดๆ ในสังคม มีเพียงร้อยละ 30.5 ที่มีตำแหน่งในสังคม โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 15.5 เป็นอาสาสมัครเกษตร และสอดคล้องกับนันทยา ศรีหัดจันทา (2558, น.5) พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ส่วนใหญ่เป็นอาสาสมัครและผู้นำชุมชน อภิปรายได้ว่า เกษตรกรที่มีตำแหน่งทางสังคม อาจไม่มีเวลาและความพร้อมเข้าร่วมการอบรมและการพัฒนาเนื่องด้วยภาระงานทางสังคม การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส. และ กลุ่มเกษตรกร ทั้งนี้อาจเนื่องจากกลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร

2.1.3 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่มีจำนวนแรงงานภายในครอบครัวเฉลี่ย จำนวน 2.16 คน ต่อครัวเรือน มีแรงงานจ้างในภาคการเกษตร เฉลี่ย 2.11 คน การถือครองที่ดิน พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่มากกว่าครึ่งมีการถือครองที่ดินน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่ การถือครองที่ดินเฉลี่ย 17.75 ไร่ ส่วนใหญ่มีพื้นที่เป็นของตนเอง โดยมากกว่าครึ่งเป็นที่ดินไม่มีเอกสารสิทธิ์ รองลงมาเป็นโฉนด และมีเพียงส่วนน้อยที่ใช้พื้นที่เช่า พื้นที่สาธารณะ และพื้นที่อื่นๆ ในการทำการเกษตร ได้แก่ พื้นที่ของพ่อแม่ และพื้นที่ของญาติ สอดคล้องกับพชรวลัย เอี่ยมอาภรณ์ (2557 : น.47) พบว่า เกษตรกรมีส่วนใหญ่การถือครองที่ดินน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 55 โดยการถือครองที่ดินเฉลี่ย 15.66 ไร่ เกษตรกรส่วนใหญ่ถือครองพื้นที่ในรูปแบบโฉนดที่ดิน ร้อยละ 96.5 เป็นพื้นที่ของตนเอง ซึ่งไม่สอดคล้องกับกิริติยา สวัสดิภาพ (2554 : หน้า 205) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความคาดหวังในการพัฒนาการเกษตรเพื่อพึ่งตนเองของเกษตรกรรุ่นใหม่ พบว่า พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่มีพื้นที่ถือครองรวมเนื้อที่ 1-5 ไร่ ร้อยละ 81.25 เป็นพื้นที่ที่ได้รับจาก ส.ป.ก. ส่วนใหญ่ไม่มีพื้นที่ของตนเอง และไม่มีพื้นที่เช่าจากบุคคลอื่น

ส่วนการศึกษาเกี่ยวกับรายได้ภาคเกษตรเฉลี่ย 206,958.30 บาทต่อปี และมีรายจ่ายภาคเกษตรเฉลี่ย 69,508.33 บาทต่อปี เกษตรกรรุ่นใหม่มากกว่าครึ่งใช้เงินทุนของตนเองในการทำการเกษตร สำหรับการกู้ยืมเงินจากแหล่งต่างๆ ของเกษตรกรรุ่นใหม่ พบว่า ส่วนใหญ่ของเกษตรกรรุ่นใหม่มีการกู้ยืมเงินจากธนาคาร/แหล่งเงินกู้ของรัฐ รองลงมากู้ยืมเงินจากกองทุนหมู่บ้าน/กลุ่มออมทรัพย์ เกษตรกรรุ่นใหม่มากกว่าครึ่งมีสถานะหนี้สิน โดยมากกว่าครึ่งมีหนี้สินน้อยกว่าหรือเท่ากับ 150,000 บาทต่อปี มีหนี้สินเฉลี่ย 189,125.00 บาทต่อปี สอดคล้องกับ พชรวลัย เอี่ยมอาภรณ์ (2557 : น.47) พบว่า เกษตรกรมีรายได้ภาคการเกษตรเฉลี่ย 185,543 บาทต่อปี เกษตรกรมีรายจ่ายภาคการเกษตรเฉลี่ย 70,433.75 บาทต่อปี ร้อยละ 43.0 แหล่งเงินทุนมาจากของตนเอง เกษตรกรส่วนใหญ่ มีสถานะการกู้ยืม คิดเป็นร้อยละ 57.0 โดยส่วนใหญ่เป็นการกู้ยืมจาก ธ.ก.ส. รองลงมากองทุนหมู่บ้าน/กลุ่มออมทรัพย์ อภิปรายผลได้ว่าเกษตรกรรุ่นใหม่มีรายได้ภาคการเกษตรเฉลี่ย 206,958.30 บาทต่อปี ทั้งนี้เนื่องจาก เกษตรกรรุ่นใหม่ส่วนใหญ่ทำการเกษตร

แบบผสมผสาน ร้อยละ 77.5 ทำให้เกษตรกรมีรายได้หลายทาง และหมุนเวียนตลอดทั้งปี และผลการวิจัยในส่วนของ การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ เกษตรกรรุ่นใหม่ส่วนใหญ่ นำความรู้ด้านการตลาดและการเป็นผู้ประกอบการรุ่นใหม่ ไปใช้ประโยชน์เป็นอันดับ 2

2.2 ความคิดเห็นต่อระดับความรู้ที่ได้รับก่อนอบรมและหลังอบรม การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรจากแหล่งเรียนรู้ และการนำความรู้ไปใช้ของเกษตรกรรุ่นใหม่

2.2.1 ความคิดเห็นต่อระดับความรู้ด้านการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่ พบว่า ผลการวิจัยมีความแตกต่างกัน คือ *ก่อนการอบรม* พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรรุ่นใหม่มีระดับความรู้อยู่ในระดับน้อย *หลังการอบรม* พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรรุ่นใหม่มีระดับความรู้อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับกับ พชรวัลย์ เอี่ยมอาภรณ์ (2557 : น.100) พบว่า ระดับความรู้ที่เกษตรกรรุ่นใหม่ได้รับจากการเข้าร่วมอบรมหลักสูตร Young Smart Farmer ก่อนการอบรม เกษตรกรรุ่นใหม่มีระดับความรู้อยู่ในระดับน้อย แต่ หลังการอบรม พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรรุ่นใหม่มีระดับความรู้อยู่ในระดับมาก โดยมีระดับความรู้อยู่ในระดับมากทุกประเด็น

2.2.2 ระดับการได้รับข้อมูลด้านการเกษตรจากแหล่งเรียนรู้ในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรได้รับความรู้ข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อออนไลน์ มากที่สุด ได้แก่ ยูทูป เฟสบุ๊ค และไลน์ และรองลงมาจากเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งไม่สอดคล้องกับ นันทิยา ศรีทัดจันทา (2558, น.5) พบว่า การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร ส่วนใหญ่ ได้รับข้อมูลข่าวสารในระดับมากด้านการเกษตรจากเจ้าหน้าที่รัฐ ในด้านแหล่งสื่อกลุ่ม ได้รับข้อมูลข่าวสารในระดับมากจากโทรทัศน์ ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า เกษตรกรส่วนใหญ่จะศึกษาเรียนรู้จากสื่อออนไลน์เป็นสื่อหลัก เนื่องด้วยการสื่อสารสมัยใหม่ ที่สามารถเข้าถึงสื่อได้ง่าย ไม่จำกัดเวลา มีความหลากหลายของข้อมูล

2.2.3 ระดับการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ของเกษตรกรรุ่นใหม่ ผลการวิจัย พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรรุ่นใหม่สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์อยู่ในระดับปานกลางโดยมีการนำระดับความรู้ไปใช้ในระดั้มาก ได้แก่ การนำเทคโนโลยีหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ รองลงมาการเป็นผู้ประกอบการเกษตรกรรุ่นใหม่ และการต่อยอดผลิตภัณฑ์ ตามลำดับ ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ส่วนใหญ่มีความสามารถด้านการเกษตรเป็นพื้นฐานอยู่แล้วจากการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการสอบถามจากญาติผู้ใหญ่ ผู้มีความรู้ หรือที่เคยปฏิบัติ ผนวกกับความรู้ใหม่ และนำไปปรับใช้เมื่อได้เรียนรู้เพิ่มเติมจากการอบรม ทำให้การนำความรู้ด้านการนำเทคโนโลยีหรือ

ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ถูกนำไปใช้ประโยชน์มากที่สุด และนอกจากเกษตรกรรุ่นใหม่พัฒนาตนเองในการเป็นผู้ประกอบการรุ่นใหม่ ที่สามารถผลิตได้และขายเป็น มีการทำตลาดร่วมกัน มีการต่อยอดผลิตภัณฑ์การออกแบบที่น่าสนใจ

2.3 ความคิดเห็นต่อการพัฒนา ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่

2.3.1 ความคิดเห็นต่อการพัฒนาของเกษตรกรรุ่นใหม่ ผลการวิจัย พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรรุ่นใหม่มีระดับความความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ผลงานเกษตรกรรุ่นใหม่ รองลงมาการผลักดันให้เกษตรกรรุ่นใหม่มีบทบาททางสังคม สอดคล้องกับ นางนันทิยา ศรีทัศนันทา (2558, น.13) พบว่า กระบวนการพัฒนาของเกษตรกรรุ่นใหม่ ด้านฝึกความเป็นผู้นำมากที่สุด รองลงมาควรประชาสัมพันธ์ผลงานเกษตรกรรุ่นใหม่ต้นแบบ อาจเนื่องจากว่า การประชาสัมพันธ์ผลงานและการผลักดันให้เกษตรกรรุ่นใหม่มีบทบาททางสังคม เป็นการให้การยอมรับและสร้างแรงจูงใจให้เกษตรกรรุ่นใหม่มีกำลังในการขับเคลื่อนการดำเนินงานกิจกรรมภาคการเกษตร การผลิตชิ้นงานนวัตกรรมใหม่ๆ การสร้างเครือข่ายและการเป็นแหล่งเรียนรู้แก่เยาวชนคนรุ่นใหม่ได้ เป็นการสร้างความภาคภูมิใจในการเป็นเกษตรกร

2.3.2 ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาของเกษตรกรรุ่นใหม่ ผลการวิจัย พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรรุ่นใหม่มีระดับความความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียดปรากฏ ดังนี้ (1) ตัวเกษตรกรและเครือข่าย โดยมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ความพร้อมและความสนใจ (2) เจ้าหน้าที่และหน่วยงาน โดยมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรจังหวัด (3) หลักสูตรกิจกรรมในการพัฒนา พบว่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด ได้แก่ ผู้รู้หรือต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ รองลงมาระยะเวลาการเรียนรู้ในแต่ละครั้ง สอดคล้องกับ นางนันทิยา ศรีทัศนันทา (2558, น.13) พบว่า ปัจจัยเงื่อนไขที่มีผลต่อการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ ได้แก่ ในเรื่อง วิทยากรและระดับมากในเรื่องผู้รู้และต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและการเต็มใจเข้าร่วมกิจกรรม ทั้งนี้ก็ปราชัยได้ว่าความสำเร็จในการอบรมและการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ อันดับแรกต้องมาจากความพร้อมและความสมัครใจในการพัฒนา เพราะกระบวนการในการอบรม จำนวน 3 ครั้งต่อปี และยังมีกิจกรรมเครือข่ายของเกษตรกรรุ่นใหม่ให้ร่วมกิจกรรมตลอดทั้งปี ในส่วนของเจ้าหน้าที่หลักในการจัดทำหลักสูตร

อบรมพัฒนาและการประสาน เป็น ผู้รับผิดชอบระดับจังหวัด และส่วนของหลักสูตรกิจกรรมในการพัฒนา เกษตรกรรุ่นใหม่ต้องการผู้รู้หรือต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ ในการเรียนรู้เพิ่มเติมหรือความรู้ชัดแจ้งในเรื่องนั้นๆ เนื่องจากผลการวิจัยภาพรวมเกษตรกรรุ่นใหม่มีความรู้ด้านการเกษตรอยู่ในระดับปานกลางและมาก

2.3.3 *ความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งก่อนอบรมและหลังอบรมจากการพัฒนาของเกษตรกรรุ่นใหม่* ผลวิจัยพบว่า ก่อนการอบรม มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับปานกลาง แต่ หลังการอบรม พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นประเด็น ดังนี้ (1) *ต่อตนเอง* มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ความภาคภูมิใจในการประกอบอาชีพเกษตรกร (2) *ต่อกลุ่มเครือข่าย* พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ช่องทางการตลาด รองลงมา เพื่อนร่วมอุดมการณ์ในอาชีพ (3) *ต่อเจ้าหน้าที่* มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่างๆอย่างรวดเร็ว รองลงมาความเข้าใจกันและสนิทสนมกันคึกคักพั่ง ซึ่งสอดคล้องกับ พชรพลย์ เอี่ยมอาภรณ์ (2557 : น.101) พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ที่ได้รับการอบรมหลักสูตร Young Smart Farmer ก่อนและหลังการฝึกอบรมเกิดการเปลี่ยนแปลง โดยรวมทั้ง 3 ประเด็น ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงต่อตนเอง ต่อกลุ่มเครือข่าย และต่อการทำงานกับเจ้าหน้าที่

2.4 ศักยภาพและความต้องการพัฒนาศักยภาพและการเชื่อมโยงเครือข่ายของเกษตรกร

2.4.1 *ศักยภาพและความต้องการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรรุ่นใหม่* ความคิดเห็นต่อระดับความสามารถที่มีอยู่และระดับความต้องการพัฒนาของเกษตรกรรุ่นใหม่ ผลวิจัยพบว่า ระดับความสามารถที่มีอยู่ และ ระดับความต้องการพัฒนา มีความแตกต่างกัน คือ ระดับความสามารถที่มีอยู่ของเกษตรกรรุ่นใหม่ อยู่ในระดับปานกลาง แต่ระดับความต้องการพัฒนาของเกษตรกรรุ่นใหม่ อยู่ในระดับมาก โดยพิจารณาเป็นประเด็นดังนี้

ความสามารถที่มีอยู่ของเกษตรกรรุ่นใหม่ พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกประเด็น ได้แก่ มีความภาคภูมิใจในความเป็นเกษตรกร มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม มีข้อมูลประกอบการตัดสินใจ ตามลำดับ

ระดับความต้องการพัฒนาของเกษตรกรรุ่นใหม่ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกประเด็น ได้แก่ มีความภาคภูมิใจในความเป็นเกษตรกร มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม มีความตระหนักถึงคุณภาพสินค้าและความปลอดภัยของผู้บริโภค ตามลำดับ

สอดคล้องกับ พชรวลัย เอี่ยมอาภรณ์ (2557 : น.102) พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่มีการเปลี่ยนแปลงในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ระดับความคิดเห็นที่มากที่สุด จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ เกิดความภูมิใจในอาชีพเกษตรกรรม และตระหนักถึงคุณภาพสินค้าและความปลอดภัยของผู้บริโภค อภิปรายได้ว่า เกษตรกรรุ่นใหม่มีความภาคภูมิใจในการเป็นเกษตรกร แต่ยังต้องการพัฒนาให้ตนเองเป็นผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญ สามารถถ่ายทอดความรู้แก่ผู้อื่น เป็นวิทยากรหรือเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ได้ รวมทั้งประสบความสำเร็จสามารถต่อยอดกิจกรรมการเกษตรของตนได้ จะทำให้ตนเองเพิ่มความรู้สึก เกิดความภาคภูมิใจในการเป็นเกษตรกรยิ่งขึ้น ส่วนการตระหนักถึงคุณภาพสินค้าและความปลอดภัยของผู้บริโภค ที่เกษตรกรรุ่นใหม่มีความต้องการให้ผลผลิตของตนได้รับการยอมรับ มีมาตรฐานการผลิตที่ดีถึงกระบวนการผลิตที่ได้มาตรฐาน สามารถเพิ่มช่องทางการตลาดได้มากขึ้น

2.4.2 การเชื่อมโยงเครือข่าย พบว่า ภาพรวมมีการปฏิบัติการในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นประเด็นดังนี้ (1) ช่องทางการเชื่อมโยงเครือข่าย พบว่า ภาพรวมมีระดับการปฏิบัติการอยู่ในระดับมาก โดยอยู่ในระดับมาก 3 ประเด็น ได้แก่ ไลน์ และเฟสบุ๊ก ตามลำดับ (2) กิจกรรมของเครือข่าย พบว่า มีระดับปฏิบัติการอยู่ในระดับปานกลางทุกประเด็น ได้แก่ การนัดพบปะเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การแลกเปลี่ยน/ซื้อขายปัจจัยการผลิต และการจัดตลาดขายสินค้าร่วมกัน สอดคล้องกับ พชรวลัย เอี่ยมอาภรณ์ (2557 : น.101) พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ ใช้ช่องทางการเชื่อมโยงเครือข่ายอยู่ในระดับมาก จำนวน 5 ประเด็น ได้แก่ ทาง Line ทางโทรศัพท์มือถือ/โทรศัพท์บ้าน ทางเฟสบุ๊ก facebook การประชุม การเยี่ยมเพื่อน ในส่วนของกิจกรรมของเครือข่ายเกษตรกร ที่มีความคิดเห็นในระดับมาก ได้แก่ การแลกเปลี่ยน/ซื้อ ขาย ปัจจัยการผลิต การนัดพบปะเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (การจัดตลาดนัดขายสินค้าร่วมกัน ทั้งนี้เนื่องจาก ช่องทางการเชื่อมโยงเครือข่ายผ่านทางไลน์ และเฟสบุ๊ก ในปัจจุบันทุกคนสามารถเข้าได้ง่าย พุดคุยนัดหมายผ่านกลุ่มใหญ่ได้ ทำให้ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย ในส่วนกิจกรรมของเครือข่าย เกษตรกรรุ่นใหม่ มีการนัดพบปะเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำกิจกรรมร่วมกัน นอกเหนือจากกิจกรรมโครงการ ทั้งในระดับกลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่

2.5 ปัญหา ข้อเสนอแนะ และแนวทางในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่

2.5.1 ความคิดเห็นต่อปัญหาในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ ในกระบวนการ พัฒนาของเกษตรกรรุ่นใหม่ ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมเกษตรกรรุ่นใหม่มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก จำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ ต้นทุนการผลิตที่สูง สภาพแวดล้อมพื้นที่ทำการเกษตรไม่เอื้ออำนวย ไม่มีทุนในการพัฒนาการเกษตรของตนเอง ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจาก จังหวัดระนอง เป็นจังหวัดขนาดเล็ก การคมนาคมไม่สะดวก และตลาดยังไม่เปิดกว้าง ไม่มีจุดรับซื้อขนาดใหญ่ (ล้ง) ทำให้เกิดต้นทุนการผลิตที่สูง เช่น ต้นพันธุ์พืช ปุ๋ยหรือสารเคมี วัสดุ

อุปกรณ์การเกษตร พื้นที่ทำการเกษตรส่วนใหญ่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ เนื่องจากติดเขตป่า และเขตอนุรักษ์ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เชิงเขา ทำให้พืชหลักในพื้นที่ยังคงเป็น ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ไม้ผล

2.5.2 ข้อเสนอแนะและแนวทางในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ จากแบบสอบถาม เกษตรกรรุ่นใหม่แบบคำถามปลายเปิด และการสนทนากลุ่ม (focus group) เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ ได้ แนวทางการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ในจังหวัดระนอง ทั้งหมด 5 ด้าน 1) ด้านรูปแบบกระบวนการในการอบรม/พัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ ให้เจ้าหน้าที่จัดหลักสูตรอบรมให้ตรงกับความต้องการของเกษตรกร ทั้งในด้านเนื้อหาความรู้ การลงมือปฏิบัติ การเรียนรู้ในสถานที่จริง 2) ด้านปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อกระบวนการอบรม/พัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ ควรเน้นเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการด้วยความสมัครใจและมีความพร้อม และการจัดหาวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถ 3) ด้านองค์ความรู้ และความต้องการในการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่ เน้นองค์ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรมใหม่ๆ 4) ด้านการเชื่อมโยงเครือข่าย ควรจัดทำทำเนียบเกษตรกรรุ่นใหม่ ควรสร้างเครือข่ายระดับอำเภอ มีเพิ่มกิจกรรมสานสัมพันธ์ เช่น การช่วยเหลือ การเยี่ยมเพื่อน 5) ด้านความต้องการรับการส่งเสริม สนับสนุนจากรัฐ เอกชน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในเรื่องของตลาด และปัจจัยการผลิต โดยการบูรณาการร่วมกันของทุกหน่วยงาน

2.6 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ความคิดเห็นต่อระดับความรู้ที่เกษตรกรรุ่นใหม่ได้รับ จากการอบรมหลักสูตร Young Smart Farmer ก่อนและหลังการฝึกอบรมมีความแตกต่างกัน และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่ ก่อนและหลังการฝึกอบรมมีความแตกต่างกัน ดังนี้

2.6.1 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างระดับความรู้ก่อนและหลังการอบรม พบว่า ในภาพรวมระดับความรู้ของเกษตรกรรุ่นใหม่หลังการฝึกอบรมแตกต่างจากก่อนฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญยิ่งที่ระดับ 0.01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า การเปลี่ยนแปลงที่เกิดของเกษตรกรรุ่นใหม่ ก่อนและหลังการฝึกอบรม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกประเด็น ได้แก่ ด้านทรัพยากรการผลิต ด้านการผลิต และด้านมาตรฐานการผลิต แปรรูป และการตลาด สอดคล้องกับ พชรวัลย์ เอี่ยมอาภรณ์ (2557 : น.89) ที่พบว่า การทดสอบสมมติฐานการวิจัย ระดับความรู้ที่เกษตรกรรุ่นใหม่ได้รับจากการอบรมหลักสูตร Young Smart Farmer ก่อนและหลังการฝึกอบรมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งที่ระดับ 0.01 และสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับความรู้ของภรณ์ ต่างวิวัฒน์ (2554, น.8) อธิบายความหมายของความรู้ว่า ความรู้ เป็นสารสนเทศที่ผ่านกระบวนการคิด ชัดเจน เปรียบเทียบ เชื่อมโยง และบูรณาการกับความรู้และประสบการณ์เดิม ผนวกกับความรู้อื่น เกิดการประสานระหว่างสถานการณ์ คำนิยาม ความรู้ในบริบท และความรู้แจ้ง จนเกิดเป็นความเข้าใจ เชื่อถือได้ และพัฒนาไปสู่ระดับที่สูงขึ้นหรือนำไปใช้ประโยชน์ ซึ่งสามารถอธิบายเพิ่มเติม

ได้ว่า หลังการอบรม เกษตรกรรุ่นใหม่ได้รับองค์ความรู้และการฝึกปฏิบัติจากการอบรมหลักสูตร Young Smart Farmer จำนวน 3 เวทีต่อรุ่น ทั้งการได้พบปะรุ่นพี่ รุ่นน้อง เพื่อนในรุ่น ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถ่ายทอดประสบการณ์ และการได้รับองค์ความรู้ทักษะการเกษตรจากวิทยากร ผู้รู้ เกษตรกรต้นแบบ ส่งผลให้ความรู้ด้านการเกษตรหลังอบรมเพิ่มมากขึ้น และควรเพิ่มเติมความรู้ในบางประเด็น เช่น ด้านประมง ด้านการตลาด เพื่อให้เกษตรกรรุ่นใหม่มีความรู้รอบด้านยิ่งขึ้น

2.6.2 ผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่ก่อนและหลังการฝึกอบรม พบว่า ในภาพรวมก่อนการอบรมและหลังการอบรม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 เมื่อแยกพิจารณารายประเด็นพบว่า การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ก่อนและหลังการฝึกอบรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกประเด็น ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดต่อตนเอง ต่อกลุ่มเครือข่าย และต่อเจ้าหน้าที่ สอดคล้องกับ พชรวัลย์ เอี่ยมอาภรณ์ (2557 : น.101) พบว่า การเปลี่ยนแปลงต่อตนเอง ต่อกลุ่มเครือข่าย และต่อการทำงานกับเจ้าหน้าที่ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อแยกพิจารณารายประเด็นพบว่า การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ก่อนและหลังการฝึกอบรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกประเด็น ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดต่อตนเอง ต่อกลุ่มเครือข่าย ต่อการทำงานกับเจ้าหน้าที่ และสอดคล้องกับแนวคิดการเกี่ยวกับการฝึกอบรมของ นิรันดร์ จุลทรัพย์ (2554, น. 3) ได้กล่าวว่า การฝึกอบรม หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อปรับปรุงและเพิ่มพูนความรู้ (knowledge) ทักษะหรือความชำนาญ (skills) และทัศนคติ (attitude) ที่เหมาะสมให้เกิดแก่บุคลากร อันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในลักษณะที่สอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กร (Organization Goal) และสภาพแวดล้อมโดยทั่วไป (Environment) สามารถอธิบายเพิ่มเติมได้ว่า ความภาคภูมิใจในการประกอบอาชีพเกษตรกร เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเนื่องจากการมีเพื่อนร่วมอุดมการณ์ ในการทำการเกษตร มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเครือข่าย เกิดการหาตลาดร่วมกัน รวมทั้งการอบรมและการพัฒนาทำให้เกิดแนวความคิดใหม่ๆ เปิดมุมมองใหม่ความรู้ชัดแจ้ง จากวิทยากร ผู้รู้ เครือข่ายเกษตรกรรุ่นใหม่ รวมทั้งเจตคติที่ดีต่อเจ้าหน้าที่ เกิดความสนิทสนมทำให้การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร โครงการภาครัฐได้รวดเร็วและง่ายขึ้นยิ่งขึ้น

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ ดังนี้

3.1.1 ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกรรุ่นใหม่

1) จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่มีการเชื่อมโยงเครือข่ายในระดับปานกลาง เกษตรกรควรมีการขับเคลื่อนเครือข่ายเกษตรกรรุ่นใหม่ (Young Smart Farmer) อย่างต่อเนื่อง ทั้งในส่วนกิจกรรมที่ทำร่วมกัน หรือการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทั้งด้านการผลิต การตลาด มีกิจกรรมเพื่อนเยี่ยมเพื่อน และการจัดกิจกรรมอบรมหรือประชุม เยี่ยมเยือน หมุนเวียนตามบ้านเครือข่ายสมาชิก โดยการขับเคลื่อนเครือข่ายเกษตรกรรุ่นใหม่ในระดับอำเภอให้มีความเข้มแข็งก่อน และฝึกเป็นเครือข่ายระดับจังหวัด

2) จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่หลายรายยังขาดความรู้ด้านการเกษตร ศักยภาพของเกษตรกรรุ่นใหม่ในเรื่องการมีความรู้ในเรื่องที่ทำอยู่ในระดับท้าย เมื่อเทียบกับด้านอื่นๆ เกษตรกรควรมีการพัฒนาตนเองตลอดเวลา เป็นผู้ใฝ่รู้ ศึกษาหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน เครือข่าย และส่งเสริมหลักสูตรเพิ่มเติม ด้านประมง และด้านตลาด และการปรับทัศนคติ พฤติกรรมก่อนการอบรมให้สามารถนำความรู้ ไปปรับใช้ประโยชน์ต่อกิจกรรมด้านการเกษตรของตน

3) จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ประสบปัญหาด้านต้นทุนการผลิตที่สูง เกษตรกรควรปรับเปลี่ยนพฤติกรรมลดการใช้สารเคมี โดยเน้นการใช้วัสดุธรรมชาติ และสิ่งของที่มืออยู่ให้เกิดประโยชน์ เช่น น้ำหมัก ปุ๋ยหมักสูตรต่างๆ การกำจัดศัตรูพืชด้วยวิธีการผสมผสาน การหาธาตุอาหารจากแหล่งต่างๆ เช่น พืชตระกูลถั่ว แหนแดง รวมทั้งการรวมกลุ่มในการซื้อปัจจัยการผลิตร่วมกัน การแลกเปลี่ยนปัจจัยการผลิตระหว่างสมาชิกในเครือข่าย

4) จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่กับการนำความรู้ไปใช้ ในส่วนของ การจัดทำแผนผลิตรายบุคคลมีการนำไปใช้ปฏิบัติน้อย เมื่อเทียบกับด้านอื่นๆ ดังนั้นเกษตรกรควรจัดทำแผนการผลิตของตนเอง เพราะเป็นส่วนสำคัญในการทำการเกษตร การบริหารจัดการ ทั้งด้านการผลิต แรงงานระยะเวลา และการนำผลผลิตออกสู่ตลาด ทำให้เกษตรกรสามารถรู้ต้นทุน รายรับ รายจ่ายที่แท้จริง เพื่อนำไปปรับใช้ต่อไป

3.1.2 ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

1) จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ยังขาดการจัดทำแผนการผลิตรายบุคคล ดังนั้นเจ้าหน้าที่ควรให้ความรู้และแนวคิดเพื่อให้เกษตรกรเห็นความสำคัญในการจัดทำแผนการผลิตรายบุคคล การทำบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพ บัญชีครัวเรือน พร้อมทั้งติดตามเยี่ยมเยียนจากเจ้าหน้าที่

2) จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรต้องการหลักสูตรการอบรมและพัฒนาที่หลากหลายครอบคลุม ตอบโจทย์ความต้องการของเกษตรกรในด้านต่างๆ เจ้าหน้าที่ส่งเสริม

การเกษตรควรจัดแผนการอบรมหลักสูตร และจัดหาความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรมใหม่ๆ มีความหลากหลาย และครอบคลุมกระบวนการตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำโดยวิเคราะห์จากกับความต้องการของเกษตรกร เน้นการลงพื้นที่แปลงเรียนรู้ การปฏิบัติจริง รวมทั้งการปรับทัศนคติของเกษตรกรรุ่นใหม่ เพื่อการเรียนรู้และการพัฒนาที่ยั่งยืน

3) จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรต้องการมีบทบาททางสังคม และประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ผลงานผ่านช่องทางและเวทีต่างๆ ดังนั้นเจ้าหน้าที่ ควรสนับสนุนเกษตรกรรุ่นใหม่ที่มีความรู้ความสามารถ เป็นวิทยากรเกษตรกรตามโครงการต่างๆ และจัดหาแหล่งจำหน่ายสินค้า เชิญออกงาน ออกบูธจำหน่ายผลิตภัณฑ์ เพื่อประชาสัมพันธ์ตัวเกษตรกรและผลิตภัณฑ์ การนำเกษตรกรไปศึกษาดูงาน กิจกรรมของเกษตรกรรุ่นใหม่ที่ดีเด่นๆ สามารถเป็นตัวอย่างได้ เป็นการสร้างกำลังใจแรงบันดาลใจที่สำคัญให้กับเกษตรกรรุ่นใหม่ และแรงจูงใจในการปฏิบัติตามของเยาวชนในพื้นที่

4) จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่มีการเชื่อมโยงเครือข่ายผ่านสื่อออนไลน์มากที่สุด ดังนั้น เจ้าหน้าที่ควรเน้นการสร้างเครือข่ายใช้ช่องทางการเชื่อมโยงเครือข่าย เช่น Line และ facebook ในการติดต่อประสานงาน ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในการนำเสนอผลงาน กิจกรรมการเกษตรที่น่าสนใจของแต่ละบุคคล และการจัดตั้งเครือข่ายหรือศูนย์บ่มเพาะเกษตรกรรุ่นใหม่ระดับอำเภอ โดยมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทั้งในระดับอำเภอและระดับจังหวัด ให้ความสำคัญ ติดตามเยี่ยมเยียนให้กำลังใจ

5) จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีความต้องการรับความรู้จากผู้รู้หรือต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ ดังนั้นเจ้าหน้าที่ควรจัดหาวิทยากร ผู้รู้/ต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ วิทยากรที่นำถ่ายทอดความรู้จะต้องเป็นความรู้ความสามารถในเรื่องนั้น มีเทคนิคการบรรยายและฝึกปฏิบัติได้อย่างน่าสนใจ

6) จากการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่มากที่สุด คือ ความพร้อมของเกษตรกร ดังนั้น เจ้าหน้าที่ควรรับสมัครเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการด้วยความสมัครใจ ตามความพร้อมของเกษตรกร และการอธิบายวัตถุประสงค์โครงการและผลที่จะไปรับ พร้อมทั้งผลงานเกษตรกรรุ่นใหม่ที่ประสบความสำเร็จเพื่อเป็นแรงจูงใจในการเข้าร่วมโครงการ

3.1.3 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1) จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรประสบปัญหา ด้านปัจจัยการผลิต การตลาด และองค์ความรู้ที่หลากหลาย ดังนั้น หน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เช่น หน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สำนักงานพาณิชย์จังหวัดระนอง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ควรให้การสนับสนุนองค์ความรู้ วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิต หาช่องตลาด ตลาดออนไลน์ และการออกพื้นที่เวทีต่างๆ ออกบูธแสดงสินค้า ของหน่วยงาน

2) จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรต้องการมีบทบาททางสังคม และประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลงานผ่านช่องทางและเวทีต่างๆ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลงานของเกษตรกรรุ่นใหม่ ให้เป็นที่ประจักษ์แก่สาธารณชน เช่น การจัดงานมหกรรมแสดงและจำหน่ายสินค้าของเกษตรกรรุ่นใหม่ รวมทั้งสนับสนุนในรายที่มีความสามารถเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ เพื่อเป็นการสนับสนุนและผลักดันเกษตรกรรุ่นใหม่ให้มีบทบาททางสังคม

3.1.3 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) จากงานวิจัยพบว่า เกษตรกรประสบปัญหา ด้านปัจจัยการผลิต การตลาด และองค์ความรู้ที่หลากหลาย ดังนั้นภาครัฐควรมีความสำคัญ โดยการจัดสรรงบประมาณ หรือแหล่งเงินทุน ดอกเบี้ยต่ำ สำหรับเกษตรกรรุ่นใหม่ และการบูรณาการการช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆ เพื่อสนับสนุนองค์ความรู้ กิจกรรมการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่ ที่เป็น Young Smart Farmer ต้นแบบ เพื่อให้สามารถพัฒนาเป็นแหล่งศึกษาดูงาน ถ่ายทอดความรู้แก่บุคคลที่สนใจต่อไป โดยเฉพาะเยาวชนและทายาทเกษตรกร ที่สามารถเป็นกำลังสำคัญในภาคการเกษตรต่อไป

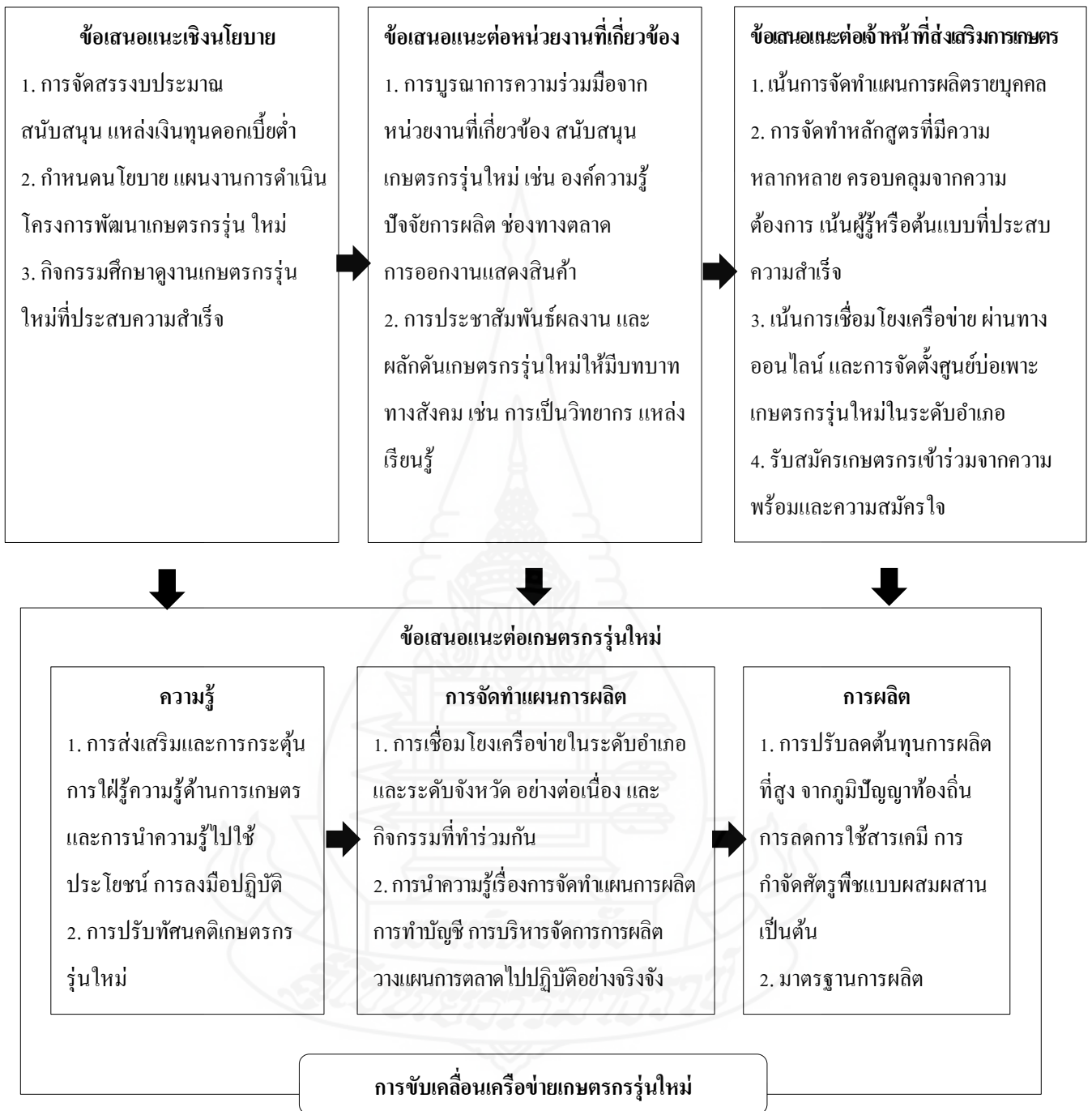
2) จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรต้องการให้มีการอบรมและการพัฒนาอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ภาครัฐควรมีการกำหนดนโยบายและแผนงานการดำเนินโครงการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ (อบรมหลักสูตร Young Smart Farmer) อย่างต่อเนื่องทุกปี และกิจกรรมทัศนศึกษาดูงาน เกษตรกรรุ่นใหม่ที่ประสบความสำเร็จต่างพื้นที่ต่างจังหวัด กิจกรรมสานสัมพันธ์สม่ำเสมอ เพื่อพัฒนาและเพิ่มศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่

โดยสรุปข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ดังภาพ 5.1

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรทำวิจัยเชิงคุณภาพ เกี่ยวกับเกษตรกรรุ่นใหม่ที่เป็นต้นแบบ (Young Smart Farmer ต้นแบบ) ที่ประสบความสำเร็จ ทั้งในด้านองค์ความรู้ด้านการเกษตร และแนวคิดแรงบันดาลใจในการพัฒนาตนเอง เพื่อเป็นแนวทางและเป็นต้นแบบในการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรรุ่นอื่นๆ ต่อไป

3.2.2 ควรศึกษาถึงประเด็นความต้องการของเกษตรกรรุ่นใหม่ ในด้านบทบาทของเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตร และความต้องการในการพัฒนาของเกษตรกร เพื่อนำมาวิเคราะห์และพัฒนาให้ตรงกับความต้องการ

ภาพที่ 5.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กิริติยา สวัสดิภาพ. (2554). ปัจจัยที่มีผลต่อความคาดหวังในการพัฒนาเพื่อการเกษตร
 ที่ตนเองของเกษตรกรรุ่นใหม่ (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต)
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ปทุมธานี.
- “การเรียนรู้ด้วยตนเอง” <https://www.gotoknow.org/posts/39420> ค้นคืนวันที่ 18 กรกฎาคม 2558
- กรมส่งเสริมการเกษตร.(2556). การทำงานส่งเสริมการเกษตรกับชุมชน คู่มือปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่
 ส่งเสริมการเกษตร กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่ง
 ประเทศไทย.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2560. คู่มือการปฏิบัติงาน โครงการประจำปี 2562 โครงการพัฒนา
 เกษตรกร ปราดเปรื่อง (Smart Farmer). โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่ง
 ประเทศไทยจำกัด.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2563). แผนปฏิบัติราชการกรมส่งเสริมการเกษตรระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2563 –
 2565)
- กวิสรา สุวรรณบุตร. (2551). การศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงาน
 ส่งเสริมการศึกษาขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น อำเภอลำลูกกา จังหวัดยโสธร.
- จิรายุทธิ์ อ่อนศรี. เอกสารประกอบการสอนการพัฒนาแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้สู่การปฏิบัติใน
 ศตวรรษที่ 21 หน้าที่ 1
- เฉลิมศักดิ์ คุ้มหิรัญ.(2560).การวิจัยและพัฒนาเพื่อการบริหารการสื่อสารในการส่งเสริมและพัฒนา
 การเกษตร ใน ประมวลสาระชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา
 (หน่วยที่ 15). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริม
 การเกษตรและสหกรณ์.
- ธิดารัตน์ ปลื้มจิตต์. (2551). การศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรต่อการบริการซ่อมบำรุงและดูแล
 รักษาคอมพิวเตอร์ที่ให้บริการในตึกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลศิริราช. (วิทยานิพนธ์
 การศึกษามหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- นาฏสุดา เขมณะสิริ. (2542) .การฝึกอบรมในงานส่งเสริมการเกษตร กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏ
 จันทเกษม.
- นลทวรรณ มากหลาย. 2557. แนวทางการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ในจังหวัดระยอง (วิทยานิพนธ์
 ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

- นันทิยา ศรีทัตจันทา. 2557. *แนวทางการพัฒนาเกษตรกรรมใหม่ในจังหวัดเลย* (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,นนทบุรี.
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2556).*แนวคิดเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับการพัฒนา ใน ประมวลสาระชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา* (หน่วยที่ 3). นนทบุรี:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์
- นิรันดร์ จุลทรัพย์.(2551).*กลุ่มสัมพันธ์สำหรับการฝึกอบรม*.สงขลา : นำศิลป์โฆษณา.
- นีออน กลิ่นรัตน์. (2525). *จิตวิทยาเบื้องต้น*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- บุญธรรม กิจปริดาปริสุทธิ. (2551). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่10)
กรุงเทพฯ ๑ : จามจุรีโปรดักท์.
- บำเพ็ญ เขียวหวาน. (2560). *กระบวนการบริหารและจิตวิทยาในการบริหารงานส่งเสริมและ
พัฒนาการเกษตร ใน ประมวลสาระชุดวิชาการบริหารและสื่อสารเพื่อการส่งเสริม
และพัฒนาการเกษตร* (หน่วยที่ 4). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์.
- ปราณี หล้าเบญจสะ. (2561). *การวัดและประเมินผลการศึกษา*. ะลา : ศูนย์ส่งเสริมการทำผลงาน
วิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์. (2545). *แนวคิดเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร. ใน ประมวลสาระ
ชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา* (หน่วยที่ 4). นนทบุรี:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์.
- พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์. (2559). *แนวคิดเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร : ปรัชญา
วัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีการส่งเสริมการเกษตร. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการ
ส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา* นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เพชรวัลย์ เอี่ยมอารมณ์. (2557). *แนวทางการพัฒนาเกษตรกรรมใหม่ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนัก
ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 6 จังหวัดเชียงใหม่* (วิทยานิพนธ์ปริญญา
เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- พจน์ พจนพานิชย์กุล. (2556). *การพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงานของบุคคล. (ออนไลน์) เข้าถึง
ได้จาก: <https://sites.google.com/site/potarticle> ค้นคืน 11 มีนาคม 2553.*
- พรชัย เจดามาน. (2560).*ทรัพยากรมนุษย์: มิติการบริหารจัดการศตวรรษที่21 อย่างยั่งยืน*. กรุงเทพฯ:
สุทรไพศาลบิวเดอร์.

- ภรณ์ ต่างวิวัฒน์. (2554). แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับความรู้และการจัดการความรู้ ใน เอกสาร
การสอนชุดวิชาการระบบสารสนเทศและการวิจัยทางการเกษตร เล่ม 1 (หน่วยที่ 1)
นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและ
สหกรณ์.
- “ระบบเกษตรกรรมยั่งยืน” <http://www.oknation.net/blog/kontan/2007/09/29/entry-1>
ค้นคืนวันที่ 17 มีนาคม 2563
- “ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร” <http://farmer.doae.go.th/>
ค้นคืนวันที่ 1 พฤษภาคม 2563
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2539). เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น
(ชมรมเด็ก).
- วิเชียร วิทญูตม. (2552). การบริหารทรัพยากรมนุษย์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ธนัชชการพิมพ์.
- ศิริพร เชาวลิขิต. (2559). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สำคัญอย่างไร ใน วารสารนวัตกรรมการจัดการ
ภาครัฐและภาคเอกชน ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 ม.ค. – มิ.ย. 2559. คณะรัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สนทยา พลศรี. (2545) ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน (พิมพ์ครั้งที่ 4) กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์,
2545.
- สร้อยตระกูล อรรถมานะ .(2530). การบริหารระหว่างประเทศ : ลักษณะปัญหาในการบริหารงาน
บุคคล. กรุงเทพฯ : คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สรินญา แพทย์พิทักษ์. (2553). ความต้องการพัฒนาตนเองของบุคลากรในสังกัดองค์การบริหาร
ส่วนตำบลวังกะแจะ อำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด. ปัญหาพิเศษรัฐศาสตรศาสตร
มหาบัณฑิต , สาขาวิชาการบริหารทั่วไป, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัย
บูรพา.
- สำนักงานเกษตรจังหวัดระนอง. (2562). แผนพัฒนาการเกษตร พ.ศ. 2562 – 2565. สำนักงานเกษตร
จังหวัดระนอง.
- สุโท เจริญสุข. (2535). หลักจิตวิทยาและพัฒนาการของมนุษย์. กรุงเทพมหานคร.
โรงพิมพ์แพร่พิทยา.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามสำหรับการวิจัย

แบบสอบถามงานวิจัยเรื่อง
แนวทางการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่ในจังหวัดระนอง

คำชี้แจง :

1. แบบสอบถามงานวิจัยฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ในจังหวัดระนองซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช คำตอบในแบบสอบถามนี้จะนำไปใช้เพื่อการศึกษาวิจัยเท่านั้น จึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านกรุณาตอบคำถามทุกข้อ ตามความเป็นจริงและตามความคิดเห็นของท่าน

2. แบบสัมภาษณ์การวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 5 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล ทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรรุ่นใหม่

ตอนที่ 2 ความรู้ด้านการเกษตร แหล่งเรียนรู้ และการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ของเกษตรกรรุ่นใหม่

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อการพัฒนา ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่

ตอนที่ 4 ศักยภาพ ความต้องการพัฒนาศักยภาพและการเชื่อมโยงเครือข่ายเกษตรกรรุ่นใหม่

ตอนที่ 5 ปัญหา ข้อเสนอแนะ และแนวทางในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่

ผู้ตอบแบบสอบถาม : ชื่อ – สกุล.....

บ้านเลขที่..... หมู่..... ตำบล..... อำเภอ.....

จังหวัด..... วัน/เดือน/ปี.....

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล ทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรรุ่นใหม่

คำชี้แจง โปรดตอบคำถามและทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หรือระบุ/อธิบายในช่องว่าง

1. สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล

- 1.1 เพศ 1.ชาย 2.หญิง
- 1.2 อายุ ปี (เกิน 6 เดือนให้นับ 1 ปี)
- 1.3 สถานภาพ
1. โสด 2. สมรส 3. แยกกันอยู่
4. หย่า 5. หม้าย 4. อื่นๆ ระบุ.....
- 1.4 ระดับการศึกษา
1. ประถมศึกษา 4. อนุปริญญาหรือเทียบเท่า(ปวส.)
2. มัธยมศึกษาตอนต้น 5. ปริญญาตรี
3. มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า(ปวช.) 6. สูงกว่าปริญญาตรี
- 1.5 ท่านจบการศึกษาสาขาที่เกี่ยวกับด้านเกษตร
- 1.ใช่ โปรดระบุ..... 2.ไม่ใช่
- 1.6 จำนวนสมาชิกภายในครัวเรือน คน (รวมตัวท่านเองด้วย)
- 1.7 เข้ารับการอบรมทางการเกษตร (เฉลี่ยจำนวน.....ครั้ง/ปี)
- 1.8 ประสบการณ์ในการทำการเกษตร.....ปี
- 1.9 ได้รับการอบรมเกษตรกรรุ่นใหม่ Young Smart Farmer จังหวัดระนอง ปี

2. สภาพพื้นฐานทางสังคม

- 2.1 ตำแหน่งทางสังคม
- 1.ไม่เป็น
2. เป็น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- 1) ผู้นำชุมชน 2) อาสาสมัคร ระบุ.....
- 3) สมาชิก อบต./เทศบาล 4) ผู้นำกลุ่มอาชีพต่างๆ
- 5) อื่นๆ ระบุ.....
- 2.2 การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- 1.ไม่เป็น
2. เป็น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- 1) กลุ่มเกษตรกร 2) กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
- 3) กลุ่มยุวเกษตรกร 4) อาสาสมัครเกษตร
- 5) กลุ่มวิสาหกิจชุมชน 6) อื่นๆ โปรดระบุ.....

3. สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

3.1 จำนวนแรงงานในภาคการเกษตร

1. แรงงานภายในครอบครัวคน 2. แรงงานจ้างคน

3.2 จำนวนพื้นที่ถือครองทางการเกษตร รวมทั้งสิ้นไร่

1. พื้นที่ตนเองไร่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- 1) โฉนด 2) นส.3 3) สปก. 4-01
- 4) ไม่มีเอกสารสิทธิ์ 5) อื่นๆ ระบุ.....
2. พื้นที่เช่าไร่
3. พื้นที่สาธารณะไร่
4. อื่นๆ ระบุ.....ไร่

3.3 รายได้จากภาคเกษตร.....บาท/ครัวเรือน/ปี

3.4 รายจ่ายภาคเกษตร.....บาท/ครัวเรือน/ปี

3.5 สภาวะหนี้สิน

1. ไม่มี 2. มี ประมาณ.....บาท

3.6 แหล่งเงินทุนที่นำมาใช้เพื่อการทำเกษตรกรรม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 1.ตนเอง 2.กองทุนหมู่บ้าน/กลุ่มออมทรัพย์
- 3.ธนาคาร/แหล่งเงินกู้ของรัฐ 4.นายทุน/ห้างร้าน
- 5.ญาติ/เพื่อน 6. อื่นๆ ระบุ.....

3.7 การทำการเกษตรของเกษตรกร

3.7.1 กิจกรรมด้านการเกษตร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ และระบุกิจกรรมหลัก.....)

1. ไม่ผล ระบุ..... 2. ทำไร่ ระบุ.....
3. ทำสวน ระบุ..... 4. ทำนา ระบุ.....
5. พืชผัก ระบุ..... 6. ปศุสัตว์ ระบุ.....
7. ประมง ระบุ..... 8. อื่นๆ ระบุ.....

3.7.2 รูปแบบการทำเกษตร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. พืชเชิงเดี่ยว 2. เกษตรผสมผสาน 3. เกษตรอินทรีย์
4. เกษตรธรรมชาติ 5. เกษตรทฤษฎีใหม่ 6. วนเกษตร
7. อื่นๆ ระบุ.....

3.8 แหล่งน้ำทางการเกษตร

1. น้ำฝน 2. แหล่งน้ำตามธรรมชาติ เช่น ห้วย หนอง คลอง บึง
3. แหล่งน้ำในฟาร์ม/แปลง เช่น สระน้ำ อ่างเก็บน้ำ น้ำบาดาล น้ำ

ความรู้ด้านการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่	ระดับความรู้									
	ก่อนอบรม					หลังอบรม				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
ด้านประสิทธิภาพการผลิต										
3. การตลาด (ต่อ)										
3.3 การออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้มีการดึงดูด										
3.4 การนำสินค้าเข้าห้างโมเดิร์นเทรด ร้านอาหาร										
3.5 ใช้การตลาดนำการผลิต										

2.2 แหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตร

คำชี้แจง : กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ในแต่ละข้อ เพียงคำตอบเดียวลงในช่องคำตอบที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

แหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตร	ระดับการได้รับข้อมูลด้านการเกษตร				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
1. แหล่งสื่อบุคคล					
1) ผู้นำชุมชน					
2) เพื่อนบ้าน					
3) เจ้าหน้าที่รัฐ					
4) เจ้าหน้าที่เอกชน					
5) ปราชญ์เกษตร/เกษตรกรต้นแบบ					
2. แหล่งสื่อกลุ่ม					
1) การประชุมหมู่บ้าน/ประชุมกลุ่ม					
2) การอบรม/สาริต					
3) การทัศนศึกษา/ดูงาน					
4) การฝึกปฏิบัติ					
5) ศูนย์เรียนรู้ต่างๆ/กลุ่ม/องค์กร					
3. แหล่งสื่อมวลชน					
1) โทรทัศน์					
2) วิทยู					
3) หนังสือพิมพ์/แผ่นพับ/โปสเตอร์					
4) หอกระจายข่าว/วิทยุทั่วไป					

แหล่งข้อมูลข่าวสาร	ระดับการได้รับข้อมูลด้านการเกษตร				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
4. สื่อออนไลน์					
1) เฟสบุ๊ก					
2) ไลน์					
3) เว็บไซต์					
4) ยูทูป					
5) โปรแกรม/แอปพลิเคชัน					

2.3 การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ของเกษตรกรรุ่นใหม่ YSF

ชี้แจง : กรุณาใส่เครื่องหมาย \checkmark ในแต่ละข้อ ลงในช่องคำตอบที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

โดยแบ่งระดับความรู้ออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ 5=มากที่สุด 4=มาก 3=ปานกลาง 2=น้อย 1=น้อยที่สุด

ความรู้	ระดับความรู้ที่นำไปใช้				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
1) การจัดทำแผนการผลิตรายบุคคล					
2) ความรู้ด้านวิชาการเกษตร					
3) การวางแผนธุรกิจการเกษตร					
4) การเป็นผู้ประกอบการเกษตรรุ่นใหม่					
5) การนำเทคโนโลยีหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นประยุกต์ใช้กับการเกษตร					
6) การต่อยอดผลิตภัณฑ์ในรูปแบบของการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า					
7) การนำเสนอ การพูด ในที่สาธารณะ					
8) การเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้					

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อการพัฒนา ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องและการเปลี่ยนแปลง
ที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาเกษตรกรรมรุ่นใหม่

3.1 ความคิดเห็นต่อการพัฒนาเกษตรกรรมรุ่นใหม่

คำชี้แจง : กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ในแต่ละข้อเพียงคำตอบเดียวลงในช่องคำตอบที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

กระบวนการพัฒนาของเกษตรกรรมรุ่นใหม่	ระดับความคิดเห็นต่อความเหมาะสม				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
1. การจัดทำแผนพัฒนา/หลักสูตร					
2. การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารอย่างสม่ำเสมอ					
3. จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบบเพื่อนเยี่ยมเพื่อน					
4. กิจกรรมการตลาด					
5. การอบรมการศึกษาดูงาน					
6. การสนับสนุนกิจกรรมเครือข่าย การจัดตั้งศูนย์เครือข่าย					
7. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบกลุ่มในระบบออนไลน์					
8. ผลักดันให้เกษตรกรรมรุ่นใหม่มีบทบาททางสังคม					
9. การฝึกการเป็นผู้นำ การเป็นวิทยากรกระบวนการ					
10. การประชาสัมพันธ์ผลงานเพื่อเป็นแรงจูงใจแก่เกษตรกรทั่วไป					
11. อื่นๆ ระบุ.....					

3.2 ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเกษตรกรรมใหม่

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย √ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน เพียงระดับเดียว

ประเด็น	ระดับความความคิดเห็นต่อความเกี่ยวข้อง				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
ปัจจัยภายใน					
1. ตัวเกษตรกร YSF และเครือข่าย					
1.1 อายุของ YSF					
1.2 กิจกรรมการเกษตรที่ทำอยู่					
1.3 ความพร้อมและความสนใจ					
1.4 ทุนของ YFS					
1.5 เครือข่าย YSF					
1.6 ครอบครัว, ผู้ปกครอง YSF					
1.7 สภาพแวดล้อมของพื้นที่ทำการเกษตร					
1.8 อื่นๆ โปรดระบุ 1)..... 2).....					
ปัจจัยภายนอก					
1. เจ้าหน้าที่และหน่วยงาน					
1.1 เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอ					
1.2 เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรจังหวัด					
1.3 หน่วยงานอื่นๆ ระบุ					
.....					
2. หลักสูตรกิจกรรมในการพัฒนา YSF					
2.1 กิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละครั้ง					
2.2 ผู้รู้/ต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ					
2.3 ระยะเวลาการเรียนรู้แต่ละครั้ง					
2.4 อื่นๆ โปรดระบุ 1)..... 2).....					

3.3 ความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาเกษตรกรรมรุ่นใหม่

คำชี้แจง: กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ในแต่ละข้อเพียงคำตอบเดียวลงในช่องคำตอบที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

โดย 5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด

2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย

4 หมายถึง เห็นด้วยมาก

1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากกระบวนการพัฒนา เกษตรกรรมรุ่นใหม่	ระดับความคิดเห็น									
	ก่อน การอบรม					หลัง การอบรม				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
ต่อตนเอง										
1. ความภาคภูมิใจในการประกอบอาชีพ										
2. ความกระตือรือร้นในการดำเนินกิจกรรม ด้านการเกษตร										
3. แนวคิดใหม่ๆ ที่สามารถต่อยอดกิจกรรมเดิม ที่ตนเองกำลังทำอยู่										
4. ทักษะ ความรู้ ความเชี่ยวชาญในการดำเนิน กิจกรรมการเกษตร										
5. การดำเนินกิจกรรมการเกษตร/ผลผลิตทาง การเกษตรมีคุณภาพและประสิทธิภาพมาก										
ต่อกลุ่มเครือข่าย										
1. เพื่อนร่วมอุดมการณ์ในอาชีพ										
2. ช่องทางการตลาด										
3. การแลกเปลี่ยนความรู้ และความคิดเห็น ร่วมกันระหว่างสมาชิกในกลุ่มเครือข่าย										
4. การแลกเปลี่ยนปัจจัยการผลิตซึ่งกันและกัน ระหว่างสมาชิกในกลุ่มเครือข่าย										
ต่อเจ้าหน้าที่										
1. เจตคติที่ดีต่อเจ้าหน้าที่										
2. ความเข้าใจกันและสนิทสนมกันดูจพื่อน้อง										
3. การเข้าถึงข้อมูลต่างๆ อย่างรวดเร็ว										

4.2 การเชื่อมโยงเครือข่ายเกษตรกรรุ่นใหม่

คำชี้แจง : กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ในแต่ละข้อเพียงคำตอบเดียวลงในช่องคำตอบที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

โดย 5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด

2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย

4 หมายถึง เห็นด้วยมาก

1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง

การเชื่อมโยงเครือข่าย	ระดับการปฏิบัติการเชื่อมโยงเครือข่าย				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
ช่องทางการเชื่อมโยงเครือข่าย					
1. ทางโทรศัพท์มือถือ/โทรศัพท์บ้าน					
2. ทางเฟสบุ๊ก (Face book)					
3. ทาง Line					
4. ประชุม/อบรม					
5. การเยี่ยมเพื่อน					
6. อื่นๆ โปรดระบุ.....					
กิจกรรมของเครือข่าย					
1. การจัดตลาดขายสินค้าร่วมกัน					
2. การนัดพบปะเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้					
3. การแลกเปลี่ยน/ซื้อขายปัจจัยการผลิตซึ่งกันและกัน					
4. อื่นๆ โปรดระบุ.....					

ตอนที่ 5 ปัญหา ข้อเสนอแนะ และแนวทางในการพัฒนาเกษตรกรรมรุ่นใหม่

5.1 ปัญหาในการพัฒนาเกษตรกรรมรุ่นใหม่

คำชี้แจง : กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ในแต่ละข้อเพียงคำตอบเดียวลงในช่องคำตอบที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

โดย 5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด 2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย
4 หมายถึง เห็นด้วยมาก 1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด
3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง

กระบวนการพัฒนาของเกษตรกรรมรุ่นใหม่	ระดับความคิดเห็น				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
1. ไม่มีความมั่นใจในตนเอง					
2. ไม่มีเวลา					
3. ไม่มีทุนในการพัฒนาการเกษตรของตนเอง					
4. ต้นทุนการผลิตที่สูง					
5. ยังขาดความรู้ และทักษะด้านการเกษตร					
6. ยังขาดการจดบันทึกข้อมูล					
7. ภาระครอบครัว/ภาระส่วนตัว					
8. ขาดแหล่งความรู้					
9. สภาพแวดล้อมของพื้นที่ทำการเกษตรไม่เอื้ออำนวย เช่น ดิน แหล่งน้ำ สภาพอากาศ โรค แมลงศัตรูพืช					
10. กระบวนการพัฒนาไม่ต่อเนื่อง					
11. ขาดการติดตามประเมินผลจากเจ้าหน้าที่					
12. เจ้าหน้าที่ยังขาดความรู้เฉพาะด้านไม่สามารถ ตอบปัญหาได้อย่างถูกต้อง					
13. กระบวนการพัฒนาอบรมยังขาดความน่าสนใจไม่ตอบโจทย์					
14. ขาดการสนับสนุนในการทำกิจกรรม					
15. ยังขาดความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการ พัฒนา YSF ร่วมกัน					
16. อื่นๆ โปรดระบุ					
1).....					
2).....					
3).....					

5.2 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาเกษตรกรรมใหม่

5.2.1 ด้านรูปแบบกระบวนการในการอบรม/พัฒนาเกษตรกรรมใหม่ YSF

.....
.....

5.2.2 ด้านปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อกระบวนการการอบรม/พัฒนาเกษตรกรรมใหม่ YSF

.....
.....

5.2.3 ด้านองค์ความรู้และความต้องการในการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรรมใหม่ YSF

.....
.....

5.2.4 ด้านการเชื่อมโยงเครือข่าย YSF

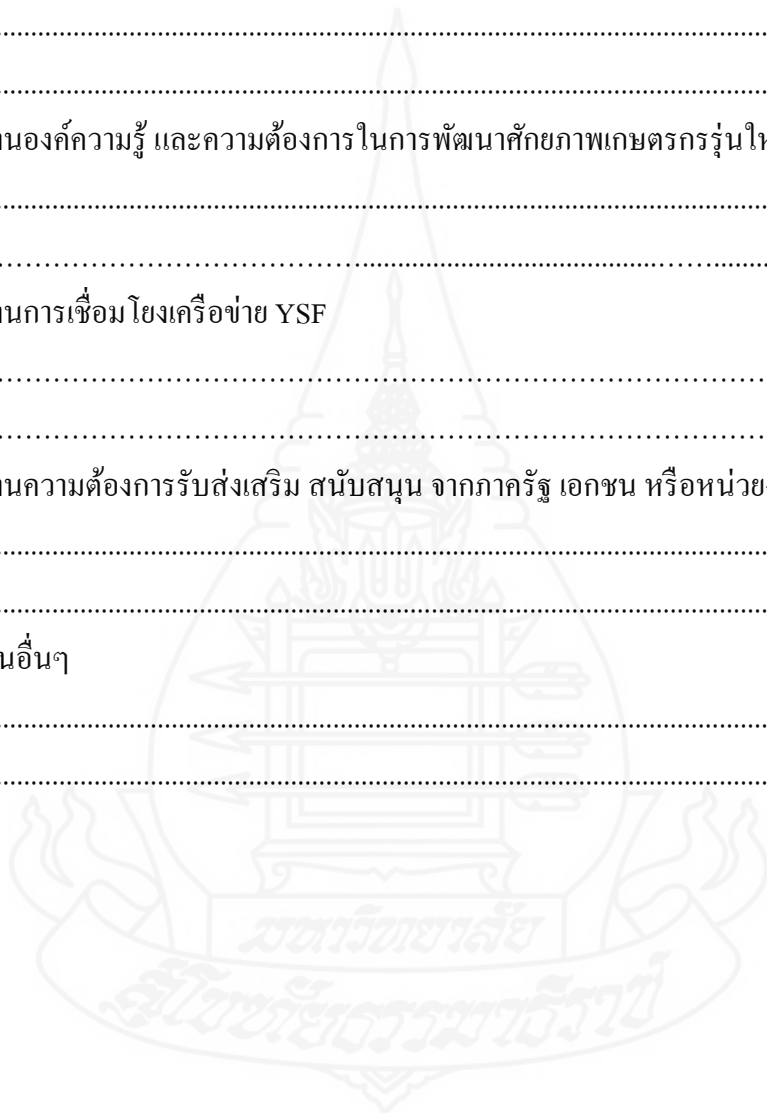
.....
.....

5.2.5 ด้านความต้องการรับส่งเสริม สนับสนุน จากภาครัฐ เอกชน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

.....
.....

5.2.6 ด้านอื่นๆ

.....
.....

ขอบคุณท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

นางสาวมาลีรัตน์ โส๊ะอัน

ภาคผนวก ข
ผลการวิจัย

1. ความรู้ด้านการเกษตร

1.1 ด้านทรัพยากรการผลิต

จากการศึกษาความคิดเห็นต่อระดับความรู้ด้านทรัพยากรการผลิตของเกษตรกรรุ่นใหม่ ประกอบด้วย เรื่องดิน น้ำ และทุน ปรากฏผลดังนี้ ตารางผนวกที่ 1 ความคิดเห็นต่อระดับความรู้ด้านทรัพยากรการผลิตของเกษตรกรรุ่นใหม่

N = 120

ประเด็น	ความคิดเห็นต่อระดับความรู้ (จำนวน / ร้อยละ)																
	ก่อน การอบรม					μ	ความ	อัน	หลัง การอบรม					μ	ความ	อัน	
	1	2	3	4	5				σ	1	2	3	4				5
1.ดิน						2.40	น้อย	2							3.89	มาก	2
						(0.975)									(0.781)		
1.1 การเก็บตัวอย่างดิน	40	38	35	6	1	2.08	น้อย	5	2	5	41	63	9	3.60	มาก	5	
	(33.3)	(31.7)	(29.2)	(5.0)	(0.8)	(0.949)			(1.7)	(4.2)	(34.2)	(52.5)	(7.5)	(0.760)			
1.2 ค่า PH ของดิน และการปรับค่า	31	49	33	5	2	2.15	น้อย	4	1	8	32	59	20	3.74	มาก	4	
	(25.5)	(40.8)	(27.5)	(4.2)	(1.7)	(0.913)			(0.8)	(6.7)	(26.7)	(49.2)	(16.7)	(0.845)			
1.3 การปรับปรุงบำรุง ดิน	22	36	46	14	2	2.48	น้อย	2	0	4	24	63	29	3.98	มาก	2	
	(18.3)	(30.0)	(38.3)	(11.7)	(1.7)	(0.979)			(0.0)	(3.3)	(20.0)	(52.5)	(24.2)	(0.761)			
1.4 การทำปุ๋ยหมักปุ๋ย น้ำหมัก	14	30	43	28	5	2.83	ปาน-	1	0	1	18	64	37	4.14	มาก	1	
	(11.7)	(25.0)	(35.8)	(23.3)	(4.2)	(1.048)	กลาง		(0.0)	(0.8)	(15.0)	(53.3)	(30.8)	(0.690)			
1.5 การอนุรักษ์ดิน	22	36	51	6	5	2.47	น้อย	3	1	5	24	57	33	3.97	มาก	3	
	(18.3)	(30.0)	(42.5)	(5.0)	(4.2)	0.987			(0.8)	(4.2)	(20.0)	(47.5)	(27.5)	(0.849)			

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

N = 120

ประเด็น	ระดับความรู้ (จำนวน / ร้อยละ)															
	ก่อน การอบรม					μ σ	ความ หมาย	อัน ดับ	หลัง การอบรม					μ σ	ความ หมาย	อัน ดับ
	1	2	3	4	5				1	2	3	4	5			
2.น้ำ (ด้านทรัพยากรการผลิต)						2.61 (1.054)	ปาน- กลาง	1						3.95 (0.731)	มาก	1
2.1 การวางแผนการใช้น้ำ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด	16 (13.3)	42 (35.0)	41 (34.2)	16 (13.3)	5 (4.2)	2.60 (1.016)	ปาน- กลาง	2	0 (0.0)	1 (0.8)	30 (25.0)	58 (48.3)	31 (25.8)	4.00 (0.736)	มาก	1
2.2 การวางระบบน้ำ ในแปลง	7 (14.2)	19 (36.7)	33 (27.5)	44 (15.8)	7 (5.8)	2.62 (1.093)	ปาน- กลาง	1	0 (0.0)	1 (0.8)	35 (29.2)	59 (49.2)	25 (20.8)	3.90 (0.726)	มาก	2
3.ทุน (ด้านทรัพยากรการผลิต)						2.32 (0.983)	น้อย	3						3.76 (0.790)	มาก	3
3.1 การบริหารจัดการ เงินทุนและทรัพย์สิน	23 (19.2)	39 (32.5)	50 (41.7)	4 (3.3)	4 (3.3)	2.39 (0.946)	น้อย	1	0 (0.0)	2 (1.7)	31 (25.8)	71 (59.2)	16 (13.3)	3.84 (0.661)	มาก	1
3.2 การจัดทำบัญชีครัวเรือน บัญชีต้นทุนประกอบอาชีพ	27 (22.5)	36 (30.0)	46 (38.3)	10 (8.3)	1 (0.8)	2.35 (0.950)	น้อย	2	1 (0.8)	6 (5.0)	28 (23.3)	64 (53.3)	21 (17.5)	3.82 (0.809)	มาก	2
3.3 หน่วยนับทาง การเกษตร	36 (30.0)	37 (30.8)	30 (25.0)	16 (13.3)	1 (0.8)	2.24 (1.053)	น้อย	3	2 (0.8)	7 (5.0)	46 (23.3)	44 (53.3)	21 (17.5)	3.62 (0.899)	มาก	3

1.2 ด้านการผลิต

จากการศึกษาความคิดเห็นต่อระดับความรู้ด้านการผลิตของเกษตรกรรุ่นใหม่ ประกอบด้วย ด้านพืช ด้านการเลี้ยงสัตว์ ด้านประมง ปรากฏผลดังนี้
 ตารางผนวกที่ 2 ความคิดเห็นต่อระดับความรู้ด้านการผลิตของเกษตรกรรุ่นใหม่

N = 120

ประเด็น	ความคิดเห็นต่อระดับความรู้ (จำนวน / ร้อยละ)															
	ก่อน การอบรม					μ	ความ	อัน	หลัง การอบรม					μ	ความ	อัน
	1	2	3	4	5				๕	๕	4	3	2			
1.ด้านพืช (ด้านการผลิต)						2.51	น้อย	1						3.84	มาก	1
						(0.978)								(0.794)		
1.1 พันธุ์พืชลักษณะของพันธุ์พืช	21 (17.5)	16 (13.3)	45 (38.3)	35 (29.2)	2 (1.7)	2.52 (0.987)	น้อย	2	0 (0.0)	5 (4.2)	41 (34.2)	48 (40.0)	26 (21.7)	3.79 (0.829)	มาก	5
1.2 การดูแลในระแยะต่างๆ	23 (19.8)	13 (10.8)	46 (38.8)	37 (30.8)	1 (0.8)	2.43 (0.950)	น้อย	6	1 (0.8)	4 (3.3)	42 (35.0)	48 (40.0)	25 (20.8)	3.78 (0.835)	มาก	6
1.3 การให้ปุ๋ยและการให้น้ำ	18 (15.0)	5 (4.2)	57 (47.5)	36 (30.0)	4 (3.3)	2.51 (0.917)	น้อย	5	0 (0.8)	1 (3.3)	42 (35.0)	45 (37.5)	32 (26.7)	3.90 (0.803)	มาก	2
1.4 การกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช	17 (14.2)	10 (8.3)	54 (45.0)	37 (30.8)	2 (1.7)	2.52 (0.898)	น้อย	2	0 (0.0)	5 (4.2)	35 (29.2)	51 (42.5)	29 (24.2)	3.87 (0.745)	มาก	3
1.5 การใช้สารเคมีอย่างถูกต้อง	18 (15.0)	9 (7.5)	52 (43.3)	35 (29.2)	6 (5.0)	2.58 (1.001)	น้อย	1	0 (0.0)	2 (1.7)	28 (23.3)	60 (50.0)	30 (25.0)	3.98 (0.745)	มาก	1
1.6 การจดบันทึกข้อมูล	27 (22.5)	17 (14.2)	41 (34.2)	30 (25.0)	5 (4.2)	2.52 (1.115)	น้อย	2	2 (1.7)	7 (5.8)	29 (24.2)	54 (45.0)	28 (23.3)	3.82 (0.806)	มาก	4

ตารางผนวกที่ 2 (ต่อ)

N = 120

ประเด็น	ระดับความรู้ (จำนวน / ร้อยละ)															
	ก่อน การอบรม					μ σ	ความ หมาย	อัน ดับ	หลัง การอบรม					μ σ	ความ หมาย	อัน ดับ
	1	2	3	4	5				1	2	3	4	5			
2. ด้านการเลี้ยงสัตว์ (ด้านการผลิต)						2.30 (0.897)	น้อย	2						3.58 (0.833)	มาก	2
2.1 พันธุ์สัตว์และลักษณะพันธุ์สัตว์	32 (26.7)	38 (31.7)	47 (39.2)	2 (1.7)	1 (0.8)	2.18 (0.879)	น้อย	6	0 (0.0)	8 (6.7)	51 (42.5)	45 (37.5)	16 (13.3)	3.58 (0.806)	มาก	4
2.2 อาหารสัตว์และพืชอาหารสัตว์	27 (22.5)	28 (23.3)	57 (47.5)	7 (5.8)	1 (0.8)	2.39 (0.929)	น้อย	1	2 (1.7)	6 (5.0)	51 (42.5)	53 (44.2)	8 (6.7)	3.49 (0.767)	มาก	6
2.3 โรคและพยาธิวิทยาโรค	27 (22.5)	48 (40.0)	36 (30.0)	9 (7.5)	0 (0.0)	2.22 (0.884)	น้อย	5	0 (0.0)	11 (9.2)	36 (30.0)	57 (47.5)	16 (13.3)	3.66 (0.828)	มาก	1
2.4 ระยะของสัตว์และการให้ผลผลิต	22 (18.3)	39 (32.5)	52 (43.3)	7 (5.8)	0 (0.0)	2.37 (0.849)	น้อย	2	0 (0.0)	8 (6.7)	46 (38.3)	51 (42.5)	15 (12.5)	3.61 (0.792)	มาก	3
2.5 การบริหารจัดการ	25 (20.8)	39 (32.5)	49 (40.8)	6 (5.0)	1 (0.8)	2.32 (0.890)	น้อย	3	0 (0.0)	10 (8.3)	46 (40.8)	43 (31.7)	21 (17.5)	3.62 (0.870)	มาก	2
2.6 การจดบันทึกข้อมูล	26 (21.7)	40 (33.3)	47 (39.2)	3 (2.5)	4 (3.3)	2.32 (0.954)	น้อย	3	2 (1.7)	10 (8.3)	49 (40.8)	38 (31.7)	21 (17.5)	3.55 (0.934)	มาก	5

ตารางผนวกที่ 2 (ต่อ)

N = 120

ประเด็น	ความคิดเห็นต่อระดับความรู้ (จำนวน / ร้อยละ)															
	ก่อน การอบรม					μ σ	ความ หมาย	อัน ดับ	หลัง การอบรม					μ σ	ความ หมาย	อัน ดับ
	1	2	3	4	5				1	2	3	4	5			
3.ด้านประมง (ด้านการผลิต)						2.03 (0.919)	น้อย	3						3.24 (1.031)	มาก	3
3.1 พันธุ์สัตว์น้ำและ ลักษณะของพันธุ์สัตว์น้ำ	39 (32.9)	36 (30.0)	40 (33.3)	4 (3.3)	1 (0.8)	2.10 (0.929)	น้อย	1	2 (1.7)	26 (21.7)	39 (32.5)	44 (36.7)	9 (7.5)	3.27 (0.941)	ปาน กลาง	2
3.2 อาหารสัตว์น้ำ	41 (34.2)	45 (37.5)	29 (24.2)	4 (3.3)	1 (0.8)	1.99 (0.893)	น้อย	5	5 (4.2)	29 (24.2)	35 (29.2)	39 (32.5)	12 (10.0)	3.20 (1.050)	ปาน กลาง	5
3.3 โรคและยารักษา โรค	40 (33.3)	44 (36.7)	31 (25.8)	5 (4.2)	0 (0.0)	2.01 (0.892)	น้อย	4	6 (5.0)	25 (20.8)	36 (30.0)	39 (32.9)	14 (11.7)	3.25 (0.976)	ปาน กลาง	3
3.4 ระยะเวลาของสัตว์น้ำ	47 (39.2)	35 (29.2)	35 (29.2)	3 (2.5)	0 (0.0)	1.95 (0.887)	น้อย	6	6 (5.0)	27 (22.5)	33 (27.5)	49 (40.8)	5 (4.2)	3.17 (0.990)	ปาน กลาง	6
3.5 การบริหารจัดการ	41 (34.2)	33 (27.5)	40 (33.3)	6 (5.0)	1 (0.8)	2.09 (0.935)	น้อย	2	6 (5.0)	27 (22.5)	32 (26.7)	41 (34.2)	14 (11.7)	3.25 (1.087)	ปาน กลาง	3
3.6 การจดบันทึกข้อมูล	47 (39.2)	23 (19.2)	46 (38.3)	3 (2.5)	1 (0.8)	2.07 (0.976)	น้อย	3	7 (5.8)	26 (21.7)	30 (25.0)	39 (32.5)	18 (15.0)	3.29 (1.141)	ปาน กลาง	1

2.3 ด้านมาตรฐาน การแปรรูป และการตลาด

จากการศึกษาความคิดเห็นต่อระดับความรู้ด้านมาตรฐาน การแปรรูปและการตลาด ของเกษตรกรรุ่นใหม่ ปรากฏผลดังนี้
 ตารางผนวกที่ 3 ความคิดเห็นต่อระดับความรู้ด้านมาตรฐาน การแปรรูปและการตลาด ของเกษตรกรรุ่นใหม่

N = 120

ประเด็น	ความคิดเห็นต่อระดับความรู้ (จำนวน / ร้อยละ)															
	ก่อน การอบรม					μ σ	ความ หมาย	อัน ดับ	หลัง การอบรม					μ σ	ความ หมาย	อัน ดับ
	1	2	3	4	1				1	2	3	4	5			
1. มาตรฐานการผลิต						2.36 (0.899)	น้อย	1						3.74 (0.860)	มาก	1
1.1 GAP ,มาตรฐานการผลิต	29 (24.2)	50 (41.7)	35 (29.2)	5 (4.2)	1 (0.8)	2.16 (0.870)	น้อย	3	0 (0.0)	10 (8.3)	48 (40.0)	39 (32.5)	23 (19.2)	3.62 (0.889)	มาก	3
1.2 สามารถผลิตผลผลิตทาง การเกษตรที่มีคุณภาพ	24 (20.0)	41 (34.2)	48 (40.0)	7 (5.8)	0 (0.0)	2.32 (0.860)	น้อย	2	0 (0.0)	7 (5.8)	37 (30.8)	53 (44.2)	23 (19.2)	3.77 (0.827)	มาก	2
1.3 การนำวัสดุเหลือใช้ทาง เกษตรมาใช้ประโยชน์	22 (18.3)	22 (18.3)	61 (50.8)	13 (10.8)	2 (1.7)	2.59 (0.966)	น้อย	1	0 (0.0)	1 (3.3)	38 (31.7)	48 (40.0)	29 (24.2)	3.83 (0.863)	มาก	1
2. การแปรรูป						2.29 (0.885)	น้อย	2						3.70 (0.892)	มาก	2
2.1 การนำผลผลิตทางการ เกษตรมาแปรรูป	24 (20.0)	44 (36.7)	47 (39.2)	5 (4.2)	0 (0.0)	2.28 (0.830)	น้อย	2	0 (0.0)	10 (8.3)	35 (29.2)	52 (43.3)	23 (19.2)	3.73 (0.867)	มาก	1
2.2 เทคนิคขั้นตอนการแปรรูป	28 (23.3)	34 (28.3)	52 (43.3)	6 (5.0)	0 (0.0)	2.30 (0.885)	น้อย	1	1 (0.8)	9 (7.5)	41 (34.2)	47 (39.2)	22 (18.3)	3.67 (0.892)	มาก	2

ตารางผนวกที่ 3 (ต่อ)

N = 120

ประเด็น	ระดับความรู้ (จำนวน / ร้อยละ)															
	ก่อน การอบรม					μ σ	ความ หมาย	อัน ดับ	หลัง การอบรม					μ σ	ความ หมาย	อัน ดับ
	1	2	3	4	5				1	2	3	4	5			
3.การตลาด						2.20 (0.956)	น้อย	3						3.52 (0.912)	มาก	3
3.1 การนำผลผลิตมาจำหน่ายเอง	23 (19.2)	31 (25.8)	41 (34.2)	21 (17.5)	4 (3.3)	2.60 (1.088)	น้อย	1	0 (0.0)	6 (5.0)	37 (30.8)	46 (38.3)	31 (25.8)	3.85 (0.866)	มาก	1
3.2 การเพิ่มช่องทางการจำหน่ายโดยระบบออนไลน์	34 (28.3)	28 (23.3)	46 (38.3)	10 (8.3)	2 (1.7)	2.32 (1.029)	น้อย	2	4 (3.3)	9 (7.5)	39 (32.5)	43 (35.8)	25 (20.8)	3.63 (1.004)	มาก	2
3.3 การออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้มี吸引力	37 (30.8)	45 (37.5)	35 (29.2)	2 (1.7)	1 (0.8)	2.04 (0.864)	น้อย	4	3 (10.8)	13 (45.0)	54 (45.0)	40 (33.3)	10 (8.3)	3.34 (0.874)	ปาน	4
3.4 การนำสินค้าเข้าห้างโมเดิร์นร้านอาหาร	44 (36.7)	52 (43.3)	18 (15.0)	4 (3.3)	2 (1.7)	1.90 (0.893)	น้อย	5	9 (7.5)	12 (10.0)	51 (42.5)	41 (34.2)	7 (5.8)	3.21 (0.969)	ปาน	5
3.5 ใช้การตลาดนำการผลิต	32 (26.7)	49 (40.8)	31 (25.8)	7 (5.8)	1 (0.8)	2.13 (0.907)	น้อย	3	1 (0.8)	8 (6.7)	44 (36.7)	54 (45.0)	13 (10.8)	3.58 (0.805)	มาก	3

2. ความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาเกษตรกรรมใหม่

การศึกษาความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาเกษตรกรรมใหม่ แบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ ต่อตนเอง ต่อกลุ่มเครือข่าย และต่อเจ้าหน้าที่ ปรากฏผลดังนี้

ตารางผนวกที่ 4 ความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาเกษตรกรรมใหม่

N = 120

ประเด็น	ระดับความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น (จำนวน / ร้อยละ)																
	ก่อน การอบรม					μ σ	ความ หมาย	อัน ดับ	หลัง การอบรม					μ σ	ความ หมาย	อัน ดับ	
	1	2	3	4	5				1	2	3	4	5				
ต่อตนเอง						3.05 (0.896)	ปาน กลาง	2							4.19 (0.656)	มาก	2
1. ความภาคภูมิใจในการประกอบอาชีพ	5 (4.2)	22 (18.3)	41 (34.2)	38 (31.7)	14 (11.7)	3.28 (1.030)	ปาน กลาง	1	0 (0.0)	2 (1.7)	9 (7.5)	58 (48.3)	51 (42.5)	4.32 (0.686)	มาก	1	
2. ความกระตือรือร้นในการดำเนินกิจกรรม	7 (5.8)	19 (15.8)	60 (50.0)	30 (25.0)	4 (3.3)	3.04 (0.833)	ปาน กลาง	3	0 (0.0)	1 (0.8)	11 (9.2)	68 (56.7)	40 (33.3)	4.22 (0.641)	มาก	2	
3. แนวคิดใหม่ๆที่สามารถต่อ ยอดกิจกรรมที่ทำอยู่	7 (5.8)	20 (16.7)	55 (45.8)	34 (28.3)	4 (3.3)	3.07 (0.905)	ปาน กลาง	2	0 (0.0)	0 (0.0)	15 (12.5)	65 (54.2)	40 (33.3)	4.21 (0.647)	มาก	3	
4. ทักษะ ความรู้ ความเชี่ยวชาญ ในการดำเนินกิจกรรม	6 (5.0)	30 (25.0)	52 (43.3)	30 (25.0)	2 (1.7)	2.93 (0.877)	ปาน กลาง	5	0 (0.0)	1 (0.8)	16 (13.3)	76 (63.3)	27 (22.5)	4.08 (0.624)	มาก	5	
5. การดำเนินกิจกรรมการเกษตร ผลผลิตมีคุณภาพ ประสิทธิภาพ	9 (7.5)	19 (15.8)	63 (52.5)	26 (21.7)	3 (2.5)	2.96 (0.883)	ปาน กลาง	4	0 (0.0)	2 (1.7)	16 (13.3)	70 (58.3)	32 (26.7)	4.10 (0.679)	มาก	4	

ตารางผนวกที่ 4 (ต่อ)

N = 120

ประเด็น	ระดับความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น (จำนวน / ร้อยละ)																
	ก่อน การอบรม					μ σ	ความ หมาย	อัน ดับ	หลัง การอบรม					μ σ	ความ หมาย	อัน ดับ	
	1	2	3	4	5				1	2	3	4	5				
ต่อกลุ่มเครือข่าย						2.76 (0.875)	ปาน กลาง	3							3.87 (0.723)	มาก	3
1. เพื่อนร่วมอุดมการณ์ใน อาชีพ	10 (8.3)	41 (34.2)	50 (41.7)	15 (12.5)	4 (3.3)	2.68 (0.917)	ปาน- กลาง	3	0 (0.0)	2 (1.7)	32 (26.7)	63 (52.5)	23 (19.2)	3.89 (0.719)	มาก	2	
2. ช่องทางการตลาด	21 (17.5)	28 (23.3)	49 (40.8)	20 (16.7)	2 (1.7)	2.62 (1.014)	ปาน- กลาง	4	1 (0.8)	2 (1.7)	25 (20.8)	69 (57.5)	23 (19.2)	3.92 (0.735)	มาก	1	
3. การแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น ระหว่างสมาชิก	4 (3.3)	42 (35.0)	56 (46.7)	17 (14.2)	1 (0.8)	2.74 (0.772)	ปาน- กลาง	2	1 (0.8)	1 (0.8)	32 (26.7)	66 (55.0)	20 (16.7)	3.86 (0.725)	มาก	3	
4. การแลกเปลี่ยนปัจจัยการ การผลิตระหว่างสมาชิก	3 (2.5)	45 (37.5)	50 (41.7)	21 (17.5)	1 (0.8)	3.02 (0.796)	ปาน กลาง	1	0 (0.0)	5 (4.2)	29 (24.2)	70 (58.3)	16 (13.3)	3.81 (0.714)	มาก	4	

ตารางผนวกที่ 4 (ต่อ)

N = 120

ประเด็น	ระดับความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น (จำนวน / ร้อยละ)											μ	ความ	อัน					
	ก่อน การอบรม					μ	ความ	อัน	หลัง การอบรม						μ	ความ	อัน		
	1	2	3	4	5				σ	1	2							3	4
ต่อเจ้าหน้าที่						3.05	ปาน	1							4.06	มาก	1		
						(0.820)	กลาง								(0.726)				
1. เจตคติที่ดีต่อเจ้าหน้าที่	2	28	58	29	3	3.02	ปาน	3	0	3	21	71	25	3.98	มาก	3			
	(1.7)	(23.3)	(48.3)	(24.2)	(2.5)	(0.804)	กลาง		(0.0)	(2.5)	(17.5)	(59.2)	(20.8)	(0.698)					
2. ความเข้าใจกันและสนิทสนมกันคึกคัก	3	26	55	32	4	3.07	ปาน	1	0	1	22	66	31	4.06	มาก	2			
	(2.5)	(21.7)	(45.8)	(26.7)	(3.3)	(0.847)	กลาง		(0.0)	(0.8)	(18.3)	(55.0)	(25.8)	(0.690)					
3. การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่างๆอย่างรวดเร็ว	0	2	9	58	51	3.05	ปาน	2	0	3	21	52	44	4.14	มาก	1			
	(0.0)	(1.7)	(7.5)	(48.3)	(42.5)	(0.808)	กลาง		(0.0)	(2.5)	(17.5)	(43.3)	(36.7)	(0.792)					
เฉลี่ยรวม						2.95	ปาน							4.04	มาก				
						(0.864)	กลาง							(0.702)					

3. ศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่

จากการศึกษาศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่ จากระดับความสามารถที่มีอยู่ และระดับความต้องการพัฒนาของเกษตรกรรุ่นใหม่ ประกอบด้วย 6 ประเด็น ได้แก่ มีความรู้ในเรื่องที่ทำอยู่ มีข้อมูลประกอบการตัดสินใจ มีการบริหารจัดการผลผลิตและการตลาด มีความตระหนักถึงคุณภาพสินค้าและความปลอดภัยของผู้บริโภค มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม/สังคม มีความภูมิใจในความเป็นเกษตรกร ปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางที่ 4.14 ดังนี้

ตารางผนวกที่ 5 ศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่

N = 120

ประเด็น	ศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่ (จำนวน / ร้อยละ)															
	ระดับความสามารถที่มีอยู่					μ	ความ	อัน	ระดับความต้องการพัฒนา					μ	ความ	อัน
	1	2	3	4	5				σ	หมาย	ดับ	1	2			
การมีความรู้ในเรื่องที่ทำอยู่						2.62	ปาน	6						3.73	มาก	6
						(0.935)	กลาง							(0.782)		
1. สามารถเป็นวิทยากรถ่ายทอดเทคโนโลยี หรือให้คำแนะนำให้ผู้อื่นได้	17	37	44	21	1	2.60	น้อย	2	0	7	38	58	17	3.71	มาก	2
	(14.2)	(30.8)	(36.7)	(17.5)	(0.8)	(0.965)			(0.0)	(5.8)	(31.7)	(43.8)	(14.2)	(0.782)		
2. สามารถเป็นเกษตรกรต้นแบบ หรือจุดเรียนรู้ให้กับผู้อื่น	17	26	59	18	0	2.65	ปาน	1	0	7	34	61	18	3.75	มาก	1
	(14.2)	(21.7)	(49.2)	(15.0)	(0.0)	(0.904)	กลาง		(0.0)	(5.8)	(28.3)	(50.8)	(15.0)	(0.781)		
มีข้อมูลประกอบการตัดสินใจ						2.90		3						3.91		4
						(0.805)								(0.684)		
1. สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลทั้งจากเจ้าหน้าที่ และผ่านทางระบบสารสนเทศ	3	29	63	20	5	2.96	ปาน	1	0	1	27	72	20	3.92	มาก	1
	(2.5)	(24.2)	(52.5)	(16.7)	(4.2)	(0.824)	กลาง		(0.0)	(0.8)	(22.5)	(60.0)	(16.7)	(0.650)		

ตารางผนวกที่ 5 (ต่อ)

N =

ประเด็น	ศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่ (จำนวน / ร้อยละ)																
	ระดับความสามารถที่มีอยู่					μ	ความ	อัน	ระดับความต้องการพัฒนา					μ	ความ	อัน	
	1	2	3	4	5				σ	หมาย	ดับ	1	2				3
2. สามารถบันทึกข้อมูลและใช้ข้อมูลมาประกอบการวิเคราะห์วางแผนและบริหารจัดการ	4	31	66	15	4	2.87	ปาน	2	0	3	28	66	23	3.91	มาก	2	
	(3.3)	(25.8)	(55.0)	(12.5)	(3.3)	(0.798)	กลาง		(0.0)	(2.5)	(23.3)	(55.0)	(19.2)	(0.722)			
3. สามารถนำข้อมูลมาใช้แก้ปัญหาและพัฒนาอาชีพตนเองได้	4	32	64	17	3	2.86	ปาน	3	0	0	34	64	22	3.90	มาก	3	
	(3.3)	(26.7)	(53.3)	(14.2)	(2.5)	(0.792)	กลาง		(0.0)	(0.0)	(28.3)	(53.3)	(18.3)	(0.679)			
การบริหารจัดการผลผลิตและการตลาด						2.71	ปาน	5						3.86	มาก	5	
						(0.847)	กลาง							(0.778)			
1. สามารถบริหารจัดการปัจจัยการผลิต แรงงาน ทุน	10	33	60	15	2	2.72	ปาน	1	0	4	33	58	25	3.87	มาก	2	
	(8.3)	(27.5)	(50.0)	(12.5)	(1.7)	(0.852)	กลาง		(0.0)	(3.3)	(27.5)	(48.3)	(20.8)	(0.777)			
2. สามารถเชื่อมโยงการผลิตและการตลาด	11	33	63	8	5	2.69	ปาน	3	0	4	36	56	24	3.83	มาก	3	
	(9.2)	(27.5)	(52.5)	(6.7)	(4.2)	(0.887)	กลาง		(0.0)	(3.3)	(30.0)	(46.7)	(20.0)	(0.781)			
3. จัดการของเหลือจากการผลิตที่มีประสิทธิภาพ	5	42	58	12	3	2.72	ปาน	1	0	2	37	53	28	3.89	มาก	1	
	(4.2)	(35.0)	(48.3)	(10.0)	(2.5)	(0.801)	กลาง		(0.0)	(1.7)	(30.8)	(44.2)	(23.3)	(0.776)			

154

ตารางผนวกที่ 5 (ต่อ)

N = 120

ประเด็น	ศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่ (จำนวน / ร้อยละ)													μ	ความ	อัน			
	ระดับความสามารถที่มีอยู่					μ	ความ	อัน	ระดับความต้องการพัฒนา								μ	ความ	อัน
	1	2	3	4	5				σ	หมาย	ดัด	1	2						
ความตระหนักถึงคุณภาพสินค้าและความปลอดภัยของผู้บริโภค						2.76		ปาน	4						3.93		มาก	3	
						(0.893)		กลาง							(0.890)				
1. มีความรู้หรือได้รับการอบรมเกี่ยวกับมาตรฐาน GAP/GMP	5	43	52	16	4	2.76		ปาน	1	0	6	30	49	35	3.94		มาก	1	
	(4.2)	(35.8)	(43.3)	(13.3)	(3.3)	(0.860)		กลาง		(0.0)	(5.0)	(25.0)	(40.8)	(29.2)	(0.863)				
2. มีกระบวนการผลิตที่สอดคล้องมาตรฐาน GAP/GMP	7	43	47	18	5	2.76		ปาน	1	0	8	31	43	38	3.92		มาก	2	
	(5.8)	(35.8)	(39.2)	(15.0)	(4.2)	(0.926)		กลาง		(0.0)	(6.7)	(25.8)	(35.8)	(31.7)	(0.918)				
ความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม/สังคม						3.05		ปาน	2						4.07		มาก	2	
						(0.908)		กลาง							(0.938)				
1. มีกระบวนการผลิตที่ไม่ก่อให้เกิดมลภาวะและทำลายสิ่งแวดล้อม	5	19	66	21	9	3.08		ปาน	1	0	6	31	34	48	4.11		มาก	1	
	(4.2)	(15.8)	(55.0)	(17.5)	(7.5)	(0.894)		กลาง		(0.0)	(5.0)	(25.8)	(28.3)	(40.0)	(0.906)				
2. มีกิจกรรมช่วยเหลือชุมชนและสังคมอย่างต่อเนื่อง	6	24	58	25	7	3.02		ปาน	2	1	6	31	34	48	4.02		มาก	2	
	(5.0)	(20.0)	(48.3)	(20.8)	(5.8)					(0.8)	(5.0)	(25.8)	(28.3)	(40.0)	(0.970)				

ตารางผนวกที่ 5 (ต่อ)

N = 120

ประเด็น	ศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่ (จำนวน / ร้อยละ)											μ σ	ความ หมาย	อัน ดับ					
	ระดับความสามารถที่มีอยู่					μ σ	ความ หมาย	อัน ดับ	ระดับความต้องการพัฒนา						μ σ	ความ หมาย	อัน ดับ		
	1	2	3	4	5				1	2	3							4	5
มีความภูมิใจในเป็นเกษตรกร						3.61 (1.014)	มาก	1						4.50 (0.743)	มาก	1			
1. มีความมุ่งมั่นในการประกอบอาชีพ	4 (3.3)	12 (10.0)	44 (36.7)	44 (36.7)	16 (13.3)	3.47 (0.961)	มาก	3	1 (0.8)	0 (0.0)	13 (10.8)	36 (30.0)	70 (58.3)	4.45 (0.754)	มาก	2			
2. มีความรักและห่วงหาพันที่และอาชีพทางการเกษตร	7 (5.8)	9 (7.5)	28 (23.3)	52 (43.3)	24 (20.0)	3.64 (1.067)	มาก	2	1 (0.8)	1 (0.8)	10 (8.3)	32 (26.7)	76 (63.3)	4.51 (0.756)	มาก	3			
3. มีความสุขและความพึงพอใจในการประกอบอาชีพการเกษตร	5 (4.2)	8 (6.7)	29 (24.2)	52 (43.3)	26 (21.7)	3.72 (1.014)	มาก	1	1 (0.8)	0 (0.0)	10 (8.3)	31 (25.8)	78 (65.0)	4.54 (0.721)	มาก	1			
รวมเฉลี่ย						2.94 (0.900)	ปาน กลาง							4.00 (0.803)	มาก				

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวมาลีรัตน์ โส๊ะอัน
วัน เดือน ปีเกิด	21 ตุลาคม 2525
สถานที่เกิด	อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต
ประวัติการศึกษา	วิทยาศาสตรบัณฑิต (เทคโนโลยีการเกษตร) มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ พ.ศ. 2547
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเกษตรอำเภอกะเปอร์ จังหวัดระนอง
ตำแหน่ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

